

Betrekken bij
PS-vergadering van
8 november 2023

Transcript (woordelijk verslag)

**van de vergadering van de
Statencommissie van het Drents Parlement**

---

gehouden op 18 oktober en 1 november 2023

Transcript

Vergadering van de Statencommissie van het Drents Parlement

Woensdag 18 oktober (blok 1) en 1 november 2023 (blok 2 en 3)

Locatie: Statenzaal van het Drents parlement

Aanwezig:

de heer J. Puper (voorzitter Blok 1)

mevrouw A. Udinga (voorzitter Blok 2 en 3)

de heer J.C. Aikema (ChristenUnie) (Blok 1 en 2)

de heer J. Barelds (PVV) (Blok 1)

mevrouw B. van den Berg-Slagter (ChristenUnie)
(Blok 2 en 3)

mevrouw W.G. Bolhuis-van Unen (BBB) (Blok 1)

de heer B. Bolumba (GroenLinks) (Blok 1, 2 en 3)

de heer E. Bos (GroenLinks) (Blok 2 en 3)

de heer R.A.A. Bosch (PvdA) (Blok 1)

de heer D. van den Brand (JA21) (Blok 1 en 2)

de heer G.B.H. Brandsema (ChristenUnie) (Blok 1)

de heer J.W. Brinkhorst (D66) (Blok 1, 2 en 3)

de heer D. Bruins (PvdA) (Blok 2 en 3)

de heer B. van Dekken (CDA) (Blok 1, 2 en 3)

de heer D. Dekker (Sterk Lokaal Drenthe) (Blok
1, 2 en 3)

mevrouw G.J. Dijkers (SP) (Blok 1 en 2)

commissielid J. Faber (Partij voor de Dieren)
(Blok 1, 2 en 3)

mevrouw H.M. Fikenscher (Volt) (Blok 2 en 3)

de heer J.C. Hellendoorn (D66) (Blok 1, 2 en 3)

mevrouw S. Hilgenga-van Dam (CDA) (Blok
1, 2 en 3)

mevrouw A.A. Jongman (BBB) (Blok 2)

mevrouw A.M. Kleine Deters (D66) (Blok 1, 2 en 3)

mevrouw M. Kramer-Hammenga (Volt) (Blok
1, 2 en 3)

de heer J.H. Kreuze (CDA) (Blok 1 en 2)

de heer H. Loijenga (Volt) (Blok 1, 2 en 3)

de heer H. Loof (PvdA) (Blok 1, 2 en 3)

mevrouw S.A. Maris-Brouwer (BBB) (Blok 1)

mevrouw L. Martens-Schuitema (VVD) (Blok 1)

de heer F. El Masoudi (Forum voor Democratie)
(Blok 2)

mevrouw R. Masselink-den Hollander (VVD)
(Blok 2 en 3)

mevrouw F.S. Mensen-Maat (PvdA) (Blok
1, 2 en 3)

de heer W.L.H. Moinat (SP) (Blok 1, 2 en 3)

mevrouw H. Mulder (VVD) (Blok 1, 2 en 3)

mevrouw C.E. Niessink (Forum voor Democratie)
(Blok 1, 2 en 3)

de heer H. Omlo (JA21) (Blok 1, 2 en 3)

de heer J.R. Oosting (VVD) (Blok 1)

Statenlid S.J. Peeks (Partij voor de Dieren)
(Blok 1)

de heer S.R. Pormes (LijstPormes) (Blok 1, 2 en 3)

mevrouw K.E. Pouwels-Koopman (ChristenUnie)
(Blok 2 en 3)

de heer J. Puper (PvdA) (Blok 1)

de heer J.J. Rook (GroenLinks) (Blok 1, 2 en 3)

de heer A.K. Schoenmaker (Sterk Lokaal
Drenthe) (Blok 1, 2 en 3)

de heer H.G.J. Schuinder (BBB) (Blok 2 en 3)

de heer B. Schütte (BBB) (Blok 2)

de heer H.L. Smeenge (BBB) (Blok 1, 2 en 3)

de heer J.H. Steenbergen (Sterk Lokaal Drenthe)
(Blok 1, 2 en 3)

de heer C. Truong (JA21) (Blok 1 en 2)

mevrouw A. Udinga (VVD) (Blok 2 en 3)

de heer N.A. Uppelschoten (PVV) (Blok 2 en 3)

de heer G.A. Veltrop (BBB) (Blok 2 en 3)

mevrouw M. Veltrop-de Wilde (BBB) (Blok 1)

de heer C. Vianen (VVD) (Blok 2 en 3)

de heer A. Vorenkamp (PVV) (Blok 1, 2 en 3)

de heer A.V.B. Vos (Forum voor Democratie)
(Blok 1)

de heer W.H. Vosseveld (BBB) (Blok 1)

de heer H. van de Weg (SP) (Blok 2 en 3)

de heer S.K.D.S. Zandvliet (SP) (Blok 2 en 3)

Statenlid R.R.M. Zuiker (Partij voor de Dieren)
(Blok 1, 2 en 3)

de heer G. Zuur (CDA) (Blok 1, 2 en 3)

de heer T.H. Corporaal, Statengriffie

de heer K.F.J. Bertels, Statengriffie

Voorts aanwezig de leden van GS:

de heer J. Otter (BBB)

de heer E. van Dijk (BBB)

mevrouw Y.M. Turenhout (PvdA)

mevrouw W.M. Meeuwissen-Dekker (VVD) (1 nov.
tot 11 uur aanwezig)

de heer H.G. Jumelet (CDA)

1. Opening

De voorzitter: Goedemorgen allemaal, welkom mensen hier in de zaal, mensen thuis die meekijken bij de Statencommissie-vergadering.

2. Vaststelling van de agenda

De voorzitter: Dat gezegd hebbende, kom ik bij de vaststelling van de agenda. Kijkend naar het Reglement van Orde is er een mogelijkheid om in te spreken over agendapunten, over zaken die niet op de agenda staan. Vandaag heeft mevrouw Kolthoff zich gemeld om hier gebruik van te maken. Ze wil dat doen namens een aantal omwonenden in Lhee en Dwingeloo. Ik stel voor om mevrouw Kolthoff te laten inspreken na het agendapunt 3a, kan iedereen zich daarin vinden? Heel fijn. Dan hebben we vandaag voor het eerst in deze Statenperiode het DPLG op de agenda staan. Naar aanleiding van het interpellatiedebat over de DPLG in de Statenvergadering van 27 september staat deze voortaan op de agenda van de Statencommissie. We zijn daarmee ook wat zoekende hoe we dit moeten behandelen. Daar komen we denk ik met elkaar snel genoeg achter. Er zijn veel vragen ingediend, erg veel. Daarmee kan ik inderdaad ook concluderen dat er, denk ik, veel onduidelijkheid is of dat er in ieder geval veel aandacht aan besteed moet gaan worden. Aangezien we dit maandelijks terug gaan krijgen, zullen we inderdaad even moeten zoeken wat de juiste behandelwijze is. Ik heb dan ook een ordevoorstel. Er zijn in principe door het presidium geen spreektijden afgesproken omdat dit nog niet op de agenda stond. Dat is ook de reden dat wij dat met elkaar gaan doen, hebben gedaan. En we stellen voor om iedereen... In eerste instantie hadden we er twee minuten van gemaakt, maar na een aantal verzoeken maken we daar drie minuten van. U heeft allemaal maximaal drie interrupties per fractie op het geheel, dus inclusief gedeputeerde en andere fracties. Goed. Gisteren in de eerste vragen, schriftelijke vragen, zijn die beantwoord... [overleg] Dat hoeft niet? [overleg] Waar begin ik verder dan? [overleg] Er valt wat tussenuit. Is iedereen akkoord met het hetgeen wat ik net voorgesteld heb? Ja, CDA.

De heer Van Dekken: Voorzitter, ik zit toch even te puzzelen op hoe u het nu op zich prachtig samenvat, maar ik denk dat in deze commissie behoefte is om periodiek rondom het DPLG gewoon te spreken. En dat hebben we afgesproken, en u wijst ook even op: het presidium heeft hier geen spreektijden aan verbonden. Ik zie net als u dat we heel veel technische vragen nu indienen, maar we weten ook in deze zaal dat het DPLG elke keer opnieuw weer terugkomt. Dus zullen we nu op voorhand tegen elkaar zeggen dat we niet dingen gaan overdoen wat we in de vorige periode in het interpellatiedebat allemaal al hebben gedaan? Dat zou zomaar eens kunnen opleveren dat we ons wat beperken op dit onderwerp en zeker niet die drie minuten per fractie nodig zijn. Dus dat wou ik toch even onder de aandacht brengen.

De voorzitter: Dank u wel voor deze oproep. Die onderschrijven wij inderdaad, maar het is de eerste keer dat die hier staat. En kijkende naar alle mails die we langs hebben zien komen, en vragen, denk ik dat we er nu een eerste keer even fatsoenlijk tijd voor moeten kunnen nemen. Want we willen tenslotte iedereen het woord gunnen. Partij voor de Dieren.

Statenlid Zuiker: Ik hoorde u zeggen, voorzitter, dat er al vragen beantwoord zijn per mail?

De voorzitter: Die heb ik ingetrokken, die zin.

Statenlid Zuiker: Oké, nee, heel goed.

De voorzitter: ChristenUnie.

De heer Brandsema: Dank, voorzitter. Is het nu zo dat we voor het eerst een maximum hebben aan het aantal interrupties? Begreep ik dat goed? Dat er drie interrupties zijn?

De voorzitter: Dat hebben we de vorige keer ook gedaan in de Statencommissie en dat willen we nu inderdaad ook doen, anders komen we er niet doorheen.

De heer Pormes: Goed.

De voorzitter: De heer Pormes.

De heer Pormes: Dank u wel, voorzitter. Ik heb toch wel een voorstel van orde bij de behandeling van agendapunt 8. ... Namelijk af te wijken van dat wij eerst gaan spreken, die drie minuten. Maar ik zou het beter vinden dat het college eerst aan het woord komt om al die vragen te beantwoorden, alvorens wij kunnen. Dat is mijn voorstel.

De voorzitter: Wat mooi dat u dat voorstelt, want dat is ook precies het behandelvoorstel die ik voor mezelf heb afgesproken met de heer Otter. Dus dat gaat helemaal goed komen. Dat was het vanuit jullie. Dank u wel. Verder nog opmerkingen over de agenda? Niet? Dan is die ook vastgesteld.

3. Mededelingen

De voorzitter: Er zijn geen... Wat de mededelingen betreft, er zijn bij ons geen mededelingen binnengekomen. Ik kijk naar het college? Ook niet.

3a. Inspreekrecht

De voorzitter: Dan gaan we nu naar 3a, naar het inspreekrecht en ik wil mevrouw Kolthoff uitnodigen om hier naartoe te komen. Zoals gezegd maakt ze gebruik van haar algemeen inspreekrecht over niet-geagendeerde onderwerpen. Ik kan daar een heel mooie intro voor maken, maar ik denk dat dat zij zelf dat veel beter kan. Dus, mevrouw Kolthoff. Staat het hoog genoeg?

Mevrouw Kolthoff (inspreker): Dank u wel. De waarheid is gebaseerd op feiten. En om die reden heb ik u de brief die bij de ingekomen stukken staat, naar aanleiding van de vraag van mevrouw Kleine Deters, geschreven. Omdat de informatie die in de commissievergadering van de vorige keer, 6 september, met u door de gedeputeerde Otter is gedeeld, niet helemaal klopte. En om die reden heb ik de bijstelling van de spuitgegevens gestuurd. Het CBS constateerde dat de optelling van de pesticiden in de eerste versie, die u in februari heeft gekregen, niet klopte. En op het advies van de CBS hebben wij de doorrekening bijgesteld en voor de zekerheid heb ik de aangepaste doorrekening en de conclusies aan het CBS voorgelegd. En die zijn met deze nieuwe versie akkoord gegaan. Om die reden heb ik een gesprek gehad met mevrouw Peltjes van HLB, om de berekeningen te vergelijken met de systematiek waar zij meewerken in de pilot duurzame bollenteelt, namelijk milieubelastingpunten. Maar het is me nog niet gelukt om een foutloze vergelijking te maken, maar dat komt nog. Om die reden heb ik de twee telers schriftelijk gevraagd, de twee telers die bij ons op de es telen, of ze bereid waren om de spuitgegevens van 2023 met ons te delen. Eén teler heeft geantwoord dat hij dat niet wilde. Van de andere teler heb ik geen reactie ontvangen. En om die reden, als laatste reden, heb ik bij de presentatie van de duurzame bollenteelt op 3 juli op één van de velden, toevallig Boterveen, gevraagd aan de

aanwezige telers en deelnemers aan het duurzame bollenteeltproject om de spuitgegevens met omwonenden te delen. En dat wilde men niet. Maar om de beschikking te krijgen over de feiten is het nodig om de informatie te krijgen, de juiste informatie. En daar gaat de brief die bij de ingekomen stukken staat vandaag, die gaat daarover. Het gaat over het informatierecht voor omwonenden, inwoners van Nederland. Ik vertegenwoordig vandaag omwonenden Noord Lheeder Es. De brief is mede-ondertekend door de werkgroep Schone Bollenteelt Midden-Drenthe, AARDige Buren, waartoe omwonenden Boterveen en Wittelte behoren en de Vereniging Meten=Weten. Er zijn verschillende veront-ruste bollengroepen, zal ik maar zeggen, in Drenthe, zoals u weet. Maar als u goed luistert, hoort u dat ik niet zeg 'de omwonenden', want dat zou namelijk betekenen dat ik alle omwonenden vertegenwoordig, en we weten allemaal dat het genuanceerder ligt. Maar de vraag is niet of wij de informatie niet zouden mogen krijgen. Het Verdrag van Aarhus en het artikel in de verordening zijn duidelijk genoeg. De vraag is ook niet of de provincie Drenthe niet aan de informatie zou kunnen komen, want dat heb ik u laten zien met het voorbeeld in de brief. De vraag is of de provincie Drenthe bereid is of in staat is om zonder Juridische omwegen deze informatie, dus spuitgegeven van velden waar omwonenden aan wonen, op aanvraag beschikbaar te stellen of te laten stellen. Dat is de vraag. De verdere toelichting staat in de brief, dank u.

De voorzitter: Dank u wel, blijft u nog even staan, alstublieft. Ik kijk naar de Statenleden. Partij voor de Dieren.

Statenlid Zuiker: Dank u wel. Wat ik graag wil weten van de inspreker... Dat er informatie is bij de provincie die de provincie niet wil geven. Kan ik dat zo concluderen?

Mevrouw Kolthoff (inspreker): Nee. Sorry, nee. De informatie is bij de telers. De telers die moeten registers aanleggen over drie jaar van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Maar het bevoegd gezag kan bij de telers de informatie ophalen. En dat is wat ik heb uitgelegd in de brief. En dat was naar aanleiding van een ingewikkelde juridische procedure, dat de provincie dat heeft gedaan. Dus de informatie ligt niet bij de provincie, maar de provincie kan het wel vragen, ophalen.

Statenlid Zuiker: Tweede instantie, voorzitter, alstublieft? U vraagt de provincie om die informatie op te halen en de provincie weigert dat?

Mevrouw Kolthoff (inspreker): Dat weet ik nog niet, of de provincie het weigert. Vorige keer heeft de heer Otter gezegd dat de provincie... Dat staat in de brief, de letterlijke tekst. Moet ik die erbij halen? Want anders ga ik het ook fout zeggen. Dat de provincie dat niet zou kunnen. En dat is dus niet waar. De provincie kan het wel. De provincie kan actief de spuitgegevens opvragen of ophalen bij de telers. Dat is het verhaal.

De voorzitter: Dank u wel, kijk ik naar D66.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, mevrouw Kolthoff, dank voor uw inspraak. U refereert al een aantal keren aan de brief die we bij de ingekomen stukken hebben. Voorzitter, ik had mijn vraag bij de ingekomen stukken willen stellen. U bepaalt de vergaderorde, ik zou het nu kunnen doen, maar daar zit dan tevens een vraag aan de gedeputeerde aan vast. Aan u, of ik dan nu mijn vraag hieraan koppel of dat ik dat straks bij de lijst ingekomen stukken zal doen.

De voorzitter: Volgens mij betreft dat een politieke vraag en die zult u dan inderdaad niet bij dit agendapunt moeten stellen. Dat lijkt me niet de juiste volgorde. Het gaat nu om het inspreken van mevrouw Kolthoff, dus als u daar een specifieke vraag over heeft, dan kunt u dat nu doen. Niet? Dank u wel. Ik dacht, fractie van Volt. Klopt dat? Niet, dan ga ik naar de ChristenUnie.

De heer Brandsema: Dank, voorzitter. Wellicht heb ik niet goed geluisterd, maar ik was nog even benieuwd namens welke vier groeperingen mevrouw Kolthoff hier inspreekt.

Mevrouw Kolthoff (inspreker): Ik spreek in namens de omwonenden Noord Lheeder Es, maar de brief die is ingestuurd is medeondertekend door vier andere bollengroepen, verontruste bollengroepen.

De voorzitter: Dat is een verschil. Dank u wel. Sterk Lokaal Drenthe, meneer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. Op zich een helder verhaal. Mevrouw Kolthoff is natuurlijk niet voor de eerste keer en zal zeker niet voor de laatste keer hier aanwezig zijn. Alleen de redenen van vandaag vind ik best wel bijzonder. U moet nog een reactie krijgen van de provincie. Die reactie is er niet geweest, maar de onwil of geen onwil is totaal niet bekend. En u vraagt de provincie om gegevens in te zien wat ze juridisch wellicht wel kunnen bij telers, omdat u dat zo graag wilt. Maar waarom wacht u niet gewoon de reactie van de provincie af en staat u nu al eigenlijk een beeld te schetsen waar wij niet heel gelukkig van worden?

Mevrouw Kolthoff: Omdat ik graag dit onderwerp goed wilde toelichten. Ik kan de volgende keer, als... Trouwens de reactie had vandaag binnen moeten zijn, volgens de brief van de provincie. Maar goed, dat doet er niet zo heel veel toe. Maar afhankelijk van het antwoord kan ik volgende keer terugkomen. Maar ik vind het belangrijk om de provincie bij de les te houden.

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Schoenmaker: Wij hebben gelukkig als fractie vertrouwen in...

De voorzitter: De heer Schoenmaker. De heer Schoenmaker. Moment, u mag een verhelderende een vraag stellen, u gaat niet in debat.

De heer Schoenmaker: De verhelderende vraag is: als u weer een vraag stelt bij de provincie en de provincie zit nog binnen de termijn zonder dat ze met antwoord komen, staat u dan weer uw verhaal hier te doen?

Mevrouw Kolthoff (inspreker): Sorry. De brief was ook gericht aan PS en ik sta hier bij PS. Ikzelf kan moeilijk in gesprek met de gedeputeerde. Misschien moet ik daar een aparte afspraak voor maken, dus ik richt me nu eigenlijk tot de Provinciale Staten en dat bent u. En volgens mij kan dat op ieder moment, als ik dat als inwoner van Drenthe wil.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, Voorzitter?

De voorzitter: D66.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, ik wil toch bezwaar maken tegen de toon die net door... En de suggestie die gewekt is door een mede-Statelid. Elke inspreker staat het vrij op welk moment ook in te spreken. Waar het ook over gaat, of we ermee eens of oneens zijn. En dan hebben wij de insprekers in juistheid te bejegenen. En dat wil ik toch gezegd hebben.

De voorzitter: Waarvan akte, dank u. Gaat uw gang, JA21.

De heer Van den Brand: Voorzitter, dank u wel. Ik denk even verder en ik ben benieuwd wat u wilt doen met de informatie? Heeft u het idee dat de provincie hier iets laat liggen? Want het gaat om exotische stoffen. Dat is best heel lastig om te interpreteren. Wat is de toxiciteit van die stoffen? Wat doen ze precies? Ik ben zo benieuwd naar wat het vervolg zou zijn op het moment dat u die informatie op papier krijgt toegestuurd via de provincie, als ik het goed begrijp.

De voorzitter: Misschien moeilijk te beantwoorden, mevrouw Kolthoff, want u weet natuurlijk dat antwoord niet van de brief, maar kunt u daar een reactie op geven?

Mevrouw Kolthoff (inspreker): Ik kan een antwoord geven van wat ik met de informatie zou doen en waarom ik het vraag. Eén, omdat ik vind dat... Daar gaat het om, daar gaat eigenlijk de brief vandaag om, dat inwoners het recht hebben op informatie die ze willen. Dus in wezen hoeft u het niet uit te leggen, maar ik wil wel het graag uitleggen en ik heb eigenlijk heel veel redenen om die informatie te krijgen. De eerste is dat het voor omwonenden de informatie oplevert waaraan ze mogelijk blootgesteld worden. Dat is in de vorige sessie... Ik weet niet of u toen al in de Staten zat, maar in de vorige sessie werd dat duidelijk en dat was best verontrustend. Dus dat is één. Twee is dat je dan kunt zien als je dat opvolgend per jaar doet, na ieder teeltseizoen, dan kun je zien of er verbetering is. Want dat is het idee van dat de gewasbescherming teruggedrongen wordt. Maar dan kan je dat ook zien, dan kun je dat zelf vaststellen, in ieder geval voor je eigen omgeving. Drie is dat ik het belangrijk vind, omdat de duurzame bollenteelt met een ander systeem werkt. Die werkt met die milieubelastingpunten die vooral gericht is op het milieu. Maar het is wel mooi om daar ook een vergelijking mee te maken, want dan kun je namelijk ook zien welke stoffen... Zij werken vanuit de kant van de teler, ik ben vanuit de kant van de omwonenden. En de teler die stopt het erin. Maar wij zien wat eruit komt. En dan kun je ook zien van welke stoffen... Want zij kijken naar de milieubelastingpunten, maar dan kunnen we ook zien op het gezondheidsrisico's-vlak welke stoffen het meest kwalijk zijn om te gebruiken. Dus in die zin kun je kijken of je tot een soort, misschien een ontwikkeling kunt komen van het gebruik van die stoffen. Want er zijn gewoon heel erg toxische stoffen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk om me heen, volgens mij zijn alle vragen beantwoord. BBB.

Mevrouw Maris: Ik heb een vraag aan de inspreker. Heeft u het vermoeden dat de telers niet voldoen aan de richtlijnen van de Ctgb? Heeft u het vermoeden dat ze andere middelen spuiten en meer dan de toegestane hoeveelheden? Want daar draait het in dit geval om.

Mevrouw Kolthoff (inspreker): Nee, dat vermoeden heb ik niet, dat is zelfs niet zo. De telers houden zich aan de richtlijnen van het Ctgb. De telers die houden zich aan de toegestane hoeveelheden. Dus het gaat hier ook niet om de telers, het gaat om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in Nederland. Daar moet iets aan verbeteren. Dat is in ieder geval heel erg duidelijk. Dus het gaat mij helemaal niet om de telers. Die doen gewoon wat ze mogen doen.

De voorzitter: Dank u wel.

Mevrouw Kolthoff (inspreker): En correct.

De voorzitter: Duidelijk antwoord. Dan kijk ik tot slot... Een aanvullende, korte vraag.

Mevrouw Maris: Mag ik dan concluderen dat u geen vertrouwen heeft in het landelijke Ctgb?

Mevrouw Kolthoff (inspreker): Het Ctgb staat nu op dit moment wellicht onder het vergrootglas. Het is ook niet zo dat ik geen vertrouwen heb in het Ctgb voor wát ze doen. Alleen ze doen niet genoeg,

want ze hebben... En dat dat geven ze zelf ook ondertussen toe. Ze hebben te weinig inzicht in bepaalde effecten van het gebruik van pesticiden, dus bijvoorbeeld cocktails. En bij ons op de es is gewoon van de 25 keer 20 keer met cocktails gespoten. Die cocktails worden niet meegenomen in de toekenning van de gewasbeschermingsmiddelen. En dat is een probleem, onder andere.

De voorzitter: Dank, ik kijk even naar het college. Is er behoefte vanuit de gedeputeerde om te reageren? Dit is niet nodig, want de Staten zijn toegesproken. Niet? Dank u wel, mevrouw Kolthoff, ik wil...

Statenlid Zuiker: Voorzitter, voorzitter. Ik moet toch even een punt van orde maken. Het is duidelijk dat de gedeputeerde iets uit te leggen heeft. En het zou fijn zijn als hij dat even doet.

De voorzitter: Niet in dit onderwerp, want u wordt nu toegesproken vanuit een inwoner. Dat kan. En dan is het niet gebruikelijk of de bedoeling dat de gedeputeerde daar op reageert. Hij heeft daar de mogelijkheid voor gekregen. U heeft volgens mij nog mogelijkheid met een rondvraag of wat dan ook, om daar aandacht voor te vragen, maar niet bij dit agendapunt. Dank u wel, mevrouw Kolthoff. Dank u wel.

4. Besluitenlijst van de vergadering van 6 en 20 september en de lijst van toezeggingen

De voorzitter: Dan ga ik naar de besluitenlijst van de vergadering van 6 en 20 september, inclusief de lijst van toezeggingen. Heeft iemand van u iets te melden over de besluitenlijst? Ik zie niemand. Zo niet, dan is die hiermee vastgesteld, dank u. [overleg] Nee, zo niet, dan is die bij deze vastgesteld. Dank u wel.

5. Ingekomen stukken

De voorzitter: Ingekomen stukken. Daar zijn we nu bij aangekomen. En dan hebben we een hele lijst van gekregen. A1 tot en met A13 en B1 tot en met B16. Een aantal schriftelijke zaken die nu mondeling beantwoord worden door de gedeputeerde. En ik wil inderdaad, kijkend naar het aantal vragen. Probeer het alstublieft met één vraag te beperken, voor de toekomst, als dat mogelijk is. U kunt het vanaf de zitplaats doen en ik begin bij de fractie van D66, volgens mij, even kijken. Ja, dat gaat over veranderingsvergunning, locatie Schoonebeek. Gaat uw gang.

De heer Brinkhorst: Dank u wel, voorzitter. Is mijn computer aan het updaten. Dan krijg je weer dat je daar weer op aan het wachten ben. Maar ik heb een back-up. D66 vindt het terecht dat er wordt gemeld dat de hervatting van de oliewinning en de aanvullende injectie van de productie water afkomstig van de oliewinning gevoelig ligt. Dit betreft zowel de winning van fossiele brandstof in het algemeen, als ook de mogelijke effecten die voor forse bodemrisico's kunnen zorgen. Onze vragen zijn dan ook: kunnen we uit uw reactie concluderen dat Gedeputeerde Staten geen voorstander is van het verlenen van de veranderingsvergunning?

De voorzitter: Dank u wel, CDA heeft hier ook een vraag over. Die wil ik graag aansluitend doen.

De heer Kreuze: Voorzitter, we hebben aangegeven dat we het graag willen agenderen voor de volgende commissievergadering. Dat is één ding. En we hebben een aanvullende vraag aan de gedeputeerde. We zien natuurlijk ook wat er in Emmen gebeurd is, de afgelopen juni uitgebreid debat. Onze vraag gaat over de doorontwikkeling van het ontzorgingspoot. Is GS daar goed over in contact? Dan is het voor het CDA interessant om te horen of er aan de sociaal-maatschappelijke consequenties, de gezondheidsrisico's, of daar ook goed samen in opgetrokken wordt. Dat is onze vraag.

De voorzitter: Dank u wel, ik kijk naar de gedeputeerde, wie van u gaat er reageren? Gaat uw gang, de heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel, voorzitter. Ik mag blijven zitten, begrijp ik ook. Oké, dank u wel. Dank voor de vragen. Ja, het was A1 waarin we in ieder geval hebben aangegeven hoe we hebben gereageerd. We hebben in onze brief aan de staatssecretaris erop gewezen dat de winning alleen plaats kan vinden, en dat is heel erg belangrijk om even te benadrukken: als het veilig en verantwoord is voor mens en milieu. Met andere woorden, even kort samengevat, ook vanuit ons perspectief. We staan naast onze inwoners, want dat is heel erg belangrijk als het gaat om al die zaken die gaan over mijnbouw. Er is inderdaad veel reuring, er is veel gevoeligheid op dit thema. Dat heb ik ook in de afgelopen maanden, weken, mogen merken zelf. De veranderingsvergunning, en dan gaat even op de inhoud in, voor de locatie 447. Een aanvraag onder de Wabo ziet toe op verandering op de locatie en op verandering in het gebruik van de locatie. En de effecten van de verandering in het gebruik moeten echter in een later stadium afgewogen worden. Dat is wat het is op dit moment. En bij de beoordeling van de wijziging van het huidige winningsplan. We vragen de staatssecretaris deze aanvraag voor het veranderen van de vergunning voor 447 te beoordelen met een integrale blik. Dat heeft u kunnen lezen, dus met medeneming van de voorgenomen activiteit, namelijk injectie in het Schoonebeek gasveld. En alle aspecten zoals benoemd in het gebiedsproces Schoonebeek mee te nemen en algeheel af te wegen. Dus ik denk dat er onderscheid gemaakt moet worden in wat er daadwerkelijk aan de hand is, zodat u ook weet dat we daar juist ook over in gesprek zijn. Voor uw weten, dat is een gesprek ook steeds weer met de staatssecretaris de heer Vijlbrief. Als het gaat om de vraag van het CDA. Die gaat dan over het ontzorgingsspoor, en ik noem er ook maar even bij het bijdragespoor, want beide zijn ook aan de orde. Als provincie zijn we er ook bij betrokken, zelfs bij gelegenheid ook aangeschoven. Dus dat volgen we nauwgezet samen ook met de gemeenten, want die zijn natuurlijk ook daar direct ook bij betrokken, als eerste overheid, ook voor hun inwoners. Maar ik zei net al: we staan naast onze inwoners. Dus ook vanuit dat uitgangspunt proberen we er ook met elkaar een goede bijdrage te leveren. En de verwachting is, en dat deelde de staatssecretaris trouwens afgelopen maandag volgens mij ook in een korte Kamerdebat. Dat eind november, begin december, daar ook een verhaal bij wordt gehouden, uitkomst over zal zijn. Dus ik vermoed dat u daar dan ook heel snel over wordt geïnformeerd, via media of via ook een brief vanuit ons college, voorzitter.

De voorzitter: Hartelijk dank. Korte aanvullende opmerking van CDA.

De heer Kreuze: Mag ik daaruit opmaken dat op de brief van 12 september van uw college nog geen officiële reactie is gekomen uit Den Haag?

Gedeputeerde Jumelet: Dat is juist, het is een adviesaanvraag. En de vraag die ik zelf heb gesteld is: wat doet dan het ministerie van Economische Zaken en Klimaat met al die adviezen? Dat is niet onbelangrijk om ook te vragen. Ik heb daar nog niet een duidelijk antwoord op gekregen, maar uiteindelijk gaat het om dat wel ook een besluit wordt genomen. En daar zullen we denk ik ook inzien. Wat er met adviezen is gebeurd, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Ga ik verder naar de tweede vraag, dat is vanuit de Partij van de Arbeid over het OV-bureau. Niet? D66.

De heer Brinkhorst: Dank u wel, voorzitter. Ik heb nog een aanvullende vraag. Wij zijn uiteraard met onze D66 staatssecretaris ook regelmatig in gesprek. En de staatssecretaris geeft eigenlijk hele duidelijke antwoorden, want bewoners willen de duidelijkheid en mijn vraag imputeert ook: kunt u die duidelijkheid ook geven aan die inwoners? Want u suggereert toch, maar misschien is dat een invulling,

en dat hoor ik dan graag van u, dat we eerst wachten op de effecten en dat we dan pas eigenlijk kunnen reageren? Wij weten toch wat de effecten zijn, naar mijn mening, al jaren. Dus ik zal toch wel graag wat meer duidelijkheid horen.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, het besluit ligt bij de staatssecretaris, bij EZK. Ik denk dat dat heel helder is. En het voornemen is om daar goede afspraken ook over te maken. De onderzoeken liggen er, wij hebben geadviseerd daarop. Dus ik denk dat het helder is wat we daar ook in hebben Gewisseld. U hebt de brief kunnen lezen, daar is in ieder geval steeds aan de orde dat wij zeggen dat het moet zijn: veilig voor mens en milieu. En dat spreekt denk ik voor zich. Wij gaan niet over het besluit, we mogen er alleen op adviseren en dat hebben we dan ook op deze manier gedaan, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Sluit ik hierbij deze vraag af. Ga ik nu naar de Partij van de Arbeid, over het OV-bureau. Wie van u?

De heer Loof: Dank u, voorzitter. Het gaat over de stukken die aangeleverd zijn door het OV-bureau: de begroting 2024 en dienstregeling 2024. Onze vragen zijn: ... Op welke wijze brengt GS de financiële positie van het openbaar vervoer, OV-bureau onder de aandacht bij het Rijk en wat zijn daarop de vooruitzichten? Dank u, voorzitter.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel, voorzitter. U hebt inderdaad in de stukken gezien, het OV-bureau en de begroting en de dienstregeling ook beschreven in de brief van 12 september. Op uw eerste vraag kan ik zeggen dat wij daar tweede-Kamerleden in zijn algeheelheid, de staatssecretaris en de minister op hebben aangesproken. Over toch wel het lastige waar het OV zich op dit moment ook in bevindt en dat geldt voor heel Nederland. Dus we zijn nadrukkelijk met alle lobbyisten en mensen die ook voor ons daarop lopen, in gesprek. Om te kijken hoe kunnen we het goede doen? Want u hebt de begroting gezien en u hebt daar denk ik ook kunnen constateren dat financieel erg grote vraagstukken voorliggen. En op uw tweede vraag... We hebben ook nog een brandbrief vanuit het OV-bureau gestuurd, u hebt misschien ook daar kennis van kunnen nemen, dus volgens mij hebben we daarin alles kunnen benutten, wat er ook voorhanden is. We hebben als gezamenlijke provincies € 1 miljard gevraagd, extra voor het OV. En u hebt denk ik ook kunnen zien in de laatste berichten dat er € 300 miljoen in ieder geval ook is ingebracht om te vragen door de Kamer. En dat daar door de staatssecretaris positief op is gereageerd. Er is inmiddels een brief gekomen vorige week, eind vorige week, dat dat dus ook gestand wordt gedaan. Die € 300 miljoen, die ziet op het voorkomen van de verhoging van het tarief in het OV, voor een deel. En voor het andere deel het stutten van het OV in algemene zin. We hebben daar als OV-bureau, als DB, ook over gesproken en we maken nu inzichtelijk wat het betekent ook voor de begroting die hier voorligt. Maar ik zeg u: als u de getallen hoorden van € 1 miljard en € 300 miljoen, dan zit het nog wat uit elkaar. Dus één aspect bijvoorbeeld, de studenten OV-kaart, daar is ook een discussie op dit moment over. Ik zal er niet op ingaan wat dat allemaal behelst, maar ook daar zien we een financieel gat nog. Dus het is een continu gesprek. En in de media heb ik in ieder geval aangegeven op die € 300 miljoen, dat dat een begin is van de oplossing. Dus we hebben nog veel te doen en we hopen in ieder geval u zo snel mogelijk ook te kunnen informeren over de laatste stand van zaken, als het OV-bureau ook alle cijfers heeft kunnen verwerken tot het moment zoals ze bekend zijn, ook in de toezeggingen van de staatssecretaris. Voorzitter, tot zo ver.

De voorzitter: Ik kijk naar de fractie van de Partij van de Arbeid, nog aanvullend?

De heer Loof: Naar tevredenheid beantwoord en ga vooral zo door, zou ik zeggen, met uw goede werk. Dank u wel. [overleg] Ik zie dat toch een reactie is vanuit een andere fractie, maar het is niet ge-

bruikbaar om bij deze vragenronde andere fracties aan het woord te laten, dus dat slaan we over. Helaas. Dan ga ik naar de volgende vraag. Dat is een vraag van D66 rondom Groningen Airport Eelde. Gaat uw gang.

De heer Hellendoorn: Dank u wel, voorzitter. De fractie van D66 heeft gezien dat Groningen Airport Eelde hard werkt aan de verduurzaming. Afgelopen vrijdag was daar een aankondigend rond waterstof. En in de meegezonden stukken staat dat de luchthaven haar toekomstvisie, de strategie en de economische onderbouwing al heeft aangeboden aan de provincie. In deze toekomstvisie staat de maatschappelijke rol, de strategie, duurzame ambities en de financieringsopgave van de luchthaven voor de komende 10 jaar beschreven. De vraag die wij aan Gedeputeerde Staten hebben, is om deze stukken, inclusief en bestuurlijke appreciatie, ook aan Provinciale Staten beschikbaar te stellen, voorafgaand aan aangekondigde bespreking over de toekomst van Groningen Airport Eelde. Daarbij heb ik tevens het verzoek om gerelateerd aan stuk B11 de vragen over de activiteiten van Groningen Airport Eelde zoals gesteld in de brief van de stichting Drenthe Blijft Stil van een reactie te voorzien in uw bericht aan Provinciale Staten. Dank u wel.

De voorzitter: Gedeputeerde, gaat uw gang.

Gedeputeerde Otter: Dank u, voorzitter. Zoals al aangegeven hebben wij 20 december hier een bespreking over. Ik neem aan dat alle relevante stukken waar u nu naar verwijst, dat die ook tijdig op de agenda van PS zullen komen te staan. Dank u wel.

De voorzitter: Is dat voldoende?

De heer Hellendoorn: Voorzitter, ik vroeg ook om een bestuurlijke appreciatie van die stukken voorafgaand aan de discussie in de Staten.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Otter: Ik denk dat we, voorzitter, dat wij vanuit GS in onze besluitvorming al deze stukken zullen betrekken.

De voorzitter: Kort en bondig, dank u wel. Dan ga ik wederom naar de fractie van D66, in dit geval over de A4. Het verzoek aanleveren informatie over de wolf in Drenthe aan de Europese Unie. Gaat uw gang.

De heer Brinkhorst: Dank u wel, voorzitter. Wij zullen het kort houden. D66 vindt namelijk de aangeleverde informatie over de wolf in Drenthe aan de Europese Commissie erg eenzijdig. Wij hebben gisteren schriftelijke vragen gesteld en die zijn helaas nog niet beantwoord. Dit is uitgesteld en wij wensen ook graag dat deze brief wordt betrokken bij de beantwoording van onze vragen. En wij hopen dat het daarmee weer terugkomt op de agenda.

De voorzitter: Dank u wel. Aansluitend de Partij van de Arbeid.

De heer Loof: Voorzitter, ik zie dat onze vraag ook meegenomen is door de Partij voor de Dieren, dus wat mij betreft, laat ik het even over aan de Partij voor de Dieren.

De voorzitter: Ga ik met u mee. Krijgt nu de Partij voor de Dieren het woord.

Statenlid Zuiker: Dank u, voorzitter. Wij vonden het echt heel vreemd dat in het... Dat het college aan de Europese Commissie over het voorval in Wapse heeft geschreven, en dat ze daar schrijven: 'een schapenhouder werd daarbij door de wolf in zijn arm gebeten.' Want hoe kan het college dat zou zeker weten als het strafrechtelijk onderzoek nog loopt. En aangezien dit dus een lopende zaak is, was het dan niet correcter om te schrijven over 'een vermoeden dat de schapenhouder door de wolf in zijn arm is gebeten'? En vindt het college het überhaupt verstandig om over nog lopende strafrechtelijke onderzoeken melding te doen aan de Europese Commissie? Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, ga ik naar de PVV.

De heer Vorenkamp: Voorzitter, ik weet dat ik niet mag reageren, maar ik heb die dierenhouder zelf gezien en die heeft een hele grote wond in zijn arm.

De voorzitter: U mag niet reageren. Dat zegt u al, doet u dat dan ook niet, u krijgt een mogelijkheid om aanvullend een vraag te stellen.

De heer Vorenkamp: Voorzitter, er wordt gemeld in de brief dat de provincie een ruimhartige vergoeding geeft als schadeloosstelling voor bij wolvenaantallen. Daar valt nogal wat op af te dingen, voorzitter, ik heb heel wat contact daar gehad de laatste tijd. Is GS er bijvoorbeeld van op de hoogte dat veel schapenhouders zelfs geen melding doen of geen aanvraag indienen na een wolvenaantal, omdat het systeem zo omslachtig en tijdrovend is en de schadevergoedingsuitkering erg lang duurt. Er wordt tot op heden geen vergoeding gegeven voor de tijd die de veehouders kwijt zijn met al het regelwerk er omheen en overige kosten, zoals de verplichte veearts. En een maximum vergoeding van ongeveer € 200 per schaap is ook in een aantal gevallen veel lager dan de marktprijs voor de betrokken dieren. Wij denken dat de vergoedingsregeling voor schapenhouders en veehouders bij wolvenaantallen op de schop moet en dat die ruimhartige dient te zijn. Kan GS zich daarin vinden? Zo nee, waarom niet? Zo ja, op welke termijn kunnen wij verwachten dat daar werk van wordt gemaakt? Dank u.

De voorzitter: Hartelijk dank. Ik kijk naar de gedeputeerden, wie van u wil hier het woord voeren?

De heer Schoenmaker: Voorzitter.

De voorzitter: Sterk Lokaal Drenthe heeft niet de mogelijkheid om te reageren op ingediende vragen.

De heer Schoenmaker: Aanvullende vraag...

De voorzitter: U kent de procedure toch, de heer Schoenmaker, kom op. We hebben regels met elkaar afgesproken, dus helaas, ik sta het niet toe.

De heer Schoenmaker: Verhelderende vraag.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Dijk: Dank u wel, voorzitter. Even in reactie op de vragen van de Partij voor de Dieren. U geeft aan, is het niet, even kijken... U had eerst de vraag gesteld: kunnen wij zo zeker stellen als het strafrechtelijk onderzoek nog niet is afgerond? We hebben in ieder geval die aanval en die verwondingen aan de hand als voldoende betrouwbaar gekwalificeerd. En u geeft aan of het niet correcter was geweest om te schrijven dat het een vermoeden was geweest. Juridisch gezien had u daar misschien gelijk, maar we hebben daar niet voor gekozen, omdat... Dat de schapenhouder door de

wolf in zijn arm is gebeten, was al algemeen bekend en zelfs in heel Europa breed uitgemeten in de media. Dus we hebben daar niet voor gekozen. En vervolgens vinden wij ook dat het al dan niet melding doen bij de Europese Commissie... Als we dat niet hadden gedaan, had dat de situatie geen recht gedaan, want wij vinden dat het voorval met de bijbehorende emoties, gewoon daar op die plek thuishoren. Op het verzoek van de voorzitter van de commissie, Ursula von der Leyen. Dan de vragen van de PVV. Ja, wij zijn op de hoogte van het feit dat veel schapenhouders geen melding doen. En die vergoeding, de financiële waarde van de gedode dieren of de dieren die geëuthanaseerd worden, die wordt uitgekeerd. Dat is ook zo afgestemd. Er wordt landelijk gewerkt met standaardtarieven en die zijn door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit vastgesteld en wordt uitgevoerd door BIJ12 zoals u weet. En u geeft aan dat u denkt dat de vergoedingsregeling ruimhartige dient te zijn. Op zich werkt het huidige systeem goed. Ook proberen wij wel onze invloed uit te oefenen om de doorlooptijden verder terug te brengen. En we gaan ook verkennen of er mogelijkheden zijn om een hogere compensatie uit te keren op het moment dat het wel goed beschermd is. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Zijn de vragen voldoende beantwoord voor de indieners?

De heer Loof: Voorzitter?

De voorzitter: De Partij van de Arbeid.

De heer Loof: Ik heb mijn vragen overgedragen aan de Partij voor de Dieren, maar die is daarmee nog niet beantwoord. De vraag: hoe staat het met het onderzoek naar het incident met de wolf?

Gedeputeerde Van Dijk: Daar hebben wij verder nog geen nieuws over. Hebben we nog geen nieuws over verder. Nee.

De voorzitter: Dank u wel. D66.

De heer Brinkhorst: Dank u wel, voorzitter. Wij willen toch even duidelijk hebben dat deze brief betrokken wordt bij de besluitvorming. Sorry. Beantwoording van de vraag.

Gedeputeerde Va Dijk: Terechte vraag, ben ik vergeten. Neemt u mij niet kwalijk. Uiteraard, de beantwoording is in voorbereiding, u heeft inderdaad een uitstel briefje gekregen omdat wij ook nog antwoorden nodig hebben van BIJ12 en uiteraard wordt het meegenomen. Ja.

De voorzitter: Geef ik nog even het woord aan de PVV.

De heer Vorenkamp: Dank u, voorzitter. Het antwoord van de gedeputeerde komt niet overeen met de bevindingen, ook de realiteit die de schapenhouders ervaren. Dat wil ik toch even gezegd hebben. Dus ik denk toch dat het nodig is om er nog eens even heel goed naar te kijken, naar die hele vergoedingsregeling. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel, Partij voor de Dieren.

Statenlid Zuiker: Dank u wel. Ik vind het erg teleurstellend dat het college niet een beetje terughoudender is in hun opstelling hierover. Het is een strafrechtelijk onderzoek, we weten nog niks. We hebben net al gehoord dat het nog niet duidelijk is. En ik vindt het echt teleurstellend dat ze die afstand niet kunnen nemen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik verder naar de volgende vraag. En dat is een vraag rondom de regionale uitvoeringsagenda Klimaatadaptie door de Partij van de Arbeid. Gaat uw gang?

De heer Bosch: Dank u wel, voorzitter. De Partij van de Arbeid heeft in de vorige beleidsperiode aandacht gevraagd voor de impact van verdroging van ondergrond op funderingen en funderingsschade aan particuliere objecten. En we lezen over deze problematiek hoegenaamd niets terug in deze regionale uitvoeringsagenda en de vragen aan het college daarover zijn: wat is de reden dat deze problematiek niet integraal deel uitmaakt van deze uitvoeringsagenda? En vraag twee: uit bijlage 2 valt op te maken dat de provincie Drenthe zelf geen projectgeld heeft aangevraagd. Wat is hiervan de achtergrond? Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Gedeputeerde Meeuwissen.

Gedeputeerde Meeuwissen: Dank u wel, voorzitter. De provincie heeft in 2020 een Nota Klimaatadaptatie opgesteld waar allerlei maatregelen in staan, onder andere waar u ook op doelt. Dus dat staat zeker in onze plannen, maar wel in die van de provincie zelf. Hier gaat het over de werkregio Groningen en Noord-Drenthe. We zitten als Drenthe in drie werk regio's. En daar kijken we: wat willen we aanvullend doen op wat we zelf al doen? En wat willen we gezamenlijk doen? Dus waar ligt daar de meerwaarde in? En de gezamenlijkheid, de meerwaarde zit aan de ene kant in het aanvragen van de impuls gelden, waar uw tweede vraag over gaat. En in bijvoorbeeld communicatie, kennisdeling, onderzoek, dat dat soort aspecten. Dus dat het hier niet genoemd wordt, betekent niet dat we niet doen. Maar dat betekent dat we dat niet in de gezamenlijkheid doen, in deze werkregio. Dus wij hebben dat anders georganiseerd. En als ik dan toega van wat de provincie zelf daaraan doet, dan moet ik wel zeggen: de problematiek waar u op doelt is met name speelt, met name in Zuidoost-Drenthe, omdat er in Noord-Drenthe minder gebouwd is op veenlagen. Dus we zijn er zeker mee bezig. Maar ik moet daar wel bij opmerken dat de focus wel ligt op Zuidoost-Drenthe omdat daar het probleem veel groter is. Voor zover nu bekend, zeg ik dan daar ook maar weer bij. En uw tweede vraag, van over de impuls gelden waarom wij die niet hebben aangevraagd vanuit de provincie. Wij hebben ervoor gekozen om die niet als provincie aan te vragen, maar die ruimte wordt wel volledig benut van de beschikbare Rijksmiddelen, doordat ook gemeenten dat aanvragen. Dus het totale bedrag, dat landt wel in deze regio. We hebben zelf andere subsidiestromen waar we aanvragen kunnen doen, dus per saldo levert dit het meeste op aan geld wat in de regio neerslaat. Dus ik hoop dat ik daarmee uw vragen beantwoord heb. Partij van de Arbeid.

De voorzitter: Nog even een vervolgvraag op basis van de beantwoording van de gedeputeerde.

De heer Bosch: Dank in ieder geval, daarvoor. Nog wel even een opmerking over dat de problematiek vooral speelt in Zuidoost-Drenthe. Acuut klopt dat, maar uit de meer recente onderzoeken van het Kenniscentrum voor Funderingsproblematiek komt ook wel duidelijk naar voren, dat met name op staal gebouwde woning van voor 1970, ook op de zandgronden, deze problematiek tegemoet gaan als deze verdroging doorzet. Dus dat wil ik nog wel de gedeputeerde even meegeven om daar ook scherp op te kijken.

De voorzitter: Niet echt een vraag, maar een opmerking voor de gedeputeerde. Dank u wel. Ga ik verder naar A7, verlenging winningsvergunning Zuidoost Drenthe Zuur. De fractie van D66.

De heer Brinkhorst: Dank u wel, voorzitter. In het advies op de verlenging Winningsvergunning Zuidoost Drenthe Zuur lezen wij een groot aantal zorgen. Zoals er zijn de cumulatieve effecten van gestapelde mijnbouw, het belang van een goede communicatie met de omgeving en de samenloop van gaswinning, met de problematiek rondom de schades door ongelijkmatige zetting en bodemdaling. En

ik kan daar persoonlijk nog wel een rijtje bij zetten. De vraag: bent u met D66 van mening dat vanuit het voorzorgbeginsel er voldoende zwaarwegende redenen zijn om niet in te stemmen met verlenging van deze winningsvergunning?

De voorzitter: Gedeputeerde Jumelet?

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel, voorzitter. Eerst een paar algemene opmerkingen. Ook hiervoor geldt dat uiteindelijk het besluit ligt bij de staatssecretaris. Wij hebben in onze brief duidelijk aangegeven dat wij een aantal zorgen en aandachtspunten hebben als het gaat ook om de verlenging van de winningsvergunning. We hebben ook aangegeven dat we de staatssecretaris meegeven dat er beter ook nog in beeld moet worden gebracht, de effecten van bodemdaling en ook als het gaat om informatievoorziening richting bewoners, over de schadeafhandeling. Dus dat hebben we beschreven, dat hebt u kunnen lezen. Ook hebben we trouwens ook nog aangegeven in de brief dat wanneer dat gaat bijvoorbeeld over geothermie, ook daar de effecten van te bezien. Dus in algemene zin geldt wat ik net heb gezegd ook hier weer. We staan naast onze inwoners en tegelijkertijd hebben we wel met een vergunning te maken die nu 'aan snee' is waar het gaat om verlenging. En we hebben geconstateerd dat dat de kwestie is. Dan even inzoomend, heel specifiek, want er is ook een specifieke situatie die aandacht behoeft. Dat is namelijk Nieuw-Amsterdam. Want daar... Net even, in het vorige onderwerp ging het ook over bodemdaling, over inklinken. Er is wat betreft Nieuw-Amsterdam, het gasveld aan de orde, dat er ook daar een onderzoek naar is gedaan. De provincie heeft met de gemeente, en met Waterschap Vechtstromen onderzoek laten doen, Fugro 2021. Waar het betrof die bodemdaling. En daar is in ieder geval uitgekomen, is mij tenminste bekend, dat er niet direct een relatie is tussen die gaswinning en die bodemdaling daar aan de orde. Dus in die zin denk ik dat dat wel ook duidelijk is. Aan de andere kant en dat is altijd wel even ook de weging. Ik zie u ook even zo zeggen: kun je er niet aan voorbijgaan dat die bodemdaling er is en of het dan wijs is om daar ook weer een vergunning voor te geven, is dan de vraag. Die kwestie hebben we ook met de gemeenten besproken. En we hebben eigenlijk ook gezegd: zij hebben zelf geen voornemen om hier gas te gaan winnen, want na de sluiting van de GZI is dat ook niet meer aan de orde, zo lijkt het ook. Maar als je het in een vergunning weer opneemt, dan zou je die mogelijk het wel hebben als NAM. Dus wij zeggen eigenlijk ook nu op dit moment, samen met de gemeenten, kijk daar nog eens goed naar, naar die specifieke situatie, of je dat er ook niet uit zou moeten halen. Het zijn eigenlijk de verwachte ontwikkelingen, ook om het niet te gaan doen. Voor de inwoners, denk ik, en voor ons allemaal, zou dat ook geruststellend kunnen zijn. Dus dat gesprek wordt op dit moment ook gevoerd en ik denk dat het goed is om dat ook nog eens een keer aan de staatssecretaris kenbaar te maken. Dat kan bij gelegenheid, maar dat kan ook nog in een brief. Maar dat hebben we met elkaar op dit moment met de gemeente onderhanden. Dus in die zin denk ik dat uw vraag terecht is en tegelijkertijd zeg ik u: het is in ontwikkeling en we hebben daar met elkaar wel de vinger aan de pols, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. D66, is dat voldoende?

De heer Brinkhorst: Een korte opmerking, voorzitter. De heer Jumelet is eigenlijk duidelijker in zijn beantwoording nu dan in de brief. En hij gaat echt wel richting de mening van D66 dat het gewoon een 'nee' moet zijn.

De voorzitter: Goed, dank u wel.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, misschien toch even, want nou ja... Omdat nu iets meer, nog specifieker wordt gemaakt... Wat wij als college hebben gezegd. We hebben gereageerd in algemene zin. Ik heb zelf geconstateerd dat wanneer het gaat om Nieuw-Amsterdam er toch even nog wat meer vragen zijn. Dat hebben we met de gemeente ook afgestemd, om daar ook verder met elkaar over door

te praten. Dus ik geef u aan, als we daar nog tot een andere zienswijze komen, advies komen, dan zal ik u daar ook als Staten over informeren.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. Ga ik naar A10, de halfjaarrapportages 2023 NOM en de MKB. Ga ik naar de fractie van CDA. Wie van u?

De heer Zuur: Dank u wel, voorzitter. In de brief A10 staan aanbevelingen over het MKB-fonds die het college van GS overnemen. Maar uit die brief is niet duidelijk voor de CDA-fractie wat nu het standpunt van GS is. Afwachten en dus niets doen? Of in tussentijd, wat ook in één van de aanbevelingen staat, toch verkennen wat de provincie nog meer kan doen. En dat betekent dus actie. Graag duidelijkheid van het college van GS hierin.

De voorzitter: Het college. Mevrouw Meeuwissen.

Gedeputeerde Meeuwissen: Dank u wel, voorzitter. Ik begrijp wel waar de heer Zuur op doelt. We hebben een tijdje geleden al geconstateerd dat de prestaties van het MKB-fonds helaas wat achterblijven bij de verwachtingen. Toen zijn er al een aantal maatregelen genomen, ook qua financiële instrumenten, dat weet u. Maar we dachten misschien moeten we toch nog iets meer doen. Daarom is dat onderzoek of die quick scan ook uitgevoerd. Die komt met twee adviezen. Het ene advies, u gaf dat ook al aan, is wel even afwachten wat die nieuwe maatregelen, die financiële instrumenten nu echt gaan betekenen, ook in de gewijzigde marktomstandigheden. Dus dat stukje betreft inderdaad even afwachten voordat je weer met een nieuwe maatregel daaroverheen buitelt. Eerst even kijken wat het doet. Maar het tweede advies, en daar doelt u op, is: kijken wat we verder nog kunnen doen. Behalve dus financiële maatregelen zijn er wellicht nog andere maatregelen. En daar zijn we, kan ik de heer Zuur verzekeren, ook druk mee bezig. Zo zijn we ook bezig met kijken hoe we de scale-up start-up, andersom start-up scale-up, in goed Drents, het ecosysteem, om dat te verbeteren. Daar zijn we mee bezig en daar verwacht ik ook niet al te lange termijn bij u op terug te kunnen komen.

De voorzitter: Dank u wel. Kijk naar de fractie, het is voldoende, lijkt het. De heer Zuur, wilt u nog reageren? Goed, ga ik naar de volgende vraag, A11. Dat betreft project Geeserstroom. De fractie van de BBB.

Mevrouw Maris: Bedankt. A11, Project Geeserstroom. Landbouwers in het gebied voelen zich slecht vertegenwoordigd door het ontbreken van vertegenwoordigde partijen, zoals LTO, in dit platform. De waterhuishouding heeft grote impact op hun bedrijfsvoering. Vraag: wat is bij dit project gedaan om de partijen actief te betrekken, om water- en bodemsturend het beste resultaat te behalen op het grondgebied van Staatsbosbeheer zonder landaankoop?

De voorzitter: Wie van u, gedeputeerde?

Gedeputeerde Van Dijk: Dank u wel, voorzitter. Om eerst even te reageren op het eerste deel van uw stelling, zal ik maar even zeggen. LTO is, net als andere partijen en andere partners in de projectgroep, vertegenwoordigd door Plaatselijk Belang Gees. En daarnaast maken ook de boermarken Gees en Zwinderen deel uit van de projectgroep. En Plaatselijk Belang heeft regelmatig overleg gehad met alle partners binnen hun bevoegdheid. En ook is de projectgroep met agrariërs in gesprek geweest. Deze gekozen opzet, trouwens, die gaf in ieder geval voldoening en structuur bij alle betrokken partijen, voor zover wij weten. En de agrariërs die zich meldden op de informatieavonden of op andere wijze, zijn ook allemaal geholpen en gehoord, uiteraard. We weten dat één landbouwer nog niet tevreden is, maar die heeft de bewuste landbouwgronden vier jaar naar inrichting verworven, dus die wist

wat er speelde. En daar worden de grondwaterstand wel gemonitord met peilbuizen. En het waterschap is daarvoor verantwoordelijk. Dan wat wij gedaan hebben om partijen actief te betrekken. We hebben door een, moeilijk woord hoor, ecohydrologische systeemanalyse kunnen bepalen waar volgens het water- en bodemsturing principe de maatregelen het meest effect zouden hebben voor zowel landbouw als natuur, met behoud van de huidige natuurwaarde. En dit heeft onder andere geleid tot de schouw van de Geeserstream en onderhoudsafspraken over het doorstroommoeras waar zich beschermde diersoorten bevinden. Indien nodig voor de waterstanden in de omliggende landbouwgronden wordt het gebied in delen geschoond. Er is dan ook geen landbouwgrond verworven om dit project uit te voeren. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Fractie van de BBB, aanvullend?

Mevrouw Maris: Klopt het dat er een stukje land wordt omgezet in bos, in het project?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Dijk: Daarover vraagt u mij, dat durf ik echt niet te zeggen, dat zou ik dan moeten uitzoeken, daar heb ik nu even geen concreet antwoord op. Dat weet ik niet.

De voorzitter: Dan staat er op de agenda de volgende vraag van de Partij van de Arbeid rondom het Drents Programma Landelijk Gebied en ik vraag aan u: kan het meegenomen worden straks in de behandeling?

De heer Loof: Dat hadden we zelf ook al bedacht, voorzitter.

De voorzitter: Hartstikke fijn. Dan A13: jaarrekening 2022 Nazorg fonds gesloten stortplaatsen provincie Drenthe. Fractie van het CDA.

De heer Zuur: Dank u wel, voorzitter. De CDA-fractie heeft in de afgelopen jaren diverse keren vragen gesteld over en aandacht gevraagd voor het Nazorg fonds. Onze fractie leest in de brief dat er over 2022 een nazorg heffing wordt opgelegd vanwege het lagere vermogen van Attero/Wijster in het nazorg fonds dan de contante waarde van het doelvermogen. Het verschil is groter dan 10%, vandaar dat die is opgelegd. Deze heffing is boekhoudkundig reeds toegevoegd aan de reserve, zo lezen wij. Onze vragen. Is deze nazorgheffing geaccordeerd en betaald door Attero of wat deze mogelijk bestreden? En er is niet op alle onderdelen van het Nazorg fonds, dat, naar wij veronderstellen, mede gebaseerd is op de ALM-studie, overeenstemming bereikt met Attero. Kunt u ons meer vertellen hierover en wat dat onder andere financieel betekent? Is de ALM-studie inmiddels volledig uitgevoerd? En wat zijn de resultaten? En er is vanwege de borgtocht een compliance certificaat ontvangen. Is dit de eerste keer dat een dergelijke borgtocht is vereist? En zo ja, wat is hiervan de oorzaak of redenen? In de jaarrekening is reeds jaren sprake van de nadrukkelijke aanwezigheid van risico's in het kader van het Nazorg fonds en financiële betrokkenheid en draagkracht van de externe partijen. Kunt u de gevolgen voor de risico inschatting schetsen van de over 2022 geconstateerde feiten en omstandigheden? Met andere woorden: moet de provincie zich zorgen maken? En tenslotte spelen bij dit onderwerp grote belangen, nu en in de toekomst, zowel financieel als inzake de Volksgezondheid. Daarnaast is er sprake van een inmiddels langdurig ALM-onderzoek en een IPO onderzoek over uniforme rekenmethodiek. Bent u bereid om voor PS een informatiebijeenkomst te organiseren waarbij over deze problematiek, waaronder de rol en de verplichtingen van de provincie en derden, een uiteenzetting kan worden gegeven en dieper op de materie kan worden ingegaan en vragen kunnen worden gesteld? En natuurlijk is het mogelijk om dit ook schriftelijk te beantwoorden, want het zijn nogal wat vragen.

Dat realiseren wij ons en wellicht ook van technische aard. Maar we vinden het wel nadrukkelijk, gezien de risico's genoemd, om hier de vraag over te stellen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Gedeputeerde Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, ik was wel blij met die laatste zin, dat het schriftelijk mag, want inderdaad, dat zijn nogal wat vragen. U vraagt in ieder geval ook over een informatiebijeenkomst. Ik zal dat ook voorstellen om dat te gaan doen. En schriftelijk beantwoorden vanuit mijn mailbox, zodat u als Staten ook deze vraag beantwoord krijgt. Ik zie ze ook deels als technische vragen, maar ik probeer in ieder geval zo kort mogelijk na vandaag ze te beantwoorden en via de Griffie u te doen toekomen. Voorzitter, als op deze manier, zoals het wordt voorgesteld, mag, dan zeg ik dat toe. Dank u wel.

De voorzitter: Fijn, dan is dat daarmee afgehandeld.

De heer Zuur: Uitstekend. Dank u wel.

De voorzitter: Ga ik naar B1: de brief van steungroep Homanshof. Fractie van D66.

De heer Hellendoorn: Dank u wel, voorzitter. De steungroep Homanshof in Anloo vraagt financiële steun voor de aanschaf van het gebouw met de Rijksmonumentale status door het Drents landschap, om daarmee dit gebouw te behouden voor Anloo en voor de Drenthe. D66 is van mening dat de aanvraag en onderbouwing er robuust uitzien en is blij met de verantwoordelijkheid die de steungroep neemt. Is GS voornemens deze aanvraag in behandeling te nemen en PS te informeren over hun besluit, is mijn vraag.

De voorzitter: Dank u wel. Aanvullende vragen van het CDA.

Mevrouw Hilgenga: Dank u, voorzitter. In de lijn van wat D66 ook al heeft gezegd, het Homanshof in Anloo in haar huidige functie dreigt, niet alleen voor Anloo, maar ook voor de provincie Drenthe, verloren te gaan. Actie is noodzakelijk om de leefbaarheid te kunnen behouden in Anloo volgens de schrijvers van de brief. Het CDA vindt dat het cultuurbeleid van de provincie om te zorgen voor voldoende bescherming aan de orde is. En daarbij komt het voor de leefbaarheid van Anloo belangrijk is dat Homanshof blijft. En daarom hebben wij de volgende vragen: wat is de reactie van het college van GS op deze brief? En heeft het college van GS al contact gehad met het college van B&W van de gemeente Aa en Hunze en met het Drents Landschap? Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Dijk: Volgens mij staat collega Otter net op...

De voorzitter: Die wil net voor iedereen een drankje inschenken. Ik hoop dat hij de vraag heeft meegekregen. Maar hij spoedt zich weg naar de microfoon. Nou ja, spoeden... [gelach] Hij is gearriveerd. Gedeputeerde.

Gedeputeerde Otter: Voorzitter, het is toch even ook voor mij even wennen aan een aantal dingen, want ik heb geen zicht op alle vragen die gesteld zijn. Dus dat vind ik zelf ook even een omissie, dus daar moeten we ook nog even aan werken. Dus ik heb... Normaal zou ik zeggen, ik heb de vraag voor me, maar ik heb de vraag ook niet voor mij.

De voorzitter: Betekent dat dat u daar vraagt om daar schriftelijk op te kunnen reageren?

Gedeputeerde Otter: Dat lijkt me dan verstandig.

De voorzitter: Dan kijk ik even naar de indieners. Kunt u zich daarin vinden om een goed antwoord te krijgen, vooral?

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, mag ik dan deze keer even daarmee instemmen maar toch vragen, als wij uiterlijk 24 uur van tevoren de vragen inleveren, dat afspraken met elkaar gemaakt zijn, mogen we ook verwachten dat GS ons serieus neemt en de vragen leest en laat voorbereiden. Dus ik ben toch wel wat echt verbijsterd over deze reactie.

De voorzitter: Ik begrijp het wat u zegt, dat werd ook al door de gedeputeerde aangegeven dat het soms even wennen is. Fijn dat u met uw hand over uw hart strijkt en de gedeputeerde komt hierop terug, schriftelijk. Ik denk dat dat voor nu voldoende moet zijn. Dan ga ik verder naar B5: brief over de herintroductie van de konijnen, Partij voor de Dieren.

Statenlid Zuiker: Wij hadden, voorzitter, wij hadden alleen de eenvoudige vraag: wat is de reactie van het college hierop?

De voorzitter: Het college, de brief van de heer De Haas over de herintroductie van de konijnen. Wie van u durft daar een reactie op te geven?

Gedeputeerde Van Dijk: Ik wil daar wel een reactie op geven, maar ik had begrepen dat er nog meer vragen over deze brief waren en gezien de structuur die u hanteert ging ik ervan uit, dat er nog meer vragen zouden komen, eerst, voorzitter.

De heer Vorenkamp: Klopt, voorzitter, want ik heb daar ook een vraag over gesteld, voorzitter.

De voorzitter: Heel terecht dat u mij daarop wijst. Dank u wel, ik test u even uit, maar u let allemaal heel goed op. Fractie van de Partij van de Arbeid.

De heer Loof: We sluiten ons eigenlijk wel aan bij de vraag van de Partij voor de Dieren, Wat vindt GS ervan? Hoe staat er eigenlijk met de konijnenstand in onze provincie? Want volgens de heer De Haas is het niet zo best.

De voorzitter: Dank u wel. De PVV.

De heer Vorenkamp: Voorzitter, ik wil er ook nog even op wijzen dat ik een vraag had over A8, daar heb ik niets over gehoord, dat ik daar wat over mocht zeggen. Maar ik zal eerst even de vraag van de heer De Haas behandelen. Sympathiek idee wat ons betreft. Hoe denkt GS hierover? Dat hebben anderen ook al gevraagd. En gaat GS deze brief beantwoorden? Dat is de volgende vraag. Als de provincie dit voorstel wil onderzoeken, gaat dan ook de relatie van de konijnenstand met predatie onderzocht worden? Voorzitter, het tegengaan van predatie levert blijkbaar meer biodiversiteit op. Dit zou voor de akker- en weidevogelstand in Drenthe ook wel eens goed kunnen zijn. En dat gaat ons allemaal aan het hart. Dank u wel.

De voorzitter: Dan mag u nu beantwoorden.

Gedeputeerde Van Dijk: Dank u wel, voorzitter, ik kon niet wachten. Via het programma Natuurinclusief Drenthe zet de provincie sterk in op herstel van landschappelijke kwaliteit en biodiversiteit buiten

de natuurgebieden. Het konijn zal van deze ontwikkeling zeker meeprofiten en wij zijn daarom vooralsnog geen voorstander van herintroductie, maar verwachten dat de konijnenstand zich, ondersteund door de ontwikkeling in het landelijk gebied, op eigen kracht zal herstellen. Het konijn is landelijk en in Drenthe een algemeen voorkomende soort. En zowel in Nederland als geheel als in Drenthe is de trend inderdaad dat deze de laatste 12 jaar sterk afnemend. En die sterke afname is onder andere veroorzaakt door een aantal virus uitbraken, dus dat klopt. En dat kunt u trouwens teruglezen in het Faunabeheerplan Wildsoorten 2023-2029. Het idee om konijnen te herintroduceren dat klinkt inderdaad heel sympathiek, maar het is ons inziens enigszins voorbarig. Een antwoord aan de heer De Haas ligt klaar. En de strekking daarvan is dat we verwachten dat toekomstige ontwikkeling in het landelijk gebied gericht op herstel van biodiversiteit tevens zullen leiden tot herstel van de konijnenstand. Initiatieven van derden tot het herintroduceren van konijnen zal de provincie beoordelen aan de hand van de eisen die de Wet natuurbescherming artikel 3.34, lid 3 daaraan stelt. U kunt zich voorstellen, dat antwoord heb ik keurig eventjes voorbereid gekregen vanuit de ambtelijke organisatie, want dat weet ik allemaal niet precies uit mijn hoofd. Het verbeteren van biodiversiteit wordt uiteindelijk alleen bereikt door biotoopverbetering. En in een gunstig biotoop draagt predatie ook bij aan een gezonde populatie, zoals u weet. En het tegengaan van predatie is een uiterste maatregel die pas in beeld komt wanneer populatieherstel, ondanks verbetering van de biotoop blijft. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even de zaal in of de indieners nog aanvullende vragen hebben. Het lijkt er niet op. Dank u wel. Wat A.8 betreft, de PVV, dat klopt, die is inderdaad per ongeluk door ons overgeslagen. Kunt u zich erin vinden, om dat te behandelen bij de DPLG, waar het eigenlijk onder valt? Is dat akkoord voor u?

De heer Vorenkamp: Als ik dat ook uit mag spreken, voorzitter, dan is dat akkoord.

De voorzitter: Daar krijgt u de ruimte voor. Dan ga ik naar B.9, brief van de stichting Agrifacts. De fractie van de PVV.

De heer Vorenkamp: Wij verzoeken om dat te agenderen, voorzitter.

De voorzitter: Agenderingsverzoek komt zo aan de orde. Dank u wel, ga ik naar B.10...

Gedeputeerde Van Dijk: Voorzitter, zou ik daar nog even op mogen reageren?

De voorzitter: Dat mag.

Gedeputeerde Van Dijk: Want het college ontraadt in ieder geval om deze brief even te agenderen, omdat we namelijk ook hebben toegezegd dat we u uitgebreid willen informeren in een informatiebijeenkomst. Dus ik denk dat dat dan een beetje dubbelop is. We hebben duidelijk aangegeven als het gaat om de natuurdoelanalyses en om dit soort onderzoeken, dat we u helemaal meenemen in alle processen, de meetwijzen en alles wat erbij komt. Dus om het te agenderen lijkt ons overbodig.

De heer Vorenkamp: Voorzitter, dan houd ik mijn agenderingsvoorstel aan, voorzitter.

De voorzitter: Duidelijk, dank u wel. Dan krijgt u nu het... Nee u niet. Dan krijgt nu de fractie van D66 het woord rondom B.10, de brief Omwonenden Noord Lheeder Es. Daar is eigenlijk al wat op gereageerd, die hebben we eigenlijk al gedaan. Toch?

Mevrouw Kleine Deters: Nee, voorzitter, u hebt geadviseerd om de vraag vooral bij de lijst ingekomen stukken te stellen en niet aan de inspreken van vanochtend. En het is toch gericht... De brief is gericht

aan GS en zoals de inspreker ook aangaf, maar naar aanleiding van de bespreking in de vorige commissievergadering, horen wij toch graag het antwoord van GS op de brief. De vraag op de brief van de inspreker die is gesteld. Bent u bereid de spuitgegevens op aanvraag beschikbaar te stellen? En dan kan het antwoord wat ons betreft kort zijn, ja of nee. En dan, de brief is geschreven naar aanleiding van vragen van D66 in de vorige commissie en misschien heb ik de vraag onvoldoende duidelijk gesteld waarop de gedeputeerde een onjuist antwoord heeft gegeven, dat zou kunnen. Het is ook nog even aan elkaar wennen. Ook in dit verband, zal ik dan maar zeggen. Daarom nogmaals mijn vraag, maar dan anders gesteld en graag het juiste antwoord. En ik hoop dat u dat wel hebt kunnen voorbereiden. Anders moeten we dit maar uitstellen, voorzitter.

De voorzitter: Kunt u tot uw vraag komen?

Mevrouw Kleine Deters: Maar de uitspraak van de commissie Rechtsbescherming is dat de provincie een onderzoeksplicht heeft, waarvan spuitgegevens een onderdeel kunnen zijn. En dat de provincie deze gegevens aan het belanghebbenden zoals omwonenden kan verstrekken. En dan ook mijn korte vraag hierop is, voorzitter: Is GS hiertoe bereid zonder een Woo procedure, de vroegere Wob procedure, ja of nee?

De voorzitter: Dank u wel. Aansluitend, de fractie van GroenLinks.

De heer Rook: Dank u wel, voorzitter. In grote lijnen steun voor het voorstel van D66. We zouden ook nog van GS willen weten of zij ook de zorg delen van de omwonenden over het zeer ernstig effect van pesticiden op de gezondheid van omwonenden? En we zouden graag van GS weten of ze ook bereid zijn om hun uiterste best doen om die gezondheid te beschermen.

De voorzitter: De gedeputeerde, wie van u?

Gedeputeerde Otter: Dank u, voorzitter. Het antwoord op D66 heb ik volgens mij al eerder in deze vergadering gegeven. Gegevens die we niet hebben, die kunnen we ook niet verstrekken. Dus het antwoord is daarop: nee. En ook al zouden wij, maar dat is meer juridisch, zouden we ze misschien nog op kunnen vragen, dan is nog de vraag... Want dan heb je in het kader van Woo verzoek ook altijd toestemming van betrokkenen nodig. Dus dan zal daar waarschijnlijk ook weer een 'nee' uit volgen. Dus het antwoord blijft volgens mij linksom of rechtsom gewoon nee. Dan misschien nog even op de vraag van GroenLinks: zoals bekend heeft mevrouw Klijnsma een dialoog gestart, aantal jaren terug met onder andere telers en omwonenden. Daar is ook een brief uit voortgekomen gedateerd 17 maart 2023. U krijgt met adviezen aan de overheden, aan de overheid, provincie is daar één van... U krijgt zeer binnenkort daarop een reactie vanuit het college. Dan ziet u in ieder geval hoe het college erin staat. Eén ding uit die brief wil ik nog wel even noemen, de Ctgb is een aantal keren genoemd. Wij hebben in ieder geval, dat kunt u ook lezen in de brief. We hebben in ieder geval afgesproken dat wij naar minister Adema als verantwoordelijk minister voor de Ctgb in ieder geval een brief schrijven. Nou dat we ook onze zorg uitspreken met betrekking tot de discussie die ontstaan is over de Ctgb, want we moeten... De inwoners moeten wel kunnen vertrouwen dat deze toezichthoudende instantie, die ook de middelen goedkeurt en ook er onderzoek naar doet, dat die ook naar behoren werkt. Maar zoals gezegd, de brief is gedateerd 17 oktober, dus het is vandaag 18 oktober, dus die heeft u, denk ik, morgen in de bus.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk naar de vragenstellers en volgens mij, kort aanvullend.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter. De aanvullende vraag is dus of de met twee keer nee antwoord, of gedeputeerde de uitspraak van de commissie Rechtsbescherming daarmee naast zich neerlegt en eigenlijk ontkent? Dan is de vervolgvraag daarop. Het is geen kwestie van niet kunnen. U geeft dan dus nu aan dat u het niet wilt.

De voorzitter: Dat is geen vraag, mevrouw Kleine Deters, maar dank u wel.

Mevrouw Kleine Deters: De vraag is of hij uitspraak van de commissie Rechtsbescherming naast zich neerlegt en of hij het dus niet wil of niet?

De voorzitter: Dank u wel, gedeputeerde.

Gedeputeerde Otter: Voorzitter, de toezichthoudende autoriteit, dat is de NVWA en dat is niet de provincie.

De voorzitter: Goed, dank u wel. Dan ga ik naar B.13 de brief van de stichting Platform Keelbos. [overleg] B.12 klopt, ja. De fractie van de Partij voor de Dieren, gaat uw gang.

Statenlid Peeks: Het gaat inderdaad over B.12 en wij lazen dus dat daar rondom de VAM-plas gekapt was. En mijn vraag is dan ook: is er inmiddels herplant, heeft dat plaatsgevonden en waar? En mijn tweede vraag was een beetje over de toon van de brief, vooral het tweede deel trof ons nogal, vooral in het kader van de regenboog week. En ik ben benieuwd wat het college daarvan vindt.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Dijk: Dank u wel, voorzitter. Ik heb al even met u kortgesloten dat er wat onduidelijkheid was over de verschillende... Het antwoord bij de vraag. Daar was wat onduidelijkheid over. Er heeft nog geen herplant plaatsgevonden, voor zover wij weten. Maar dan ga ik nog even voor u uitzoeken en daar kom ik bij u terug. En over een de toon van een brief van Attero. Ik wil toch even graag een lekkere koek. Heerlijk, dank u wel. Over de toon van de brief van Attero, daar ga ik niet over, dat is aan Attero. Daar hoeven wij niets van te vinden, lijkt mij.

De voorzitter: Dank u wel. Aanvullende vraag.

Statenlid Peeks: Ik weet dat het college daar niet over gaat, maar ik ben toch benieuwd naar de mening van de gedeputeerde.

De voorzitter: U probeert wat te ontlokken, ik ga kijken of hij dat doet.

Gedeputeerde Van Dijk: Nee, dat ga ik dus niet doen, voorzitter.

De voorzitter: Dank u. Dan hebben we een aantal agenderingsverzoeken. Het volgende onderwerp. De CDA-fractie wil brief A.1 advies veranderingsvergunning Schoonebeek op de agenda hebben, PVV heeft hem ingetrokken. Zijn er verder nog agenderingsverzoeken? Niet? Dank u wel.

De heer Vorenkamp: Voorzitter, ik heb mijn verzoek aangehouden, niet ingetrokken.

De voorzitter: Aangehouden, u heeft gelijk. Dank u wel voor deze...

De heer Vorenkamp: Ik behoud mij het recht voor om het alsnog te doen.

De voorzitter: Juist. De onderbouwing voor het CDA, die zien wij natuurlijk tegemoet.

6. Rondvraag

De voorzitter: Dan gaan we naar de rondvraag. Er zijn een tweetal rondvragen binnengekomen en ik start met de fractie van Sterk Lokaal Drenthe. Wie van u mag ik het woord geven? Gaat uw gang.

De heer Dekker: Dank u wel, voorzitter. Maandag, 18 september jongstleden is er een bijeenkomst geweest over de sport- en beweegcampus in Emmen. Hierbij waren een aantal leden van de gemeenteraad van Emmen, medewerkers van de provincie en collegeleden van de gemeente Emmen aanwezig. De avond werd geopend door de wethouder van sport, Pascal Schrik, en verder uitleg gegeven door de heer Nieuwenhuis van Hypercube Business Innovation. Op deze avond werd voornamelijk ingezoomd op de bouw van een nieuw voetbalstadion in Emmen. Sterk Lokaal Drenthe heeft een drietal vragen over deze ontwikkelingen in Emmen aan de gedeputeerde. Vraag één: hoe staat het nieuwe college tegenover de bouw van een nieuw stadion? Vraag twee: gaat de provincie een financiële bijdrage doen aan dit voetbalstadion? Zo ja, is er bekend in welke vorm? Een vorm van een lening of een subsidie bijvoorbeeld? Vraag drie: wordt de PS meegenomen in het ontwikkelproces rondom dit project? Tot zover. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk naar de Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel, voorzitter. In ons coalitieakkoord schrijven wij dat we bovenregionale sportvoorzieningen ook willen bijstaan, willen helpen, als het gaat om een laatste steuntje in de rug. U hebt dat ook kunnen lezen, u hebt er ook kennis van kunnen nemen. De situatie is op dit moment, dat wij met elkaar nadenken, ook over wat dat dan betekent in een uitwerking van het coalitieakkoord. U refereert aan een bijeenkomst, ik was daar niet. En dat heeft ook een reden, want ik vind eerst dat we in GS, maar ook in de Staten, met elkaar eens even een positie moeten bepalen hierover, maar dat we een positieve houding hebben. Dat ma u ook afleiden uit ons coalitieakkoord zou ik haast zeggen. Het tweede wat u vraagt is in welke vorm. Ik heb ook begrepen dat de gemeente Emmen ook een heel aantal dingen aan het uitwerken zijn. En dat gaat natuurlijk niet alleen over een station, het gaat over gebiedsontwikkeling. Ik zeg net al: wij als college, maar dat doen we ook graag met u, gaan het coalitieakkoord uitwerken en ook een financiële vertaalslag geven. Dus we zijn beide aan het werk, zou ik haast zeggen. En gaat u maar daarvanuit dat we ook natuurlijk met elkaar op enig moment spreken, in dit geval de gemeente Emmen en de provincie Drenthe. En het laatste kan ik alleen maar ja op zeggen, want natuurlijk zullen we u daarbij betrekken. U bent ook de partij geweest die vragen heeft gesteld over een ijsbaan. In datzelfde beeld moet u ook veronderstellen dat we nadenken over hoe gaan we met dit soort bovenregionale initiatieven om? En zo gauw we daar ook met elkaar een beeld bij hebben, zullen we u daar nadrukkelijk ook bij betrekken, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, aanvullend Sterk Lokaal Drenthe of is dit voldoende?

De heer Dekker: Slechts bedankt voor het antwoord.

De voorzitter: Duidelijk. Goed. Dan gaan we naar de tweede rondvraag, die is namens de BBB. Gaat uw gang.

Mevrouw Veltrop: Dank u wel, voorzitter. Er zijn meerdere nieuwsbladen geweest, waaronder Dagblad van het Noorden van 10 oktober jongstleden. Daar is een artikel over verschenen over het plafond dat is bereikt bij diverse zorgverzekeraars. Hierdoor kunnen Drentenaren niet meer de zorg krijgen die ze

nodig hebben. Vraag: is GS bereid een signaal af te geven aan Zorgverzekeraar Nederland voor onze Drentse burgers met behoud van goede zorg? En zo ja, op welke termijn en op welke manier denkt GS dit te gaan doen?

De voorzitter: Gedeputeerde, gaat uw gang.

Gedeputeerde Turenhout: Dank u wel, voorzitter. Dank voor uw vraag. Deze situatie was ons ook al ter ore gekomen. Concreet zijn we afgelopen weekend door Zilveren Kruis persoonlijk geïnformeerd. De kernboodschap daarbij was: de zorg voor Drentse inwoners blijft beschikbaar en toegankelijk. Dus inwoners blijven wel de zorg ontvangen als ze die nodig hebben. Want wat is de situatie? De verzekeren van het Zilveren Kruis worden doorverwezen naar andere ziekenhuizen. Geen ideale situatie, maar dat is even op dit moment waar we mee te maken hebben. De normale gereguleerde geplande zorg gaat gewoon door. Het gaat om planbare ingrepen die aan het eind van het jaar gemaakt moeten worden. En daar is op dit moment geen budgettaire ruimte meer voor. Vandaar dat de oplossing in andere ziekenhuizen wordt gezocht. Wij nemen deze ontwikkelingen zeker heel serieus. Het is zeer belangrijk voor onze Drentse inwoners om scherp te blijven op beschikbare ziekenhuiszorg. Ook al is die iets over de grens. Wij gaan via onze bestaande contacten met Zilveren Kruis een vinger aan de pols houden. Een signaal naar de Zorgverzekeraars ligt op dit moment niet voor de hand, want het gaat hier om een specifieke situatie en specifieke afspraken die het Zilveren Kruis heeft met de ziekenhuizen. Een tweede lijn die we willen inzetten is: we hebben een Gezondheidstafel onder voorzitterschap van onze Commissaris van de Koning. Daar zijn alle zorgpartijen aanwezig en wij zullen daar zorgen dat dat ingebracht wordt. En met elkaar kijken we of we vervolgsafspraken kunnen maken om dit in het vervolg te voorkomen. Derde punt: Zorgbelang Drenthe zit daar ook aan tafel en die zouden we nog kunnen bevragen of zij al signalen hebben ontvangen of ervaringen hebben die ook aandacht nodig hebben. Ik hoop dat u zich kunt vinden in deze lijn.

Mevrouw Veltrop: Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, ik kijk naar de fractie van de BBB of er aanvullend nog een vraag is?

Mevrouw Veltrop: Het is duidelijk beantwoord. Bedankt.

De voorzitter: Hartstikke fijn. Dank u wel. Dan hebben we de rondvraag gehad. Het rest mij nog een mededeling mee te geven dat de Jongerenadviesraad vandaag opnames maakt in aanloop naar de verkiezingen, dus doe daar uw voordeel mee, zou ik zeggen. Vooral de jongere Statenleden inderdaad.

7. Verordening Europese landbouwsubsidies 2023-2027 provincie Drenthe; Statenstuk 2023-129

De voorzitter: Aan de orde stellen we agendapunt 7, Verordening Europese Landbouwsubsidies 2023-2027 Provincie Drenthe. Ik geef de woordvoerders per fractie het woord en ik start met de fractie van JA21 en aansluitend de Partij van de Arbeid. JA21, ik verzoek u nogmaals, of slaat u over? Zorgt u alstublieft dat u op tijd bent, want wij willen graag beginnen.

De heer Van den Brand: Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Drie minuten allemaal.

De heer Van den Brand: Met op voorhand excuses als ik vragen stel die minder relevant lijken, maar dat komt omdat ik natuurlijk zo groen ben als gras, en ik lees dan zo'n stuk en ik probeer het dan toch te begrijpen en me te verplaatsen in de taak dat je dit wil controleren en dat je daar toch enig zicht op moet hebben. Ik ga die vragen dus maar even af. Zo staat er al in het begin dat het stuk gaat over onder andere, en dan vraag ik natuurlijk gelijk: onder andere, wat is er dan nog meer? Dus voorzitter, daar ben ik dan wel benieuwd naar. Zo staat er ook projecten. Welke projecten gaat het dan om? Daar kom ik niet uit als ik dit lees. Misschien heb ik natuurlijk een achterstand. Ik stap ook op een rijdende trein. De interventies voor samenwerking, integrale gebiedsontwikkeling en plattelandsontwikkeling zijn trouwens nog niet gereed. Welke interventies zijn dan wel gereed? Wellicht, nogmaals, is dat voor u allemaal gesneden koek, maar ik heb er geen idee van.

De heer Brandsema: Voorzitter, even een punt van orde of een tip. Ik begrijp heel goed dat deze vragen leven, maar ik denk dat het ook goed zou zijn ook voor de vervolgende keren, om aan de voorkant ambtelijk technisch dit soort vragen te stellen, zodat het aan de voorkant helderder wordt, waardoor er ook hier in de Staten zelf meer een politiek debat gevoerd kan worden en wat minder technische vragen gesteld hoeven te worden.

De voorzitter: Helemaal terecht dat u dat zegt en dan had ik inderdaad straks ook willen doen. Technische vragen dient u vooraf in te dienen. Wilt u een fatsoenlijk antwoord hebben, want het is maar de vraag of u hier nu een antwoord op krijgt. Maar gaat u verder met uw betoog.

De heer Van den Brand: Dank u, voorzitter, daar zal ik dan in het vervolg wat beter rekening mee houden, waarbij ik natuurlijk ook nog precies moet weten het onderscheid: wanneer is het echt een technische vraag en wanneer is het toch wel heel erg belangrijk? Eén van de dingen die ik er wel uithaal is: wordt er nou gestuurd op doelen? Kan ik uit dit stuk halen wat uiteindelijk het resultaat is van die subsidies? En geef inzicht in welke interventies er zijn en geeft inzicht in de tijdsplanning, meer dan het eerste openstellingsbesluit die nu in november gereed is. Want ik weet niet hoe het dan zit met het vervolg. Nou voorzitter, dat waren mijn vragen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de Partij van de Arbeid en daarna aan de fractie van GroenLinks.

De heer Bosch: Dank u wel, voorzitter. De voorliggende verordening is een uitvloeisel van het op 13 december 2022 door de Europese Commissie goedgekeurde Nationaal Strategisch plan voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid 2023-2027. Kort en goed, de PvdA-fractie staat achter de uitgangspunten van deze regeling. De beoogde impuls die het moet geven aan de duurzame ontwikkeling van het platteland en de landbouw is hard nodig om natuur en menselijke activiteiten voor volgende generaties in balans te brengen. Het is goed om te lezen dat deze verordening via interprovinciaal overleg is opgesteld. De vaststelling van deze verordening is een puur juridische stap die nodig is om uitvoering via provinciale openstellingsbesluiten, het toekennen van subsidies volgens de uitgangspunten van deze verordening, toe te kennen aan aanvragers. Inhoudelijk heeft de Partij van de Arbeid-fractie weinig op of aan te merken op deze, vooral technische exercitie. Op grond van deze verordening nog één vraag ten aanzien van de door GS te nemen openstellingsbesluiten. We mogen toch aannemen dat PS hierover proactief, dus nog voor daadwerkelijke openstelling van een bepaalde regeling, wordt geïnformeerd over de doelstellingen van de betreffende regeling. En dat we ook op grond van de informatievoorziening achteraf, dus vanuit de controlerende rol van PS, via goed meetbare indicatoren de impact van de verleende subsidies op de beoogde doelstellingen kunnen vaststellen. Deze vraag ligt natuurlijk duidelijk in het verlengde van de eerdere aanbevelingen die door de Noordelijke Rekenkamer in 2020 in haar rapport Zoektocht naar Duurzaamheid in het Landbouwbeleid

heeft gedaan aan de Staten van Groningen, Friesland en Drenthe. Graag horen we van de gedeputeerde hoe het college hiernaar kijkt. Tot zover, voorzitter, dank.

De voorzitter: U ook bedankt. De fractie van GroenLinks en daarna Sterk Lokaal.

De heer Rook: Dank u wel, voorzitter. De commissie kent GroenLinks als een kritische volger van het college op het gebied van natuur en landbouw en die koers houden we vast, maar we willen ook een aantal aanbevelingen doen ter verbetering van dit stuk. Laat ik beginnen bij de positieve ontwikkelingen. Die omvatten gerichte betaling voor vergroening en een groeiend budget voor agrarisch natuurbeheer, het verschuiven van hectare-vergoeding naar belonen voor ecosystemen, zoals weidevogelbeheer en duurzaamheidsvoorwaarden zijn geïnteresseerd voor Europese subsidies. En er is een nieuwe eco-regeling met diverse maatregelen voor klimaat, bodem, water, landschap en biodiversiteit. Daar wordt GroenLinks natuurlijk heel blij van. De plannen zijn echter ook op een aantal punten afgezwakt en daarmee worden er volgens GroenLinks wel kansen gemist om dit beleid te verbeteren met heldere doelen die bijdragen aan de landbouwtransitie, zoals het verminderen van kunstmest en pesticidegebruik en het bevorderen van landbouwelementen, kunnen verbeteren. Ondanks de huidige natuurcrisis komt NSP volgens GroenLinks niet voldoende - en dan citeer ik even van de organisatie Landschappen NL - in verbinding met de Europese doelstelling voor landbouw, groenbouw, dooradering. Er worden kans gemist qua verbindingen het stimuleren van de met diverse andere landschapselementen en uitdagingen. En volgens GroenLinks is het juist nu belangrijk, nu er grote crises zijn, dat het van belang is om door te pakken, maar ook om vooral te blijven bij regels die vastgesteld zijn, doelen die je vaststelt, omdat het ook duidelijkheid geeft. Het college geeft in het coalitieakkoord dan ook terecht aan dat van belang is dat de regels niet telkens veranderen. En het verbaast ons daarom wel een beetje dat er geen kritischere houding is geweest, wat betreft die onduidelijkheid wat betreft juist nu het afzwakken van de regels. Dan gaat het hier juist om de onrust rondom pesticiden en kunstmest. Dat zeggen we niet alleen omdat dat de overtuigen van GroenLinks zijn, maar ook omdat het college dat zelf aangeeft dat te willen. Dus daar zouden we graag een reactie op willen en uiteraard hoopt dat het college voorlopig in de toekomst bereid blijft om vanuit dit beleid verder de verbinding te blijven zoeken met andere uitdagingen op het gebied van landbouw en natuur. En het hoopt ook dat dat die doelen voor NSP, de uitdaging van NSP, daarin verder wil meenemen. En dan ga ik afronden. Dank u wel.

De voorzitter: Keurig binnen de tijd, dank u wel. Sterk Lokaal en vervolgens de Partij voor de Dieren.

De heer Steenbergen: Voorzitter, dank u wel. Sterk Lokaal Drenthe heeft de stukken doorgelezen en wil hierop graag kort reageren. Al met al is het een heel technisch verhaal, waarvan de uitvoering bij GS ligt. Er staan heel veel verordeningen en regels in, waarbij het de bevoegdheid van het college is, om daarin keuzes te maken binnen de gestelde grenzen. Eén van die mogelijkheden voor het college is om een verandering op te stellen voor jonge boeren, waardoor die aanspraak kunnen maken op een hoger percentage subsidie. Onze vragen aan het college hierover zijn: heeft het college van GS hierover al een besluit genomen? Hoe wordt PS meegenomen bij de uitvoeringsplannen? Verder is het zoals gezegd, een technisch verhaal waaraan toch wel erg veel voorwaarden zijn verbonden. Hopelijk vinden belangstellenden voor de subsidies hier hun weg. Sterk Lokaal zou het college willen vragen bij de vaststellingsbesluiten de voorwaarden in B1-tekstniveau op te schrijven. Tot zover, voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: U ook bedankt. Dan ga ik naar de Partij voor de Dieren en vervolgens de BBB.

Commissielid Faber: Voorzitter, er is weer heel wat geld te verdelen binnen de vrijkomende landbouwsubsidies, maar wat doen we ermee? Helaas gebruiken we deze gelden niet om een echt toekomstbestendige landbouwtransitie te financieren, maar gaan we verder met het huidige subsidiebeleid waarbij de boer nog steeds wordt uitgeknepen door de voedselindustrie en de Big Agro. Voorzitter, we zijn daarmee een dief voor onze eigen portemonnee, want de landbouwsubsidies hebben in de periode van 2014 tot 2022 nauwelijks bijgedragen aan verduurzaming van de landbouw. Daarom pleit de Partij voor de Dieren voor de subsidieregeling welke leidt tot een echte verduurzaming van de landbouw. Wij adviseren om met deze gelden de 'boer tot bord' strategie te volgen. Dat betekent inzetten op 25% biologische landbouw in 2030, reductie van landbouwgif om te kunnen voldoen aan de kaderrichtlijn water en de productie van een gezonde, volwaardige voeding, met het doel om welvaartsziekten te reduceren en bij voorkeur te voorkomen. Wat zijn volgens GS de concrete doelen voor een nieuwe GLB NSP? Wat zijn de resultaat- en outputindicatoren? Wanneer worden deze voor onze provincie vastgesteld? Hoe wordt er toezicht gehouden op het gewenste effect ten aanzien van de verbetering op het klimaat, op water en bodem, op duurzaamheid, op energie en op dierenwelzijn? Kort samengevat: hoe denkt GS te voldoen aan de doelen voor klimaat, stikstof, water, bodem, bossenstrategie, duurzaamheid en dierenwelzijn binnen deze subsidieregeling? Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De fractie van BBB en vervolgens de fractie van Volt.

De heer Vosseveld: Dank voorzitter. Dank u wel voor de voorliggende landbouwsubsidieverordening. BBB heeft weinig opmerkingen, maar even het volgende: paragraaf 3 vermeldde de subsidie van niet-productieve middelen aan landbouw-gebonden bedrijven. Kan Gedeputeerde Staten aangeven dat de in 2.3.1 genoemde subsidiabele activiteiten wel agrarische bestemming houden? En de volgende: in paragraaf 4 gaat het over subsidie van niet-productieve middelen aan niet-landbouwbedrijven. Deze verordening gaat over Europese landbouwsubsidies. Kan GS bevestigen dat hierop in Drenthe dus geen openstelling voor paragraaf 4 komt, omdat het simpelweg niet aan landbouwbedrijven gegeven wordt? Dank u.

De voorzitter: U ook bedankt. De fractie van Volt en daarna de laatste fractie PVV.

Mevrouw Kramer: Dank u, voorzitter. Ik had toch wel wat moeite met het lezen van dit best wel technische stuk. Het is me gelukt, met dank aan een goeie beleidsclub hier binnen de provincie Drenthe. Ik heb één vraag en als die naar tevredenheid wordt beantwoord, dan gaat dit stuk wat ons betreft als hamerstuk richting in de Staten van 8 november. Deze verordening hebben we nodig om door te kunnen gaan. De verordening is A. de start om als omgeving projecten in te dienen waarmee aan een verduurzaming van de landbouw en een sterk platteland gewerkt gaat worden, en B. daarvoor is een pot met geld beschikbaar vanuit Brussel. Wij willen geen vertraging en willen daarom dat deze verordening wordt vastgesteld. Onze vraag betreft de doelmatigheid van de projecten die ingediend gaan worden. Op welke manier wordt die doelmatigheid getoetst, ofwel: op welke manier wordt bekeken of de ingediende en gefinancierde projecten ook echt een meerwaarde leveren aan de verduurzaming van de landbouw en de ontwikkeling van het platteland? Ik licht mijn vragen even toe en herhaal hem daarna nog een keer. Het GLB, het gemeenschappelijk landbouwbeleid, is de basis voor deze verordening. Het GLB is het Europese brede kader voor landbouwsubsidies en plattelandontwikkeling, waarmee klimaat en milieu beschermd moeten worden. Nadat de verordening is vastgesteld, is er de ruimte om projecten in te dienen waarvoor naast Drents geld ook Europese financiering kan worden gevraagd. Prachtig. Hoe gaat de gedeputeerde monitoren dat de Europese gefinancierde projecten ook echt een bijdrage leveren aan die verduurzaming van de landbouw en de plattelandontwikkeling in Drenthe? Welke meetlat wordt hiervoor gebruikt? Is dat het DPLG dat nog in de maak is, of is dat het programma Toekomstgerichte Landbouw, dat in 2017 is vastgesteld en op dit moment wordt geactualiseerd? Ik hoor het graag van de gereputeerde. Dank u, voorzitter.

De voorzitter: U ook bedankt. Tot slot de fractie van de PVV, de heer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp: Dank u, voorzitter. Het begrip duurzaam komt nogal voor in de subsidiabele kosten, zoals duurzame ontwikkeling, duurzame activiteiten, duurzame waardeketen, duurzame verdienmodellen. Enfin, het gaat om de duurzaamheid en toekomstbestendige landbouw, die moet bereikt worden. Prima, maar onze fractie verstaat onder duurzame landbouw: landbouw die commercieel uit kan en die producten levert waar onze consumenten om vragen. Dan is en blijft de landbouw namelijk ook duurzaam toekomstbestendig en dat zal niet het geval zijn wanneer de landbouw gedwongen wordt om te gaan produceren wat en op een wijze die wenselijk geacht wordt vanuit de ivoren ambtelijke torens van Haagse ministeries en door allerlei activistische NGO's. Wij zijn hier niet gerust op voorzitter, dat mag duidelijk zijn. Voorzitter, het tweede punt van onze fractie, en dat is ook al genoemd door de BBB, is dat deze landbouwsubsidies geheel bedoeld zijn voor de Drentse agrarische sector, heel belangrijk voor het omgevingsbeheer hier, maar ook voor de werkgelegenheid in Drenthe en de leefbaarheid op het platteland. Daar is paragraaf 4, pagina 24 digitaal, met de titel Niet-productieve investeringen op niet-landbouwbedrijven met een tegenspraak. Aangezien hiermee de landbouwsubsidies potentieel ook opengesteld worden voor bijvoorbeeld terreinbeheerders in Drenthe. Zie lid 2c van die paragraaf. Ombuigen van biodiversiteitsverlies en instandhouding van habitats of landschappen als subsidiabele activiteiten expliciet worden benoemd. Bij openstelling zou het totale bedrag aan EU-landbouwsubsidies zodoende minstens theoretisch aan het DPLG en andere NPLG's besteed kunnen worden. Als we dat niet willen, voorzitter, en dat willen we niet, moet dit artikel ons inziens geschrapt worden. Dus een verzoek aan GS om dat alsnog te doen voor inlevering in PS. Dus wat ons betreft duidelijk een B-stuk. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan krijgt nu het college de mogelijkheid om te reageren, gedeputeerde Otter. U heeft daar in principe 9 minuten voor. Ga uw gang.

Gedeputeerde Otter: Dank u, voorzitter. De vragen gaan niet zozeer over de regeling, misschien met uitzondering van de PVV op het eind, maar gaan eigenlijk meer over de doelstellingen van de regeling. Maar laat ik het eerst even over de regeling zelf hebben. Ik heb ook het advies meegekregen, dat snap ik ook, kom niet aan de regeling, want dit is een Europese verordening en op het moment dat wij hierin gaan strepen, dan gaan wij afwijken van andere provincies. Dus in die zin wil ik eigenlijk niet tegemoet komen aan de opmerking van de PVV om te gaan schrappen, maar wel om deze verordening op deze wijze gewoon zo aan te nemen, want dan lopen we in de pas met de Europese regelingen, maar ook met de andere provincies. Dan gaan er een hele hoop vragen veel meer over de doelstellingen. Die doelstellingen, daar komen wij nog op terug bij u met een brief, hoe wij deze regeling verder willen uitvoeren. Er zijn allerlei opmerkingen over gemaakt, die kan ik allemaal bij langs gaan, maar ik denk dat we die opmerkingen gewoon meenemen in de openstelling van de regeling en met name het beschrijven van de doelen. Het is best een technisch verhaal. Als er inhoudelijk dan nog wat vragen zijn, zou ik zeggen: trek aan de bel en dan kunnen we u ook heel gericht daar nog even over in meenemen. Dus: dit is de verordening, er komt wat betreft de doelstellingen nog een aanvullend schrijven, een hele hoop opmerkingen van u zullen we daarin meenemen en dan, want dat was ook een vraag, gaan we dat bekendmaken. Er komt natuurlijk een openstellingsbesluit en dat zullen we ook breed communiceren en ook via al onze partners aankondigen wat er aan zit te komen. Dan zijn er ook wat vragen gesteld over: hoe weten we nu eigenlijk als we weer iets subsidiëren, dat het wat gaat opleveren? Er is een landelijk monitoring- en evaluatiesysteem. Er komt ook een commissie van advies waarin een aantal experts zullen plaatsnemen die ook gaan beoordelen of dit wat op gaat leveren. Er zullen natuurlijk ook criteria aangehangen worden. Nou heb ik een aantal partijen het heel breed in zien zetten, zo van: wat draagt dat bij aan al die doelen die we allemaal hebben met elkaar? Daar moeten we natuurlijk ook wel reëel in zijn. Dit zijn subsidieregelingen die meer zien op kleine stappen

in het hele proces, want we gaan met deze € 30 miljoen... dan hadden we ook geen € 4,5 miljard bij het Rijk hoeven te vragen, als we dit ook met € 30 miljoen kunnen regelen. Dus het betekent dat dit op onderdelen bij gaat dragen, maar het is niet de ultieme oplossing. Dat was volgens mij ook de vraag, onder andere van Volt, voorzitter. Ik denk dat dit het zo'n beetje is, voorzitter. Ik ben niet meer tijd nodig.

De voorzitter: Daar gaan we achter komen. Dank u wel, keurig binnen de tijd. Ik kijk om me heen of er nog behoefte is aan een korte tweede termijn. Dat is er. De snelste was vandaag de fractie van Volt, u krijgt de start bij de tweede termijn, u krijgt daar een minuut voor. Ga uw gang.

Mevrouw Kramer: Dat zegt iets hè, snelheid. Dank voor de beantwoording van de vragen. Het gevoel wat ik bij de beantwoording krijg, en dat hoor ik de gedeputeerde ook zeggen, voorzitter: er komt een landelijke monitoringsmethodiek, er komen allemaal regelingen, dat is nou precies niet wat ik wil horen. Ik wil horen wat de gedeputeerde hier in Drenthe wil met de ambitie als het gaat over verduurzaming van de landbouw en over plattelandsontwikkeling. Ik snap dat hij nu niet meteen zijn ambitie kan neerleggen, maar ik wil wel zicht op dat proces, hoe we komen aan die ambitie. Want alleen als we weten waar we naartoe willen, kunnen we ook zeggen: deze middelen kunnen we dus ook echt doelmatig inzetten. Dus ik ben op zoek naar het antwoord op de vraag: hoe zorgen we ervoor dat we die doelmatigheid - dus het gaat niet alleen over doelstellingen, maar ook echt over ambitie en daar oprecht naartoe willen werken - hoe gaan we die doelmatigheid zien en hoe worden we daarin meegenomen?

De voorzitter: Dank u wel. Ik heb geprobeerd te onthouden wie nog meer. JA21.

De heer Van den Brand: Voorzitter, slechts een heel korte vraag: de gedeputeerde geeft aan dat er een brief komt waarin die doelstelling wat wordt toegelicht. Is die beschikbaar voordat de behandeling in PS plaatsvindt?

De voorzitter: Dank u wel. Sterk Lokaal had ook de behoefte om nog even kort te reageren.

De heer Steenbergen: Voorzitter, dank u wel. Ik had een vraag gesteld over de jonge boeren, of het college al na heeft gedacht of daar ook een hogere subsidie voor beschikbaar komt, maar daar heb ik volgens mij geen reactie op gehad.

De voorzitter: Dank u wel. De PVV.

De heer Vorenkamp: Dank u, voorzitter. Ik begrijp dat die hele regelgeving in feite een soort van wet van Meden en Perzen is geworden, want IPO en u hebben dit zo gewenst en dus moeten we daaraan voldoen. Maar dan zou ik wel graag, ik wil nog meedenken met GS, in het Statenstuk duidelijkheid willen hebben van GS, dat GS een verklaring geeft dat paragraaf 4 niet opengesteld zal gaan worden. Zo niet, zullen wij tegenstemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Partij voor de Dieren.

Commissielid Faber: We sluiten ons aan bij de vraag van JA21, wanneer komt de brief. Het andere punt is: u heeft het over een landelijke monitoring, maar hoe is de monitoring precies in Drenthe geregeld? Dat wil ik toch wel graag weten.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Faber en dan ga ik naar GroenLinks.

De heer Rook: Dank u wel, voorzitter. Het belangrijkste punt van betoog van GroenLinks was eigenlijk dat deze regels op landelijk niveau zijn afgezwakt. Hoewel ik snap dat de provincie daar niet over gaat, lees ik wel in het coalitieakkoord dat Gedeputeerde Staten buitengewoon veel belang hecht aan duidelijkheid van ambities en regels. De vraag van GroenLinks is: waarom bent u daar niet meer verantwoordig over geweest?

De voorzitter: Dank u wel, de heer Rook. Ik kijk nog even. Is er verder nog behoefte aan woordvoering? Niet? Dan is de tweede termijn voor gedeputeerde de heer Otter.

Gedeputeerde Otter: Om met de laatste opmerking van GroenLinks te beginnen. Ik bedoel het positief, maar het kan negatief klinken, maar eigenlijk is dit natuurlijk een druppel op die gloeiende plaat. Dit is een kleine subsidieregeling en een relatief klein bedrag. Wij kunnen daar enorme ambities aan gaan hangen, van: deze € 30 miljoen moet de start van de oplossing zijn. Maar dan vrees ik dat we het ook voor onszelf dermate ingewikkeld maken, dat niemand gebruik kan maken van een subsidie. Dat zou toch wel een enorme gemiste kans zijn, want nogmaals, dit is misschien niet de druppel op een gloeiende plaat, maar het is wel een druppel in die emmer, laat ik het zo zeggen, en die emmer moeten we vullen met een hele hoop maatregelen. En dit is in ieder geval weer een druppel die daaraan gaat bijdragen. Dus wij kunnen wel enorme ambitie uitspreken, maar nogmaals, ik heb het al gezegd, het is eigenlijk een heel klein bedrag waarmee we een hele hoop partijen weer stapjes kunnen laten maken. Dus dat is het antwoord op: moet je niet meer ambitie of moet je niet meer je daar sterk voor maken? Nee, ik denk dat we elke keer weer blij moeten zijn dat er weer middelen komen waarmee we weer stappen kunnen maken. En is dat allemaal doelmatig? Dat is nog de vraag van Volt. Er komen natuurlijk criteria aan. Ik ga er ook echt wel vanuit dat het gericht onderzocht wordt voor welke maatregelen of voor welke investeringen die gaan bijdragen aan verduurzaming, wat dat is. En zoals gezegd, daar is een adviescommissie met experts en dat zullen we allemaal gaan monitoren. Omdat dit toch ook weer een landelijke regeling is, is het slimmer om dat weer met elkaar te doen. Dan kunnen we wel zeggen: dat moeten we in Drenthe weer apart optuigen, maar ik denk dat we daar ook met elkaar naar moeten kijken, want het moet ook een beetje efficiënt allemaal blijven en oppassen dat we niet weer bakken aan overheadkosten uit gaan geven om deze regeling uit te voeren. Dus: ja, criteria om het zo doelmatig te laten verlopen. De brief over de doelstellingen, die krijgt u eind van het jaar. En Sterk Lokaal, ook even naar de opmerking jonge boeren, dat zijn een aantal zaken die we daar in mee gaan nemen. En naar de PVV zeg ik: ik ga niet op voorhand zaken uitsluiten, want het gaat er uiteindelijk om, die regeling is bedoeld om bepaalde doelstellingen te behalen, dat kan soms ook breder liggen dan alleen een landbouwer. Om op voorhand dat te gaan schrappen lijkt mij eigenlijk niet slim. Dat was het voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Geen interrupties, dus het zal allemaal duidelijk zijn. De PVV gaf al aan een verzoek voor een B-stuk. U heeft natuurlijk de mogelijkheid om een stemverklaring af te leggen tijdens de behandeling. Komt u met een amendement als dat allemaal niet het geval is, dan is het misschien ook heel goed mogelijk om hier gewoon een A-stuk van te maken. Ik stel dan ook voor om een A-stuk te maken met de mogelijkheid tot het afgeven van een stemverklaring. Wat vindt u daarvan?

De heer Vorenkamp: Voorzitter, ik zal komen met een amendement. In dat geval stel ik voor om het als B-stuk door te leiden. Iedereen akkoord? Dank u wel.

8. Drents Programma Landelijk Gebied

De voorzitter: Dan gaan wij verder naar agendapunt 8, Drents Programma Landelijk Gebied, de DPLG beter bekend bij ons. We hebben de behandeling al even aangegeven net. U heeft allemaal drie minuten en een maximum van drie interrupties. Er zijn best wel veel vragen ingediend en ik wil graag de

mogelijkheid geven aan de gedeputeerde om vooraf een reactie te geven, eventueel te reageren op een aantal vragen, maar dat laat ik aan hem natuurlijk zelf over. De heer Otter.

Gedeputeerde Otter: Ja, voorzitter. We hadden de laatste keer dat ik hier stond een interpellatiedebat, naar aanleiding daarvan is deze brief gekomen. Daar hebben we zo goed mogelijk proberen uiteen te zetten, even qua planning en dat u allemaal meegenomen wordt. Voorzitter, die begon helemaal in het begin al, het is een beetje een zoektocht en dat merk ik ook hier in de zaal. Het is toch een beetje naar een zoektocht. Wij zijn met een heel ingewikkeld proces bezig en dan wil je eigenlijk voortdurend houvast hebben en zoeken naar, laten we zeggen, gaat het brengen wat het ons moet brengen? En van daaruit worden er een hele hoop vragen gesteld en dat begrijp ik ook. Een hele hoop van die vragen stel ik ook intern en hele hoop zeggen ook onze medewerkers, die stellen soms ook die vragen weer elders, hoe gaan we dit allemaal precies doen? Nou en dat is eigenlijk even de zoektocht waar we met elkaar in zitten en het zal nog een proces zijn waar we mekaar nog heel vaak over spreken, vooral ook omdat het omgeven is nog door een hele hoop onduidelijkheden. Het is A, een nieuw proces. We hebben te maken met best veel partijen, veel betrokkenen. Als ik alleen... Dat geldt ook zelfs voor onze overheid, LNV, die heeft ook weer met andere ministeries te maken die er soms ook weer anders in zitten, experts. We hebben op dit moment geen kabinet, geen landbouwakkoord en geen geld en dat zijn eigenlijk de omstandigheden waar we met elkaar binnen moeten acteren. En toch moeten we door, en toch gaan we ook door. Dat hebben we ook in die brief aangegeven, wat de planning is. Maar dat leidt er wel toe dat we elke keer met best heel veel vragen blijven zitten, en dat begrijp ik dus ook. Ik wou voorstellen, voorzitter, dat ik niet alleen de technische vragen, maar dat u op alle vragen voor... want u wilde ook altijd graag precies weten wanneer, dat ik in ieder geval voor volgende week, dus voor de herfstvakantie, dat u antwoord krijgt op alle vragen. Dus niet alleen de technische vragen, maar ook andersoortige vragen die gesteld zijn, dat we daar zo goed mogelijk allemaal antwoord op geven. Ik had ook nog een vraag, dat had ik graag willen aankondigen, wanneer hebben we die eerste informatiebijeenkomst met elkaar? Want een hoop vragen - dat snap ik ook - als je het erover hebt, dat leidt ook heel snel tot een vervolgvraag en dan is het handig dat je mekaar gewoon in een bepaalde setting, dat je gewoon met elkaar even kunt discussiëren en ook even vraag op vraag kunt stellen. Maar goed, die datum heb ik nog niet, maar ik hoop wel dat we op hele korte termijn zo een informatie bijeenkomst kunnen afspreken met elkaar. Dus dat was even mijn procedurevoorstel. Dan heb ik nog wel een paar zaken waar ik even bij stil wil staan, want die zag ik ook telkens weer terugkomen, dat gaat toch nog even een beetje over de planning. In ieder geval krijgt u in november een brief over de kaders, over de uitgangspunten voor het DPLG. Ik denk dat we daar dan in januari-februari met elkaar over kunnen spreken, wellicht ook weer in combinatie met een informatiebijeenkomst en de maatregelenpakketten, die zullen we u dan - want die vloeien daar weer uit voort - die zullen we u in ieder geval toesturen en dat moet ook begin volgend jaar zijn. En nou, daar bent u ook weer vrij in, om die te agenderen. Dan planning, kwam ook steeds een beetje terug. Nou, de planning staat nu op maart 2025. Ik kan u wel zeggen: wij zijn niet de enige provincie die veel meer tijd nodig heeft. Wij zijn misschien wel de eerste die erover communiceert, maar alle provincies hebben wat dat betreft veel meer tijd nodig om een goed Programma Landelijk Gebied op te stellen. En er was ook nog een vraag steeds even over de MER. Onze inschatting is, omdat het zo belangrijk is dat we daar... dat deze MER-plichtig is. Ook andere provincies spreken we daarover en we denken ook dat de MER een heel goed instrument is om ook hard te maken dat de voorgestelde maatregelen ook effect gaan sorteren. Nou, zoals gezegd, hoe wordt u allemaal meegenomen? Dat staat ook in de brief. Maar we zullen u elke keer schriftelijk goed meenemen, via commissiemededelingen en via de informatiebijeenkomsten. En dat was het voorstel, voorzitter, om in ieder geval van mijn kant te proberen het zo te doen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zou u inderdaad de termijnen kunnen benutten voor een discussie, maar u krijgt toch nog even een interruptie voordat we starten met de eerste termijn. De heer Pomes.

De heer Pormes: Voorzitter, ik weet niet waar ik nou naar heb zitten kijken. Er ligt een verzoek aan de Statenleden om vooraf vragen te stellen, zodat dat integraal deel uitmaakt van het debat. Anders vraag je dat niet. En nu wordt gezegd: 'Nou, al die vragen, die ga ik nog een keer beantwoorden.' Er wordt niet eens duidelijk wanneer die vragen worden behandeld. Ik vraag me af wat de relevantie is van dit agendapunt, omdat ik ervan uitga dat de beantwoording van die vragen deel uitmaakt van de bijdrage die wij leveren. Anders krijgen we een hele dubbele discussie en dat lijkt me niet verstandig. Mijn voorstel zou zijn, als voorstel van orde, om dit uit te stellen tot deel twee van de commissievergadering en de vragen voor die tijd beantwoord te hebben. Een andere oplossing heb ik niet, tenzij we vinden dat we volgende week woensdag voor een extra commissievergadering hier moeten komen om het te bespreken. Ik hou me aanbevolen. Dat is mijn voorstel, maar niet langer uitstellen dan nodig is.

De heer Vorenkamp: Voorzitter?

De voorzitter: Goed. Ik zou hier graag reactie willen hebben. PVV wil reageren. Ga uw gang.

De heer Vorenkamp: Het is inderdaad zo dat wij dus voor de volgende vergadering antwoorden krijgen op al onze vragen. Ik heb ook nog een hele lijst met vragen die ik zo meteen zou willen inleveren bij mijn eerste termijn en het lijkt mij dus verstandig dat we gewoon nu ons gesprek... in kunnen spreken en dat daarna ook het onderwerp DPLG alsnog weer opnieuw aan de orde komt. Dus in de volgende commissievergadering DPLG weer opnieuw aan de orde om de antwoorden te bespreken.

De voorzitter: Dan zou u het twee keer willen behandelen en ik vraag me af of dat handig is. Christen-Unie.

De heer Brandsema: Dank, voorzitter. Hier het geheel niet mee eens. Volgens mij kunnen we gewoon prima deze brief, die door het college toegezonden is, bespreken. Ik heb daar verschillende politieke punten over. Dus, volgens mij, als andere partijen hier ook politieke punten hebben die ze het college willen voorleggen, dan kunnen we volgens mij nu gewoon het debat gaan voeren.

De voorzitter: Partij voor de Dieren.

Statenlid Zuiker: Voorzitter, wij denken en-en. Wij zijn zeker voor bespreking nu, maar aangezien het college het niet mogelijk heeft gekregen om soms erg simpele vragen te beantwoorden binnen 24 uur vinden wij dat het heel terecht is dat wij op 1 november dit weer op de agenda zetten.

De voorzitter: Zijn er nog meer fracties die hierop willen reageren? D66.

Mevrouw Kleine Deters: Ja, voorzitter, ik ben het wel eens met het verzoek wat gedaan is wat betreft... Nee, als het gaat over de werkafspraken die we hebben, daar zullen we het denk ik apart een keer met elkaar over moeten hebben - wat we vragen, leveren en hoe we daarin samenwerken als PS en GS - maar gezien de actualiteit en toch wel het grote vraagstuk zou ik ervoor pleiten om het nu door te laten gaan. We hebben al afgesproken dat het een wederkerend agendapunt is, dus dan kan elke keer gewoon ingebracht worden wat ingebracht moet worden. Maar de werkafspraken lijkt me goed om daar met elkaar, apart over te spreken.

De voorzitter: Goed. Ja, een verschil van meningen. Ik zie nog een reactie van Volt.

De heer Loijenga: Volt is het er ook mee eens dat we het deze vergadering moeten bespreken en dat het de volgende commissievergadering ook weer op de agenda moet komen.

De voorzitter: BBB.

De heer Vosseveld: Wij zijn van mening dat de antwoorden afgewacht moeten worden en dan doorgeschoven, en aan het presidium overlaten.

De voorzitter: Allemaal verschillende geluiden, wordt het wel mooier van. Sterk Lokaal.

De heer Schoenmaker: Wij zijn dezelfde mening als BBB toegedaan.

De voorzitter: Hartelijk dank. GroenLinks.

De heer Rook: Ja, voorzitter, als we toch bezig zijn. Wij zijn er ook heel groot voorstander van om dit vandaag te bespreken en het zal nog veel vaker op de agenda komen.

De voorzitter: U stelt voor om, ik verstond u niet helemaal, om het wel te behandelen?

De heer Rook: Ja, wel nu behandelen.

De voorzitter: Ja. Ja, ik zie daar inderdaad... Gaat uw gang.

Mevrouw Niessink: Ja, wij sluiten ons aan bij de BBB.

De voorzitter: CDA nog.

De heer Van Dekken: Voorzitter, allemaal een bijzonder venijn nu weer. Kijk, volgens mij hebben we hier een afspraak gemaakt dat het DPLG gewoon periodiek terugkomt. Ik hoor de gedeputeerde zojuist zeggen: voor de herfstvakantie hebben wij antwoorden op onze vragen. Dat lijkt mij fantastisch en als sommige fracties nu vandaag weer over het DPLG willen spreken, en dat is iets meer of iets anders dan die technische vragen her en der, lijkt mij dat een prima idee om te doen. Maar laten we elkaar nou niet bezighouden steeds weer opnieuw met zeer gedetailleerde vragen. Ik hoor heel goed wat de gedeputeerde zegt. Op het moment dat er iets te melden is, komt het college op de lijn in de informatiebijeenkomsten die we daarvoor willen houden. En of dat dan in november al gelijk weer moet zijn of, ik kijk even naar het college, op een later moment, dat laat ik heel graag aan het college. Dus dat zou mijn reactie op dit moment nu even zijn.

De voorzitter: Fractie van SP.

Mevrouw Dijkers: Wij willen het gewoon bespreken nu.

De voorzitter: Tot slot, de Partij van de Arbeid.

De heer Bosch: Ik sluit mij aan bij de woorden van de heer Van Dekken. Als we... Als er partijen zijn die nu politieke discussie willen voeren over de toegezonden brief, wat ons betreft akkoord. Maar... Wij gaan niet mee in de suggestie om het dan meteen 1 november weer op de agenda te zetten en dan de volgende commissie weer op de agenda te zetten, want dan blijven we elkaar inderdaad bezighouden. Het staat regulier op de agenda, laten we dat gewoon ook op die manier houden en laten we ons ook niet onnodig bezighouden.

De voorzitter: VVD als laatste.

De heer Oosting: Voorzitter, dank u wel. Wij sluiten ons aan bij hoe de BBB het aangeeft en... Maar ik wil wel de opmerking maken, wanneer de fracties vragen moeten indienen indien voor 's ochtends 09:00, dan wel 12:00, dan willen wij daar toch wel graag antwoorden op hebben, zoals op een moment als nu. Oké, dank u wel.

De voorzitter: Goed, mooi eenduidig geluid, dat maakt het makkelijk. Maar ik stel voor om het nu... Moment. Ik denk 'ik word even teruggeroepen,' maar dat valt mee. Ik stel voor om het wel te behandelen nu. De gedeputeerde heeft aangegeven deze week de beantwoordingen allemaal te geven. Ik ga niet over zijn beantwoording, dus daar moet u het mee doen, denk ik, en vervolgens op 15 november staat het weer op de agenda, om het dan vervolgens te behandelen. Kunt u zich daarin vinden, want dan start ik met de eerste termijnen? Prima.

De heer Schoenmaker: Voorzitter?

De voorzitter: Sterk Lokaal.

De heer Schoenmaker: Waarom worden alle fracties hier gevraagd om nu wel te behandelen of niet te behandelen en vervolgens neemt u een beslissing. Wat is het Reglement van Orde wat hierover beslist, want daar ben ik heel benieuwd naar.

De voorzitter: Moment. Goed, daar krijgt u heel snel antwoord op. Middels handopsteking gaan we kijken of men akkoord is met mijn voorstel, dat staat in het Reglement van Orde. Wie is voor de behandeling nu en vervolgens 15 november? En wie is tegen? Tegen, wie is tegen? Duidelijk. Mijn buurman, die kan heel goed tellen en de meerderheid, die is voor het voorstel om het nu te behandelen en de 15e wederom. Dus ik stel voor om nu te starten met de eerste termijn van de ChristenUnie. Gaat uw gang. U heeft allemaal drie minuten en een maximum van drie interrupties.

De heer Brandsema: Dank u wel, voorzitter. Allereerst hartelijk dank aan het college, en daarmee ook aan de betrokken ambtenaren, voor de heldere en prettig leesbare brief die ze ons heeft doen toekomen naar aanleiding van het recente interpellatiedebat. En vanuit de ChristenUnie zou ik willen zeggen, hou dat vast, die helderheid en het prettige leesbare. Voorzitter, de inhoud. Middels de brief wordt helder dat het een politieke keuze is geweest van het college, het oude college, om op 1 juli een versie op te sturen die aangevuld moest worden door het nieuwe college, dat toen nog in wording was, om de plannen beoordeeld te krijgen en aanspraak te kunnen maken op het geld uit het transitiefonds. En daarbij hebben we het vorige debat al uitvoerig stilgestaan en daarom richt ik mij nu vooral op de toekomst. Voorzitter, het college geeft een heldere planning op hoofdlijnen. De ChristenUnie heeft al eerder haar zorgen geuit over de haalbaarheid van 1 april 2024 als deadline voor de 1.0 versie van het DPLG en daarom hamerden we ook op inzicht in de planning. Deze brief, voorzitter, geeft dat inzicht - dank daarvoor - en laat zien dat onze zorgen terecht zijn. Een 1.0 versie wordt in maart 2025 verwacht, een jaar later dan de huidige deadline, en mijn fractie begrijpt dat de deadline van april volgend jaar breder in provincieland als onrealistisch wordt gezien. En mijn fractie snapt ook dat de kleur van het nieuwe bestuur zichtbaar moet worden in de definitieve plannen, maar een jaar uitstel klinkt ons als fors in de oren, temeer als ik bijvoorbeeld hoor dat Groningen van plan is om de definitieve versie voor de zomer van volgend jaar aan te leveren. Voorzitter, het college stelt voor een plan-MER-procedure te doorlopen en ambtelijk navragen leert dat dit proces een half jaar in beslag neemt, maar het wordt voor mijn fractie niet duidelijk waarom het college hiervoor kiest. Ik hoor graag van de gedeputeerde waarom hij voor deze route kiest. De ChristenUnie vindt het belangrijk omdat boeren perspectief verdienen en dat zeggen we al zo lang met elkaar, maar ze krijgen het perspectief tot nu toe niet. De ChristenUnie hoort graag van de gedeputeerde waarom de boeren nog een jaar langer

moeten wachten op het broodnodige perspectief. Voorzitter, de heer Schuinder van de BBB begon deze periode mooi met de woorden en dan citeer ik: 'bestuur met lef, pro activiteit en gewoon beginnen'. Einde citaat. Maar de urgentie en daadkracht die nodig is, proeft mijn fractie nog onvoldoende bij het college. De wekker is afgegaan. De snooze knop is uitgedrukt. Het college zit op de rand van het bed, maar rekt zich nog een keer uit in plaats van gelijk in de benen te komen. Tot slot, voorzitter, de betrokkenheid van PS bij het proces. Een helder voorstel van het college waarbij mijn fractie alleen bij het derde punt, het informeren per brief, graag de toezegging krijgt dat dit sowieso gebeurt in december 2023 en februari 2024, conform fase één en twee van de planning. Graag een reactie van het college daarop. Dank u wel.

De voorzitter: U ook bedankt, dan ga ik naar de woordvoerder namens het CDA en daarna JA21.

Mevrouw Hilgenga: Dank u, voorzitter. Eerst dank voor de toegestuurde stukken. Ze dragen bij aan de transparantie over de stappen die we met elkaar gaan nemen in het DPLG en ook goed dat we die informatiesessies gaan gebruiken om beter van tevoren goed voorbereid deze Statenbijeekommen ook politiek het debat te gaan voeren. Voorzitter, GS geeft al aan bezig te zijn met het begin te maken met de uitvoering van het DPLG, terwijl de eerste voldragen versie van het DPLG nog niet is opgeleverd. Ziet het CDA het goed dat het nieuwe college verder gaat op de door het vorige college ingeslagen weg? Wilt u daar eens op reflecteren. In de brief wordt ook een bedrag genoemd dat beschikbaar is om de situatie van de PAS-melders te versnellen en op te lossen. Het CDA hecht heel erg aan snelle oplossingen voor de PAS-melders en de interimers, en de vraag dan ook is: is dit bedrag naar uw inschatting voldoende voor maatwerkoplossingen voor de getroffen bedrijven? Boeren die ten goede trouw hebben gehandeld onder het oude regime, want u weet hoe het CDA in deze discussie staat. Wat betreft de rest van de vragen, wachten wij het antwoord van de schriftelijke vragen af. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. JA21 en aansluitend D66.

De heer Van den Brand: Nee, voorzitter, nu zat ik rustig op mijn stoel. Ja, mijn vraag heeft betrekking op dit is allemaal wel belastinggeld, en of nou uit Europa komt of uit Nederland of uit de provincie... provinciale gelden, dat maakt niet uit. Het is de belastingbetaler die betaalt en daarnaast heb ik ook vorige keer gezien hoe rekenkamerrapporten eruit kunnen zien. En dan kom ik tot een hele korte vraag, in feite: hoe worden wij geïnformeerd over waaruit en waarvoor precies dat geld uit deze € 50 miljoen pot wordt uitgegeven? Wat wordt er nu precies met deze subsidies nagestreefd? Mij blijft dat echt volkomen onduidelijk. Wat schieten we er uiteindelijk dadelijk mee op? Dat was het, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, Fractie van D66, mevrouw Kleine Deters en daarna de fractie van de SP.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel, voorzitter. D66 wil perspectief en vooruitgang voor iedereen, voor alle inwoners in Drenthe. Geen stilstand, maar vooruitgang, hebben we het eerder al wel genoemd en wij hebben misschien ook wel maandelijks gevraagd om zaken op te pakken vanuit onze provinciale verantwoordelijkheid. Niet verschuilen achter wat het Rijk aan zou moeten leveren. En, voorzitter, in de toelichting van de gedeputeerde voordat we met de bespreking begonnen, werd gesteld 'Wij zoeken naar kaders en geld van de Rijksoverheid'. D66 zou graag willen zien dat er een proactief beleid gevoerd wordt en de gedeputeerde zegt: we gaan in januari-februari volgend jaar kaders en uitgangspunten DPLG bespreken. Die zijn er toch, voorzitter? Het komt over alsof u blijft wachten in plaats van stappen zet. Nou, D66 had de keuze gemaakt om geen technische vragen in te dienen. We wilden ons beperken tot slechts twee. Dat waren de versnellingsvoorstellen, het geld wat u daarmee aan resultaten behaald hebt of zou willen behalen, en de plan-MER. Nou, die hoef ik niet te herhalen, die zijn verder gesteld en daar heeft gedeputeerd op aangegeven dat die schriftelijk worden beantwoord. We

wachten die antwoorden af, maar voorzitter, de gedeputeerde geeft ook aan: 'Er zijn provincies die nog verder weg zijn dan wij'. Voorzitter, uit ons overleg met partijgenoten blijkt dat er provincies zijn die al vele stappen hebben gezet, die veel verder zijn, die bedrijven hebben opgekocht, die bezig zijn met het oplossen van de problemen van de PAS-melders. Er zijn provincies die allemaal stikstofbank hebben opgezet. Wij willen ons graag meten met degene die aan de slag zijn, die vooruitgang boeken en niet die het misschien minder goed doen dan ons. Het lijkt alsof GS de urgentie niet ziet voor het aanpakken en oplossen van de problemen. Er zijn grote vraagstukken. D66 wil graag met u de vraagstukken aanpakken en stappen zetten. Wat heeft de provincie Drenthe gedaan? Welke resultaten zijn behaald? Wij kunnen helaas het antwoord hierop niet geven. Moeten wij volstaan met de mededeling dat GS Drenthe op slot heeft gezet en op slot laat staan? U biedt geen perspectief voor de natuur, niet voor de landbouw, niet voor de woningbouw, niet voor de inwoners, geen vergunningen voor evenementen. Het volgt allemaal uit geen stappen zetten. Voorzitter, laat ik dan maar met een slotvraag afsluiten. Ik vind hem pijnlijk. Gedeputeerde, GS moet ik dan misschien zeggen, uit alles wat u aangeeft spreekt zoveel onmacht. 'We zitten in processen.', 'Het is ingewikkeld.'. Spreekt u dan daar zoveel onmacht in uit dat u beter tegen het Rijk kunt zeggen: 'Wij zien de urgentie niet', of misschien willen we het niet, of misschien kunnen we het niet als Drenthe. Voorzitter, ik zou daar graag een antwoord op willen van gedeputeerde namens GS.

De voorzitter: U krijgt nog enige extra tijd. Moment, u krijgt een interruptie van de PVV.

De heer Vorenkamp: Dank u, voorzitter. D66 komt met een litanie aan ongeschiktheid in feite van GS, blijkbaar, om dingen aan te pakken. Bent u van plan om in de volgende PS-vergadering een motie van wantrouwen, afkeuring of iets dergelijks in te dienen? Dank u.

De voorzitter: Gaat uw gang.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, ik laat mij geen woorden in de mond leggen dat ik het over ongeschiktheid heb. Ik heb het over onmacht en of GS stappen kan en wil zetten, en u loopt nu wel heel erg vooruit op de beantwoording. Ik laat mij geen woorden in de mond leggen die ik niet uitgesproken heb.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de fractie van de SP. Aansluitend is de fractie van de VVD aan het woord.

De heer Moinat: U had het startschot al gegeven, geloof ik, hè? Ja. ... Dit is nu al een veel besproken onderwerp in deze Staten en het zal nog lange tijd ook een veelbesproken onderwerp blijven. Voorzitter, zoals het college in de stukken zelf aangeeft en daar zijn wij het ook volledig mee eens, verdient deze procedure niet echt de schoonheidsprijs. En dat is vooral door de combinatie van ingewikkelde materie, gecombineerd door tijdsdruk komt, dat snappen wij best. Maar het is ook duidelijk dat de verschillende overheden niet zo goed zijn in elkaar proactief en volledig op de hoogte te houden van elkaars stappen en verplichtingen, van duidelijke afspraken en een haalbaar tijdspad, en dan zou het ook nog eens mooi zijn als ze zich daar ook aan zouden houden. Wij denken dat de door het college genoemde wil om PS goed te blijven betrekken bij dit proces terecht is en ook goed vastgelegd is in de brief. Hopelijk kan deze overheid wel goede en duidelijke stappen zetten, en komen tot goede en werkbare afspraken. Wij zijn zeer benieuwd naar het vervolgproces na deze tussenstap, en dat te beginnen bij het vervolgdebat, waarbij politieke, inhoudelijke en technische vragen volgens ons nog voldoende aan bod komen en daar kunnen we dan ook de beantwoording van de schriftelijke vragen die al gesteld zijn, bij betrekken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. VVD en daarna Sterk Lokaal.

Mevrouw Martens: Dank, voorzitter. We omarmen de keuze dat het Drents Programma Landelijk Gebied gedurende deze Statenperiode een standaard agendapunt zal zijn. Dit doet in onze optiek recht aan de omvang en invloed van dit programma op onze inwoners, ondernemers en ons Drents landschap, al moeten we het volgens mij met elkaar nog wel even hebben over de vorm. Ook willen we de waardering uitspreken dat het college in haar brief van 10 oktober nader heeft toegelicht binnen welke context ze haar keuzes tot nu toe heeft gemaakt. Hier heeft het college in onze optiek goed aangegevoeld. Het heeft geholpen de gemaakte keuzes te duiden. We gaan ervan uit dat deze transparante lijn proactief wordt doorgezet. In dezelfde brief, en we hebben de gedeputeerde ook al horen aankondigen, lezen we dat er is gekozen voor een langer DPLG traject. Het gaat langer duren. Dit levert onze fractie toch wel wat zorgen op. We stellen voorop dat snelheid geen doel op zich mag zijn, maar voorzien ook dat een langer proces inherent staat aan langere onzekerheid. Het is vrij veilig om te stellen dat onzekerheid veelal resulteert in stilstand en stilstand juist in een tijd waarin we ontwikkeling zo hard nodig hebben. Voor de landbouwtransitie en natuurlijk helemaal in het bijzonder onze PAS-melders, die echt te lang in onzekerheid zijn, voor de woningbouwopgave maar bijvoorbeeld ook voor de essentiële energietransitie, de inrichting van overgangsgebieden - één van de onzekerheden die nog boven de markt hangt, nog meer onduidelijkheid over de status en mogelijkheden van grond, of worden hier juist kansen gezien voor sociaal-economisch perspectief? Er is al ruim € 37 miljoen aangevraagd voor een versnelling in 2022 en we zijn dan ook erg benieuwd welke versnelling daarmee tot nu toe is bereikt, en al helemaal welke visie de gedeputeerde heeft over de kansen en bedreigingen van deze gebieden. Voorzitter, tot slot, we vernemen graag of de gedeputeerde bereid is de toezegging te doen om zich volledig in te zetten om de kansen die zich nu al voordoen proactief en volledig te benutten. Laten we ons vooral richten op vooruitgang en wat nog wel kan.

De voorzitter: Dank u wel. Sterk Lokaal en daarna LijstPormes.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. De vergadering begon er natuurlijk mee bij dit onderwerp of het wel of niet behandeld moest worden. Wij delen de mening dat als de schriftelijke vragen ingediend worden voor een bepaald tijdstip, dan is het ontzettend handig om die vragen ook tijdig te beantwoorden, want dat draagt wel degelijk bij aan de kwaliteit van een te voeren debat. De gedeputeerde heeft zojuist een aantal antwoorden gegeven, in grote lijnen, op de vragen. Daar kunnen wij ons in vinden. We zijn ook blij dat er een planning ligt, dan weten we in ieder geval waar we naartoe werken of waar we van af gaan kijken. Ik hoor eigenlijk tussen de regels door dat er nog gewacht moet worden op de verkiezingen, en met name de uitslag en de daarna te formuleren coalitie. Wij zouden ons voor kunnen stellen als het een en ander sneller gaat dan misschien nu in gedachten bij het college, dat ook de versnelling om te komen tot beleid en tot kaders, dat het ook sneller moet kunnen. Daar willen wij het college toch wel graag aan houden. ... JA21 geeft aan inzicht te willen hebben in de besteding van het geld. Ja, dat vinden wij ook. Het hoeft zeker niet op detailniveau, maar we willen toch wel enigszins weten waar dat geld nou voor wordt besteedt zo meteen en vinden wij dat dan goed? We snappen ook dat er soms meer tijd nodig is. DPLG is ingrijpend in het landschap, is ingrijpend voor gezinnen, denk ook aan de PAS-melders zoals door het CDA genoemd. Dit verdient zorgvuldigheid, zorgvuldigheid boven snelheid, maar zorgvuldigheid maar geen excuus zijn om vervolgens niets te doen. Dus blijf aan de slag. En we vinden het ontzettend belangrijk, ook na toezegging van de gedeputeerde, dat er informatiebijeenkomsten komen. Dat kan altijd op een bepaald tijdstip, maar het kan ook sneller als het gewenst is. Het onderwerp blijft op de agenda en... Even kijken. Nou, volgens mij is dat ongeveer hoe wij erin staan. Dus: niet aan het lijntje houden. Ga voort, maar blijf ons vooral informeren. En wij zijn heel erg blij met de toegezegde informatiebijeenkomsten, want dat is uit het verleden gebleken met het onderwerp stikstof, dat het heel prettig werkt. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. LijstPormes en daarna Partij van de Arbeid.

De heer Pormes: Dank u wel, voorzitter. Waar heb ik nou naar zitten kijken? Veel stukken gelezen en wat ik waarneem, is dat alles een beetje wordt uitgesteld, zelfs naar het jaar 2025. En wat mij opvalt is dat ook erg veel argumenten worden gebruikt alsof we dat niet zouden weten. Ik zal een voorbeeld noemen: Kaderrichtlijn Water. We zouden 12 jaar geleden al die doelstellingen moeten halen en elk keer wordt het uitgesteld, en nu vindt er een uitstel plaats naar 2027. En nog lees ik: 'nou, we weten niet of het gaan halen'. Er moeten extra maatregelen komen. Ja, wat hebben we dan de hele tijd zit te doen? De belangrijkste opdracht die we hebben, is dat we perspectief moeten bieden aan de natuur, aan de PAS-melders en dat we zorgen dat de kwaliteit van ons water gerealiseerd gaat worden. Dat zijn de uitdagingen en dat vereist daadkracht, we moeten stappen zetten en geen uitstel. Voorzitter, er is al eerder door andere fracties gezegd over de PAS-melders, want het college zegt: wij werken hard aan de projecten, met de versnellingsgelden om PAS-melders te legaliseren. Met welk resultaat? Noem dat dan? Wat is tot op heden bereikt? Er wordt geld uitgegeven, projecten, SPUK wordt ingezet, maar ik lees nergens wat het resultaat is. Dan wordt gesteld: landbouwgrond moet blijven, maar het staat wel op gespannen voet met de NPLG. En wat gaat het college doen met het feit dat het op gespannen voet staat? En moeten we niet gewoon erkennen dat landbouwgrond niet landbouwgrond kan blijven, maar dat er andere voorzieningen zijn die het nodig maakt om daar gebruik van te maken? Voorzitter, ik wacht met spanning af, natuurlijk, wat de beantwoording van de vraag gaat opleveren en dat zou weer leiden tot een debat. Ik wil wel tot slot nog een compliment maken, dat ze ook wel geleerd hebben om ons inzicht te geven op welke wijze gecommuniceerd gaat worden met de Staten en dat vind ik goed. Niet alleen maar door het maandelijks te bespreken, maar ook dat er ruimte is en dat hebben we ook geleerd uit de vorige periode, ook met gedeputeerde Jumelet, dat er gewoon bijeenkomsten worden georganiseerd waar we veel informeler met elkaar kunnen praten over de problematiek. Ik dank u.

De voorzitter: U ook bedankt. Partij van de Arbeid, en daarna de fractie van Volt.

De heer Bosch: Dank u wel, voorzitter. Het is deze maand van de geschiedenis, oktober, en het thema van de maand van de geschiedenis is Eureka! En sinds 28 juni hebben we een aantal keren met elkaar hier gesproken over het DPLG, het concept DPLG en de route die we moeten lopen. En ik heb zelf de woorden ook gebruikt en ik hoor ze in dit debat wederom: we moeten perspectief bieden, we moeten daadkracht tonen. Daar is de Partij van de Arbeid het volledig mee eens. We hebben op 28 juni al aangegeven: college, toon ook dat u de urgentie deelt met de Staten om tot een toetsbaar documenten te komen waarmee we verder kunnen en waarmee we dus inderdaad perspectief kunnen bieden. Maar uit allerlei besprekingen die we hier gevoerd hebben, die we ook ambtelijk gevoerd hebben, bekruipt ons toch een beetje het idee dat zowel provincie als ook ambtenaren door de woestijn lopen, zonder een duidelijke routekaart en we roepen het college op om die kaart nu wel te gaan verstrekken. Welke route gaan we lopen? Want anders blijven we dolen, stuiven er iedere dag weer nieuwe zandduinen op en moeten er nieuwe routes gevonden worden door dit doolhof. De Partij van de Arbeid-fractie wil het college danken voor het toezeggen van die informatiebijeenkomst. Ik sluit me aan bij de heer Pormes dat we ook in de vorige periode dit soort sessies hebben we gehad. Ik denk dat dat heel dienstbaar gaat zijn om met elkaar verder te komen. Maar laat nu uiteindelijk wel zien dat die urgentie ook door het college gedeeld wordt. En als we kijken naar de planning, dan komen we even bij de vraag die we eerder al schriftelijk hebben ingediend: is april 2024 nu volledig losgelaten? En alles we uitgaan van maart 2025 - dat is toch een datum waaruit, wat ons betreft, niet direct spreekt dat hier de urgentie onderschreven wordt - is dat in deze zin ook afgestemd met het Rijk, andere provincies en kunnen daar geen consequenties uit voortvloeien die het bieden van perspectief voor zowel natuur als de landbouwsector in de weg kunnen gaan staan? Dank, voorzitter.

De voorzitter: U ook bedankt. De fractie van Volt en daarna de fractie van de Partij voor de Dieren.

De heer Loijenga: Dank u wel, voorzitter. Het kostte enige moeite, maar we zijn blij dat we uiteindelijk deze informatie hebben gekregen, want met het DPLG 0.5 konden wij niet veel. Wij danken het initiatief van de ChristenUnie voor het interpellatiedebat wat geleid heeft tot deze informatie. Wij gaan ervan uit dat wij vanaf nu door GS tijdig en volledig worden geïnformeerd. Er is veel te zeggen over de inhoud van informatie, maar wij willen ons hoofdzakelijk beperken tot de voortgang. Wij maken ons zorgen over de voortgang. Bij de toetsing lezen wij veelvuldig vraag naar verduidelijking, de onderbouwing mist, uitwerking mist, geen kwantificering, knelpunt niet geconcretiseerd, beschreven in algemene termen, geen monitoring. Daar leiden wij uit af dat er veel moet gebeuren. Hoe komt het dat er zoveel moet gebeuren? We weten toch allang wat er moet gebeuren? Nogmaals, wij maken ons zorgen over de voortgang. De vertraging van één jaar voor DPLG versie 1.0 vinden wij ontoelaatbaar. Wij zien uit naar de beantwoording van de schriftelijke vragen die wij gesteld hebben. Eén daarvan wil ik nog even herhalen. Wat wij ook heel belangrijk vinden, is de Natuurwet Nederland. In 2013 heeft de provincie Drenthe de opdracht gekregen om 13000 tot 14000 hectare landbouwgrond aan te kopen en in te richten als natuurgebied. De provincie heeft daarbij een bedrag gekregen van €754 miljoen om dit uiterlijk in 2027 te realiseren. De vragen die wij gesteld hebben: wat is de voortgang van dit project en kan GS ons garanderen dat de doelstelling van dit project in 2027 wordt gehaald? Zoals afgesproken is, krijgen we dat antwoord ook met onze andere vragen die we gesteld hebben. Dank u wel.

De voorzitter: U ook bedankt. Dan de fractie van de Partij voor de Dieren en daarna de BBB.

Statenlid Zuiker: Voorzitter, de aanleiding van de brief die we nu bespreken ligt in het feit dat het vorige college dacht dat ze het konden maken om Provinciale Staten niet serieus te nemen en gewoon een half DPLG naar Provinciale Staten te sturen voor besprekingen. Daarbij lieten ze voor het gemak gewoon enkele hoofdstukken weg en wij waren daar verbolgen over. En dat zijn we nog steeds. En het erge is dat er ongeveer twee weken daarna wel allerlei informatie kon worden opgestuurd: wel uitgangspunten, wel financiën, en het hele maatregelenpakket. En dat kon niet eerder worden gestuurd, want daar moest het college nog naar kijken en... Want dat was dan een nieuw college, dat moesten er dan nog naar kijken. Nou, dus dat nieuwe college heeft ernaar gekeken. Er komt een maatregelenpakket, is het nog steeds in concept. Waarom kon dat dan niet eerder worden opgestuurd, vragen wij ons af. Dan lezen wij op zich in de bijlages die nu bij deze brief zitten, dat het maatregelenpakket wat toch uiteindelijk is opgestuurd en het concept gebiedsprogramma door LNV zijn beoordeeld. Maar wij kunnen toch echt wel concluderen dat deze beide werkstukken een dikke onvoldoende krijgen van LNV en van hele belangrijke maatregelen zijn niet onderbouwd hoe dat gaat helpen om onze doelen te bereiken. Een voorbeeldje wat er staat: "De subsidieregeling 'laaghangend fruit' is opengesteld voor iedereen zonder dat er op dit moment concreet zicht is hoe die doelen in de deelgebieden worden behaald. Hetzelfde geldt voor de maatregelen rondom grondaankoop (...)". Uiterst teleurstellend dat dit college niet kan onderbouwen hoe ze de doelen voor Drenthe gaan behalen. Uiterst teleurstellend dat er geen monitoring is van dit beleid. Voorzitter, net als anderen ook hebben gezegd, wij missen het gevoel van urgentie van dit college en wij maken ons grote zorgen dat dit college niet de moed heeft om keuzes te maken. D66 had het over onmacht, maar ik zou het gewoon onwil willen noemen, want het college denkt dat met de nieuwe regering ineens de wettelijke verplichtingen om onze natuur te beschermen, de wettelijke verplichtingen om ons klimaat minder te laten opwarmen, de wettelijke verplichtingen om het water niet te vervuilen ineens zullen vervallen. Nee, dat eerst nu al het geval, dus daar moeten we nu al aan werken. Verder kom ik op dit onderwerp terug als ik beantwoording heb van mijn vragen op 15 november.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de woordvoerder namens BBB en vervolgens PVV.

De heer Vossebeld: Dank u wel, voorzitter. Allereerst dank voor de heldere uiteenzetting van de tijdlijnen zoals geschetst in de diverse brieven. Duidelijk dat er hard gewerkt wordt aan het DPLG. Of wij daar nu zo blij mee zijn, dat is een tweede, maar het wordt steeds moeilijker om het stikstofverhaal overeind te houden en iedereen voelt dat. BBB vindt dat de hele DPLG nog ter discussie staat op dit moment. Wat betreft het tijdspad, we vinden het tijdspad ook ter discussie staan. Er is immers geen Landbouwakkoord en in de startnotitie werd genoemd dat dit een pijler was. Inmiddels is het kabinet gevallen en de regering demissionair. Op 22 november gaat Nederland hopelijk massaal voor een nieuw beleid stemmen en na 22 november moet eerst maar eens blijken wat dat wordt. Komt er een ander natuurbeleid met meer meten en andere natuuranalyses, het kan. Doorgaan op dezelfde voet zoals nu levert alleen frustraties op en onrust in tal van sectoren. We komen zo geen steek verder. En ja, ook BBB wil bouwen aan woningen, klimaat, energie en doen wat wel kan, en niet wat niet kan, maar niet alleen ten koste van de landbouwsector. Het DPLG is geen tovermiddel om Rijksgeld te ontvangen en de uitweg naar mogelijkheden. Het is een theoretisch model, een pakket papier waar veel in staat en niet eens garanties afgeeft op natuurherstel. BBB Drenthe denkt dat door het huidige manier van onderhoud van de natuur, om dat is onder de loep te nemen en dat te verbeteren, de instandhouding ook al veel eenvoudiger wordt. Misschien wel meer onderhoud door de boeren laten doen. Die verzorgen hun eigen land ook alsof het hun eigen is, wat overigens wel moeilijk wordt door de wurgende fosfaat- en stikstofnormen, maar goed. Een zeer goede reden ook om landbouwland, landbouwland te laten. Dan ligt er nog een UvA rapport, waar wordt aangegeven dat uitkoop in veel gevallen geen invloed heeft op Natura-gebieden. Daar moeten we ook maar eens op richten. DPLG is voor BBB pas compleet als reductiemaatregelen voor alle sectoren erin zijn opgenomen en maatregelen zijn gedefinieerd om tot emissiereductie te komen. Geen schaaft over enkel de landbouw en samen moeten we voor onze planeet zorgen. En we vragen GS om de Staten goed op de hoogte te houden van de ontwikkelingen - nou, dat is al toegezegd - van de gebiedsprocessen en impact van de toekomstige inzichten, zoals UvA, mee te wegen. En we denken ook na 22 november weer: BBB beter.

De voorzitter: Dank u wel, u heeft een interruptie van Statenlid Zuiker.

Statenlid Zuiker: Ja, dank u wel. Ik heb twee vragen aan de BBB. De eerste is dat ik hoorde dat ze zeiden: 'Het is uit onderzoek gebleken dat het aankopen van boerderijen niet wil helpen om de natuur te herstellen'. Dus u bent, kan ik concluderen, van mening dat het geen goed plan is om boerderijen op te kopen, omdat dat niet gaat helpen?

De heer Vossebeld: Dank u wel. BBB is van mening dat je eerst eens moet onderzoeken, en het UvA rapport mee moet laten wegen, want er is gebleken dat de depositie op de natuurgebieden heel anders is dan van tevoren voorgesteld. Er zijn onderzoeken dat het maar een paar 100 meter is en niet verder. Dus je hoeft geen boerderijen op te kopen die verder weg liggen.

De voorzitter: Ga uw gang.

Statenlid Zuiker: Nou, helder dat de BBB van mening is dat boerderijen opkopen waarschijnlijk niet gaat helpen. Tweede vraag die ik heb aan BBB is dat zij steeds zeggen: 'Na de verkiezingen op 22 november gaat het allemaal anders worden en dan hoeven we misschien dit helemaal niet meer te doen,' en dat is waar ze op hopen. Maar hoe denkt BBB dat na 22 november onze wettelijke verplichtingen ineens verdwijnen?

De heer Vossebeld: Als er een ander beleid komt, kunnen ook de wettelijke verplichtingen verdwijnen.

De voorzitter: Dank u wel. LijstPormes, u heeft ook een interruptie.

De heer Pormes: Ja, voorzitter, ik heb wel een vraag voor de BBB. U heeft in uw verkiezingsbeloftes de hele agrarische sector veel beloftes gedaan. Ik heb u toen verweten dat u doet aan agrarisch populisme, maar moet u nu gewoon niet toegeven dat dit de realiteit is en dat u nu gewoon tegen uw achterban moet zeggen: 'Ja, sorry. Eigenlijk hebben we het helemaal mis. We moeten nou gewoon mee-gaan met de wetten die zijn gesteld, de kaders die zijn gesteld en we kunnen niet anders dan gewoon mee te doen.'

De voorzitter: Heer Vossebeld.

De heer Vossebeld: Dank u wel. Op dit moment moeten we binnen de kaders zoeken, de mogelijkheden onderzoeken, om juist het anders te maken. En niet alleen de landbouwsector te slachten, want dat komt het eigenlijk op neer.

De voorzitter: Heer Pormes.

De heer Pormes: Voorzitter, u heeft heel veel beloftes gedaan en niet alleen maar beloftes, maar ook sterk de indruk gewekt dat u in het college gaat zitten met een grote fractie en dan gaat alles anders worden. Maar nu wordt u keihard geconfronteerd met de realiteit dat dat gewoon niet kan.

De voorzitter: Dat is geen vraag, maar een opmerking. U krijgt een interruptie van de ChristenUnie.

De heer Brandsema: Dank, voorzitter. Zoals ik mijn woordvoering aangaf, de fractievoorzitter van de BBB gaf in april nog heel mooi aan: 'We moeten gewoon beginnen'. Voorzitter, vraag aan de BBB: is de aanval niet de beste verdediging in dit geval?

De heer Vossebeld: Dank u wel. Ik snap de vraag niet helemaal. Kunt u dat nog even verduidelijken?

De heer Brandsema: Nou, voorzitter, we horen het college aangeven: er is heel veel onduidelijkheid, dit is een complex dossier. Dat zou volgens mij niemand ontkennen, maar dan kun je vervolgens ook gaan kijken, wat vinden wij als Drenthe zelf? Dus de aanval kiezen, zelf gaan zeggen hoe je het wil hebben. Vindt de BBB dat ook een goede strategie?

De voorzitter: Ga uw gang.

De heer Vossebeld: Dank u wel. BBB vindt dat je juist aan moet geven hoe je het wil hebben. En als het kan, via de BBB manier.

De heer Brandsema: Dan een vervolgvraag, voorzitter, als dat mag. Als ik de brief lees, dan zie ik dat niet terug. Dus mijn vraag is aan de BBB, voorzitter, kan de BBB drie voorbeelden noemen waaruit blijkt dat het college hier juist de aanval kiest en niet afwachtend blijft in termen van 'het is onduidelijk, dus we kunnen niet zoveel'.

De heer Vossebeld: Als ik de brief lees, zie ik voortgang willen rapporteren en ik zie alleen maar complimenten aan het college dat ze toch verder gaan. Alleen, het is moeilijk op dit moment als je geen eigenlijk geen duidelijke kaders hebt voor de toekomst.

De heer Brandsema: Ja, voorzitter, dat is nou precies het punt. Die kaders zijn er niet. Dat is inderdaad ingewikkeld. Volgens mij ontkent niemand dat. Vervolgens is het de vraag: welke positie neem je dan in als college zelf. Zeg je dan: er is heel veel onduidelijk, dus dan bepalen we het maar zelf, of niet. Dus nogmaals de vraag: kan wellicht dan de BBB twee voorbeelden noemen waaruit blijkt dat dit

college nu juist wel zelf in actie komt en zelf kijkt wat het kan doen, in plaats van afwachtend blijft en alleen maar aangeeft dat het allemaal ingewikkeld is en dat er geen duidelijkheid vanuit het Rijk komt.

De voorzitter: Heer Vossebeld.

De heer Vossebeld: Dank u wel. Ik kan daar zo geen voorbeelden van noemen, dan zal ik erop terug moeten komen.

De voorzitter: Duidelijk. Goed, u krijgt nog een interruptie. Blijft u even staan, alstublieft. Sterk Lokaal, de heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. Eigenlijk wat ik tussen de regels door hoor, maar ik wil dat wel graag bevestigd zien, is dat u ook zegt: zorgvuldigheid misschien wel voor snelheid, dat heeft volgens onze fractie niks met ambitie te maken. U zegt ook geen verplichte uitkoop van boerderijen in relatie met dat UvA rapport. Zou het hypothetisch wel zo kunnen zijn als het stikstofprobleem integraal bekeken wordt en het blijkt inderdaad dat de boerderijen die vlakbij een natuurgebied staan, dat die minder invloed hebben en dat blijkt ook, maar boerderijen die er verder afstaan en die willen op vrijwillig basis wel uitkopen, en dat zou meehelpen stikstofprobleem te verhelpen, zou de BBB fractie daar open voor staan?

De voorzitter: Heer Vossebeld.

De heer Vossebeld: Dank u wel. Voor vrijwillige uitkoop staan wij altijd open. Dat is geen probleem.

De voorzitter: Hartelijk dank.

De heer Schoenmaker: Dank u wel.

De voorzitter: U krijgt nog een interruptie, een tweetal zelfs. Ik begin met D66.

Mevrouw Kleine Deters: Ja, voorzitter, wat mij toch bezighoudt, het onderscheid tussen beleid en wet lijkt er wat ons betreft duidelijk te zijn. U geeft aan van ander beleid, alsof daarmee de wet wijzigt. Denkt u dat ander beleid de wet wijzigt? Nou, dat is vraag één, maar u geeft aan, u wilt de PAS-melders helpen, maar u wilt geen maatregelen. Dus dan biedt u toch geen perspectief? Hoe wilt u dan de PAS-melders tegemoet komen als u geen uitzicht biedt, als u geen stappen zet, hoe wilt u het dan doen?

De voorzitter: Heer Vossebeld.

De heer Vossebeld: Dank u wel. Om de PAS-melders te helpen zijn er maatregelen nodig, maar er is op dit moment absoluut niet duidelijk welke maatregelen de PAS-melders kunnen helpen. Anders was dat al lang gebeurd.

Mevrouw Kleine Deters: Dan zijn we het dus eens dat u ze niet wilt helpen. D66 heeft een aantal maatregelen voorgesteld. Dat is niet overgenomen door het college. Oké, dat kan, maar u komt dan met geen stappen, dus geen hulp.

De voorzitter: Dat is geen vraag, maar een opmerking. Dank u wel. JA21 ook een interruptie.

De heer Van den Brand: Voorzitter, begrijp ik de BBB nu goed dat ze gewoon vraagtekens zetten bij de norm aan de ene kant en het model, waar je een resultaat aan de norm toetst, aan de andere kant, en dat als je dus de hoofddoelstelling zo onduidelijk hebt dat het schip dus de haven uitvaart... Ja, waar naartoe en moet het wel de haven uitvaren? Dat het inderdaad zonde van de inspanning is om nu al maatregelen te nemen, want die miljoenen, die worden wel besteed en de vraag is natuurlijk: gaat dat via de rechttoe-rechtaan, gaat het via de kortste omweg of gaat dat via een hele lange route? Maar ondertussen, dat belastinggeld vloeit gewoon weg. Wat is de reactie van de BBB daarop?

De voorzitter: BBB.

De heer Vosseveld: Op dit moment is het transitiefonds niet eens meer actueel. Dus volgens mij komt er niet eens zoveel geld op dit moment.

De voorzitter: Dank u wel. Nou, u was ook aan het eind van uw betoog, dus dank daarvoor. Ik ga nu naar de fractie van de PVV en daarna de laatste fractie die het woord krijgt, GroenLinks.

De heer Vorenkamp: Voorzitter, dank u wel. Als eerste zou ik graag mijn vragen over brief A8 willen stellen. Ik had toestemming gekregen om die mee te nemen, dus die lees ik even als eerste voor. Dat gaat over de voortgang van de subsidieverstrekking inzake DPLG, dus terecht dat hier ook ondergebracht is. Betreft versnelling voorbereiding onder andere van punt 2, overgangsgebieden om Natura 2000-terreinen. Er staat dat dit relatief nieuw is binnen het NPLG. In ieder geval niet in Drenthe, voorzitter, ons inziens, want zeker meer dan zes jaar geleden heeft PS reeds een rondleiding gehad op dergelijke gebieden in Drenthe op Natura 2000-terrein. Er gaat nu volgens de bijgevoegde brief van 22 november 2022, € 37,4 miljoen gestopt worden in meer van deze overgangsgebieden, in de brief getypeerd als een soort agrarisch gebied. Oké. Gaan dit op termijn weer NNN-gebieden worden, voorzitter, of blijft dit agrarisch gebied en wie wordt de eigenaar van deze overgangsgebieden? Tot zover de vragen bij de ingekomen stukken. Dan agendapunt 8, en ik wilde mijn bijdrage iets inkorten want ik heb een aantal vragen en die wou ik dan schriftelijk inleveren, gewoon zodat dat meegenomen kan worden in de toch schriftelijke beantwoording. Dat scheelt een heleboel tijd. Onze politieke mening hebben we denk ik al wel duidelijk gemaakt met de schriftelijke ingediende vragen vooraf over de toegezonden tussentijds interne toetsing van het DPLG 1.0. Blijkbaar is het totaal onduidelijk wat de gevraagde extra investering van € 4,7 miljard - alsof je een emmer leeggiet, voorzitter - bovenop de reeds bestaande en in uitvoering zijnde Drentse natuuropgave ten bedrage van € 754 miljoen zal gaan opleveren. Zelfs is niet duidelijk, voorzitter, of dit nodig is. Dat lijkt ons toch ernstig, heel ernstig. Het lijkt ons zeer ernstig, voorzitter. We hebben vooralsnog de volgende vragen voor GS... Nou ja, en dan komt mijn hele vragenriedel over de doelen voor water, stikstof en natuur, vertaald in diverse Rijksprogramma's. Die zal ik schriftelijk in gaan leveren. Als laatste heb ik de vraag, en daar blijft het bij. Uitstel dus, tot maart 2025 voor het DPLG, maar komt er voor de PAS-melders eerder een oplossing? En dat vind ik toch wel een relevante vraag. Dank u. Ik hoop dat die nog beantwoord kan worden.

De voorzitter: Dank u wel. Dan tenslotte, de fractie van GroenLinks.

De heer Rook: Dank u wel, voorzitter. Als je als laatste bent, heb je het risico dat er veel voor neus is weggekaapt, maar ik ga mijn best om er nog wat zinnige dingen aan toe te voegen. Inderdaad dank aan het college voor de transparante stukken. Fijn dat dat allemaal zo verder duidelijk wordt. We zijn ook blij dat dit nog vaak op de agenda komt, want er is wat GroenLinks betreft nog een hoop over te doen. Er zijn veel uitdagingen, ook in Drenthe. Veel jongeren die geen woning kunnen vinden, zich zorgen maken over het klimaat en dat terwijl de provincie op slot zit vanwege het stikstofslot. Dus duidelijkheid is van groot belang. De BoerBurgerBeweging haalde het net al terecht aan: je moet doen

wat wel kan en GroenLinks deelt die mening, maar wat ons betreft betekent dat ook dat je het moet hebben om keuzes te maken. En voor GroenLinks blijft de ambitie van GS onduidelijk, de ChristenUnie haalde dat net terecht ook al aan. Het bleef ook bij het vorige agendapunt onduidelijk over de ambities en GroenLinks begrijpt dat we kunnen verschillen van mening over de ambities. Als we een plan maken, dan moeten we - en dat werd al vaker aangehaald - dan moeten we weten waar we heen willen en wat GroenLinks betreft, zou dat duidelijker moeten. En dan gaf Volt net ook aan dat het college al sinds 17 maart 2023 weet waaraan het DPLG moet voldoen. Het college wil het niet door externe factoren laten beïnvloeden, maar toch is de ambitie voor een plan in 2025 wat GroenLinks betreft aan de magere kant. Het is wat GroenLinks betreft onwaarschijnlijk dat er op lange termijn landelijk en Europees nog veel gaat veranderen aan de ambities, hoe graag sommige partijen dat ook zouden willen, en de vraag die we daarbij hebben is of het college ook aan kan geven waarom het dan toch lijkt dat er nu onvoldoende aanpak is om bijvoorbeeld de doelstelling voor 2025 te realiseren? Of denk bijvoorbeeld aan wat collega Pormes net al aanhaalde, het bereik van de KRW in 2027. Een laatste vraag die wij nog hadden, is dat er in de ingekomen stukken de betrokkenheid van het Drents Agrarisch Jongeren Kontakt naar voren kwam. GroenLinks is natuurlijk blij dat het Drents Agrarisch Jongeren Kontakt wil bijdragen aan het realiseren van de landbouwtransitie, maar het werd nog niet helemaal duidelijk in welk op welke manier zij daaraan bijdragen en daar zouden we graag reactie op willen. En daar wilde ik het maar bij laten.

De voorzitter: Dank u wel. Nou, dank voor de inbreng in eerste termijn en ik nodig de gedeputeerde Otter uit om u allemaal een bevredigend antwoord te geven.

Gedeputeerde Otter: Dank u, voorzitter. Ja, eigenlijk zit er een behoorlijke brede, rode... dikke rode draad door een hele hoop bijdragen en dat gaat natuurlijk allemaal over vertraging, perspectief, daadkracht. Eens even kijken. Waarom niet sneller, nog een keer sneller. Nou, dat is eigenlijk een beetje ambitie... Dat is eigenlijk een beetje de teneur en dat begrijp ik ook, want we hebben een fors aantal opgaves, laat ik PAS-melders maar even noemen. Als ik persoonlijk iets, laten we zeggen, iets vind dat wij een onbetrouwbare overheid zijn gebleken, dan is dat richting de PAS-melders. Dus als ik morgen een knopje zou kunnen vinden van ik draai die knop om, dan zouden we dat morgen gaan doen. Maar goed, ik heb het al vaker hier gezegd, we hebben een ingewikkelde samenleving. We willen het toch ook wel met elkaar doen. Ik bedoel, we hebben hier geen Noord-Koreaans model en dat we een oekaze uitvaardigen en morgen moet iedereen daaraan voldoen. Het gaat dus ook om draagvlak. Het gaat ook om juridische mogelijkheden, maar ook heel belangrijk, het gaat ook altijd om mensen, want achter die bedrijven, daar zitten allemaal mensen achter. En nou, dat betekent dat je inderdaad een bepaalde zorgvuldigheid hebt door te lopen. En dan is het ook wel belangrijk even terug te kijken naar de uitgangspunten toen al die planning en alles opgesteld is. Toen zou er een Landbouwakkoord komen en er zou heel veel geld komen, en daar zouden we op kunnen voortborduren. Maar dat belangrijke fundament is niet gekomen en dat heeft natuurlijk best wel consequenties voor de planning. We moeten daar wel weer mee dealen, dus dat is toch wel de reden dat wij... Dat het allemaal langer duurt en dat het ook allemaal ingewikkelder is om doelen te bereiken. Maar ik durf echt wel te zeggen dat het college echt, en ook onze ambtelijke organisatie, doet wat het kan om verder te komen. En er gebeurt ook best wel veel en ik heb dat al eerder gezegd, en daar heb ik ook intern nu gezegd: wij laten ook te weinig aan de Staten zien wat er overall gebeurt in de sector, want er gebeurt best heel veel. Ook bijvoorbeeld rond de PAS-melders: er zijn een aantal opgekocht, we hebben stikstofruimte gereserveerd, inmiddels ook om een aantal zaken te kunnen legaliseren, maar ik denk ook dat het goed is dat in de schriftelijke beantwoording we daar ook nog even een kleine opsomming van geven. Maar schijnbaar laten we te weinig zien wat er eigenlijk allemaal toch ook wel gebeurt.

De voorzitter: Moment, u krijgt een interruptie van D66.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel, voorzitter. Het doet D66 goed om te horen dat u wel stappen hebt gezet en dan zijn we daar heel graag deelgenoot van. Bent u dan ook bereid om dat wat andere provincies al wel hebben kunnen realiseren, bijvoorbeeld een stikstofbank, om dat te overwegen en om dat ook alvast op te gaan pakken? Dus verbreden naar wat wel kan? Of misschien hebt u dat zelfs al gerealiseerd en dragen wij daar geen kennis van. Ik hoor het graag.

De voorzitter: Gedeputeerde Otter.

Gedeputeerde Otter: Dank u, voorzitter. Nou, ook over de stikstofbank kan ik u geruststellen, daar wordt wel aan gewerkt, maar je moet hem ook vullen. Dus anders heb je een bank, maar niets op de rekening. Maar daar wordt eigenlijk allemaal ook aan gewerkt, ook in relatie tot het Rijk, en hoe gaan we hem dan vullen? En dus... Nou, dat is allemaal nog niet rond en het kan best zijn dat er een provincie hier en daar even een stapje op ons voorloopt, maar ik ken ook genoeg voorbeelden die een stap achterlopen. Dus in die zin denk ik niet dat Drenthe heel negatief afsteekt bij andere provincies als het gaat om het aanpakken van dat soort zaken.

De voorzitter: Aanvullend, D66.

Mevrouw Kleine Deters: Aanvullend, voorzitter, of de gedeputeerde dan ook bereid is om dat in de beantwoordingbrief die we tegemoet kunnen zien, op te nemen, wat wel kan?

De voorzitter: De heer Pormes.

De heer Pormes: Dank u wel, voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde zeggen...

De voorzitter: Moment. Wilt u nog reageren?

Gedeputeerde Otter: Ja, voorzitter. Ik zat eerlijk gezegd nog even te kauwen op wat dan wel kan. Ik denk dat we in de brief zoveel mogelijk aan zullen geven waar we allemaal mee bezig zijn, en dat is ook wat kan. Ik kan niet even voor alle andere 11 provincies... heb ik geen overzicht wat exact de status is waar iedereen staat en of partijen op ons voorlopen. En in ieder geval vanuit mijn IPO contact heb ik echt niet de indruk dat op andere plekken, laten we zeggen, bijvoorbeeld de PAS-melders allemaal wel gelegaliseerd zijn.

De voorzitter: Dank u. Heer Pormes.

De heer Pormes: Dank u wel, voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde zeggen: 'Als het gaat om de PAS-melders. Als ik een knopje had, dan had ik die ingedrukt,' maar u weet net zo goed als ik dat het knopje natuurlijk een politieke keuze is die u maakt. Die knoppen zijn er wel, maar de vraag is: welke keuze u maakt. De minister, en dat weet u net zo goed als ik, heeft onlangs besloten om die stikstofruimte breder in te zetten, ook voor PAS-melders.

De voorzitter: Wat is uw vraag?

De heer Pormes: Maar u doet daar niks mee. Dus mijn vraag: u kiest wel bijvoorbeeld om het hele vliegveld Eelde met ontzettend veel latente stikstof in de lucht te houden. Maar dat zijn keuzes die u maakt en waarom maakt u de keuze niet om de PAS-melders prioriteit te geven?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Otter: Voorzitter, ik ben blij dat de heer Pormes een overzichtje heeft met knopjes. Dus ik zou zeggen, mail mij dat even, dan gaan we even de juiste knop indrukken dat het morgen klaar is.

De heer Pormes: [Heer Pormes lacht] ... .., voorzitter. Ik sta hier als een éénmansfractie met een aantal vrijwilligers die mij helpen en voor mij googelen. De gedeputeerde heeft een... Hij doet gewoon een blik vol met ambtenaren, hij heeft directe contacten, ze hebben overlegsituaties en dan gaat hij mij vragen om dat te mailen. Ja, nou, ik doe het wel.

De voorzitter: Dank u wel. Een reactie.

Gedeputeerde Otter: Voorzitter, ik wil daar toch even op reageren. De heer... Ik zeg niet dat het overzicht met die knopjes er is en dat we even... De heer Pormes zegt dat dat overzicht er is. Nou, dan moet hij die ook leveren.

De voorzitter: Hij komt nog even terug. Of niet. Wat doet hij? Lijkt weer zo een... Nee, hij blijft staan. De volgende interruptie is voor de Partij voor de Dieren, Statenlid Zuiker.

Statenlid Zuiker: Dank u wel, voorzitter. Ja, over leveren gesproken. Ik zou graag het antwoord horen van de gedeputeerde op de vraag waarom wij Groningen Airport Eelde enorm willen stimuleren en alle stikstof die erbij hoort willen faciliteren, en dat u ook kunt kiezen voor de PAS-melders. Waar is uw antwoord daarop?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Otter: Ja, voorzitter, ik weet niet of wij in het kader van stikstof nou Airport Eelde zoveel faciliteren, dus dat is mij niet zo bekend. Wat mij wel bekend is, dat we juist daar een hele transitie eigenlijk gaan maken naar echt verduurzaming en dus gebruik van waterstof en dat soort zaken Ik moet het antwoord even schuldig blijven. Ik geloof niet dat wij in het kader van stikstof daar nou veel extra's doen.

Statenlid Zuiker: Ja, voorzitter, uiterst teleurstellend dat de gedeputeerde niet weet dat meer vluchten meer stikstof is, meer een uitbreiding van een bedrijfsterrein, meer stikstof oplevert. Ik neem aan dat u dat toch echt wel weet. Vliegen op waterstof, dat doen we over 20 jaar, misschien. Als we er dan nog zijn. Maar wat u echt mist, is dat u dus geen idee heeft wat consequenties voor de stikstofuitstoot zijn van uw ideeën voor Groningen Airport Eelde. En dat is uiterst teleurstellend en ik hoop dat u voor 6 december daar een duidelijk beeld van heeft, zodat wij duidelijk kunnen kiezen of we daarvoor kiezen of niet, of dat we kiezen voor de PAS-melders. Tot zover.

Gedeputeerde Otter: Ja, voorzitter, ik zou haast zeggen, vergist de Partij voor de Dieren zich niet met Schiphof. Ik bedoel... Want nogmaals, zoveel extra's doen we niet in Eelde.

De voorzitter: Gaat u verder met uw beantwoording.

Gedeputeerde Otter: Ja, voorzitter, dus nou dat... Ik loop nu even een aantal zaken door. Christen-Unie vroeg om een aantal brieven. Nou, ik denk dat we dat wel toe kunnen zeggen, dat die brieven ook op de genoemde data, dat een soort minimum-positie is. Doorgaan op ingeslagen weg, was het CDA. Wij zijn wel even, zeg maar, de ingeslagen weg aan het herijken, ook naar aanleiding van het coalitieakkoord. Nou, zoals gezegd, komen we met die uitgangspunten in november. En dat klinkt ver weg, maar dat is dus over een dikke week. Komen wij in november bij u terug met die uitgangspunten. En inderdaad, ja, door agendering, enzovoort, spreken we daar pas over hier in februari-maart of sorry

in januari-februari. Ik heb al aangegeven, de onmacht die door een aantal van u is genoemd. Nou, daar ben ik heel eerlijk in, die voel ik zelf ook wel eens, de onmacht. Ik bedoel, die mooie knop om het allemaal op te lossen, die is er niet. Dus, ja. Dat wil niet zeggen dat we dat we geen ambitie hebben, dat we niet doorwerken, enzovoort. Maar ik herken wel het woord onmacht. VVD, overgangsgebieden, die neem ik schriftelijk even mee. Even kijken, voorzitter. De aankoop van NNN-gebieden, dat is eigenlijk voor collega Van Dijk, maar ik denk dat het goed is dat we die ook even schriftelijk meenemen in de beantwoording. Zoals gezegd, voor de herfstvakantie heeft u dat binnen. Voorzitter, dat is het eigenlijk.

De voorzitter: Dank u wel. Dan... Ik ga even kijken, want dan gaat er een... Er springt er een bijna in de houding voor... Dat ligt aan u. Wilt u een interruptie of...? Nou, dan moet u even naar de microfoon lopen om dat even te stellen, alstublieft.

De heer Brandsema: Voorzitter, een vraag aan de gedeputeerde waarom ervoor gekozen wordt door het college om een plan-MER procedure voor te stellen. Dat wordt door het college aangegeven in de brief, zonder een onderbouwing waarom het college daarvoor kiest, ook in verhouding tot het perspectief willen bieden aan de boeren. Ik ga ervan uit, voorzitter, dat ook dit college en specifiek de BBB heel graag eerder vandaag dan morgen perspectief wil bieden, hoe ingewikkeld dat ook is. Dus hoe heeft het college, voorzitter, nou afgewogen om aan de ene kant zo snel mogelijk perspectief te willen bieden, en aan de andere kant ook een plan-MER voorstel voor te stellen, waarvan ik ambtelijk begrijp dat zoiets al een half jaar duurt. Dus ik zou graag daar nog reflectie van het college op willen hebben. Dank u wel.

Gedeputeerde Otter: Voorzitter, ik had in mijn inleiding al iets gezegd over de MER en waarom de MER, maar iets uitgebreidere toelichting zal ik ook opnemen in de brief. Maar wij denken dat het heel dienstbaar is aan het aan het proces, maar ook de onderbouwing van de maatregelen en eigenlijk bij dit soort ingrijpende plannen, daar is die MER eigenlijk ook wel voor nodig, althans dan schatten wij zo in. Dus... Maar ik zal het nader toelichten in de brief.

De voorzitter: ChristenUnie.

De heer Brandsema: Ja, nog een kleine aanvulling, wat mij namelijk daarin triggert, is ik heb een Webinar van de provincie Groningen geluisterd, en openbare Webinar op YouTube te vinden, waarin de provincie heel helder aangeeft april 2024 is niet realistisch. Wij koersen op voor de zomer 2024, omdat zij het heel belangrijk vinden dat die boeren ook perspectief krijgen, dus dat laat zien dat het in sommige provincies sneller kan. Ik geloof de gedeputeerden gelijk als het in andere provincies wellicht nog langzamer gaat dan maart 2025. Maar daar zit wel nog het ongemak bij de ChristenUnie: hoe zorgen we ervoor dat we zo snel mogelijk, maar dan ook wel inderdaad kwalitatief goed, dat perspectief kunnen bieden? Maar volgens mij is wel helder inmiddels bij de gedeputeerde dat daar nog wel een zorg zit en dat we daar wel een helder verhaal en visie van het college verwachten waarom bepaalde keuzes gemaakt worden. Dank u wel.

De voorzitter: Dat is geen vraag, dus...

Gedeputeerde Otter: Nou, voorzitter. Kort. Heel heel kort dan. Nogmaals, goed met deze aanvulling dus, dan zullen we de vergelijking met Groningen ook even maken. Kijk, Groningen heeft eigenlijk geen Natura 2000-gebieden en dat kan wel eens even een slok op een borrel schelen als ik zo mag zeggen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan krijgt u een interruptie van de PVV.

De heer Vorenkamp: Ik heb een aanvullende vraag op de vorige vraag. Ik begrijp inderdaad dat maart 2025 nu de datum is waarop meer duidelijkheid verstrekt gaat worden. Maar komt er nog wel... Wordt er gedacht binnen het college om voor de PAS-melders toch iets te versnellen?

Gedeputeerde Otter: Ja, voorzitter, daar zijn we eigenlijk constant mee bezig. Ik gaf al aan, we hebben ook bijvoorbeeld een aantal PAS-melders op vrijwillige basis uitgekocht. We zijn bezig met het vullen van de spaarpot voor stikstof, zodat we die daar op een gegeven moment ook voor in kunnen zetten. Dus er wordt wel gewerkt aan een plan om in ieder geval zo snel mogelijk die PAS-melders te legaliseren en in de brief stel ik voor dat we nog even iets beter duiden welke concrete maatregelen op dit moment al genomen zijn.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is de beantwoording van de gedeputeerde nu hierbij afgerond. Er zijn wat interrupties geweest. Ik kijk of er nog behoefte is aan een korte tweede termijn. Ik zie inderdaad één fractie die dit aangeeft. O, nee. Veel meer. Ik ga ze allemaal even stuk voor stuk bij langs. Heel kort. ChristenUnie, heeft u behoefte om in de tweede termijn kort te reageren? Niet, dank u wel. CDA? Niet. JA21? Nee. D66? Ja, gaat uw gang.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel, voorzitter. D66 waardeert dat de gedeputeerde inderdaad erkent dat er af en toe gewoon een gevoel van onmacht is. Dat gevoel van onmacht ervaren wij ook en mogelijk is dat dan ook wel een mooie start om in gezamenlijkheid door te praten over wat wel kan. De gedeputeerde noemt het een aantal acties. Gelukkig. Gelukkig ook stappen die richting de PAS-melders gezet kunnen worden, in tegenstelling tot van de fractie BBB. Dus gedeputeerde, daarover willen wij graag met u verder praten en ideeën wisselen. Nou, het wordt vervolgd. Dank voor deze erkenning die u gegeven hebt aan uw onmacht.

De voorzitter: Dank u wel. De SP, heeft u nog behoefte om een tweede termijn te doen? Dank u wel. VVD?

Mevrouw Martens: Voorzitter, even heel kort. Voor nu vinden we het prima, maar we zouden het wel waarderen als de volgende keer, als er tijdens bijdrage vragen worden gesteld, dat die niet schriftelijk worden afgedaan maar tijdens de behandeling, want we zitten hier wel voor een debat.

De voorzitter: Dank u wel. Sterk Lokaal? Niet. LijstPormes? Niet. Wel. Gaat uw gang.

De heer Pormes: Dank u wel, voorzitter. Ik kan het heel kort houden, hoor. Kijk, de PAS-meldingen worden hoger geprioriteerd in het stikstof registratiesysteem en ik verwijs het college naar de brief van 1 mei 2023 van de minister en daarin zegt ze: "Het kabinet voelt een zware verantwoordelijkheid om de problematiek van de PAS-melders zo snel mogelijk op te lossen. In dat licht beziet het kabinet voortdurend welke besluiten eraan kunnen bijdragen om de onzekerheid van PAS-melders zo snel mogelijk weg te nemen." En daarin heeft zij een aantal maatregelen en ik zou het college willen vragen om zich daar ook mede op te richten en dan te kijken wat mogelijk is in Drenthe. Verder, voorzitter, tenslotte, heeft het mij wel beetje verbaasd wat de bijdrage is geweest van de BBB. Kijk, zij hebben juist de PAS-melders hoge bergen beloofd en dat was een heel belangrijk punt, ook bij de verkiezingen en bij de onderhandelingen, maar u heeft niks waargemaakt. Wat u hier zegt is gewoon: ja, we kunnen niks. Stilstand. Wat is dat toch voor onzin? Geeft dat dan gewoon toe?

De voorzitter: Dank u wel. Partij van de Arbeid? Niet. Volt? Niet. Partij voor de Dieren?

Statenlid Zuiker: Ja, voorzitter, ik wil even ingaan op het gevoel van onmacht. Dat bekruipt ons ook, zeker als we geen antwoorden krijgen. Nou, gedeputeerde heeft geen idee van de stikstofuitstoot van groei van Groningen Airport Eelde, wil toch alle PAS-melders helpen. Het gevoel van onmacht bij Provinciale Staten is echt heel groot als alles binnen twee dagen per brief wordt beantwoord. Nou, ik weet al, ik ben al bang dat dat teleurstellend zal zijn. Maar goed, toch nog maar een vraag aan de gedeputeerde, of hij kan beamen dat de PAS-melders pas echt geholpen kunnen worden in Drenthe als we de natuur verbeteren? Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. BBB?

De heer Vosseveld: Dank u wel, voorzitter. BBB heeft als eerste prioriteit PAS-melders te helpen. Dus, in tegenstelling tot wat ik allemaal hoor, en er zijn bedrijven vrijwillig opgekocht waar de stikstof van is. Maar PAS-melders helpen moet wel juridisch volledig dichtgetimmerd zijn voordat ze hun hele vergunning kwijtraken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. PVV? Dan tot slot, GroenLinks?

De heer Rook: Ja, voorzitter, toch nog een korte reactie. De vraag over de betrokkenheid van het DAJK bij het realiseren van het DPLG is nog niet helder geworden uit de bijdrage van de gedeputeerde. Ik zou daar graag nog een reactie op willen. Dat mag ook schriftelijk, als het antwoord nog niet direct duidelijk is. En ik hoor ook uit de bijdragen van verschillende fracties, inderdaad, er zijn wel degelijk knoppen waaraan gedraaid kan worden en ik zou bijna zeggen dat we het lijstje van de heer Pormes maar moeten gaan maken en dan kijken wat er wel kan. GroenLinks gaat graag met u in gesprek over hoe we dat kunnen verbeteren. Dank u wel.

De voorzitter: U ook bedankt. Gedeputeerde, nog een korte reactie op het geheel?

Gedeputeerde Otter: Ja, voorzitter, even na de laatste van de DJAK: dat nemen we even schriftelijk mee, maar misschien nog even in het algemeen. Even over de vragen nog, want ik zat even te tellen. Ik bedoel, ik heb gewoon tien kantjes vraag en antwoord voor me liggen en vandaar dat ik het ook het liefst schriftelijk doe, want anders sta ik hier gewoon een uur voor te lezen voor u. En ik kijk naar die teksten en dan denk ik: nou wil je dat nog een beetje volgen, als je het mondeling overgedragen krijgt, dan worden dat allemaal hele ingewikkelde teksten. En vandaar dat we ook hebben gezegd: het moest ook nog even nog wat beter geredigeerd worden, maar dit is gewoon... De hoeveelheid is dusdanig veel dat dat gewoon niet effectief is om dat op deze te wijze doen, want in principe hebt u gelijk, u stelt vragen en wij geven antwoord en zo gaat het ook altijd. Alleen was de hoeveelheid, maar ook de uitgebreidheid van de beantwoording, dat liep daar niet parallel mee en dat was het volgens mij, voorzitter. O, ja. Nog een vraag Partij voor de Dieren. Ik dacht al, er zweefde nog een vraag. Het gaat even, laten we zeggen, en PAS-melders en natuur. Nou, ik denk dat het en-en moet zijn. Dat we en-en doen. En dan natuurverbetering heb ik ook al eens aangegeven hier, ook daar laten we te weinig zien aan u wat er allemaal gebeurt in al die gebieden. Er gebeurt echt ontzettend veel, dus we werken en aan die natuur, maar we hebben ook een verantwoordelijkheid om die PAS-melders te helpen, dus ik denk dat beide kan en dat het niet is, of de één of de ander.

Mevrouw Zuiker: Voorzitter? Ik wil mijn vraag nog even verduidelijken. Wat ik bedoel te zeggen is dat u pas de PAS-melders kan helpen als de natuur wordt hersteld in Drenthe. Bent u het daarmee eens? Het is niet 'en-en', het zijn geen twee dingen, het zit met elkaar verweven.

De voorzitter: Tot slot, de heer Otter.

Gedeputeerde Otter: Ja klopt, voorzitter, dat het met elkaar verweven is. Maar goed, je kunt daar een hele boom over op gaan zetten. Dus ik denk dat we naar beide een verantwoordelijkheid hebben en dat het dus en-en is.

De voorzitter: Goed, dan denk ik dat dit voor nu voldoende behandeld is. Er is een toezegging dat de vragen allemaal aan u worden toegezonden... de antwoorden, bedoel ik en daarmee komen we ook tot het slot van deze vergadering.

9. Schorsing van de vergadering tot 1 november 2023

De voorzitter: Voordat ik overga tot de schorsing, kijk ik even naar de gedeputeerde Turenhout of het akkoord is dat wij om 13:45 beginnen met de informatiebijeenkomst over de Omgevingsvisie? Komt dat gelegen, in plaats van 13:30, 13:45? Heel fijn, dan nodig ik allen uit voor de lunch en dan schors ik de vergadering tot 1 november.

10. Heropening vergadering en mededeling

De voorzitter mevrouw Udinga: Als u allemaal naar uw plek wilt gaan, dan gaan we zo beginnen. 20 seconden. Een hele goedemorgen allemaal. Allemaal van harte welkom tijdens onze Statencommissie. Ik open de vergadering. Ik heropen de vergadering moet ik zeggen. Als iedereen gaat zitten, dan gaat het helemaal goed komen vanmorgen. Er heeft zich vandaag één inspreker gemeld bij agendapunt 12, de Totstandkoming van de Cultuurnota en gedeputeerde Meeuwissen zal de commissievergadering om 11:00 uur verlaten in verband met een bijeenkomst met minister Hugo de Jonge in Ede in het kader van de Regiodeal Zuid en Oost Drenthe. En verder is vandaag ook weer Liselot Raat van de Jongeren Adviesraad Drenthe aanwezig. En zij gaat weer filmpjes maken die volgens mij de komende maand in het kader van de verkiezingen worden getoond op de website en de socials van de JAR. Dus iedereen die nog niet op de film is geweest, die moet zich nog eventjes melden bij de JAR. Dank u wel allemaal en dan komen we na deze mededeling bij agendapunt 11.

11. Rondvraag

De voorzitter: punt 11 is de rondvraag en volgens mij is daar dan meteen ook een vraag over, want er zijn zes rondvragen binnengekomen over één onderwerp en ik heb begrepen dat de heer Loof van de Partij van de Arbeid daar iets over wil zeggen. Ga uw gang.

De heer Loof: Dank u, voorzitter. Drie rondvragen gaan over hetzelfde onderwerp en we hebben net een presentatie gehad over de Energieagenda, die 15 november wordt behandeld in de commissie. De rondvragen gaan daar ook over en het kenmerk van de rondvraag is dat andere partijen niet kunnen deelnemen aan de discussie daarover. De rondvragen an sich zijn best de moeite waard om te bespreken, maar dan zou ik die graag willen laten agenderen of meenemen in het gesprek over de Energieagenda en niet nu willen behandelen. Dat zou mijn voorstel zijn, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel en dat zou dan zijn op 15 november bij de commissievergadering, heb ik dat juist? Ja, dat is het geval. Dan gaan we denk ik maar gewoon rondkijken wat wij vinden van dit voorstel. Ik ga alle fracties even bij langs en ik begin met de fracties van de rondvragen en daarna gaan we per fractie tellen, zo gaan we het doen. Ik begin met de heer Schoenmaker, Sterk Lokaal.

De heer Schoenmaker: Dank u wel. We snappen de suggestie, alleen de rondvraag van onze partij heeft geen betrekking op die startnotitie straks, die heeft echt betrekking op de brief van afgelopen

26 oktober en daar hebben wij concrete vragen over. Dus dat ligt echt op een ander vlak als wat de heer Loof nu aangeeft.

De voorzitter: Dus voor u is het een nee. Ik ga naar de BBB. Wie van u? Mevrouw Jongman, ga uw gang.

Mevrouw Jongman: Hier sluiten wij bij aan, een nee.

De voorzitter: We gaan naar het CDA, de heer Van Dekken.

De heer Van Dekken: Los van het belang dat we er 15 november over kunnen spreken, zien wij allerlei dingen vanuit de actualiteit. We willen graag de rondvraag nu behandelen.

De voorzitter: Een nee. De Partij van de Arbeid was dus al een ja, dan ga ik naar de SP, de heer Zandvliet.

De heer Zandvliet: Ja, wat ons betreft, steun voor het idee van de Partij van de Arbeid.

De voorzitter: Een ja. De ChristenUnie, mevrouw Van Den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Wat ons betreft kan de vraag wel gesteld worden. Misschien is het wel handig om een beetje te clusteren, dat we niet drie keer hetzelfde gaan doen.

De voorzitter: Dat was ik sowieso al van plan. D66, mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, wij zijn geen indiener van deze vragen en we vinden dat met name de partijen die de vragen ingediend hebben, dat zij de keuze maken. Dus wij sluiten ons echt bij die partijen aan.

De voorzitter: Genoteerd. LijstPormes, de heer Pormes.

De heer Pormes: Ik sluit me bij de vorige spreker aan.

De voorzitter: Dank u wel. Partij voor de Dieren, mevrouw Zuiker.

Statenlid Zuiker: Wij denken ook dat het aan de rondvraagindieners zelf is om te beoordelen of ze een terechte rondvraag doen. En dan is die discussie of dat veel of weinig is voor het presidium niet voor nu.

De voorzitter: Dank u wel. GroenLinks, de heer Bos.

De heer Bos: Ja, wij steunen de suggestie, maar als de rondvragers daar niet mee akkoord kunnen gaan, dan houdt het op.

De voorzitter: Dank u wel. JA21, de heer Omlo.

De heer Omlo: Ik sluit mij aan bij de heer Schoenmaker.

De voorzitter: Dank u wel, PVV, de heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Als mensen nu een rondvraag willen doen omdat zij rondvraag hebben, dan moet dat nu kunnen.

De voorzitter: Dank u wel. Forum voor Democratie, mevrouw Niessink.

Mevrouw Niessink: Wij sluiten ons aan bij de vorige sprekers over het feit dat de indieners van een rondvraag mogen beslissen.

De voorzitter: Dank u wel. VVD, de heer Vianen.

De heer Vianen: Voorzitter, het is een actueel onderwerp en we snappen op zich de suggestie van de Partij van de Arbeid, maar we kunnen ons ook voorstellen dat je antwoorden wil op deze rondvragen om juist goed voor te bereiden op die 15 november. Dus wat ons betreft kunnen ze doorgaan.

De voorzitter: Dank u wel. Volt, mevrouw Kramer.

Mevrouw Kramer: Ik had het niet mooier kunnen verwoorden dan mijn collega van de VVD. Dat is het.

De voorzitter: Dank u wel, dan denk ik dat ik iedereen gehad heb. Dat klopt. Dan kijk ik naar mijn rechterzijde. Ik denk dat we het agendapunt gaan behandelen, de rondvragen worden gesteld. Daar gaan we dan ook meteen mee verder, maar nog steeds wel het voorstel om de vragen te bundelen met uw welnemen. Dan is het voorstel om de vragenstellers achter elkaar de vragen te laten stellen, omdat er toch wel enige overlap in zit. Gaat u daarmee akkoord? Dus achter elkaar de vragen en dan één keer het antwoord van de gedeputeerde. Dat is het geval. Dan gaan we eerst naar Sterk Lokaal, de heer Schoenmaker? Nee, ik kan niet meer uw naam lezen. Excuus Dekker. Mevrouw Niessink zit er net voor en u zit te ver weg voor mij. De heer Dekker van Sterk Lokaal Drenthe, ga uw gang.

De heer Dekker: Prima, dank u wel, voorzitter. Voorzitter Sterk Lokaal Drenthe maakt zich grote zorgen omtrent de gevolgen van de ingezonden brief op 26 oktober aan de Tweede Kamer door de demissionaire ministers De Jonge en Jette omtrent de voorwaarden rondom het realiseren van de RES-opgave. Onder andere wordt aangegeven dat er op landbouwgrond in principe geen zonneparken meer mogen ontstaan. De gemeentelijke RES-opgaven zijn helder. Door de inhoud van de brief dreigt de situatie te ontstaan dat gemeentelijke RES-opgaven niet gehaald kunnen worden, omdat tijdens de wedstrijd de spelregels worden veranderd. Hierover hebben wij drie vragen. Vraag 1: wat zijn de gevolgen voor Drentse gemeenten met betrekking tot deze voorgestelde aanpassingen voor de plannen omtrent de RES en voor de nog niet gerealiseerde projecten en de planologisch nog niet vastgelegde projecten? Vraag 2: wil de gedeputeerde de vraag bij de Tweede Kamer neerleggen of alle zonnepanelen mogen meetellen voor de RES? Dit betekent dan zowel panelen op particuliere daken, op kleine bedrijfsgebouwen, bij verenigingen en sportparken et cetera. Vraag 3: wat wordt de rol van de provincie om mogelijke problemen rondom de RES te voorkomen? Tot zover, dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we verder naar de BBB, mevrouw Jongman ga uw gang.

Mevrouw Jongman: Op 26 oktober 2023 bracht RTL nieuws het volgende bericht naar buiten: "Verbod op zonneparken in weiland en natuur. De ruimte is schaars. Dit naar aanleiding van de motie die is aangenomen in de Tweede Kamer." Dat ruimte schaars is, weten wij als BBB al. Dat hebben we altijd geroepen. Niet alles kan meer in de huidige omgeving en er moeten keuzes gemaakt worden. De BBB heeft dit sinds 2019 reeds aangegeven, dit staat ook in ons verkiezingsprogramma. Zonnepanelen op daken en landbouwgrond blijft landbouwgrond. Met dit besluit geeft de landelijke regering gevolg aan de eerdere oproepen van de BBB om de schaarse ruimte goed in te delen en niet klakkeloos alles vol

te proppen met zonnepanelen. Wij hebben de volgende vragen voor de gedeputeerde: wat is de impact van dit verbod op de te ontwikkelen visie op RO, klimaatakkoord, energietransitie-agenda en is er nog wel ruimte op het net voor de uitzonderingen? Hoe interpreteert de provincie de bedoeling dat de opwekking van zonne-energie in principe altijd in combinatie met ander gebruik van gronden plaatsvindt? Hoe interpreteert de provincie de zin "Plannen die nu al in ontwikkeling zijn en afwijken van de nieuwe afspraken, kunnen gewoon doorgaan"? De volgende vraag: op onbenutte terreinen in landelijk gebied en landbouw- en natuurgronden verleent de provincie geen vergunningen meer. Gaat GS actief de lopende aanvragen hierover informeren? En de laatste vraag: wat is de impact van het aangekondigde verbod op lokale energie-initiatieven, energiecorporatie in wording? Dit waren onze vragen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we nu naar de laatste vragen over dit onderwerp, en die komt van het CDA, de heer Van Dekken.

De heer Van Dekken: Dank u wel, voorzitter. Ook ter wille van de tijd ga ik me toch wat beperken. De collega's van de BBB hebben het denk ik uitstekend gezegd. In de Tweede Kamerfractie is onder aanvoering van onze vriend Derk Boswijk hier aandacht voor gevraagd en dat plaatst het onderwerp toch in een bepaalde actualiteit. Het Rijk heeft samen met provincies, gemeenten, waterschappen en netbeheer Nederland een voorkeursvolgorde afgesproken waarbij dan als laatste trede onder voorwaarde landbouw en natuurgronden in beeld komen voor het plaatsen van zonnepanelen. Eerst moeten die zonnepanelen - daar hebben wij ook eerder al over gesproken en bepleit - op daken en andere bebouwingen incurante gebieden. Onze landbouwgrond blijft nodig voor voedselproductie en de doorontwikkeling van de sector, dat is heel wezenlijk. De CDA-fractie is blij dat zonnepanelen niet meer als grote weides op landbouwgrond of natuurgebieden worden geplaatst, maar heeft daarbij de volgende rondvraag: op welke wijze is deze voorkeursvolgorde uitvoerbaar hier in Drenthe en wat is de stand van zaken op dat punt? Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, de heer van Dekken. Alvast even een waarschuwing voor de volgende vergaderingen: in de toekomst gaan we de rondvragen echt korter doen, dus niet meer hele betogen om iets in te leiden, maar gewoon sec de rondvraag en dan het antwoord van onze gedeputeerde. En ik geef ook graag het woord aan de gedeputeerde en dat is de heer Jumelet. Wilt u hier naartoe komen? Vindt u dat goed of vindt u dat heel lastig, want dan mag u blijven zitten. Ga uw gang.

Gedeputeerde Jumelet: Ja, voorzitter, ik moet dan allerlei dingen weer meenemen en zo, als ik nu even hier mag blijven. Ik doe tenslotte drie vragen in één keer. Dus ja... Dank u wel. Voorzitter, inderdaad de brief is gekomen. Het is een bestuurlijke afspraak tussen VNG, Unie van Waterschappen, IPO en het kabinet, dus ik denk dat het goed is om dat ook even te melden. We zijn er in de voorbereiding bij betrokken geweest en hebben natuurlijk vooral nadrukkelijk de problematiek die wij in de provincie aan de orde hebben naar voren kunnen brengen, zoals ook de gemeenten dat hebben kunnen doen en ook de Unie van Waterschappen. In de brief van vorige week vrijdag 26 oktober is denk ik helder gemaakt de reden waarom deze bestuurlijke afspraak er ligt. Het gaat inderdaad ook over de beschikbare ruimte, de efficiënte omgang met de ruimte, met de schaarse ruimte, het is net ook al gezegd. Dus ik denk dat het goed is dat dit besluit er ligt. De vraag die vanochtend aan de orde wordt gesteld door een drietal fracties is natuurlijk: wat betekent dit nou eigenlijk? Als ik dan de fracties even in volgorde nog even erbij neem en hun vragen probeer te beantwoorden, dan betreft het allereerst de vragen van Sterk Lokaal, waar het gaat over wat zijn nu de gevolgen voor de Drentse gemeenten. Ik stel voor op korte termijn u een brief toe te sturen waarin we proberen aan te geven wat dit nou betekent, want er zijn namelijk toch wel een aantal dingen aan de orde. In de brief van minister De Jonge is de zogenaamde zonneladder aangegeven. De eerste drie tredes, daarvan kun je zeggen: dat heeft de voorkeur en die vierde dus niet. Dat betekent eigenlijk ook wel dat we nu te maken hebben met: nee, tenzij. Dus eigenlijk is het een nee, tenzij. Je ziet in de media natuurlijk wel verschijnen kopjes

van: verbod op. Het is: nee, tenzij, want er zijn ook uitzonderingsgronden waarop wel degelijk op land nog steeds zonneparken kunnen worden gebouwd. En die opmerking maak ik nadrukkelijk ook in relatie tot de RES 1.0 zoals we die nu hebben, want we hebben als provincies nadruk ingebracht met de gemeenten samen dat de opgaven die we hebben vertaald in de opgaven van de RES natuurlijk wel gehaald moeten worden. Dus we hebben met elkaar ook te constateren dat het voor onze opgave ook van belang is om daar oog voor te houden. Dat is dan ook het antwoord op de eerste vraag: we willen het in beeld brengen en we gaan zeker ook wat betreft de RES nadrukkelijk kijken wat dat betekent voor de totale opgave, want die hebben we te halen in 2030. Wat wordt de rol van de provincie om mogelijke problemen rondom de rest te voorkomen? Allereerst natuurlijk het in beeld brengen, maar zeker ook vanuit die regierol die we hebben te kijken: wat kunnen we met elkaar doen om uiteindelijk de opgave te realiseren. Voorzitter, volgens mij waren dat de vragen. Dank ook voor het meesturen van de brief, meneer Dekker, want u stuurde de brief ook nog eens een keer mee bij het stellen van uw vragen, die de minister heeft gestuurd. Dan de vragen van de BBB. De eerste, ze zijn niet genummerd, maar ik loop ze even na. Wat is de impact van dit verbod? Het heeft natuurlijk vooral invloed op die energietransitie-agenda, maar als we ervan uitgaan dat de RES 1.0 wordt uitgevoerd, dan zullen we met elkaar moeten constateren of dat helemaal nog kan worden gedaan. De verwachting is dat wanneer - en dat staat ook in de brief van de heer de Jonge - er al een participatietraject is, al locatiekeuze is gemaakt, wanneer er al sprake is van al die voorbereiding in vergunningen, dan zal het ook door blijven gaan, dan gaat het ook gewoon binnen de RES nog gebeuren. Wanneer er nog niet aan gewerkt is op land, wanneer er dus nog een open vraag ligt, nog niet ingevuld is door een gemeente, dan zul je dat moeten heroverwegen. Wat dat precies betekent en welke opgaven dat betekent, dat moeten we in beeld brengen. Maar in ieder geval voor de energietransitie-agenda betekent dat we veel meer moeten gaan kijken naar niet meer op land, maar zoals het ook staat in die ladderverwoord, zoals in de brief van de heer De Jonge. Dan hoe interpreteert de provincie de bedoeling dat de opwekking van zonne-energie in principe altijd in combinatie met ander gebruik van gronden plaatsvindt? Dat is nou wat nou net de crux. Wat bedoeld wordt is: met daken, gevels, industrieterreinen, daarmee moet het in combinatie zijn en dan heb je een heel mooi palet van hoe er mogelijkheden zijn om ook met zon nog steeds je doelstellingen te halen. Plannen die nu al in ontwikkeling zijn, afwijking van de nieuwe afspraken, ik zei er net al iets over. Wat al in ontwikkeling is, waar bijvoorbeeld ook in is geïnvesteerd, die zullen waarschijnlijk gewoon doorgaan. Maar we moeten goed kijken in hoeverre is dat dan? Wat zijn de consequenties? Maar dat gesprek moet, dat zult u zich kunnen voorstellen, ook nog plaatsvinden. Dan op onbenutte terreinen in het landelijk gebied landbouw. U maakt die combinatie, volgens mij doet u nou net even iets niet helemaal goed, want het is trede 1, 2, 3, maar ook onbenutte terreinen worden genoemd. En hier gaat het vooral over: landbouw- en natuurgronden, daar is het de bedoeling dat daar nee, tenzij voor gaat gelden. En de vierde: wat is de impact van het aangekondigde verbod op lokale energie-initiatieven en energiecorporaties? Die maken als het goed is onderdeel uit van de RES. Daarvoor geldt ongeveer dezelfde constatering: via de ladder zal gekeken moeten worden wat dat betekent en dat zal inderdaad hier en daar consequenties hebben, voorzitter. Dan het CDA. De vraag die daar wordt gesteld en denk ik ook terecht aan de orde is, is: wat betekent die voor voorkeursvolgorde, is die uitvoerbaar? We hebben geconstateerd dat het een goede keuze is om nu toch echt te gaan voor zon op dak, maar dat het duurder wordt en ook consequenties zal hebben voor het bouwen van bijvoorbeeld bedrijfspanden is denk ik ook wel voorstelbaar en te begrijpen. Dus daar zullen we ook met het kabinet over in gesprek gaan, wat dat betekent en of daar dan weer bijvoorbeeld in subsidieregelingen extra middelen voor beschikbaar kunnen komen. Voorzitter, als laatste opmerking: ik vervat het allemaal in een brief die u op korte termijn zult krijgen, zodat het een duidelijk beeld is van wat we zelf ook zien. Dat is de laatste opmerking, dat we zelf in ons eigen verordening ook al een restrictie hebben aangebracht als het gaat om zon op land. Ik wil die opmerking toch maken, vooral ook voor de nieuwe Staten, of tenminste nieuw, zoals we hier zitten, dat we zelf ook al een restrictie hebben gemaakt op zon op land. Ik denk dat het goed is dat we dat nog even beseffen, dat we de RES proberen zoveel mogelijk uit te voeren, maar dat na de RES 1.0 eigenlijk

vanzelfsprekend hier al was besloten niet meer voor zon op land te gaan. Dus iedereen dient moties in, in de Tweede Kamer, maar wij waren zelf wat eerder. Voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, meneer Jumelet en ook bedankt voor de toezegging dat er een brief gaat komen. Ga ik eerst even de andere fracties bij langs om te kijken of daar nog aanvullende vragen zijn en vervolgens ga ik nog even bij de indieners langs om te horen of zij tevreden zijn met het antwoord. Is er iemand van de andere fracties die hier iets over wil zeggen? Niet het geval? Dan ga ik naar de heer Dekker van Sterk Lokaal Drenthe. Excuus, wie? Mijnheer Uppelschoten, PVV, de hand iets verder in de lucht, ga uw gang.

De heer Uppelschoten: Misschien dat er iets met uw bril is, maar ik had hem toch flink in de lucht, hoor. Maar de brief naar de gemeenten, die heeft natuurlijk prioriteit. Zij moeten ook zo snel mogelijk weten wat de consequenties zijn. Die brief komt binnen een week of zo?

De voorzitter: De gedeputeerde gaat heel snel antwoorden.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, de brief die ik bedoel, is de reactie van de provincie op de brief van het Kabinet, de betekenis dan te duiden. Wat we ook moeten doen binnen de RES zelf, is met de gemeenten kijken: wat betekent dit nou? Zij weten ook welke initiatieven in de pijplijn zijn op dit moment en dan moeten we met elkaar constateren of dat leidt tot een brief op heel korte termijn naar de gemeenten. Het lijkt mij veel beter te constateren dat het een bestuurlijke afspraak is tussen VNG, waterschappen, IPO dus provincies en het Rijk. Dus de gemeenten zijn zelf betrokken. Dus die consequentie... wij moeten misschien onze verordening ook nog aanpassen, dat zullen we ook in onze brief kenbaar maken, wat daarvoor nodig is. Dus, voorzitter, dat komt vanzelf aan de orde en in die brief die wij gaan schrijven naar uw Staten, maar ook naar een ieder die dat wil weten, zullen we dat vervatten.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we nu wel naar de heer Dekker van Sterk Lokaal Drenthe.

De heer Dekker: Dank u wel, voorzitter, en ook bedankt heer Jumelet voor de antwoorden. Ik heb nog wel even een vraag, want vraag 2 die ik gesteld heb, heeft u niet beantwoord. Dat hoeft u wat mij betreft niet per se nu direct te doen, dat mag ook in een schriftelijke beantwoording. Maar nog wel eventjes dat die graag beantwoord zal worden. Dan heb ik nog een vraag met betrekking tot zon op land.

De voorzitter: Pardon, meneer Dekker u mag niet nog een aanvullende vraag stellen. Dit is echt één keer de rondvraag. Mijn vraag van: is het zo voldoende? U zegt terecht één vraag is niet beantwoord. Daar gaat de heer Jumelet nu op reageren? Ja.

Gedeputeerde Jumelet: Ja, voorzitter, het er gaat natuurlijk niet om of alle zonnepanelen mee gaan tellen, het gaat vooral over de opwek. Ik denk dat het goed is om te constateren dat we dat sowieso meenemen, die totale opgave wordt vevat in alle initiatieven, dus we zullen dat gewoon meenemen. Hier in deze brief gaat het vooral over de keuze die gemaakt wordt om landbouwgrond vooral voor landbouw beschikbaar te houden en voor andere zaken waar voor gekozen wordt. Dat is de consequentie van deze brief en daar konden we als provincies mee instemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de vraag aan mevrouw Jongman van de BBB of de gedeputeerde voldoende heeft geantwoord?

Mevrouw Jongman: Ja, de antwoorden waren erg helder, maar wij hebben nog een verduidelijkende vraag over de brief. Kan de provincie de uitgangspunten van de uitzonderingen meenemen in de brief die u toegezegd heeft?

De voorzitter: De gedeputeerde.

Gedeputeerde Jumelet: Ja, voorzitter, inderdaad, in de brief van de heer De Jonge staan een aantal uitzonderingsgronden genoemd. Dat is altijd wel weer wat... je kunt allerlei dingen bedenken die er misschien net even niet onder vallen, dus we zullen daar wel even met elkaar erover door moeten praten. Maar in de brief zullen we in ieder geval verwoorden wat de heer De Jonge heeft aangegeven belangrijk te vinden om uiteindelijk als uitzondering te willen benoemen. Dus ik denk dat het goed is die op te nemen in de brief, maar daar het gesprek over te hebben later, dat spreekt denk ik ook wel vanzelf, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan naar de heer Van Dekken van het CDA. Was het antwoord van de gedeputeerde voor u voldoende?

De heer Van Dekken: Nou volmondig ja, en met name omdat de gedeputeerde volgens mij heel goed nog even in perspectief brengt dat een aantal dingen hebben we hier in dit huis al eerder aangenomen. En wat ik ook wel mooi vind in het antwoord van de gedeputeerde is dat hij zich realiseert dat op het moment dat je tegen elkaar zegt: meer zonnepanelen op daken, dan zou er misschien gebouwendijk ook nog wel her en der iets moeten gebeuren. Dus we wachten met belangstelling de brief af waar het college mee gaat komen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, de heer van Dekken en we blijven dan ook meteen bij het CDA, want we gaan over naar de andere rondvragen. Deze rondvraag gaat over de informatie op de provinciale website ten aanzien van aardbevingen. Excuus, D66. Wie mag ik het woord geven? De heer Hellendoorn, ga uw gang.

De heer Hellendoorn: Dank u wel voorzitter. Wij willen onder de aandacht brengen dat in oktober een drietal aardbevingen heeft plaatsgevonden, dat heeft u allemaal kunnen lezen. De laatste in de nacht van zaterdag 28 op zondag 29 oktober. Het lijkt om gasbevingen te gaan. Inwoners in het bevingsgebied zijn ongerust. D66 vraagt hoe de provincie burgers terzijde staat in geval van vragen, onrustgevoelens of schade en daarbij merken we op dat verwijzing naar de huidige website van de provincie wat betreft D66 onvoldoende is. De tekst, opsomming van de instanties en de onleesbare infographics zijn de burgers niet echt tot hulp. Wij denken dat dat beter kan. De vraag aan GS is of zij voornemens zijn om in dit dossier zich actief voor de inwoners van Drenthe in te zetten. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Jumelet gaat antwoord geven. Ga uw gang.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel, voorzitter. Het antwoord zou korthedshalve kunnen zijn: ja, want dat spreekt voor zich, maar ik wil er toch iets meer woorden aan wijden als u dat goed vindt. We doen dat al heel lang: met gemeenten, met inwoners vooral, voor de belangen van onze inwoners opkomen. Het kan niet vaak genoeg gezegd worden: je staat naast en achter je inwoners, zeker in dit dossier, omdat het gaat over onzekerheid, onrust en heel veel zorgen. We zitten bijvoorbeeld in Noord-Drenthe om een voorbeeld te noemen: met Tynaarlo, Aa en Hunze en Noordenveld in een mijnbouwbestuurlijk overleg. Dat heeft ook een relatie met de situatie in Groningen. Nij Begun is uitgekomen, daar doet ook Noord-Drenthe in mee. We hebben - ik heb dit bij gelegenheid u kunnen melden - al eerder met de heer Vijlbrief aan tafel gezeten om hierover door te praten en dan gaat het allereerst over onze inwoners. Dan gaat het allereerst over: hoe kun je onze inwoners ook zo goed mogelijk in positie brengen om, wanneer er schade is, te kunnen rekenen op compensatie. Als het gaat om informatie hoe kun je dat doen? Dat doen we dus samen met de gemeente, want de gemeente is de eerste overheid. Dus ik denk dat het goed is om dat nog eens te constateren. Als u dit hoort, dan verwijst

ik u naar gisterenavond, in Annerveenschekanaal was een grote bijeenkomst. Veel mensen, daar was de burgemeester Anno Wietze Hiemstra aanwezig met een heel aantal andere mensen om het verhaal te doen, om te luisteren vooral en wij zijn daar nadrukkelijk als provincie bij betrokken. In die zin denk ik dat het goed is om dat ook hier te melden. Dan die website. U hebt gelijk, dat is niet het eerste portaal waar mensen binnenkomen. Dat komen ze als het goed is bij de gemeente of bij de NAM of bij... noem het maar op. Maar ook de provincie kan een ingang zijn en als u zegt: dat is niet helemaal goed toegankelijk, dan ga ik daar zeker naar kijken. We hebben gehoord wat u zegt, maar het kan misschien nog veel beter op elkaar worden afgestemd en ik heb zelf voorgesteld - en dat is in ieder geval om hier even te delen alvast - om in Drenthe een zogenaamde Mijnbouwtafel te beginnen voor heel Drenthe. We zitten nu in Zuidwest, we zitten in Zuidoost, we zitten nu ook in Noord-Drenthe en ik denk dat dezelfde zorgen spelen. Dus ik ben van plan om een mijnbouwtafel voor Drenthe te gaan starten, maar uiteraard moet dat ook in goed overleg met de gemeenten en ik ga graag met ze in gesprek om te kijken of we daar gezamenlijk toe kunnen komen. Maar onze inwoners voorop, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Zijn er andere fracties die hierover het woord willen? Mevrouw Van den Berg van de ChristenUnie.

Mevrouw Van den Berg: Dank u wel, voorzitter. Dit is de derde beving inderdaad en bij de eerste beving heeft de ChristenUnie-fractie al vragen gesteld. Daar is een uitstelbrief op gekomen en onze vraag is heel praktisch: kunnen wij voor eind volgende week antwoord krijgen op onze vragen, want we zouden daar graag een reactie op willen?

De voorzitter: Dank u wel. Ik bundel de vragen even heer Jumelet, als u even meeschrijft. Mevrouw Hilgenga, CDA.

Mevrouw Hilgenga: Dank u, voorzitter. Aanvullend ook, wij maken ons ontzettend veel zorgen over de bevingen en we zouden graag willen dat u meeneemt naar het nieuwe brede mijnbouwoverleg of u ook kunt bepleiten dat wij ook in Drenthe gewoon de omgekeerde bewijslast krijgen. Het is of: niet winnen of zorgen dat de inwoners voldoende bescherming krijgen tegen de schade die de bevingen opleveren. Dus dat dat even in aanvulling.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Zandvliet, SP.

De heer Zandvliet: Dank, ik ben ergens wel blij met dit antwoord, maar het geeft me ook een beetje zorgen. Wij zijn vorige week in het gebied geweest om met bewoners te praten aan de hand van de beantwoording van de vragen die we hebben gehad en daar was uw naam, voor die bewoners in ieder geval, niet bekend. Dus kennelijk is er nog een gat te slaan tussen mensen die u weten te vinden en de inzet van de provincie en de zorg van bewoners. Dus ook dat wil ik u meegeven en willen we graag meedenken hoe we toch die brug gaan staan met elkaar.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Omlo, JA21.

De heer Omlo: Dank u wel, voorzitter, ook dank aan gedeputeerde voor de heldere antwoorden. We sluiten ons erbij aan: nog wel even nadruk voor begrijpelijke taal op de site, want dat is wel een dingetje.

De voorzitter: Dank u wel en dan ga ik nog even naar de indieners, de heer Hellendoorn, D66.

De heer Hellendoorn: Dank u wel, voorzitter. Allereerst gedeputeerde bedankt voor uw uitgebreide antwoord en wij juichen uw mijnbouwtafelidee zeer van harte toe. Wij zijn met de staatssecretaris Vijlbrief bij de tijdelijke Mijnbouw Werkgroep Een op visite geweest op 11 oktober jongstleden. Ook daar hebben wij het behoorlijk veel... zeg maar, laat ik eerst zeggen irritatie over het gedrag van de NAM en vervolgens bezorgdheid in dat geval over het winnen van kussengas aangehoord. Als laatste zou ik nog willen zeggen dat de toegankelijkheid waar de collega's van SP u op aanspreken, in het verleden ligt van mijn opmerkingen over de website en begrijpelijke taal is dan zeker een vereiste. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, en dan tenslotte de heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel, voorzitter. Allereerst reactie op mevrouw Van Den Berg. Ik heb de antwoorden gezien, dus ik neem aan dat ze nu op route zijn en ik hoop dat het dan ook zo is, zoals u voorstelt dat ze er volgende week, eind volgende week ook zijn, de antwoorden. Ik ga ervan uit, mocht het niet zo zijn, dan neem ik even met u contact op. Ik denk dat dat correct zal zijn, zeker gezien het feit dat ze al uitgesteld waren door omstandigheden. Voorzitter, omgekeerde bewijslast geldt ook in ieder geval als het gaat om Noord-Drenthe, want dat is aan de orde. Want ook Noord-Drenthe, en dat hebben we bewerkstelligd in de gesprekken met de heer Vijlbrief dat Noord-Drenthe volledig mee gaat doen aan de tafel in Groningen, maar ook met een eigen tafel in Drenthe, in Nij Begun. Daar ben ik ontzettend blij mee. Ook richting onze inwoners denk ik een heel mooi signaal. Als het gaat om de heer Zandvliet, SP, dat niet iedereen mij kent, dat is dan toch jammer. Misschien moeten we dan even kijken wat u bedoelde en wie u hebt gesproken, want ik vind het wel interessant om gewoon te kijken: casuïstiek wat kunnen we doen? En die website, het is benoemd en ik heb al aangegeven dat ik daar graag naar wil kijken om te voorkomen dat mensen in het ongewisse blijven. Goede informatie is op dit punt nodig, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Hartelijk dank en dan gaan we naar weer twee rondvragen over hetzelfde onderwerp, één van de D66 en één van Sterk Lokaal Drenthe, en dat gaat over het advies en een bijeenkomst over een verbod op schadelijke gewasbeschermingsmiddelen. Ook hierbij het voorstel om de vragen even achter elkaar te behandelen, gaat u daarmee akkoord? Ja, dat is het geval. Dan begin ik even bij D66, mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, dank u wel. Rondvraag urgent en dergelijke, je zou bijna denken: het onderwerp is elke commissievergadering aan de orde. Toch was D66 van mening dat deze vraag wel urgent is naar aanleiding van een artikel maandagavond digitaal en gisteren in de papieren krant van het Dagblad van het Noorden, waarin vermeld staat dat de commissaris van de Koning een advies aan het Rijk uitgebracht wil hebben op een verbod op schadelijke gewasbeschermingsmiddelen. Tevens wordt vermeld dat de provincie een bijeenkomst met het Ctgb wil beleggen. Voorzitter, D66 zou graag willen weten uit welke brief, nota of iets dergelijks, wij kennis kunnen nemen van dit advies dat de commissaris van de Koning voornemens is uit te brengen, ervan uitgaande dat het artikel in het Dagblad van het Noorden juist is. De bijeenkomst met het Ctgb zijn we benieuwd of dat een openbare bijeenkomst is en wanneer deze dan gepland staat?

De voorzitter: Fijn dank u wel. Dan gaan we naar Sterk Lokaal Drenthe, de heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. Sterk Lokaal Drenthe heeft dinsdagmorgen 31 oktober in het Dagblad van het Noorden kennisgenomen van de aanbevelingen die de commissaris van de Koning doet richting het provinciebestuur. De aanbeveling richting Den Haag, zo staat te lezen in dit artikel: aandringen op een verbod schadelijke gewasbeschermingsmiddelen. Tevens in het stuk staat

te lezen dat het Ctgb, College van toelating van gewasbeschermingsmiddelen, moet luisteren naar belangenorganisaties wat ze aan nieuwe inzichten hebben gedaan, aldus de commissaris van de Koning. Volgens de fractie van Sterk Lokaal Drenthe wordt hiermee de suggestie gewekt dat het Ctgb niet zorgvuldig werkt. Daar hebben wij een aantal vragen over. De eerste: in hoeverre is het gewenst dat er uitspraken in de krant verschijnen die politiek gekleurd zijn in de rol van commissaris van de Koning, waarbij het onduidelijk is of het college deze uitspraken deelt en de Staten niet geconsulteerd zijn omtrent het advies? Twee: is het advies van de commissaris van de Koning, zoals verwoord in de krant, het standpunt van het college? De derde vraag: is het college bereid op zeer korte termijn met het Ctgb of om het Ctgb uit te nodigen in de Staten van Drenthe om duidelijk te maken wie ze zijn, wat ze doen, hoe ze werken en hoe ze tot adviezen komen? En dan bij een ja graag een concrete toezegging van een datum, hetzelfde wat D66 vraagt. En de slotvraag: is het college bereid om op zeer korte termijn de belangenorganisatie Meten=Weten uit te nodigen om in de Staten van Drenthe duidelijk te maken wie ze zijn, wat ze doen, hoe ze werken en hoe ze tot adviezen komen? En daarbij een slotopmerking: het is niet de bedoeling dat wij als Statenleden inhoudelijk moeten weten over de stoffen wel of niet, maar het gaat ons voornamelijk om het proces. We willen die procesinzichten hebben en daarbij daarover kunnen de Staten wel oordelen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, geef ik het woord aan...

De heer Pormes: Mevrouw de voorzitter, even een punt van orde.

De voorzitter: De heer Pormes, ga uw gang.

De heer Pormes: Ik maak toch wel groot bezwaar tegen de suggestie dat de commissaris zich leent voor een politieke kleur. Ik heb haar daar nooit op kunnen betrappen en ik vind dat nogal wat. Ik maak ..

De voorzitter: u maakt een punt van orde. Wat bedoelt u daarmee dan?

De heer Pormes: Wat ik eigenlijk vind dat de geachte vertegenwoordiger gecorrigeerd moet worden op dat punt. Ik vind niet dat die dat soort suggesties kan doen zonder enige onderbouwing.

De voorzitter: Volgens mij is dat een punt van inhoud en niet een punt van orde, heer Pormes, dus volgende keer graag gewoon echt een punt van orde. Ik geef graag het woord aan de heer Otter als gedeputeerde. Ga uw gang.

Gedeputeerde Otter: Dank u, voorzitter. Die, om even aan te sluiten op het woord proces, nog even het proces heel kort zal schetsen voor u, ook de aanwezige pers, want daar is misschien ook, heb ik het idee, nog wel wat misverstand over de verschillende brieven. Een aantal jaren terug is de commissaris gevraagd om een gesprekstafel rond bollenteelt te leiden en dat was best wel een uitzonderlijke situatie, want er was heel veel onrust, tegenstelling tussen bollentelers en de organisaties en de omwonenden. Vanuit die gesprekstafel is een brief gekomen en die brief is ondertekend door de commissaris, maar die brief bestaat eigenlijk uit een optekening van alles wat aan punten in die tafel is genoemd. Eén van de punten was: maak een lijst van alle gewasbeschermingsmiddelen die je eigenlijk zou willen verbieden, maar dat is gewoon één van de punten geweest die in die gesprekstafel genoemd is en die is in die brief opgetekend. Wat niet wil zeggen dat dat een advies is van de commissaris; nee, het is een brief van de commissaris, eigenlijk een gespreksverslag, verstuurd door de commissaris. Ik begrijp ook wel dat het allemaal een beetje verwarrend is, maar het is ook eigenlijk best een uitzonderlijke situatie dat de commissaris deze rol nam, maar het was toen nodig. In die brief van 17 maart, want daar hebben we het over, daar zit een bijlage bij waar alle constatering in staan en

daarachter staat ook een advies. Dat is het advies van de commissaris hoe om te gaan met de genoemde bespreekpunten. Ik geef direct toe, ik heb het vanmorgen ook nog een keer gezegd: er had misschien even duidelijker boven moeten staan: advies van de commissaris, opgetekende punten vanuit het overleg. Maar goed, zo zit het feitelijk wel in elkaar. Die brief is naar de verschillende overheden verstuurd, waaronder de provincie Drenthe, en GS - waar natuurlijk ook de commissaris wel weer in zit, ik snap de verwarring - heeft bij brief van 17 oktober, dat is de brief waar D66 naar vraagt, maar die brief is gewoon verstuurd, ook naar PS. Dus die brief is gewoon bekend. In die brief geeft GS een reactie op de adviezen van de commissaris, van de brief van 17 maart. Eigenlijk hebben wij als GS nagenoeg geheel de adviezen van de commissaris van de brief van 17 maart overgenomen. Dus dat is eigenlijk het proces. Even naar D66 toe, de zaken die in de pers terecht gekomen zijn, dat is naar aanleiding van de brief van 17 oktober die ook in uw bezit is. Ik zie mevrouw schudde, ik denk nu komt er een interruptie, maar...

De voorzitter: Nee, kan geen interruptie, het is een rondvraag. Dus u mag gewoon uw hele verhaal afmaken. en daarna ga ik een rondje maken, en dan mag er gereageerd worden.

Gedeputeerde Otter: Goed, één van de adviezen die in de brief van 17 maart stond van de commissaris en die overgenomen is door GS: nodig de Ctgb een keer uit om in gesprek te gaan met de omwonenden. Dat gesprek zal georganiseerd worden begin 2024 en daar bent u ook allen welkom, dus u zult ook daarvoor uitgenodigd worden. Dan heb ik nog één vraag: om Meten=Weten uit te nodigen. Dat is aan PS zelf om hen uit te nodigen, dat hoeven wij niet te regelen. Nog even misschien het politieke standpunt: heeft de commissaris daar een standpunt ingenomen? Nee, de commissaris heeft opgetekend wat ze gehoord heeft in de brief van 17 maart. Ze heeft er wel een persoonlijk advies bij gegeven naar de verschillende overheden en wij hebben daar op 17 oktober weer op gereageerd. Dat is het voorzitter.

De voorzitter: Hartelijk dank voor uw antwoorden. Kijk ik eerst even rond of er nog andere fracties zijn die een vraag hebben. Ja, dat is het geval, de heer Loof van de Partij van de Arbeid.

De heer Loof: Even ter verificatie: het college heeft de adviezen - of het zijn eigenlijk voorstellen, zo staat het in de brief van 17 oktober die te vinden is bij de ingekomen stukken van 15 november aanstaande - overgenomen. Heb ik dat goed gehoord?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Otter: Ja, voorzitter, dat hebben we nagenoeg... er kan een heel klein beetje licht tussen zitten, maar in feite hebben we al die adviezen overgenomen in onze brief van 17 oktober.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Van den Berg.

De heer Loof: De brief suggereert wat anders, voorzitter.

Mevrouw Van den Berg: Ja, dank u, voorzitter. Dit vraag vast nog een vervolg, maar daarop vooruitlopend: het advies van de commissaris of de voorstellen, of in ieder geval dat stuk, dat zie ik niet als bijlage bij de brief van 17 oktober. Zouden wij die ook kunnen krijgen?

De voorzitter: De gedeputeerde.

Gedeputeerde Otter: Dat is geen probleem om dat nog een keer rond te mailen, maar dat zit dus bij de brief van 17 maart en ik neem aan dat PS ook de brief van 17 maart heeft. Maar wij kunnen hem nog wel een keer rondmailen.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Van de Weg, SP.

De heer Van de Weg: Dank u wel voorzitter. Wij vinden eigenlijk wel dat gedeputeerde een beetje makkelijk om het punt heen gaat als een brief vanuit de commissaris van de Koning wordt geschreven. Ze geeft haar mening. Dan weten we allemaal dat het politiek altijd de uitwerking heeft, dan is dat ook een advies. Wij vinden eigenlijk dat u daar een beetje omheen draait: wat is nou precies de status van de commissaris van de Koning in dit geheel en van zo'n brief? Een advies van de commissaris van de Koning telt ook politiek best zwaar.

De voorzitter: Dank u wel, de gedeputeerde.

Gedeputeerde Otter: Voorzitter, ik gaf dat eigenlijk min of meer al een beetje aan. In de brief van 17 maart had misschien even wat scherper aangegeven moeten worden vanuit welke rol de commissaris dit schrijft en met name even in de bijlage waar de bevindingen en de adviezen naast elkaar staan. Dan raak ik zelf ook even een klein beetje in verwarring van wat is nu even wat? Dat had wellicht wat scherper geduid moeten worden. Maar nogmaals, de commissaris was, voorzitter, die zat die gesprekstafel voor, dat was haar rol. Maar ik snap dat het wat verwarrend af en toe over kan komen.

De voorzitter: Inderdaad, dan gaan we naar de indieners van de vragen, te beginnen met mevrouw Kleine Deters, D66.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel voorzitter. Helaas rondvraag mag geen interruptie, maar ik mag nu reageren naar u. De gesprekstafels is denk ik mede tot stand gekomen in de vorige periode, waarin ook D66 heeft aangedrongen, Ik veronderstel, laat ik ook maar het woord veronderstel gebruiken, dat waar u het hebt over 17 maart, dat dat het eindverslag van de commissaris was naar aanleiding van de gesprekstafels. Dat eindverslag hebben wij toen in de vorige Staten ter afronding besproken. Ik ben dan ook in de veronderstelling dat met het bespreken in PS het eindverslag afgerond was. Daarmee vinden wij het dan heel verrassend dat nadat wij een discussie hebben gehad, zeven maanden later alsnog een reactie van GS komt op iets wat we allang besproken en toen afgerond hebben. Maar goed, misschien voorzitter, de brief staat bij de volgende commissievergadering november op de ingekomen stukken, dat we dan moeten vragen... D66 zou het ook op prijs stellen dat de commissaris dan zelf de vragen kon beantwoorden. Maar mogelijk moeten we nu al aankondigen dat we het dan maar moeten agenderen voor de bijeenkomst daarna. Maar ik hoor nu graag van de gedeputeerde of mijn veronderstelling dat de 17 maart, waar hij aan refereert het eindverslag was van de gesprekstafels.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Otter: Voorzitter, dat klopt volgens mij. Dat was dan het eindverslag.

De voorzitter: Dank u wel, en dan tenslotte de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal Drenthe.

De heer Schoenmaker: Dank u wel. De beantwoording van de gedeputeerde is helder, maar het zou geen advies zijn. De letterlijke tekst is: de commissaris van de Koning adviseert. Zo stond het in de krant en daar ageren wij op. Dat u daarna bagatelliseert dat de commissaris ook nog en passant een persoonlijk advies daarbij geeft. Ik deel de woorden van de overkant zeer. Dat is natuurlijk een politiek

advies, zeker in verkiezingstijd. Zo staat het letterlijk in de krant. Ik ben ook benieuwd: 'wij nemen nagenoeg alle zaken over die hier staan als college'. Dat nagenoeg ben ik wel benieuwd naar, want hier staat dat het Ctgb uiteindelijk die informatie moet overnemen van belangengroepen. Daarmee brengt u het Ctgb in diskrediet. Dus ik ben heel benieuwd, want misschien doen ze dat namelijk al, kunnen wij niet beoordelen, welke zaken neemt u wel over en welke zaken neemt u niet over? Dat was de concrete vraag.

De voorzitter: De gedeputeerde.

Gedeputeerde Otter: Dank u, voorzitter. U refereert even wat in de krant staat. Ik heb al aangegeven: ik kan me voorstellen dat ook een journalist soms even een klein beetje niet meer helemaal precies scherp heeft hoe het nou zit. Dat het dan niet helemaal exact juist in de krant staat. Dat is niet mijn verantwoordelijkheid. En wat betreft Ctgb: in de stukken staat volgens mij helemaal niet zodanig dat wij kritiek leveren op Ctgb. Wij nodigen de Ctgb uit om gewoon in gesprek te gaan met een informatiebijeenkomst. Want dat is elke keer belangrijk: dat we wel proberen met elkaar, alle partijen, in gesprek te blijven. En dan kan iedereen in dat gesprek zijn opmerkingen plaatsen of zijn veronderstellingen plaatsen en dan kan de Ctgb dat uitleggen, wat er aan de hand is. Ik heb in een ander kader ook al gezegd: wij sturen in ieder geval aan de minister van landbouw Adema ook nog een brief over het Ctgb, want wij lezen natuurlijk ook dat hier en daar het misschien wel niet goed gegaan zou zijn. Daar balen we zelf ook van, want wij moeten kunnen vertrouwen op de Ctgb. Maar goed, ik weet - dat heeft Adema ook aangegeven - dat men ook zelf nog een keer goed kijkt: doen wij allemaal de juiste dingen? Doen wij allemaal de juiste onderzoeken? Maken wij allemaal gebruik van de laatste inzichten? Dat is alleen maar goed dat de Ctgb ook heel kritisch naar zichzelf kijkt. Maar in principe is dat wel gewoon de instantie waar wij op moeten kunnen vertrouwen. U zegt nou: wat nemen we wel en niet over? Ik had ook gewoon kunnen zeggen: we hebben alles overgenomen, maar dan gaat u het naast elkaar zetten en dan komt er een heel klein dingetje weer uit, dat het niet exact is overgenomen, of dat het een iets andere interpretatie is. Dus daarom zei ik: we hebben het in principe allemaal overgenomen, maar het kan best zijn dat het op een detail hier en daar een klein beetje afwijkt. Maar als u dat allemaal weer exact naast elkaar wil hebben, dat kan, maar dat zal niet veel aan de strekking afdoen.

De heer Schoenmaker: Tot slot...

De voorzitter: Nee, mijnheer Schoenmaker, dit was het. [onhoorbaar] Nee, ook niet, nee. Dank u wel, gedeputeerde, u kunt weer gaan zitten. We laten het hierbij. Dit waren de rondvragen en nog even een oproep aan de aanwezigen om uw emotie of waardering of niet-waardering niet te laten blijken op het moment dat er zaken hier gezegd worden. Graag voor u houden. Dan heb ik nog wel begrepen dat er nog een extra mededeling is van de heer Otter. Daar had hij niet de mogelijkheid toe bij de mededelingen. Volgens mij wil hij die dan nu nog doen. Een mededeling van de heer Otter.

Gedeputeerde Otter: Ja, voorzitter, dat gaat even over: het heeft ook hier en daar de pers al bereikt dat de problematiek met een groot aantal co-vergisters, waarin stoffen zijn aangetroffen die er niet in horen. Dan gaat het met name om het restproduct zogenaamd digestaat, wat weer als mest uitgereiden wordt over de akkers. Er is gebleken dat daar zaken in zitten die er niet in thuis horen. We hebben daar gisteren al een brief over gestuurd met daarbij ook het onderzoeksrapport. Wat er niet bij zit, dat zijn alle individuele gegevens, maar het onderzoeksrapport hebben we gewoon integraal erbij gedaan. Daar kunt u in lezen wat er aan de hand is. Er zijn inmiddels ook in de Tweede Kamer vragen over gesteld. Wij zijn ook met onze omgevingsdiensten, want dat gaat even samen met Friesland en Groningen, druk doende om te kijken wat daar aan de hand is. Daar zullen wij u ook van op de hoogte houden. Maar indien er behoefte is te zijner tijd of nu al aan een informatiebijeenkomst of nadere informatie, dan verzoek ik u te melden en dan zullen we dat gaan organiseren.

De voorzitter: Fijn, dank u wel mijnheer Otter.

12. Totstandkoming Cultuurnota 2025-2028; brief van het college van Gedeputeerde Staten van 26 september 2023

De voorzitter: Dan stel ik nu aan de orde agendapunt 12, de totstandkoming van de Cultuurnota 2025-2028. Maar voor voordat we overgaan tot behandeling van dit agendapunt wordt er gebruik gemaakt van het inspreekrecht. We hebben een inspreker en dat is mevrouw Annalies Bakelaar, zij is bestuurder van Biblionet Drenthe. Alvast welkom, u weet de procedure. Nee u hoeft niet te rennen, rustig aan. U krijgt vijf minuten, maar die gaan pas in op het moment dat u uw microfoon heeft ingedrukt en daarna is er ruimte voor verhelderende vragen vanuit de commissie. Dus ga uw gang.

Mevrouw Bakelaar (inspreker): Dank u wel, voorzitter en geachte leden van de commissie en het college. Dank dat wij toch aan dit eerste startpunt al inspraak mogen doen, want wat ons betreft een belangrijk punt. Als Biblionet Drenthe zijn we blij dat de provincie op interactieve manier met verschillende Drentse culturele organisaties invulling wil geven aan de nieuwe Cultuurnota 2025-2028. En als netwerkorganisatie willen we alvast aangeven dat we de uitgangspunten en de geschetste ontwikkelingen in de startnotitie herkennen. Vanuit de verkenning cultuurbeleid die is gedaan door Berenschot kunnen we ons vinden in de presentatie van de bibliotheken als brede maatschappelijke, educatieve, maar vooral ook culturele organisaties. We leveren dan ook graag nu, maar ook straks in het vervolgtraject, onze bijdrage aan de nieuwe cultuurnota. Want - we hebben het al vaker gezegd, ook in de momenten als we elkaar treffen, op welke manier dan ook - dat verhalen en taal de ruggengraat zijn van de menselijke cultuur, kennis en begrip. En hoe belangrijk is dat? En als Biblionet Drenthe zijn we de provinciale ondersteuningsinstelling die ook elke keer ziet en voelt en elke dag beleeft, dat bibliotheken in toenemende mate maatschappelijk actief zijn en dat er erkenning is voor de rol van de bibliotheek. Dat heeft u gezien en gelezen, denk ik ook, in de brief die wij vanuit Biblionet Drenthe tijdens de verkiezingen naar u hebben toegestuurd, maar ook de Tweede Kamerbrief bijvoorbeeld van november 2022, een hele belangrijke bibliotheekbrief. Het Drentse bibliotheeknetwerk is een onmisbare schakel in een steeds complexere wereld, dat zal voor u niet vreemd zijn. De Drentse bibliotheken staan voor een Drent waar iedereen een kans krijgt om zich te ontwikkelen, deel te nemen aan de samenleving, maar ook ontmoeting, debat en kennismaking met kunst en cultuur, daarvan kan genieten. Wij ondersteunen en adviseren de Drentse bibliotheken bij de uitvoering van hun kerntaken. Als we dan kijken, hoe hebben wij dat vertaald, als Biblionet Drenthe hebben wij drie maatschappelijke doelen: Drenthe leest, Drenthe leert en ontwikkelt en Drenthe doet mee. Drenthe doet mee zien we dat steeds digitaal wordt, dus de combinatie tussen echt fysiek en digitaal is ontzettend belangrijk. We hebben met onze bibliotheek een heel groot bereik, sterke infrastructuur en het culturaanbod kunnen we dus onder een breed publiek onder de aandacht brengen. Een mooie spreiding en toegankelijkheid en toch, u even meenemend: het gaat niet alleen om de fysieke bibliotheekvestigingen, maar ook de bibliotheek op school, de onlinebibliotheek voor thuis, onderweg, activiteiten die plaatsvinden op de kinderopvang, de dorpshuizen, wijkcentra, ons informatieloket Digitale Overheid, maar ook niet te vergeten de voorleesuurtes in de verzorgingstehuizen en natuurlijk de makersplaatsen rondom mediawijsheid voor de kinderen. En dit is lang nog niet alles, want dat weet u ook. Daarom kom ik bij de kern, voorzitter, het is ontzettend belangrijk, het in stand houden van de spreiding en toegankelijkheid en het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid wat ons betreft van gemeenten, provincie en Rijk. Gemeenten zijn weliswaar primair verantwoordelijk, maar ook de provinciale ondersteuning en bijdrages die we op dit moment genieten voor spreiding en toegankelijkheid, maar ook voor innovatie en doorontwikkeling zijn zo belangrijk en noodzakelijk. Dus we zijn dan ook blij dat we gelezen hebben in de startnotitie dat u dat ook erkent. Recent heeft het Rijk ook via een specifieke SPUK-regeling, wij

hadden nog nooit gehoord zo'n beetje van SPUK voorzitter, maar inmiddels is dat toch wel zeer bekend bij ons. We hebben gezamenlijk een brief gestuurd met u als provincie, maar ook met de VDG richting het ministerie van OCW, om ook aan te geven hoe belangrijk het is dat de landelijke criteria ook passen in Drenthe. Dat is niet altijd het geval als we kijken naar de plattelands bibliotheken of de stadsbibliotheken in Drenthe. Dat is ontzettend belangrijk voor de verdere doorontwikkeling. Het gaat niet alleen om het Westen, het gaat ook om het Oosten, het gaat ook om het Noorden en daar hebben we gezamenlijk een brief over gestuurd. Dus wij vragen echt uw aandacht hiervoor, laten we hierin samen optrekken. We zijn ontzettend blij met de aandacht die u heeft in het coalitieakkoord, maar ook in allerlei landelijke verkiezingsprogramma's voor de bibliotheken. We ondersteunen als provinciale netwerkorganisatie de ambitie die u ook uitspreekt in deze startnotitie als het gaat om de samenwerking met Drentse collega-instellingen. Wat ons betreft is dat niet alleen het tot stand brengen, zoals u dat heeft verwoord, maar er wordt ontzettend veel samengewerkt al met elkaar. Dus wat mij betreft gaat het ook om het bestendigen en het intensiveren van die samenwerking. Juist door het grote aantal beleidsterreinen waarop wij actief zijn, is aansluiting heel makkelijk te vinden. Niet alleen in Drenthe, maar ook in het Noorden. Wij denken dan ook graag mee over logische verbindingen met andere beleidsterreinen, denk ook aan de digitale agenda, maar ook de economische agenda, de ruimtelijke agenda en bijvoorbeeld ook de vrijetijdsbesteding.

De voorzitter: Wilt u afronden?

Mevrouw Bakelaar (inspreker): Ja, ik kom tot een afronding, voorzitter. Wij vragen u extra aandacht voor het effect van structurele kostenstijgingen en nieuwe bronnen van financiering. Als Biblionet Drenthe, de laatste zin voorzitter, kijken we uit naar het vervolgtraject en wij komen heel graag naar u toe deze winter, naar de fracties. Mijn collega John Brandsma, provinciaal manager van Biblionet Drenthe, en ik komen graag naar u toe. En we nodigen u alvast uit, uitnodiging volgt, voor een bibliotheekbeleving begin 2024 in de Drentse bibliotheken vanuit het perspectief: hoe bewegen wij ons in de samenleving? Voorzitter, ik heb het toch maar mooi gered, een belangrijk signaal, dat vindt u misschien anders, maar ik ben heel blij met deze tijd, dus dank u wel. Kent u dit? Het gaat natuurlijk om de maatschappelijke meerwaarde en wat we samen kunnen betekenen voor de inwoners van Drenthe. En het mooie is, landelijk is er een wedstrijd uitgeschreven: wat betekent nou die bibliotheek voor jou? En laat nou gewoon een Drentse inwoner van 15 jaar gewonnen hebben. Die staat ook in dit boekje, is ook voor u beschikbaar, buiten zo meteen staat het, maar ik wil hem al vast overhandigen aan u, voorzitter.

De voorzitter: Hartelijk dank. Dit maakt wel een beetje goed dat u heel erg over uw tijd bent heen gegaan. Maar als er elke keer een cadeautje tegenover staat, dan strijk ik met mijn hand over het hart. Nee, dat is niet waar natuurlijk, dat was een grapje! U snelt ook weg, alleen ik weet niet of er nog mensen zijn die verhelderende vragen wilden stellen, dus u mag ook weer terug, u krijgt dan gewoon extra spreektijd ook en ik kijk even rond. De heer Van Dekken van het CDA heeft een korte, verhelderende vraag.

De heer Van Dekken: Ja, inderdaad, want u staat wel in een hele wervelende traditie ten opzichte van uw voorganger, mevrouw Van der Werf, die wij ook herkennen als een bevlogen bestuurder voor Biblionet. U sprak zojuist over niet zozeer inrichten van die samenwerking, maar dat ook borgen. Zou u nog eens iets kunnen zeggen over hoe dat op dit moment in de samenwerking met die gemeenten gaat? En dat vraag ik nadrukkelijk omdat wij vanuit dit huis ook wel eens hebben gezien: dan gingen we de bibliotheken subsidiëren her en der en vervolgens gingen lokale gemeenten over tot bezuinigen, vaak soms nog in hetzelfde bedrag als wat wij hier ter beschikking stelden. Mijn korte vraag is dus: zou u daarop kunnen reageren?

De voorzitter: Mevrouw Bakelaar.

Mevrouw Bakelaar (inspreker): Jazeker, het is bekend dat we in Drenthe, als we kijken naar de bijdrage per inwoner, als je kijkt naar de subsidie, dat die nog zwaar onder het landelijk gemiddelde zit. Dat is bekend. Wat je wel ziet is dat er heel mooi vanuit die kamerbrief waar ik daarnet naar refereerde, dat er ook een zorgplicht aanstaande is per 1 januari 2025. Dat is een zorgplicht voor gemeenten en provincies, waarin wettelijk wordt vastgelegd dat de robuustheid van de bibliotheek, en daarbij dus ook de financiering, van belang is.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Hellendoorn van D66.

De heer Hellendoorn: Dank u wel en ook bedankt voor de inspreker. Het boekje kan ik zeer aanraden, wij kregen dat vorig jaar bij de campagne voor de provinciale verkiezingen in Eelde Paterswolde aangereikt en hebben de verhalen inmiddels gelezen. Mijn vraag, u heeft er al iets over gezegd, maar wat is er nou nog niet op orde in Drenthe, waar de provincie u echt bij kan helpen?

De voorzitter: Mevrouw Bakelaar.

Mevrouw Bakelaar (inspreker): Dan heb ik het toch echt over die toegankelijkheid en het goed neerzetten van de robuustheid van de bibliotheek. Als je het hebt over een bibliotheek dichtbij, dan moeten we er ook zijn als bibliotheken, in fysieke maar ook in andere vormen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Zandvliet, SP.

De heer Zandvliet: Dank u wel, dank voor uw bevlogen betoog, dat was mooi om naar te luisteren. Ik ga een beetje een uitstap-vraagje stellen aan u: ik heb hiervoor vier jaar in Overijssel mogen zitten en daar hebben we een wisselwerk gedaan, met een hele gedreven gedeputeerde, tussen de human capital agenda en een stukje bibliotheken, om werkgevers die mensen aan het werk hadden, die niet taalvaardig waren, of rekenvaardig waren, die daar ondersteuning te bieden vanuit die biep. Hoe ziet u een soortgelijk proces hier in Drenthe? Ben wel even benieuwd naar uw visie daarop.

De voorzitter: Mevrouw Bakelaar.

Mevrouw Bakelaar (inspreker): Dat is een vrij brede vraag hoor, dus ik ga daar graag ook tijdens de fractiebezoeken verder op in. We werken natuurlijk met heel veel taalambassadeurs, ook even in reflectie op uw eerdere punten als ik zo vrij mag zijn, die kunnen ook ingezet worden voor brieven en dergelijke. Maar we werken ook heel veel samen, als je kijkt naar: hoe kunnen we elkaar nu helpen in deze samenleving voor een goede personele inzet, ook binnen de bibliotheken. Dus dat gebeurt al. Maar het is goed dat we daar wat meer aandacht voor gaan neerzetten dat we het doen, want dat is vaak de issue.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Pormes? Is al gesteld. De heer Schuinder, BBB.

De heer Schuinder: Dank u wel voor het mooie betoog en we gaan graag in op de uitnodiging om als fractie BBB meer te weten van het Biblionet. U sprak in uw betoog over samenwerking, uitbreiding op diverse beleidsterreinen. Ik ben wel nieuwsgierig naar: wat zouden we dan in de cultuurnota daar nog over op kunnen nemen? Zou Biblionet bijvoorbeeld een voorzet kunnen doen om eens te kijken vanuit welk perspectief in de toekomst we die cultuurnota daarop kunnen uitbreiden?

De voorzitter: Mevrouw Bakelaar.

Mevrouw Bakelaar (inspreker): Dat is mooi dat u dit vraagt, want op dit moment zijn we ook samen met mijn collega John, in gesprek met heel veel systeeminstellingen van deze mooie provincie om te kijken: hoe geven we nu eigenlijk antwoord op de maatschappelijke opgaves die genoemd zijn in het coalitieakkoord, maar ook die wij elke dag voelen. En dat is dus breder dan de cultuurnota wat ons betreft en wat mij betreft, dus die voorzet zijn we al aan het maken en ik hoop dat we die ook in 2024 met behulp van de andere organisaties ook richting u kunnen brengen. En dat is dus breder, dus wat zou u nog kunnen doen in de cultuurnota, zou het ons ontzettend mooi lijken om ook de verbinding te maken met de sociale agenda. Want we leven in een samenleving zonder zuilen, althans in de realiteit.

De voorzitter: Die startnotitie komt 6 december op de agenda hoor ik aan mijn rechterkant. De heer Uppelschoten, PVV.

De heer Uppelschoten: Dank u wel. Ik heb zelf een leeftijd dat ik al veel gelezen heb en ik lees nog steeds veel, maar ik heb het idee dat ik een generatie ben die nog veel las. Maar een paar weken geleden was ook het bericht dat het functionele analfabetisme zo toeneemt en dat het 25% van de jongeren is op de middelbare school nu. Daar hoor ik u niks over zeggen. Kunt u daar nog iets over zeggen? Want dat neemt blijkbaar alleen maar toe, ondanks al uw goede inspanningen. Wat kunnen we daar aan doen, of wat moet er in de cultuurnota over komen?

De voorzitter: Mevrouw Bakelaar.

Mevrouw Bakelaar: Een heel terecht punt wat u daar aanhaalt, dat nemen we sowieso mee, maar even nu in het kort. De intensiveringen, ik weet niet of dat u ook in het nieuws gelezen heeft, ook landelijk gaan we binnen het bibliotheekconvenant hier aandacht aan besteden omdat het niet alleen gaat om een bibliotheek, maar het gaat ook om de bibliotheek op school. Het gaat ook om de samenwerking met het onderwijs. Daar heeft het Rijk nu net ook extra financiering voor geregeld, is net deze week ook uitgekomen deze berichtgeving. Ik kan het eventueel voor de griffie naar u toe doen komen, als u dat wilt. Dat is zo belangrijk, dat we eigenlijk al vanaf kinderopvang, daarvoor, het zit ook in generaties, dus je zult elkaar daar ook in mee moeten nemen en dat is een concept wat we al neerzetten, de bibliotheek op school, dat kent u wellicht. Weet ook dat we in Drenthe bijna 100% dekking hebben op het primair onderwijs maar het kan nog veel meer in de zin van aandacht en tijd.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Truong, JA21.

De heer Truong: Dank u wel voor uw bijdrage, heel helder en duidelijk. U vroeg om extra aandacht wegens de structurele kostenstijging en dergelijke. Natuurlijk heel begrijpelijk wegens inflatie en dergelijke. Maar dan wel een heel andere, wat meer praktische vraag, want wat zijn de rechtstreekse gevolgen die wij kunnen verwachten indien u niet die extra investeringen van onze kant krijgt? Welke keuzes zult u maken om te laten vallen bij wijze van spreken?

De voorzitter: Mevrouw Bakelaar.

Mevrouw Bakelaar (inspreker): Dan hebben we te maken met verschraving van dienstverlening en daar moeten we het met elkaar over hebben, want dat is juist niet wat we willen als we kijken naar de opbouwende functie van de bibliotheken in heel Nederland. Dat is echt een belangrijk vraagstuk.

De voorzitter: Hartelijk dank, dan waren dit volgens mij alle vragen aan uw adres. Heel hartelijk dank, u mag uw plekje weer opzoeken. Na afloop van de eerste ronde kom ik weer bij u terug voor een reactie. Dan gaan wij verder met de inhoudelijke bespreking van dit punt en gevraagd wordt om wensen en bedenkingen te uiten ten behoeve van de totstandkoming van de nieuwe cultuurnota en specifiek zijn daar vier vragen in gesteld. Het zou mooi zijn en als u daar in uw bijdrage ook antwoord op kunt geven. De woordvoerders hebben allen drie minuten de tijd en daarna gaat gedeputeerde Otter in negen minuten antwoord geven op de gestelde vragen. Dan pak ik mijn lijst erbij en dan zie ik dat de heer Bruins van de Partij van de Arbeid het spits afbijt en daarna de heer Hellendoorn van D66. Ga uw gang.

De heer Bruins: Dank u wel, voorzitter. Vandaag mijn première in deze Statenzaal. Best even spannend, maar een mooi en belangrijk thema om mee te starten. De PvdA-fractie vindt het fijn om tijdig betrokken te worden door middel van deze startnotitie bij de ontwikkeling van onze nieuwe cultuurnota. Iedereen moet kunnen genieten van kunst en cultuur. Het gaat niet om hoe mooi iets eruitziet maar het maakt ook deel uit van onze samenleving. Het heeft invloed over hoe we ons voelen, wie we zijn, over hoe we elkaar vinden en weten te verbinden. Het is belangrijk om kunst en cultuur te waarderen en te helpen, zowel op persoonlijk als op maatschappelijk vlak. Kunst en cultuur verdienen onze onvoorwaardelijke steun. Het college stelt ons een aantal vragen. Het feit dat iedereen moet kunnen meedoen en kunnen genieten van cultuur is voor ons vanzelfsprekend. We willen u vragen de groeibriljanten van Drenthe nog beter op de culturele kaart te zetten. Daarnaast verdient cultuur van onderop alle steun. Maak geen onderscheid tussen het traditionele bloemencorso, de lokale fanfare of internationaal professioneel gezelschap. Investeer in makers en in talentontwikkeling. Goed dat er wordt gekeken naar verbindingen met andere beleidsterreinen, zodat samen verder gebouwd kan worden aan de cultuur in Drenthe. Wij willen dat kunst en cultuur toegankelijk en betaalbaar is en blijft. Het rapport van Berenschot geeft veel aanbevelingen. Wij zouden graag zien dat de provincie een actieve rol pakt om de samenwerking met gemeenten intensiever en efficiënter te organiseren, om het bereik van deze sector te vergroten. Dat ook onze culturele sector geraakt wordt met de stijgende kosten op vele vlakken is helaas geen verrassing. We moeten ons inzetten om verschraving van cultureel aanbod om deze reden tegen te gaan. Kunst kijkt altijd naar wat er in de samenleving gebeurt. Kunst en cultuur maken mensen kritisch en dat kan bijdragen aan een gezonde, democratische samenleving. Maar wij denken dat dit juist benadrukt hoe belangrijk kunst in onze samenleving is. Daarbij is het belangrijk dat het nieuwe cultuurbeleid inclusief en toegankelijk is voor diverse groepen in onze samenleving. Om die reden moeten we ons maximaal inzetten om maatschappelijke bijdragen te bekijken en niet alleen naar de kosten. Dat de aanbeveling van de verkenning van Berenschot met name over de kansen voor landelijke financiering opgepakt moet worden. Tot slot, een vraag voor het vervolg. In de startnotitie wordt onder andere over participatie gesproken en het betrekken van gemeenten, landelijke partners en het Drents culturele veld in het najaar van 2024. Wij hopen dat hiermee bedoeld wordt 2023. Verschillende partijen hebben een brief gestuurd. Beperk u dan ook niet in het betrekken van partijen bij het totstandkomen van deze culturele nota. Nodig zo breed mogelijk uit. Laten we ervoor zorgen dat er nog vele premières volgen op Drentse podia, theaters, musea en van het Drents culturele veld. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan verder met de heer Hellendoorn van D66 en daarna de heer Faber van de Partij voor de Dieren.

De heer Hellendoorn: Dank u wel, voorzitter. Het was mooi om te constateren dat collega net steeds consistent sprak van kunst en cultuur. Mijn eerste bijdrage zou zijn dat ik de gedeputeerde zou willen vragen om ook consistent te spreken over de Kunst- en Cultuurnota 2025-2028, om daarmee ook het bredere spectrum van waar we het hier over hebben te belichten, ook in de titel. Een levendig cultureel klimaat is voor D66 een voorwaarde voor prettig werken, wonen en recreëren in onze provincie.

We vinden belangrijk dat kunst en cultuur voor iedereen toegankelijk is en dat alle burgers kunnen deelnemen. Samen cultuur beleven bevordert de samenhang tussen mensen en vormt het cement in de samenleving. We willen een krachtige en stimulerende regionale culturele infrastructuur. Naar ons idee moet de provincie regie voeren in het culturele veld om samenwerking van alle betrokken partijen te bevorderen. Op die manier kan de provincie ook bijdragen aan het oplossen van het door Berenschot gesignaleerde gebrek in organisatiekracht in delen van de provincie. Beoogd effect van deze regiefunctie verdient aparte aandacht in de in de Kunst- en Cultuurnota 2025-2028. Berenschot beschrijft onder 'Wat ging goed?' een diversiteit aan activiteiten en initiatieven. In dat aanbod mag wat betreft geen verarming optreden. Het jaarbudget van de provincie voor kunst en cultuur is voor een groot deel toegekend aan instellingen. Dit laat weinig ruimte voor nieuw beleid. Kostenstijgingen hebben hierin geen plek. In de nieuwe Kunst- en Cultuurnota moeten wat betreft D66 jaarlijkse indexatie van kostenstijgingen uitgangspunt zijn en ruimte blijven voor nieuwe initiatieven. Wij vinden het belangrijk dat het cultureel erfgoed in onze provincie goed wordt onderhouden, wordt beschermd en zoveel als mogelijk toegankelijk is voor iedereen die hiervan wil genieten. We vinden dat de provincie dit moet bewaken. De provincie zou moeten zorgen voor behoud van erfgoed bij landschapsontwikkeling en de ontwikkeling van de gebouwde omgeving. Het is goed dat cultuureducatie onderdeel is van de opvoeding van onze Drentse jeugd. Gesignaleerd is dat ook het middelbaar beroepsonderwijs begeleid zou moeten worden in cultuureducatie. Onze vraag is om daar vanuit de provincie aandacht voor te hebben in het kader van de kunst- en cultuurnota. Zojuist hebben we al het één en ander gehoord over de bibliotheken. Veel bibliotheken maken de transitie naar veelzijdig, maatschappelijke bibliotheek, waar thema's als geletterdheid, digitale inclusie en een leven lang leren de koers bepalen. Zoals net ook besproken, heeft de provincie hier vanaf 01-01-25 een wettelijke zorgplicht die nader ingevuld zou moeten worden in de nota. Nog drie korte punten. Wij denken dat kunst en cultuur gebaat is bij nieuwe initiatieven en impulsen. De provincie zou moeten faciliteren dat de kunstenaars kunnen experimenteren en leren, door een gebouw of werkplaats beschikbaar te stellen waar kunstenaars tegen lage kosten aan het werk kunnen.

De voorzitter: Wilt u afronden?

De heer Hellendoorn: Zo'n broedplaats zou gecombineerd kunnen worden met een herbestemming van cultureel erfgoed. Ik heb nog twee puntjes voorzitter, de fair practice-code die genoemd wordt in de stukken is voor ons betreft een basis en wat betreft de fair play-bepaling vinden wij dat dat een verplichtende randvoorwaarde is om vanuit de provincie met cultuurinstellingen zaken te doen. En als laatste: zoals toegezegd door de gedeputeerde, nemen wij aan dat de Jongerenadviesraad een rol vervult in het consultatietraject rond de nota. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel en u heeft een vraag van de heer Van Dekken van het CDA.

De heer Van Dekken: Dank u wel voorzitter. Ik beluister bij D66 heel nadrukkelijk, bij de heer Hellendoorn, dat hij onder verwijzing naar dat mooie rapport van Berenschot, ook aandacht vraagt voor niet alleen de cultuursector maar ook zeker de kunstzinnigheid in onze provincie langs die weg wil waarderen. Nou zien we ook in dat rapport van Berenschot dat die club, Berenschot, in ieder geval redeneert van: misschien moeten we wat meer subsidie toekennen aan wat minder instellingen. Ik weet niet of u die passage ook hebt gelezen. Wat vindt u daar nou van? Ik bedoel, op het moment dat we dit soort dingen dan ten laste wellicht van kleine initiatieven hier in Drenthe zouden brengen? Zou u daar eens op kunnen reageren?

De voorzitter: De heer Hellendoorn.

De heer Hellendoorn: Dank u wel, voorzitter. Het meer geconcentreerd ondersteunen van initiatieven zou een manier kunnen zijn om nieuwe initiatieven te stimuleren. Uw idee achter uw vraag zou kunnen zijn dat je minder initiatieven meer geld geeft. In mijn bijdrage heb ik en gepleit voor in ieder geval het handhaven van het huidige aanbod, en ik heb ook gepleit voor, impliciet dan weliswaar, waarschijnlijk een iets hoger budget in de volgende periode, omdat je anders niet ook de kostenstijgingen kunt indexeren.

De voorzitter: De heer Van Dekken in tweede instantie.

De heer Van Dekken: Voorzitter, dat zou dus voor D66 ook kunnen betekenen, zo begrijp ik, dat wellicht dit college nog nadrukkelijker richting het Rijk moet kijken om nog meer gelden juist voor deze belangrijke sector naar zich toe te halen. Zo mag ik u opmerking begrijpen?

De voorzitter: De heer Hellendoorn.

De heer Hellendoorn: Voorzitter, dat klopt.

De voorzitter: Dan heeft u ook een vraag van de heer Schuinder, BBB.

De heer Schuinder: Meneer Hellendoorn, dank voor uw betoog. Ik had nog een vraag daarover. U heeft het heel nadrukkelijk over de kostenstijgingen die meegenomen moeten worden in de toekomst. Is dat ook iets wat D66 zou kunnen neerleggen bij de organisatie zelf, om een deel van de oplopende kosten te ondersteunen, in plaats van de rekening dan neer te leggen bij de provincie?

De voorzitter: De heer Hellendoorn.

De heer Hellendoorn: Dank u wel voorzitter. In onze oriëntatie in de sector wordt duidelijk dat een heel aantal instellingen wordt geconfronteerd met hoge kostenstijgingen op het terrein van energie en soortgelijke ontwikkelingen. Loonkosten, u kent alle voorbeelden. Wij denken dat het niet binnen hun handelingsperspectief valt om daar heel snel oplossingen voor te vinden. En zoals het Rijk ook voor burgers dingen heeft gedaan in de tegemoetkoming van energiekosten, zou de provincie kunnen helpen om bij instellingen daar ook een tegemoetkoming voor te kunnen genereren.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Schuinder in tweede instantie.

De heer Schuinder: Is het dan misschien een idee, voorzitter, dat u die vraag ook bij hun neerlegt? U geeft aan dat het waarschijnlijk zo is, maar zou u die feitelijkheid kunnen ophalen bij de organisaties, betreffende om die aanvullende vraag te stellen of ze dat niet zelf kunnen doen? Want ik weet dat nu niet, maar als we de vraag stellen aan de organisaties zelf, hebben we het antwoord van hun.

De voorzitter: De heer Hellendoorn.

De heer Hellendoorn: Ik vind dat een interessante suggestie, alleen wat ik probeerde duidelijk te maken is dat in een kwalitatief rondje langs een aantal instellingen ons duidelijk is geworden dat hun handelingsperspectief binnen de bestaande begrotingen om 15% energiekostenstijging te accommoderen niet mogelijk is. Zij ook niet de ruimte vinden om dat te kunnen doen. Natuurlijk werken zij ook aan energiebesparing et cetera, maar bij dit specifieke voorbeeld is het ons duidelijk dat de culturele instelling niet zelf in staat is om die kosten te absorberen.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan verder met de Partij voor de Dieren, de heer Faber staat wel achter mij klaar en daarna de heer Dekken van Sterk Lokaal Drenthe.

Commissielid Faber: Voorzitter, als we het Statenstuk lezen, dan lezen we tussen de regels door een aantal knelpunten in de cultuursector in Drenthe. Enerzijds staat er dat het heel erg goed gaat in Drenthe, maar anderzijds moeten de culturele instellingen rekening houden met minder geld van de provincie. Ik hoor graag van de gedeputeerde of die bevinding klopt. Nu zijn er een aantal culturele initiatieven, zoals bijvoorbeeld Loods13 en Peergroup, die de afgelopen jaren veel met vernieuwing bezig zijn geweest. Die komen er niet goed van af in dat rapport van Berenschot. De Partij voor de Dieren vindt dat jammer en wij horen graag hoe de gedeputeerde dit ziet. Daarnaast zien we dat de provincie wel discutabele zaken zoals vervuilende paasvuren en overlastgevend carbid schieten wil koesteren. De Partij voor de Dieren is van mening dat niet alle tradities behouden hoeven te blijven. Verder is de Partij voor de Dieren van mening dat het wijzen naar het Rijk een zwakgebod is en dat juist in een provincie als Drenthe, kunst en cultuur super belangrijk is om inwoners te activeren en te stimuleren om bijvoorbeeld met laaggeletterde... Daar struikelde ik ook al bij het oefenen op - laaggeletterdheid aan de slag te gaan, of om de cultuureducatie op een hoger plan te krijgen. Waarom zouden we op dat punt als Drenthe niet gewoon koploper van Nederland willen worden? Op economisch gebied wordt door het college altijd gestreefd naar vooroplopen, maar zo gauw het om kunst en cultuur gaat, wordt er gewezen naar het Rijk of zelfs naar gemeentes. Dit komt heel slecht over, en dat zorgt er ook voor dat Drenthe vergeten wordt en een doorrijd provincie is op dit gebied, zoals ook aangegeven wordt in de brief van D:DNA.

De voorzitter: Een moment. U heeft een vraag van de heer Veltrop, BBB.

De heer Veltrop: Dank u, voorzitter. Mijn vraag is u heeft het over tradities, over paasvuren, carbidschieten, maar ja, volgens ons is dat echt voor Drentse cultuur. We leven in Drenthe. Hoe ziet u dat? Koppelt u dat los van mekaar, cultuur en Drenthe of... Kunt u daar antwoord op geven?

De voorzitter: Dank u wel. Eén moment.

Commissielid Faber: Dank u wel.

De voorzitter: Even voor de goede orde, u heeft twee woordvoerders op dit onderwerp of?

De heer Veltrop: Dat ben ik.

De voorzitter: U bent het, dus de heer Schuinder was zonet... Akkoord. Het antwoord komt van de heer Faber, Partij voor de Dieren. Gaat uw gang.

Commissielid Faber: Nee, dat koppelen we niet los. Maar zoals ik ook al aangaf, niet alle tradities hoeven behouden te worden. Carbidschieten is eigenlijk een traditie die voortkomt uit het verjagen van bozige geesten. Nou heb ik de indruk dat er steeds meer boze geesten in de wereld komen, maar het heeft tot nu toe helemaal niets geholpen. Carbidschieten geeft het geluidsoverlast tot 110 dB, dat is eigenlijk een straaljager die door de geluidsbarrière gaat, dus in onze ogen is dat een overbodige traditie en moet zeker niet gekoesterd worden. Paasvuren komen voort uit de traditie van de Germaanse cultuur. De god Ostara werd daar een offer aangeboden en ja, daarna werd het gekerstend dat gebeuren. Maar nu, het is ontzettend vervuilend, er komt ontzettend veel fijnstof bij en ja, wat moeten we daarmee? Heel veel CO2 productie, fijnstof, astmatische mensen hebben er last van. Zeker...

De voorzitter: Dank u wel. Ik denk dat het antwoord voldoende is. Toch, de heer Veltrop? Ja, u knikt instemmend.

De heer Veltrop: Dank u voor uw uitgebreide antwoord.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we verder naar de heer Van Dekken van het CDA, heeft ook een vraag.

De heer Van Dekken: Ja, voorzitter, ik begin met toch onderhand een beetje af te vragen wat voor traditie dan de woelmuizen en alle andere dieren in deze prachtige provincie hebben. Maar, heer Faber, ik krijg toch echt de indruk dat u onze culturele tradities als paasvuren, carbidschieten, dat u dat op zijn minst bagatelliseert. Maar hoor ik nou zojuist zeggen in de richting van mijn collega Veltrop, dat u daar eigenlijk wel allemaal vanaf wil, ook van het paasvuur en zo. Daar moeten we allemaal mee stoppen hier in Drenthe, begrijp ik u dan goed?

De voorzitter: De heer Faber.

Commissielid Faber: U begrijpt mij heel goed.

De heer Van Dekken: Oké, nou, dat is dan hartstikke fijn, want ik vraag me dan toch wel af: hoe wil dan de Partij voor de Dieren belangrijke culturele tradities op het platteland borgen, eigenlijk? Is dat in uw beleving dan nog ergens mogelijk of gewoon overal maar stoppen, begrijp ik?

De voorzitter: De heer Faber.

Commissielid Faber: Nee, dat begrijpt u verkeerd. Er zijn allerlei andere dingen... Ik heb ze zo niet voor ogen, maar daar zal ik even over nadenken.

De voorzitter: Dank u. Nee, heer van Dekken dit was het, wat mij betreft. We gaan ik dank u hartelijk. U was aan het einde van uw betoog, of nog niet?

Commissielid Faber: Nee, nog niet.

De voorzitter: Nou, gaat u verder.

Commissielid Faber: Even kijken, waar was ik ongeveer? ... .. Daarom wil de Partij voor de Dieren het college oproepen om de voortrekkersrol te pakken en niet te bezuinigen op kunst en cultuur, maar er juist in te investeren. Dat komt de hele Drentse samenleving ten goede. Zorg dus dat de toegang tot cultuureducatie voor iedereen bereikbaar is. En zorg dus dat initiatieven gestimuleerd worden. En zorg dat heel Nederland kijkt naar Drenthe hoe goed het hier wordt aangepakt. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Hartelijk dank, heer Faber. En voordat wij naar de volgende spreker gaan - en dat is de heer Dekken van Sterk Lokaal Drenthe - nog even de reminder waar ons hier om gevraagd wordt: dat zijn wensen, bedenkingen, de antwoorden en de dingen die wij hier zeggen, die zullen door het college meegenomen worden in het vervolgtraject en daarin komt natuurlijk ook nog een hele inspraakperiode voor instellingen en alle betrokkenen. En volgens planning zien we dan zowel de ontwerp-cultuurnota als de definitieve cultuurnota nog terug in de Statencommissie en kan de nieuwe nota voor de zomer van 2024 vastgesteld worden. Dus even goed onthouden waar we hier voor zitten. Dat gezegd hebbende, het woord is aan de heer Dekken van Sterk Lokaal Drenthe en daarna GroenLinks. Gaat uw gang.

De heer Dekker: Het is de heer Dekker met een R op het eind, maar dat terzijde. Nou, dat geeft niet. Daar is er al één van, volgens mij. Dus dat...

De voorzitter: Het is uw eigen handschrift.

De heer Dekker: Dat kan kloppen, maar dan nog... Goed. Nou, dank u wel. Ik zal proberen om het binnen de tijd te houden. Ik heb geen cadeautje bij me. Voorzitter, ons is gevraagd om mee te denken over de rol van de provincie ten opzichte van de gemeenten, de ontwikkelingen en of wij nog aanvullingen, wensen of bedenkingen hebben op het proces. Nou, voorzitter, dat doen wij graag en wij hebben wel een aantal punten, welke bij de opstelling van de cultuurnota niet zouden misstaan, denken wij. Natuurlijk is het van groot belang dat Drenthe zijn identiteit en zijn immateriële erfgoed behoud. Daaronder valt onder andere het carbidschieten en de paasvuren, dit zijn jaarlijks terugkerende evenementen met een rijke traditie en zijn een verbindende factor - in tegenstelling tot wat Partij voor de Dieren zegt. Maar voorzitter, de cultuurnota bestaat niet alleen uit deze belangrijke aspecten. Sterk Lokaal Drenthe ziet ook nog andere knelpunten welke wij graag zouden terugvinden in de nota. Cultuur is belangrijk voor veel mensen en in meerdere opzichten. Het is een belangrijk onderdeel van onze samenleving en heeft naast een maatschappelijk karakter ook een educatieve en informatieve functie. De cultuursector, culturele instellingen, cultuurgroepen en cultuur instanties zijn een doelgroep met vaak te weinig inkomsten, maar waar wel hoge kosten mee gemoeid zijn en die ook te maken hebben met gestegen kosten. Om dit probleem niet alleen bij de sector en de gemeenten op hun bord te leggen, is een goede invulling en invloed vanuit de provincie zeer gewenst. Het is namelijk ook heel belangrijk om te pleiten voor een evenredige bijdrage van het Rijk en tevens een eerlijke verdeling in Drenthe. Van het witte vlekken-geld dat de provincie van het Rijk heeft ontvangen, is weinig tot niets geland in Zuidoost-Drenthe. ook bij gemeenten zijn de kosten flink gestegen: zo een 15%. Indien gemeenten hun cultuurbudgetten niet kunnen ophogen, kunnen ze ook niet evenredig co-financieren. De meeste gemeenten hebben in hun huidige begroting namelijk niet voldoende ruimte om Fair Pay te subsidiëren. De verdeling is landelijk gezien namelijk al een tijdje een discussiepunt. Ook recentelijk bleek dat er naar Drenthe substantieel minder geld gaat dan bijvoorbeeld Noord- en Zuid-Holland. RTV Noord heeft hier aandacht aan besteed op 8 augustus 2020. Sterk Lokaal Drenthe pleit daarom dan ook voor een eerlijke verdeling van de gelden voor instandhouding van ons culturele erfgoed, en voor het behoud en verbeteren van de posities binnen de cultuursector. Tot zover. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, heer Dekker. Dan gaan we verder met GroenLinks, de heer... O, er komt nog een interruptie van de heer Hellendoorn, D66.

De heer Hellendoorn: Ja, voorzitter, excuus dat ik zo laat uit mijn stoel was. U zegt iets over Fair Pay en dat de gemeenten niet in staat zijn om die te subsidiëren. Wat is uw mening over de Fair Pay of de Fair Practice Code?

De voorzitter: Meneer Dekker.

De heer Dekker: De Fair Practice Code houdt in, Fair Pay is... Het is een gedragscode voor het ondernemen en werken binnen de cultuursector, de kunst en de creatieve industrie. Er zijn vijf kernwaarden daarvan en... Het is namelijk zo dat als een, een cultuurinstelling zelf een deel betaalt, dan moet er ook mee betaald kunnen worden vanuit de gemeente. Dus je moet een soort cofinanciering gaan hanteren, zodat er ook een verdeling is binnen de creatieve sector en in de kunstsector, dus het is het meefinancieren van de ondernemers.

De voorzitter: De heer Hellendoorn.

De heer Hellendoorn: Voorzitter, ik heb het gevoel dat ik niet helemaal antwoord krijg op mijn vraag. Mijn vraag was of u vindt - laat ik hem dan wat strakker stellen - dat Fair Pay een uitgangspunt moet zijn in de kunst en culturele wereld van Drenthe?

De voorzitter: De heer Dekker.

De heer Dekker: Ja, dat vind ik.

De voorzitter: Dat was een duidelijke 'ja'. Dank u wel. Achter mij staat klaar de heer Bolumba van GroenLinks en daarna gaan we verder met JA21, de heer Truong. Gaat uw gang.

De heer Bolumba: Voorzitter, allereerst bedankt voor de Startnota en het werk wat daarin is gegaan. En ook de organisaties die de moeite hebben genomen om ons te schrijven over deze nota, zodat wij daar samen met elkaar iets moois van kunnen gaan maken. GroenLinks is blij met het voornemen van de provincie om een divers en een laagdrempelige cultuuraanbod te hebben waar iedereen van kan genieten, of je nou zelf cultuur maakt of het misschien op een afstandje bewondert. Kunst en cultuur vormen namelijk het hart van een levendige samenleving en zijn van onschatbare waarde voor het welzijn en de identiteit van onze gemeenschap. Daarom is het belangrijk dat we nu alvast nadenken wat we in de toekomst aan cultuur willen gaan doen. Momenteel is de provincie de grootste investeerder in cultuur in Drenthe en dat is op zich goed, maar voor een groot deel is dat ook de noodzaak, omdat het Rijk nogal achterblijft met het geld dat zij investeren in cultuur in Drenthe en GroenLinks zou graag willen dat het Rijk ook meer zou investeren daarin. En daarom heb ik eerst ook een vraag aan de gedeputeerde: wat gaat GS eigenlijk na de verkiezingen straks doen - want dat is natuurlijk binnen vrij binnenkort al - om vanuit het Rijk meer geld te gaan krijgen om te kunnen besteden aan Drentse cultuur? En is zij ook dan bereid om daar een plan voor te maken? Dan, voorzitter, zoals ik eerder ook heb gezegd: iedereen moet kunnen genieten van kunst en cultuur, of je het nu maakt of bewondert, maar niet iedereen kan het altijd op dezelfde manier of op een goede of makkelijke manier maken of meedoen. Denk aan ZZP-ers die moeten werken met slechte vergoedingen en matige arbeidsvoorwaarden, denk aan mensen met een beperking die niet over de nodige faciliteiten beschikken om toch ergens bij te kunnen zijn en denk ook bijvoorbeeld aan kleine musea en galerijen die nu in zwaar weer verkeren. We hebben het nog niet lang over het Drukkerijmuseum gehad, hier in deze zaal. GroenLinks vindt het belangrijk dat musea, theaters, galerijen te bezoeken zijn voor iedereen en daar moeten we ook echt werk van maken in de nota. Even kijken, waar was ik? Wat betreft het rapport van Berenschot heeft onze fractie ook nog een paar op- en aanmerkingen. Op pagina 18, bijvoorbeeld, wordt ingegaan op het bibliotheekbeleid en om dat te gaan koppelen aan de sociale agenda. En dat was ook een vraag die wij daar nog bij hadden, op welke manier wordt die nu eigenlijk al meegenomen in de bestaande cultuurnota? En ook staat er bij aanbeveling nummer twee, dat er nauw samengewerkt moet worden met gemeentes - waar wij absoluut wel voorstanders van zijn - en eerder in het rapport wordt ook gezegd: we zitten krap in mensen en middelen, en vervolgens wordt in de aanbeveling daarna gezegd dat we minder projecten met meer geld moeten doen. Betekent dat dan dat we alleen nog maar grote projecten gaan doen en dat kleinere projecten met minder relevantie gewoon maar direct naar de zijkant worden geschoven - die zijn toch niet belangrijk? Wij zijn het daar niet helemaal mee eens. Wij willen dat alle projecten wel gewoon gesteund kunnen worden, zeker of ze nou kleinere relevantie hebben of grotere, maar kunst en cultuur moeten we behouden en versterken. Even kijken. Ik zou graag willen afsluiten met een idee dat we nog heel kort willen meegeven voor in de cultuurnota. Wat GroenLinks betreft, is het een goed idee om te gaan kijken of we kunnen experimenteren met kunst uitlenen. In sommige gemeenten ligt er allerlei kunst, schilderijen, allerlei soorten kunst en cultuur, gewoon een beetje stof te vangen en wij vinden dat zonde. GroenLinks, zo groen en links als

we zijn, zouden graag willen dat we misschien kunst kunnen gaan uitlenen aan elkaar en daarmee samen duurzaam kunst kunnen collectiviseren. Dank u wel.

De voorzitter: Hartelijk dank. We gaan verder met de heer Truong van JA21 en daarna mevrouw Mulder van de VVD.

De heer Truong: Dank, voorzitter. Allereerst dank aan het college voor het opstellen van deze startnotitie en ook dank aan de griffie en de voorzitter voor het verlenen van deze maidenspeech van mij. Ik wilde graag beginnen met een hele belangrijke constatering. Het is de Drentse filmindustrie het ondenkbare gelukt: van underdog, waarvan nooit iemand heeft gehoord, naar topdog. De film Grenzeeloos Verraad van de laatste stichting Zuidoost Drenthe Film is het werkelijk gelukt om grenzeeloos te zijn. Ze hebben het internationaal publiek bereikt door middel van de bioscopen, maar ook voor het eerst als Drentse film Netflix weten te bereiken. Werkelijk een prestatie, zoals ik het zelf noem: een gouden eeuw voor het Drentse silver screen. En hoewel ik blij ben dat het college in zijn bevindingen één alinea heeft toegevoegd over het succes van de Drentse film, moet ik wel enige teleurstelling bekennen, want deze ene alinea is letterlijk een kopie geweest van een eerder informatieboekje die eerder dit jaar al is gegeven. Kortom, heel veel actualiteit mist erin, want dit is juist het uitgelezen moment om te luisteren naar de oproepen van de Drentse filmindustrie. Momenteel vertrekt een heel groot deel van ons film talent naar het westen. 95% van het filmfonds van het Rijk is geconcentreerd in de Randstad. Ook geen wonder dus dat al het talent vertrekt. We moeten juist die Drentse verhalen, gemaakt door Drents talent, koesteren. Dat brengt mij ook bij mijn eerste vraag, voorzitter: kan het college aangeven of zij het eens zijn met het oproepen voor een Drents, dan wel regionaal filmfonds? En zo ja, kan het college toezeggen dat ze zich hiervoor op landelijk niveau zullen inzetten en in het ook expliciet zullen opnemen in de cultuurnota? En dan nog een andere belangrijke ontwikkeling op het gebied van cultuur, de revolutionaire technologische ontwikkeling in een robotkunst. Wellicht een zeer interessant punt, want ook deze speech is deels daardoor geschreven. Robots die schilderen, tekenen, schrijven, zingen zonder enige menselijke input. Dus mijn tweede vraag luidt: heeft het college rekening gehouden met deze revolutionaire ontwikkeling? En zo ja, hoe wil het college omgaan met robotkunst in een relatie tot menselijke kunst? Krijgt robotkunst ook evenveel vergoeding als menselijke kunst, om als voorbeeld te noemen. En dan als afsluiting, voorzitter. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft vorige week toegezegd dat één van de nieuwe hoofdcriteria voor het toewijzen van cultuurgelden via de bis, de geografische spreiding zal zijn. Echter wordt in het rapport van Berenschot nog altijd gevraagd om een extra investering van 10% voor onze cultuursector uit onze eigen zak. Mijn vraag is dan ook: heeft het college rekening gehouden met het nieuwe hoofdcriteria van het ministerie? Verwacht het college meer subsidie van het Rijk als gevolg hiervan? En zo ja, is die extra 10% van onze eigen schatkist dan nog noodzakelijk? In het verlengde daarvan mijn alleraatste vraag, voorzitter. Het onderzoek van Berenschot vraagt om een concentratie van cultuurgelden bij minder initiatieven dan voorheen. Heeft het college voor ogen welke instellingen hiervan profiteren en welke we laten zinken? En is een dergelijke redistributie überhaupt noodzakelijk als wij meer geld kunnen verwachten van de bis? Tot zover, voorzitter. Alvast dank aan het college voor de reactie en dank aan ChatGPT voor het opstellen van deze speech. Dank u.

De voorzitter: Hartelijk dank, heer Truong. Nee, heer Zandvliet, nee. We gaan verder met mevrouw Mulder van de VVD en daarna gaan we verder met de SP, heer Zandvliet. Gaat uw gang.

Mevrouw Mulder: Dank u wel. Drenthe bungelt onderaan als het gaat om de bijdrage van het Rijk per inwoner. Drenthe ontvangt per inwoner iets meer dan € 2. In Noord-Holland is dat bijna € 61 per inwoner. Hier is een sterkere lobby zeker op zijn plek. Want serieus, dat we als Drenthe worden afgescheept met 0,3% van het landelijke totaal vind ik echt om te huilen. Vanuit Cultuurregio Zwolle is hier

gelukkig ook al wat aandacht voor, maar ik zou de gedeputeerde echt willen oproepen om de noordelijke of We The North krachten te gaan bundelen en zorgen voor een eerlijke verdeling van de cultuurgelden, om zo minimaal die 10% extra voor cultuur voor de Drenthe van buitenaf ook binnen te kunnen halen. Via Regio Deals of meer bis-gesteunde Drentse cultuurmakers, wat dan ook... Of hulp bij de VSB subsidies. Zorg voor een eerlijke verdeling van die rijks gelden. Ook binnen onze partij vragen we hier geregeld aandacht voor. Daar waar Biblionet in een mooie bijdrage zich terecht goed ondersteund voelt door de provincie, blijkt uit de ingekomen brieven dat er ook wel een aantal culturele initiatieven erkenning mist. En dat snapt de VVD, want cultuur - en hier valt wat ons betreft ook het caribidschieten en het jaarlijkse dorpsfeest onder - is het smeermiddel van onze samenleving. Duizenden Drenten steken hier vrijwillig heel wat uurtjes in om voor vermaak voor een hele grote groep te zorgen, en daarom vinden wij het ook belangrijk dat de provinciale impuls gelden van in totaal € 240.000 minimaal moeten blijven bestaan. We zijn het er niet mee eens dat deze gelden niet zoveel effect sorteren. Termen als 'strooigeld' en 'beperkt bereik' komen op ons hautain over, want juist die kleinschalige lokale initiatieven, die soms ook uitgroeien tot grote toeristische trekpleisters, verdienen ondersteuning. De provinciale bijdrage is een belangrijke bouwsteen om de cofinanciering op orde te krijgen vanuit gemeenten, die hier uiteraard ook zelf een belangrijke rol in dienen te spelen, maar ook vanuit fondsen als het Prins Bernhard Cultuurfonds. Tussen de regels door lezen we dat de samenwerking met kleine gemeentes minder goed verloopt. Daarbij is het opmerkelijk dat ze juist niet in de lijst van geïnterviewden staan voor deze startnotitie en we horen hier dus ook graag nog wat meer informatie over. Voorzitter, het regelen van vergunningen en goede locaties vergt ook heel veel van deze vrijwilligersorganisaties, daarom ziet de VVD ook graag dat de provincies, maar ook zeker de gemeentes en terreinbeherende organisaties, hier in actieve helpende rol in gaat vervullen. Wellicht via kenniscentrum events. Zelfs dorps optochten, vanwege vergunningen die hiervoor benodigd zijn, vinden soms al geen doorgang meer. Locatietheater, voorzitter, zoals de Peergroep en Roestvrij theater prikkelt mensen om out of de box over maatschappelijke thema's na te denken. Dit voorkomt polarisatie en ook dat is weer een vorm van cultuur als smeerolie wat wij als VVD graag zien.

De voorzitter: Wilt u afronden?

Mevrouw Mulder: Het instandhouden van erfgoed vinden wij belangrijk, maar schaarse cultuurgelden inzetten voor verduurzaming van particulier erfgoed - hier zien wij als VVD ook andere geldstromen voor. Dus wij willen daar graag wat meer informatie over hoe de gereputeerde dat ziet. Investeren in het voortzetten van ambachtelijke beroepen zoals rietdekkers om erfgoed ook in de toekomst in stand te houden, dat is wat ons betreft pas echt duurzaam. Dus heel goed om vmbo'ers en mbo'ers daarin te stimuleren en graag de loper uit voor deze maakindustrie. Wat de VVD...

De voorzitter: Mevrouw Mulder, wilt u dit anders bewaren voor uw tweede termijn, want u bent echt zwaar over de tijd heen.

Mevrouw Mulder: Ik zit nog op 48?

De voorzitter: Min, min 48.

Mevrouw Mulder: Bijna een minuutje. Nog niet eens een minuut. Tot slot, vanuit de cultuurnota investeren we jaarlijks € 18,5 miljoen, hiervoor gaat € 15,4 miljoen naar instellingen. Wat VVD betreft wordt het bedrag evenrediger verdeeld.

De voorzitter: Dank u wel. En u krijgt nog wat extra spreektijd dankzij de heer Bolumba van GroenLinks. Gaat uw gang.

De heer Bolumba: Dank u wel, voorzitter. Hoor ik het nou goed dat er geld dat naar cultuur zou gaan, dat dat nu wordt ingezet voor werkgelegenheid via mbo's? Tenminste, kan u daar nog meer over vertellen, want ik weet niet of ik dat goed heb gehoord. Dat kan niet helemaal de bedoeling zijn, volgens mij.

De voorzitter: Mevrouw Mulder.

Mevrouw Mulder: Nou, ik lees in de startnotitie dat de provincie ook wel wil investeren in de MBO-opleidingen, om vooral voor ambachtelijke maakberoepen, maar ook bijvoorbeeld de kunstberoepen voor de MBO's om daar ook in te investeren. En dat vinden wij een goed punt.

De voorzitter: De heer Bolumba in tweede instantie.

De heer Bolumba: Daar ga ik eerst even over nadenken.

De voorzitter: Mag. De heer Hellendoorn, D66.

De heer Hellendoorn: Dank u wel, voorzitter. In de start van uw bijdrage heeft u een rekensommetje gepresenteerd over de verdeling van rijkssubsidies. Mijn vraag is eigenlijk in het verlengde daarvan of u pleit voor een Rijksmuseum in Drenthe, want dat zou misschien het evenwicht terugbrengen in de verdeling van de rijkssubsidies.

De voorzitter: Mevrouw Mulder.

Mevrouw Mulder: We hebben al een fantastisch Drents Museum hier en ik hoop dat dat ook nog meer bezoekers gaat trekken. Nee, ik vind het gewoon dat het oneerlijk verdeeld is en dat er inderdaad heel veel subsidies gaan naar de grote musea in de randstad. Ook voor grote aankopen van kunstwerken, en ik vind dat ook die kunstwerken, bijvoorbeeld, ook wel eens hier in het Drents Museum gepresenteerd kunnen worden.

De voorzitter: Dank u wel. Een vraag van de heer Pormes.

De heer Pormes: Dank u wel, voorzitter. Mag ik... Heel concreet, mag ik ervan uitgaan dat u volgende week met een amendement komt om de middelen die bestemd zijn, om die evenredig te maken?

Mevrouw Mulder: Wij gaan bij de behandeling van de cultuurnota zelf zeker goed kijken naar onze zienswijze en amendementen.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Mulder. Dan gaan wij verder met wat op mijn papertje staat: Simon Z. - [Buiten beeld: Zandvliet] ik vind het bijzonder - van de SP en daarna de heer Veltrop van de BBB. Gaat uw gang.

De heer Zandvliet: Ja, ik dacht, voorzitter, we zijn nu een half jaar onderweg, die achternaam is bekend. Ik zal hem de volgende keer voluit schrijven. Voorzitter, de SP wil graag starten met een woord van dank, want het is een fijn, helder en leesbaar stuk. En het is een stuk dat ook vraagt om vragen te beantwoorden en dat gaan we ook doen. We gaan proberen de gedeputeerde wat mee te geven, maar we hebben wel de volgorde van die vragen iets veranderd. U vraagt bijvoorbeeld, we kijken naar de rol van de gemeente ten opzicht van de provincies en voor ons telt hier een beetje 12 + 1 principe. We moeten dat gezamenlijk doen, maar daarnaast zien we ook direct het risico, want wanneer gemeentes gaan bezuinigen, zien we dat dat vaak gebeurt op dingen als cultuur. Cultuur is een indirecte

investering in de leefbaarheid van de economie van een stad of een dorp. En wat zie je vaak, dat de kapitalisten die aan de macht zijn toch wel rekenen van jaarnota naar jaarnota en die langetermijninvesteringen die zo belangrijk zijn als eerste eruit schrappen. En we denken dat dan de rol van de provincie is om te zorgen voor een basisstructuur. U vraagt hoe de SP kijkt, of hoe wij als fracties kijken naar de genoemde ontwikkelingen en daarvoor willen we ook even terugblikken op het rapport van Berenschot. Drenthe, die bungelt onderaan, de VVD zei het net ook al € 2 per inwoner ten opzichte van wellicht € 61 in Randstad. En het lijkt goed dat we daar wat aan doen, want zoals we zeggen in de startnota, we vinden cultuur zeer belangrijk en als we dat zeer belangrijk vinden, moeten we ook serieus investeren. Ik ben daarin wel benieuwd naar de visie van de gedeputeerde, als hij zegt: we willen wat doen op cultuur en erfgoed. we willen die kerntaak verstevigen, hoe hij dat financieel gaat zien, want wat we nu doen zal wellicht niet toereikend zijn. En laten we ook eerlijk zijn, dat rapport van Berenschot zegt ook goede dingen. Als we kijken naar wat ging goed, zijn er drie kantjes geschreven en daar mogen we best trots op zijn. Het is mooi dat met beperkte middelen, wij in Drenthe kennelijk ons verhaal goed bij de Drenten weten te krijgen en dat verdient ook wel een compliment. We zien daarnaast een uitdaging als het gaat over kunsteducatie op school. Het onderwijs lijkt erin te verschrallen en cultuur en onderwijs zijn ontzettend belangrijk, juist in het begin van je leven om creativiteit te ontwikkelen en om zo ... te verzinnen. We zien daarin dus ook koppelkansen met de human capital agenda. Laten we eens kijken of we docenten kunnen bewegen om ook dit vak te leren of misschien nog mooier, laten we kijken of we makers in de kunst- en cultuursector kunnen bewegen om docent te worden. En ik ben ook wel benieuwd wat de gedeputeerde vindt van het proefballonnetje wat de SP hier oplaait om te kijken of we daar een samenwerking in kunnen creëren tussen de human capital agenda, de arbeidsmarkt en de verschralling in de kunst- en cultuursector. We zien ook wel het probleem voor beginnende makers, want waar kunnen zij hun talenten en verhalen kwijt? Hoe kunnen wij nou een podium geven om te groeien? Het is natuurlijk extra lastig door de problematieken met stikstof om letterlijk die ruimte te creëren. We zien ook staan dat we iets willen doen met kunst en natuur. En die kunst en natuur combinatie, die vinden wij nog wel een spannende. We zijn ook benieuwd of de gedeputeerde daar iets meer licht over kan geven en de denkrichting kan delen met ons. Voorzitter, ik zie dat ik weinig tijd heb, dus ik moet gaan afsluiten. Ik bewaar wat voor de tweede termijn. Een aanvulling op proces. Er zijn wat brieven binnengekomen, dat gaat vanuit de maakindustrie, van mensen die zorg hebben. Dus daarin lijkt het alsof we misschien toch nog niet overal ons gezicht als provincie hebben laten zien. En ik ben benieuwd of de gedeputeerde ook kort op wil reageren op die brieven, wat wij gaan doen om juist die creativiteit en die kennis van die mensen te bundelen in waar we nu staan. Want we zijn blij met waar we nu staan. We stemmen ook in met dit proces. Als allerlaatst wil ik dan toch nog een stil applaus geven, bij deze, voor de twee heren die net hun maidenspeech hebben gegeven. Gemaakt door de computer of zelfverzonnen, er waren twee mooie speeches en dat belooft veel goeds voor de komende jaren.

De voorzitter: Dank u wel. En dan gaan wij verder met de heer Veltrop van de BBB en daarna mevrouw Pouwels van de ChristenUnie.

De heer Veltrop: Dank u wel, voorzitter. Wij van BBB Drenthe vinden de genoemde route om te komen tot een nieuwe cultuurnota een mooi initiatief. Belanghebbenden krijgen de ruimte om hun stem te laten horen, samen met en voor onze inwoners van Drenthe. De provincie en de gemeenten moeten elkaar meer vinden. Samenwerken en afstemmen van beleid en subsidie. Samen is hier dan ook het sleutelwoord. De verbeterpunten in het verslag van Berenschot kunnen wij grotendeels bevestigen. Daarnaast zouden wij graag een compleet overzicht ontvangen van GS van alle organisaties die een subsidie hebben gekregen in de lopende cultuurnota. Het komt voor dat een subsidie in twee portefeuilles valt. Ontschotting zou dan ook plaats moeten vinden. Bibliotheken moeten versterkt worden, gelet op hun brede maatschappelijke rol en hun verbindende rol in de samenleving. Bij culturele activi-

teiten moet er ook gekeken worden naar de behoefte binnen de samenleving. De grootte van een activiteit speelt hierbij een ondergeschikte rol. De landelijke bijdrage voor cultuur in Drenthe is nu veel te laag. Het is € 2,27. De lobby naar het Rijk moet sterker worden. Het IPO speelt hierin ook een belangrijke rol. Graag ontvangen wij de huidige stand van zaken van GS. Tradities moeten behouden blijven in Drenthe. Denk hierbij aan paasvuren, carbidschieten en zorg daarbij voor een laagdrempelige vergunningaanvraag. Zoals Berenschot in het rapport schrijft, zou een verhoging met 10% van het cultuurbudget wenselijk zijn en dat onderschrijft de BBB Drenthe.

De voorzitter: Dank u wel. U heeft een interruptie van de heer Bolumba van GroenLinks.

De heer Bolumba: Dank u wel. Ik vroeg me vooral af, omdat ik hoor 'tradities moet je vooral behouden' en dan hoor ik al direct carbid en dergelijke. Op basis waarvan bepaal je welke tradities wel mogen blijven, welke niet? En zou u ook bereid zijn om bepaalde... Nou, met ons en misschien een aantal andere partijen hier te kijken naar hoe we bepaalde tradities misschien toch kunnen laten vallen en misschien een nieuwe traditie kunnen starten?

De voorzitter: De heer Veltrop.

De heer Veltrop: Dank u wel, voorzitter. Nou, dan refereer ik ook even naar collega PS-leden die net ook al gesproken hebben: het is een smeermiddel van de maatschappij, vooral in dorpen. En ja, dan vinden wij, dat moeten we niet drastisch gaan veranderen. Want dan haal je... Ja, hoe zeg je dat het? Ja, dan haal je het karakter eruit en dat willen wij toch voorkomen.

De voorzitter: De heer Bolumba.

De heer Bolumba: Ik snap dat je aan bepaalde tradities wel waarde hecht, maar persoonlijk vind ik het best wel stom dat er bij bepaalde tradities, bijvoorbeeld als carbidschieten maak je best zoveel troep in de natuur en dergelijke. En ja, ik zou geen GroenLinks'er zijn als ik dat niet stom zou vinden. Alleen, zouden we daar niet wat aan kunnen doen? Want het lijkt mij best mogelijk om een nieuwe traditie te starten om te kijken of we misschien een wat schoner alternatief kunnen maken dan dit nu is, dan het dat het houden omdat het traditie is. Dat lijkt mij niet echt een heel goed argument, eerlijk gezegd.

De voorzitter: De heer Veltrop.

De heer Veltrop: Dank u, voorzitter. Er zijn bijvoorbeeld vaste regels aangaande... Je mag geen auto's op een paasvuur gooien en dan krijg je al een schoner product wat je in de brand steekt aangaande een paasvuur. Dus, ja... Nee, wij blijven toch zoveel mogelijk bij die tradities die ik net benoemde, zoals ze ook zijn.

De voorzitter: Dank u wel. Een vraag van de heer Faber, Partij voor de Dieren.

Commissielid Faber: Ja, ik ben toch wel heel nieuwsgierig waaruit die verbinding nu blijkt. Want ja, carbidschieten en ook paasvuren gingen vroeger gepaard met grote drankgelagen. Is dat nou de verbinding die u bedoelt?

De voorzitter: De heer Veltrop.

De heer Veltrop: Dank u, voorzitter. ... .. Ik ben zelf ook een bezoeker daarvan en als ik dat zie, ja... Het is geen kroeg, er wordt niet heel veel gedronken, is mijn ervaring. Het gaat meer ook om de verbinding, dat mensen samenkomen in een dorp, in een buurt. Dat drankgelag wat u dan benoemt, zo zien wij het niet.

De voorzitter: De heer Faber.

Commissielid Faber: Ja, ik ben toch wel benieuwd. Het is net ook al gezegd, maar of er geen andere alternatieven zijn om dit soort feesten te vieren, ook al zijn er dan geen drankgelagen. Maar dit zijn vervuilende... Hoe heet dat? Geluidshinder geeft het. De dieren hebben er last van. Ik heb een hond gehad, die kroop altijd weg bij vuurwerk en carbid-schieten. En ja, is dat een vorm van naoberschap die jullie dan...?

De voorzitter: De heer Veltrop.

De heer Veltrop: Dank u, voorzitter. Nee ... .. Ik wil dan even het vuurwerk refereren. Er zijn drie verkoopdagen, één dag mag je het afschieten officieel. Als we daar ons aan houden, dan is de overlast voor, wat u ook aangeeft, huisdieren onder andere veel minder. Dus, nou ja... Daar zijn wij... Daar kunnen we mekaar wel vinden. In de overige dingen die u schetste, daar staan wij wat verder van mekaar af.

De voorzitter: Dank u wel. Een vraag van de heer Truong van JA21.

De heer Truong: Dank, voorzitter. In tegenstelling tot mijn vorige twee concullega's wil ik wel graag steun betuigen voor de BBB. Ook wij als JA21 geloven in het behoud van traditie. Sterker nog, wij willen paasvuren en dergelijke provinciaal laten beschermen. Dus wij willen nog een stap verder gaan dan alleen de tradities behouden. Wel wil ik nog even bijval bieden op het gebied van het argument dat wordt gemaakt door mijn collega van Partij voor de Dieren, namelijk dat de traditie van carbid-schieten en de traditie van paasvuren niet meer nodig zouden zijn omdat ze waren gemaakt om boze geesten te verdrijven. Nou, voorzitter, boogschieten als traditie is vroeger ontwikkeld door middeleeuwse koningen om een paraat leger te behouden. Nou, tegenwoordig wordt in het leger niet meer gevochten met bogen en dergelijke. Betekent dat dat we boogschieten als traditie dan ook moeten afschaffen? Dus wat dat betreft vind ik dat niet een heel sterke reden. Dank, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Ik denk niet dat u daarop hoeft te reageren. Het was geen vraag. U was aan het einde van uw betoog? Hartelijk dank, heer Veltrop. Dan gaan we verder met mevrouw Pouwels van de ChristenUnie en daarna de heer Uppelschoten van de PVV.

Mevrouw Pouwels: Dank u wel, voorzitter. Fijn een startnotitie bij zo een belangrijk onderwerp. Fijn ook dat we wensen en bedenkingen mee mogen geven. Wij hebben zeven wensen, waar hier en daar een beetje bedenking in zit. Wens één: de jeugd mag van ons nog veel meer aandacht krijgen in de hele cultuurnota die we krijgen. En jeugd gaat ook veel breder dan alleen de poppodia, evenementen, een festival die u in het coalitieakkoord heeft staan. Wat we terughoren en zien in de samenleving is een verschraling van het brede cultuuraanbod voor de jeugd. Dus: boetseren, schilderen, graffiti, muziekinstrumenten spelen, kennis van de geschiedenis, van ons erfgoed, van monumenten. Hoe moet de jeugd onze cultuur vormgeven als ze geen gereedschap meekrijgen, dus graag veel aandacht daarvoor. De tweede wens is een nog veel grotere nadruk op toegankelijkheid. Dat begrip bedoelen we heel breed. Mensen met een beperking moeten uiteraard mee kunnen doen. Ook laaggeletterden, met nieuwe Nederlanders mogen we rekening houden, maar ook ruimte en geld voor culturele evenementen, ook de bibliotheek, et cetera en de hele regio, zodat er voor iedereen echt iets binnen bereik

is. Dus we onderstrepen ook graag het betoog van mevrouw Bakelaar. En verder gaan ook een buskaartje erbij als iemand er anders niet kan komen. Drie: we geven u graag de suggestie mee voor het inrichten van een loket dat inwoners helpt met het schrijven van een goede aanvraag. En dan gaat het niet alleen over binnen de provincie, maar ook voor het werven van fondsen, het binnenhalen van meer gelden. Niet al het geld hoeft van de overheid te komen. Er zijn genoeg rijke fondsen in Nederland. Alleen daar kom je niet zomaar binnen en zij vinden Drenthe ook niet zomaar. Biedt daar hulp bij, ook voor de professionals in Drenthe. Dus een loket. Vier: u gaat gemeenten en stakeholders betrekken. Heel goed, die gemeenten - wel even de tip, betrek ze alle twaalf en niet vijf, zoals in het rapport van Berenschot is gedaan. En wat die afstemming tussen provincie en gemeente betreft, vinden wij ook vooral duidelijkheid belangrijk. Duidelijkheid voor de inwoners, voor de organisaties: waarvoor moet je wanneer bij provincie of bij gemeenten zijn? Zes... Wacht even. Kijk vooral ook over de provinciegrenzen heen. We The North, het werd al genoemd. Ik kan eigenlijk gewoon aansluiten bij het punt wat mevrouw Mulder ook maakte van de VVD: € 2 per inwoner is gewoon een troostprijs. Provincie, doe daar ook wat aan, maar dat gaat u vast wel doen. Zes: de provincie Groningen kent cultuurpijlers. Zou u in de verkenning mee willen nemen of dat ook iets voor Drenthe is? Zeven: we willen graag nog een lans breken voor het kerkelijk erfgoed, ook specifiek voor orgels in onze oude kerken. Graag aandacht en geld ook hiervoor. Samen aan de slag rond oude kerken. Ook weer een heel belangrijk sociaal-maatschappelijk punt, zoals ook de directeur van het Drents landschap onlangs in een mooie column aangaf. Afrondend, cultuur is van iedereen, van de hele samenleving. Alle inwoners van Drenthe, met hun waarden, normen, gewoonten en ook de dingen die ze doen, maken en al hun tradities. Samen zijn we cultuur en doen we aan cultuur. Dat biedt unieke, verbindende kansen en dat mag voor ons wel een extra impuls krijgen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Pouwels, en een compliment. Niet alleen dat u zo ontzettend goed op de tijd hebt gelet, maar ook dat u zo lekker concreet bent geweest. Hier kunnen ze volgens mij wel wat mee in het college. We gaan verder met de PVV, de heer Uppelschoten en daarna de heer Van Dekken van het CDA.

De heer Uppelschoten: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. De uitgangspunten van de cultuurnota, namelijk dat het zich tot een divers publiek moet richten, laagdrempelig is en voor een breed publiek, dat onderschrijven wij van harte. Sterker nog, we zouden willen benadrukken dat in de cultuurnota ook wordt aangegeven dat die zich niet op een bepaalde groep, niet op een elitaire groep alleen richt en dat bijna wordt aangegeven wat de doelgroep is van de activiteiten. Want wij maken ons daar wel zorgen over, zeker als gezegd wordt 'initiatieven met andere beleidsterreinen'. Ik heb de afgelopen jaren mogen meemaken, Into Nature, dat is inderdaad de verbinding van cultuur en natuur, maar ik denk dat dat een hele elitaire activiteit is. En wat ons betreft hoort die niet thuis in een cultuurnota van de provincie. Berenschot. We zien ook en we lezen ook, subsidies moeten gericht worden ingezet. Nou, dat betekent waarschijnlijk dat vooral grote initiatieven dan gesteund worden. Dat kunnen wij ook begrijpen en daar zijn we het mee eens.

De voorzitter: U heeft een interruptie van de heer Zandvliet van de SP.

De heer Zandvliet: Ja, de heer Uppelschoten van de PVV zegt iets heel interessants waar ik wel heel vrolijk van wordt. Hij zegt: het moet niet elitair worden, en dat delen we natuurlijk als SP, als socialisten, dat weet u. Maar ik ben wel benieuwd, we hebben nog wel eens wat andere economische visie op zulke zaken. Dus denkt de PVV erover om dan te zeggen: we gaan dat hele bedrijfsleven daar een beetje uithouden. We gaan als overheid creëren dat het niet elitair wordt. Want je ziet toch vaak dat, wat u net al zei, in die koppelkant toch het bedrijfsleven zorgt dat we dat elitaire randje krijgen. Dus hoe ziet de PVV dat vanuit hun gedachtegoed op de economische perspectief hierin?

De voorzitter: De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Ik zat niet direct te denken aan economische initiatieven bij cultuur, maar we hebben het net gehad over de tradities. En ik zal ook even opmerken: tradities maak je niet, tradities ontstaan en pas na een verloop van jaren zeg je dat de traditie er is. En het is een misverstand om te denken dat je tradities kunt maken. Maar er zijn heel veel kleine dingen die de moeite waard zijn. Dus wij zouden graag willen dat in de cultuurnota een budget blijft voor kleinschalige, lokale initiatieven en dan wil ik het rijtje wel langer maken. Dat gaat niet alleen over carbid, dat gaat niet alleen over paasvuren, maar dat gaat ook over corso's. Dat gaat ook over klootschieten. Dat gaat ook over toneelverenigingen in dorpen. Dat gaat ook over de rederijders. Dat soort dingen moeten erin zijn. Dan heb ik het idee dat je op een ander niveau bezig bent en dat is voor de gemeenschappen in het dorpen en kleinere plaatsen heel belangrijk. En dat vinden wij dus belangrijker dan dat je een heel, zeg ik dan maar, elitair iets als Into Nature organiseert. Niet doen. Niet meer doen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Zandvliet, in tweede termijn.

De heer Zandvliet: Het geeft voor de helft antwoord op de hele vraag, dus ik ga proberen hem nog heel concreet te maken. U geeft een paar dingen aan waarvan u zegt dat vind ik elitair en dit niet, en daar kan ik voor een deel u ook wel in begrijpen. Maar die dingen moeten bekostigd worden. Betekent dat dat, wanneer er een motie komt vanuit deze zaal om meer geld te geven aan cultuur, naar een hele agenda, zodat we dat kunnen doen, dat dat gaat steunen? Dat u zegt: Het is goed dat wij als provincie meer geld erin steken, om te zorgen dat dat laagdrempelig blijft zorgen dat we kunnen blijven klootschieten, in dit geval?

De voorzitter: De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: We gaan zo over de begroting praten en om een voorschot op te nemen welke onderdelen al meer geld krijgen, dat doe ik nu even niet. Maar ik meen wel dat wij als provincie zelf ook voor een hele moeilijke opgave staan, namelijk, we zien dat er veel in de inkomsten komen. Dus het is te verwachten dat er zeker niet meer geld naar cultuur toe gaat. Dus als dat een antwoord is op een discussie die we zo voeren, dan heeft u al een antwoord al gekregen. Nou verder, even over de... Er worden twee dingen steeds gesteld die meer geld gaan kosten, namelijk de personeelskosten zijn gestegen met 15% en binnen het huidige budget kan het niet opgevangen worden. En het tweede, de Fair Practice Code. Dat betekent dat mensen die onderbetaald worden in de culturele sector het normaal salaris krijgen, laat ik het maar zo zeggen. Maar als het budget hetzelfde blijft, gaat dat bijna betekenen dat er minder mensen kunnen werken in de culturele sector, want anders zou het betekenen dat wij meer geld moeten fourneren of dat de gemeenten dat moeten doen. Nou, dat zit er volgens mij niet in, dus dat één. Een tweede is dan, wij kunnen ons ook voorstellen dat er heel kritisch gekeken wordt naar alles wat nu gesubsidieerd wordt en dat we daar meer geld mee gaan creëren voor de dingen die wel doorgaan. En nou, gezien het feit dat de kosten stijgen en de Fair Practice Code, die we van harte onderschrijven - als je erin werkt moet je ook normaal salaris krijgen - zou het kunnen zijn dat dingen misschien afgebouwd moeten worden, dat wordt ook aangegeven door Berenschot trouwens en daar zijn wij niet zo rouwig om. Dus we hebben het idee, laat ik een andere relatie liggen, er zijn heel veel mensen nodig in het basisonderwijs. Misschien zouden mensen die creatief en kunstzinnig zijn, zouden die ontzettend goeie taak kunnen verrichten door leraar te worden in het basisonderwijs en dat ze jongeren opleiden met een gevoel voor kunst en cultuur. En laat zij daar hun energie in stoppen dan dat ze bezig zijn met kunst te maken. Dus dat zijn onze aantekeningen, onze bedenkingen, met de cultuur. Maar laat de cultuur vooral laagdrempelig zijn en voor een breed publiek.

De voorzitter: Hartelijk dank, heer Uppelschoten. We gaan verder met het CDA, de heer Van Dekken en daarna de heer Pormes van Lijst Pormes.

De heer Van Dekken: Voorzitter, dank u wel. Kijk, kunst en cultuur is natuurlijk geenszins elitair. Laten we daar maar gelijk mee beginnen. Dat is voor iedereen. Dat is voor iedereen in Drenthe, want dat gaat namelijk voor ons, voor het CDA, eigenlijk over gemeenschapszin ontwikkelen. En als je dat in Nedersaksisch probeert levend te maken, dan levert dat een belangrijk woord op, namelijk naoberschap. En dat woord, dat is eigenlijk een vertaling van een levende cultuur ontwikkelen waarin burens, mensen, omzien naar elkaar met respect voor hun symbolen, tradities, voorzieningen, alles wat je daarin kunt beleven met elkaar. En daarom, voorzitter, want u deed dat zojuist ook al even in het begin van dit agendapunt, een paar punten die je zou kunnen brengen naar een zienswijze van het CDA. Voorzitter, strikt genomen gaat deze brief over een procesvoorstel hoe we dit allemaal willen. Het gaat over ons cultuurbeleid voor de jaren 2025 tot en met 2028 en mijn eerste punt is dat ik gewoon heel verheugd ben dat we weer een nieuwe cultuurnota willen. Compliment aan dit college, maar ook aan het ambtelijk team dat zij ons bij brief een uitstekend procesvoorstel doen om te komen tot die nota. Het is doorspekt van samendoen met de culturele instellingen, met de gemeenten, met iedereen die daar maar iets over mag of kan vinden. Het is eigenlijk een prachtig voorbeeld van burgerparticipatie wat nu voorligt. Hulde, ook daarom. Voorzitter, ik realiseer me dat we de komende tijd vaker over deze cultuurnota in wording gaan spreken en daarom beperk ik mij nu ook even om al te inhoudelijk daarop te reflecteren. Bij de algemene politieke beschouwingen rondom de begroting zullen wij ook komen met voorstellen op het gebied van cultuur en sport, en wij zullen dat steeds terugbrengen naar een virtueel platteland. Een platteland dat kan rekenen op de beste culturele, kunst voorzieningen en alle voorzieningen die daarover in beeld mogen zijn. Dat is eigenlijk het tweede punt van onze zienswijze en dan het laatste punt, voorzitter, wij zijn ook realistisch. We komen zo nog te spreken over de begroting, maar wij realiseren ons dat er soms ook kritisch gekozen moet worden wat we wel of niet kunnen en willen doen. Het kan toch echt niet zo zijn dat iemand die toevallig een bord met de tekst 'museum' ergens aan een gevel knoopt, dat wij dan daar automatisch allemaal subsidie tegenover zetten. Dat is echt een beetje te beperkt een weergave van ons cultuurbeleid wat we in deze provincie verder willen uitwerken. Voorzitter, ik rond af. Het is hartstikke goed dat het college ons nu tijdig informeert over de wijze waarop ze de totstandkoming van de nieuwe cultuurnota vorm en inhoud willen geven. Tot zo ver. Ik heb nog tien seconden volgens mij.

De voorzitter: Hartelijk dank, heer Van Dekken. We gaan luisteren naar de volgende spreker, dat is de heer Pormes van lijst Pormes en dan sluiten we af met mevrouw Niessink van Forum voor Democratie.

De heer Pormes: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Laat ik beginnen met het college een compliment te geven voor het ingeslagen proces om te komen tot de totstandkoming van het nieuwe cultuurbeleid. Ik zal dan ook niet ingaan op de details. Daar we krijgen nog voldoende ruimte en tijd voor om daarop in te spelen. Ik ben het ook helemaal met u eens om vooral in te gaan op de punten die zijn voorgesteld. De eerste drie ben ik het ook helemaal mee eens. Ik heb echter een paar opmerkingen. De eerste werd al gemaakt door de VVD, mevrouw Mulder, en ik sluit me daar helemaal bij aan. Die € 2 per inwoner is eigenlijk een beetje absurd en mevrouw Vedelaar heeft daar toen ook tijdens de vorige periode duidelijk gemaakt dat dat gewoon niet kan, die verhouding. Ik stel dan ook heel concreet voor om een brief te schrijven naar alle lijsttrekkers om aandacht te vragen voor die onevenredige verdeling. Ik wil aan u vragen of u ook alle Drentse kandidaten voor de Tweede Kamerverkiezingen zou willen aanschrijven om hier aandacht voor te besteden en tenslotte ook dit in te brengen bij het IPO-overleg. Mevrouw de voorzitter, we hebben ook de bibliotheek kunnen aanhoren en ik heb slechts één vraag. Belangrijk is een volwaardige bibliotheekvoorziening binnen een redelijke afstand voor ieder-

een bereikbaar, en ik zou graag van het college willen horen of ze die garantie ook willen geven. Tenslotte, mevrouw de voorzitter, dat is nog wel een kritisch punt. Kijk, het huidige cultuurbeleid vertoont, althans vanuit mijn perceptie, een zichtbaar gebrek aan diversiteit en inclusie wat resulteert in een overwegend eenzijdige witte cultuuruiting. En volgens mij moeten we ook actief streven naar een multiculturele benadering waarbij verschillende etnische en culturele perspectieven en stemmen worden vertegenwoordigd en gekoesterd. Tot zover.

De voorzitter: Bedankt, heer Pormes.

De heer Pormes: [buiten beeld:] Binnen de tijd.

De voorzitter: Dank u wel en dan tenslotte mevrouw Niessink van Forum voor Democratie.

Mevrouw Niessink: Dank u wel, voorzitter. Wij gaan ook niet helemaal in op de hele cultuurnota die nog moet komen, maar wel even gericht op de vragen die gesteld zijn. In de basis is Forum het eens met het college dat behoud van cultuur en erfgoed belangrijke kerntaken zijn van de provincie. We zijn het niet met alle uitgangspunten eens, maar daar komen we later op terug. Wij vinden het van groot belang dat de Drentse taal en cultuur in stand gehouden worden. We leven in een wereld waarin de eigen identiteit onder druk staat. Globalisering en massale immigratie zorgen ervoor dat de eigenheid van landen en provincies in rap tempo verdwijnt. FvD vindt het dan ook zeer belangrijk dat de provincie haar rol hierin oppakt en de Drentse identiteit beschermt. Het behouden van onze unieke provincie met onze eigen streektaal, cultuur, landschap, tradities is niet alleen van belang voor de inwoners, maar ook bijvoorbeeld voor het toerisme. Er wordt veel geld geïnvesteerd in kunst en cultuurprojecten, instellingen, allerlei verschillende diensten, maar er is geen duidelijke overkoepelend thema. En FvD wil graag de suggestie doen om het cultuurbeleid de komende jaren te richten op één hoofdthema, namelijk de boer. Er is momenteel veel gaande rondom boeren met het huidige stikstofbeleid, mogelijk het verdwijnen van boeren en boeren zijn wat ons betreft onlosmakelijk verbonden met de Drentse identiteit. Aangezien wij een plattelandsprovincie zijn, vindt de FvD dat de cultuurnota in het teken moet staan van de boer. We lezen in het coalitieakkoord het volgende: 'We koesteren Drentse gebruiken en tradities als het paasvuur en carbidschieten, passend bij de huidige tijdsgeest.'. Hoe gaat het college om met de druk om dit juist af te schaffen? We horen dit ook al hier in de Staten dat niet iedereen het daarover eens is. Dus wij zijn benieuwd hoe het college daarmee om zal gaan. Dan de rol van de provincie ten opzichte van de gemeenten. Wij zijn van mening dat de provincie de belangrijkste drager is van cultuur in Drenthe. Dat lezen we ook in de startnotitie en we zijn dan ook van mening dat de provincie hierin een sturende rol moet vervullen richting de gemeenten. Als het gaat om geld, wij hebben... Er is uitvoerig al over gesproken, dus daar zullen we niet op ingaan. Maar we zijn wel van mening dat wanneer er een keuze gemaakt moet worden over in welke projecten er wel of niet geïnvesteerd moet worden, dat de keuze dan altijd zal vallen op projecten die de Drentse taal, cultuur, historie en identiteit promoten. Dus bijvoorbeeld wel een investering in een project om de Drents streektaal te bevorderen en geen investering in een algemeen kunstproject dat helemaal niks met Drenthe te maken heeft. Dan nog een aanvulling. We lezen in de uitgangspunten niet direct wat de behoefte is van de Drentse inwoners en of daar nog naar gekeken gaat worden. Dus, want dat is ook onze vraag richting de gedeputeerde: gaat daar ook nog onderzoek naar plaatsvinden, wat de Drentse inwoner wil? En de laatste vraag: hoe gaat de provincie de jongeren betrekken bij de ontwikkeling van het cultuurbeleid? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Niessink. En dan zijn wij... O, een moment. U heeft nog een vraag van mevrouw Pouwels van de ChristenUnie.

Mevrouw Pouwels: Dank u wel, voorzitter. Ik was even verbijsterd door uw punt aan het begin, laten we focussen op de boer. Ik wil even vragen hoe dat matcht met uw laatste vraag, wat wil de inwoner. Hoe past dat bij elkaar?

De voorzitter: Mevrouw Niessink

Mevrouw Niessink: Nou ja, we wonen natuurlijk in de provincie met zijn allen, dus we zullen daar met zijn allen ook een mening over moeten hebben. Forum is van mening dat een overkoepelend thema in het cultuurbeleid richting kan geven daaraan. En wat ons betreft is de boer een heel mooi thema, omdat dat het over in doorsijpelt. zowel in het landschap, maar ook in onze... Nou ja, tenminste als je hier in Drenthe bent geboren en getogen ook een deel van je opvoeding en je voorouders. En wat we ook zien is dat er ook veel, natuurlijk mensen naar Drenthe toe komen die hier niet geboren zijn of die helemaal niks hebben met het platteland. Dus we zullen daar ergens een balans in moeten vinden. Echter, als wij onze mening mogen geven, dan zou ons advies zijn of onze suggestie zijn om focus te hebben op de boer.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Pouwels in tweede termijn.

Mevrouw Pouwels: Dus dan begrijp ik goed als u zegt: ga bij de inwoners ophalen wat ze willen, dan is het antwoord is voor u eigenlijk niet van belang.

De voorzitter: Mevrouw Niessink.

Mevrouw Niessink: Nou ja, niet van belang? Het is goed om te weten. Ja.

De voorzitter: Dank u wel. Er is een vraag van de heer Bolumba van GroenLinks.

De heer Bolumba: Dank u wel. Ik vroeg me nog wel een beetje af wat dan precies valt onder die Drentse identiteit, want ik ben zelf in Zwolle geboren, twee weken in het ziekenhuis gebleven. Ik ben hier opgegroeid in Drenthe. Heb ik een Drentse identiteit? Ja of nee? Mijn vader komt niet uit Nederland. Ik zie niet hoe je een soort distinctie kan maken van dat zijn wel Drenten en dat niet, en daarom moeten we cultuur op die manier wel baseren en die niet. Waar maakt u dan precies die scheiding op van Drentse identiteit? Wat is dat?

De voorzitter: Mevrouw Niessink.

Mevrouw Niessink: Dat is voor een deel ook gevoel, dus het heeft niet per se altijd te maken met of je hier wel of niet geboren bent. Het heeft ook te maken met hoe verbonden voel je je met de omgeving waarin je woont en de tradities die daar bij horen, die al jarenlang er zijn. Paasvuren of carbidschieten zijn daar een mooie voorbeelden van. Je kan hier niet geboren of getogen zijn, maar wel een groot fan zijn, of voorstander van bijvoorbeeld carbidschieten en de hele operatie die daaromheen zit. De samenhangigheid et cetera. Dus het is niet altijd per definitie in één of twee zinnen te vatten. Het is ook een bepaald gevoel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Bolumba.

De heer Bolumba: Oké, maar wat zegt u dan precies tegen mensen zoals ik die wel in dat opzicht gewoon echt... Als mensen zeggen: waar kom je vandaan? Dan zeg ik altijd: Drenthe, jonge. Alleen... Wat zeg je dan tegen die mensen als ik? Want kijk, ik ben natuurlijk geen fan van carbidschieten en

dergelijke, maar ik ben wel een echte Drent. Hoe zit dat dan precies? Ik zie dat nog steeds niet helemaal voor me na dit antwoord, eerlijk gezegd.

De voorzitter: Mevrouw Niessink.

Mevrouw Niessink: Nou, ik heb eigenlijk wel een vraag dan voor de heer Bolumba. Want u geeft aan dat als iemand vraagt waar u vandaan komt, dat u zegt: ja uit Drenthe, en dan bent u daar trots op. Dus dan vraag ik me af: wat is het dan waar jij dan trots op bent, of bij de heer Bolumba trots op is, omdat hij uit Drenthe komt? Dat zijn bepaalde aspecten, dus daar ben ik dan benieuwd naar, want dat is namelijk een deel wat maakt of je de Drentse identiteit... En dat is niet één bepaald iets, dat is een bepaald gevoel. Nou, uw gevoel kan daar misschien iets in afwijken van mijn gevoel. Maar goed, daarom is het belangrijk dat we daar met elkaar over praten, want dan kom je ook wat meer tot de kern.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan verder met de heer Uppelschoten, PVV.

De heer Uppelschoten: Dus misschien dat ik over die identiteiten met mijn vraag duidelijkheid kan scheppen. Typisch voor Drenthe is de naoberschap. Het zou kunnen zijn dat u ook bedoelt, misschien zouden we de geschiedenis daarvan meer als cultuur naar voren moeten brengen. Ik denk dat heel weinig mensen weten dat wij voor de Franse tijd hier een gemenebest hadden van boerengemeenschappen. Dat de boerengemeenschappen op zich allemaal zelfstandig waren en dat dat pas in de Franse tijd om zeep is geholpen, maar dat daar heel veel van het gevoel van Drenthe vandaan komt. Ik kom zelf ook niet uit Drenthe, maar ik wil wel begrijpen wat er typisch is aan Drenthe. En bedoel je dat, dat we daar ook meer aandacht aan moeten besteden?

De voorzitter: We tutoyeren hier. Antwoord van mevrouw Niessink.

Mevrouw Niessink: Dank u wel, voorzitter. Nou, onder andere. Kijk, de Drentse historie gaat natuurlijk heel ver terug, maar eigenlijk zien we daar bijna overal het boerenleven in terug en dat maakt ook onze provincie. En het kan natuurlijk zijn, je bent hier niet geboren of getogen. Oké, dat kan, de meeste zijn dat wel en hebben ook ergens in hun voorouders of in generaties daarvoor allemaal een connectie met de boeren historie. Ik ben het... Ja, wat de heer Uppelschoten zegt, eens.

De voorzitter: Dank u wel. Een vraag van de heer Zandvliet van de SP.

De heer Zandvliet: Ja, ik kan het toch niet laten nog even een vraag hierover te stellen. U heeft het over de boeren historie. Als we teruggaan in de tijd van de Germanen en de verzamelaars. We hebben al een stukje les daarover gehad van Partij voor de Dieren. Dat waren natuurlijk hele andere boerenbedrijven dan nu, dus als ik uw verhaal ga volgen, dan hadden de boeren schapen, kippen, een koe. Daarmee deden ze het met elkaar, in een soort van commune leefden zij. Is dat dan de tijd en dat dan de cultuur die we moeten uitdragen? Dat we in communes moeten gaan leven met kleinschalige landbouw dat goed verdeeld is, dat het past in de biologie en in de ecologie. Begrijp ik dan FvD heel goed?

De voorzitter: Mevrouw Niessink.

Mevrouw Niessink: Nee en daar laat ik het bij.

De voorzitter: Dank u wel. Ik denk dat het voldoende is, heer Zandvliet? Eén vraag nog.

De heer Zandvliet: Nou, daar hoopte ik eigenlijk al op, dat antwoord en ik denk dat dat er heel veel ruimte is tussen uw beleving, de beleving van heer Bolumba van GroenLinks, en onze beleving. Ik denk dat het daarom belangrijk is dat we in dit proces samen kijken hoe we dat gaan doen en niet het aan één ding ophangen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik denk dat het zo voldoende is. Dank u wel, mevrouw Niessink. Ik zie dat onze gedeputeerde weer terug is en hij gaat antwoord geven op de eventueel gestelde vragen. En er staat op papier negen minuten, maar u kunt dat vast veel sneller. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Otter: Dank u, voorzitter, en ik zou zeggen dank voor alle reacties en suggesties die allemaal gedaan zijn ten aanzien van deze startnotitie. Wij zullen ze allemaal meenemen. Ja, en eigenlijk zou ik het daarbij kunnen laten, voorzitter, want... Maar dat is denk ik iets te kort door de bocht. Dus ik ga nog wel even reflecteren op een aantal zaken die voorbijgekomen zijn, maar weet in ieder geval, dit is de start van een proces. Het heet niet voor niets startnotitie en nou nogmaals, hele hoop suggesties en zaken zullen we meenemen. En wat ik in ieder geval niet ga doen, dat is op een aantal vlakken, is er een expliciete uitspraak gevraagd: zegt u toe dat u dit wel en niet doet en kunt u garanties geven? Dat ga ik nu niet doen, vind ik eigenlijk ook geen recht doen aan het proces, want we hebben... Nou, dat blijkt ook duidelijk uit die startnotitie. We gaan een heel traject in en als je op voorhand dan al zegt: dit staat niet meer ter discussie of hier gaan we prioriteit aan geven, dat lijkt me niet recht doen aan het traject. Dus dat gaan we niet doen. Nogmaals, ik denk dat ik het wel binnen de negen minuten houd, voorzitter, maar ik wil toch wel even een snel reflecteren op een aantal zaken. Even het rapport Berenschot. Er waren ook aantal ingezonden brieven, die herkenden zich niet in dat rapport. Dat was ook niet de bedoeling van Berenschot om alle organisaties langs een meetlat te leggen. Ze hebben globalen, daar hebben ze gesprekken voor gevoerd, daar hebben ze een keuze voor gemaakt en daar hebben ze conclusies uit getrokken. Het is, wat ons betreft zijn er ook gewoon de bouwstenen die we meenemen in de komende cultuurnota. PvdA, terecht, er staat ergens aan het eind van de brief 2024 maar dat moet echt wel 2023 zijn. Dus wij starten zo snel mogelijk met het hele participatieproces. Ik vond de suggestie van D66 om nog een keer naar de titel te kijken ook niet verkeerd. Want cultuur is een heel breed begrip, daar kun je misschien wel haast alles onder laten vallen. Maar goed, het gaat inderdaad om kunst, cultuur, maar ook om erfgoed. Dus misschien moeten we nog een keer naar de titel kijken. Dan is door heel veel partijen het geld genoemd, met name het geld vanaf het Rijk. Ik ben goed op de hoogte. Er is ook ooit een motie aangenomen in de Tweede Kamer, dat het cultuurgeld beter verspreid moet worden. Ik heb staatssecretaris Uslu in mijn eerste 70 dagen dat ik in functie ben al drie keer gesproken. Wees er gerust op, die boodschap dat het geld beter gespreid moet worden, is niet alleen de Tweede Kamer motie voor aangenomen maar die boodschap, die kent ze nu ook wel, want niet alleen vanuit Drenthe maar vanuit heel veel regio's wordt gezegd dat dat geld beter verspreid moet worden. Dus de laatste keer dat ze in het Drents Museum was, nog één keer heel subtiel aangegeven: we gaan het dit keer niet hebben, mevrouw Uslu, over het beter verdelen van het geld, dus... Maar goed, het nog een keer weer weten te noemen. Maar inmiddels is ook duidelijk dat in de verdeling van de fondsen regionale spreiding ook een expliciet verdeelmechanisme is geworden. Wat dat op gaat leveren weet ik niet, maar duidelijk is wel dat dat in ieder geval geadresseerd is en hopelijk ook wat gaat opleveren.

De voorzitter: Een vraag van de heer Bolumba van GroenLinks.

De heer Bolumba: Dank u wel. Ik vroeg me eigenlijk vooral af, want er wordt wel gezegd: ja, de boodschap is kenbaar gemaakt nu in Den Haag. Dat is heel fijn, want daar doen we hier heel hard ons best voor denk ik. Maar ik miste dan nog wel... Of ik snapte het in ieder geval... Of ik heb niet goed meegekregen in ieder geval, wat dan concreet is wat ze daarmee gaan doen? Want het is fijn dat ze weten

dat we hier wat vinden, maar daar moeten ze ook nog wat mee gaan doen en ik weet niet helemaal wat nu de stand van zaken daarop is. Kunt u daar een update over geven?

De voorzitter: Heer Otter.

Gedeputeerde Otter: Voorzitter, het is duidelijk dat ook de fondsen, de cultuurfondsen, de opdracht hebben gekregen om het element regionale spreiding expliciet mee te nemen. Maar wat dat concreet op gaat leveren financieel, daar kan ik... dat is gewoon op dit moment nog onbekend. Dus daar hebben we ook... Die fondsen hebben we ook niet aan touwtje, dus daar maken ze zelf afwegingen in. Alleen als dat weer helemaal niet goed uitpakt, dan zullen we opnieuw weer moeten kijken, ook misschien richting een nieuwe regering, hoe we dat dan weer onder de aandacht gaan brengen.

De voorzitter: De heer Bolumba in tweede instantie.

De heer Bolumba: Maar als ik het goed dus begrijp, dan zijn ze dus nu wel ergens mee bezig, hoop ik?

Gedeputeerde Otter: Ja.

De heer Bolumba: Oké, dan is het goed.

De voorzitter: De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

Gedeputeerde Otter: Ja, dan hebben we natuurlijk even los van het geld van het Rijk hebben we ook ons eigen probleem. Ik heb misschien wel het meest duidelijk de PVV horen zeggen: als er niet meer geld komt, dan moet het ook hier en daar minder. Voor de rest heb ik eigenlijk... Voel ik me wel gesteekt eigenlijk door u allen, dat u zegt: er moet eigenlijk wel meer geld bij. Dus dat is in ieder geval prettig om te horen, maar we krijgen, laat ik eerlijk zijn, we krijgen denk ik wel een keuzeprobleem. Daar hoeven we nu niet met elkaar het heel lang over te hebben. Ik heb wel goed geluisterd wat u allemaal gezegd heeft. Een hele hoop partijen zeggen: het moet niet minder, maar het moet meer. Dus is met een... Maar laten we zeggen, dat gaat wel spanningen opleveren, laat ik dat dan maar even zo zeggen. Dat hebben we ook in die startnotitie wel een beetje aan willen geven. Er staat straks spanning op en hoe groot die spanning wordt, dat is ook een beetje afhankelijk van wellicht hoeveel geld eruit uit Den Haag komt.

De voorzitter: Een vraag van de heer Uppelschoten van de PVV.

De heer Uppelschoten: Ja, ik begrijp dat u zegt als verantwoordelijke voor cultuur ben ik blij dat er een aandrang is om meer geld uit te geven aan cultuur, maar u heeft ook nog een andere pet op, namelijk gedeputeerde voor de financiën. Dat zou ingewikkeld kunnen zijn.

De voorzitter: De heer Otter.

Gedeputeerde Otter: Voorzitter, ik heb niet de pet van financiën op.

De heer Uppelschoten: Dan vergis ik me. Neem me niet kwalijk, dat is de leeftijd dan.

Gedeputeerde Otter: Voorzitter, die heb ik negen jaar gehad en ik toen ik hier kwam, dacht ik: als ik iets niet meer wil hebben, is het die pet financiën. Want ik bedoel, dan zit je altijd met die dubbele pet op. Daar zit mijn collega.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Otter: Maar, voorzitter, ook de PVV had ook nog wel weer wat extra wensen, kleine initiatieven allemaal blijven subsidiëren. Misschien het meest concreet was wel Into Nature, dan wellicht minder. Hoewel dat, als we het hebben over uitstraling van Drenthe, juist iets als Into Nature wel weer een hele brede uitstraling heeft. Dus eigenlijk ons wel weer helpt om Drenthe op de kaart te zetten. Maar goed, die discussie gaat komen en daar zijn we dan ook allemaal weer samen bij. En dan nog even naar de rol met de gemeenten, want in Berenschot staat daar ook iets over. Ik heb een aantal van u horen zeggen: wij moeten het wel allemaal blijven doen. Er moet wel evenredigheid zijn, in ieder geval als we het hebben over verdeling over het land, maar die vraag kun je ook wel een beetje stellen binnen Drenthe. Doen ook alle gemeentes wel evenveel? Dus ook die discussie gaan we nog wel krijgen. Dan nogmaals, doen ook alle gemeentes evenredig hun best. Nou, voorzitter, erfgoed is nog... VVD even, erfgoed verduurzamen. Ik heb al gezegd, deze nota gaat ook gaat ook over erfgoed. Ja, daar hebben we een geweldige uitdaging, zeker ook naar het verduurzamen, maar ook zeker naar het achterstallig onderhoud. Dus dat zal ook zeker een goede plek moeten hebben, want dat is wel een enorme opgave die we hebben met elkaar. Dan, voorzitter, SP had het nog over verschraling, arbeidsmarkt, anderen hebben we het ook over talentontwikkeling en jongeren gehad. Waar we dus zeker ook richting het Rijk op inzetten, is via We The North maar ook via Garage TDI, Peergroup, ... is juist ook altijd allemaal die jongeren. En ook juist ervoor zorgen dat jongeren, als ze iets aan cultuur willen doen, dat ze niet eerst naar de Randstad moeten, maar dat dat ook in onze regio gewoon kan. En dat is eigenlijk met name talentontwikkeling in onze eigen regio is echt wel een speerpunt. Dan, BBB vroeg nog naar alle subsidies. Nou, daar wil ik even over nadenken, want u heeft al een hoop. We gaan even kijken hoe we dat praktisch handen en voeten kunnen geven. En dan, voorzitter, ik denk dat ik er eigenlijk wel een beetje doorheen ben. Uw overige opmerkingen zullen allemaal een plek krijgen in het vervolgproces en u krijgt nog voldoende gelegenheid om dan weer te reflecteren op alles wat er ligt.

De voorzitter: Dank u wel. Een korte vraag van de heer Truong van JA21

De heer Truong: Dank u, voorzitter. Even een korte vraag aan de gedeputeerde. Ik begrijp dat u geen... Excuus. Ik begrijp dat de gedeputeerde geen concrete toezegging kan doen over een filmfonds en dergelijke, maar kan ik wel vragen of de gedeputeerde op zijn minst positief staat tegenover het idee van een Drents dan wel regionaal filmfonds?

De voorzitter: Heer Otter.

Gedeputeerde Otter: Ja, voorzitter, eigenlijk wordt dan nog een keer weer gevraagd... Ik heb de Netflix-film gezien, dus wat dat betreft is het heel mooi dat we daarmee Netflix hebben bereikt. Het is een element dat we gewoon mee zullen nemen. En ik vind het heel lastig om op dit moment daar iets over uit te spreken van hoe we dat mee gaan nemen en of het kan of niet. Maar het is in ieder geval een onderdeel van kunst en cultuur, dus in die zin zal het ook wel een plek moeten krijgen in de nieuwe kunst- cultuur, erfgoednota.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zit net met mijn buurman te overleggen, want we lopen gigantisch uit de tijd. Dus ik wou eigenlijk voorstellen om geen tweede termijn te doen en iedereen die nog een hele prangende vraag of opmerkingen heeft, dat die nu bij de interruptiemicrofoon doet, zodat we zo ook nog eventjes kunnen schorsen om te plassen en daarna snel doorgaan met de begroting, want de kroketten moeten ook in het vet.

De voorzitter: De heer Pormes.

De heer Pormes: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ik vind het toch wel jammer dat... Kijk, ik hoef ook geen garanties te hebben. Terecht dat hij dat ook wel noemt, maar ik denk dat een van de meest wezenlijke uitgangspunten moet zijn als het gaat over de bibliotheken, dat ze voor iedereen bereikbaar zijn, binnen een redelijke afstand. En die toezegging kunt u toch doen, of niet?

De voorzitter: De heer Otter.

Gedeputeerde Otter: Ja, voorzitter, ik ga, vind ik, geen concrete toezeggingen doen. Dus bibliotheek zijn ontzettend belangrijk. Alleen wat u vraagt, ik weet even uit mijn eigen gemeente waar ik vandaan kom, in een grote gemeente is het niet makkelijk om een bibliotheek allemaal op maximaal één kilometer van een inwoner te organiseren, of twee kilometer of vijf kilometer. En laat staan dat ik daar op Drents niveau een uitspraak over kan doen. Dus dat ga ik niet doen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik denk dat we doorgaan met...

De heer Pormes: Voorzitter?

De voorzitter: Nou, één vervolgvraag voor de heer Pormes.

De heer Pormes: Dat vind ik makkelijk, dan hoeven we niet in de politiek te zitten. Maar iedereen mag verwachten en dat mogen we ook vragen en niet alleen vragen, maar dat mogen we ook eisen, u noemt dat ook in de nota, hoe belangrijk dat is. Maar het is toch een kleine moeite om te zeggen dat ons streven is inderdaad een redelijke afstand zodat het voor iedereen bereikbaar kan zijn.

De voorzitter: De heer Otter.

Gedeputeerde Otter: Volgens mij, voorzitter, spreek ik dat ook niet tegen. Alleen wat dat praktisch of concreet gaat betekenen, daar kan ik... Daar doe ik geen uitspraak over.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Niessink, Forum voor Democratie.

Mevrouw Niessink: Dank u wel, voorzitter. Ik had nog geen antwoord gekregen op onze suggestie om een overkoepelend thema op te nemen in het cultuurbeleid, zoals onze suggestie was, de boer. Maar wat is de reactie van de gedeputeerde daarop?

De voorzitter: De heer Otter.

Gedeputeerde Otter: Ja, voorzitter, de samenleving in Drenthe is breder dan alleen boeren. Dus het lijkt mij niet een goed idee om het toe te spitsen op één aspect. Ik bedoel, wij subsidiëren in de breedte heel veel instellingen die ook weer in de breedte met alle inwoners van Drenthe bezig zijn. Dus om te zeggen: u moet het allemaal gaan richten op één thema, dat lijkt mij geen goed idee.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Zandvliet, SP.

De heer Zandvliet: Dank u wel, voorzitter. Ik moet me inhouden om hier niet een hele tweede termijn te doen, dus ik ga het kort houden. Dank voor de beantwoording. Fijn. Het laat inderdaad zien dat het college een samenwerking hier wil neerzetten. Daar worden we echt heel vrolijk van. En ik wil nog

even terugkomen op de proefballon. U heeft hem redelijk aanschouwd en ook een redelijk mooi antwoord gegeven. Maar het antwoord dat ik zocht zat in het stukje die docenten creëren. Dus dat docenten uit het onderwijs dat stukje de kunst en cultuur meebrengen, en mensen uit kunst en cultuur door scholen naar docent en die link met een human capital agenda, dat is de proefballon die we oplaten. Zou u daar nog heel kort over kunnen reflecteren over die proefballon en wellicht helpt het als we het in een later stadium verder gaan uitkleden, in een motie gieten, wat dan ook. Maar het gaat om die correlatie.

De voorzitter: De heer Otter.

Gedeputeerde Otter: Voorzitter, ik vind het lastig om hier eigenlijk antwoord op te geven. Ik kan dat gewoon niet overzien.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Uppelschoten, PVV.

De heer Uppelschoten: Het is een onderwerp dat ik in tweede termijn aan de orde had willen stellen, want het veld wordt geraadpleegd. Dat zijn bijna allemaal de culturele instellingen. Nou, die zullen ongetwijfeld pleiten dat ze heel belangrijk zijn. En als je pech hebt, ook meer geld om het werk beter te doen. Kan het ook breder worden dat ook instellingen die niet direct cultureel zijn, toch iets kunnen zeggen over de noodzaak van de culturele instellingen? Want ik bedoel, jullie regiefunctie wordt heel belangrijk en jullie zullen dus ook daarin keuzes moeten maken. En als jullie dat alleen maar baseren op het raadplegen van het culturele veld, heb ik het idee dat dat wat mager is.

De voorzitter: De heer Otter.

Gedeputeerde Otter: Ja, voorzitter, nou wordt het hele cultuuraanbod niet alleen gelukkig bepaald door de provincie, maar ook door heel veel gemeenten. Dus er zijn ook veel meer instellingen dan waar wij als provincie een relatie mee hebben. Dus er zijn ook heel veel instelling, ook in gemeenten. Nou, denk alleen maar even aan de theaters. Dus... Ik zit even te zoeken waar ik eigenlijk naartoe wil met mijn antwoord. Eigenlijk vind ik ook lastig om even antwoord te geven. Dus het gaat inderdaad niet alleen om de instelling, het gaat ook uiteindelijk om de inwoners. U hebt de opmerking gemaakt en ik denk dat we nog wel moeten kijken. Maar er komt ook een heel participatieproces en we moeten denk ik ook kijken hoe we de inwoners, misschien direct of via de gemeenten, om te kijken of we hun stem daar ook in mee kunnen nemen.

De voorzitter: U neemt de suggestie mee. Ik denk dat ik zo kan volstaan. Mevrouw Mulder, VVD.

Mevrouw Mulder: Dank u wel. Nog even het vorige punt terughalend. De provincie krijgt slechts 0,3% vanuit het Rijk. Gemeenten krijgen eigenlijk niks. Alleen wat uit het Jeugd Sport- en Cultuurfonds, een hele kleine bijdrage. Nu lasen wij in de startnotitie alleen dat de provincie de jeugd erbij wil betrekken. Gaat de provincie dat ook samen met de gemeentes doen? En op welke manier? Want wij vinden dat de jeugd wel heel erg karig wegkomt met deze startnotitie, terwijl ze staan te trappelen. Zie ook projecten als Vlaggenhijzers.

De voorzitter: De heer Otter.

Gedeputeerde Otter: Ik vond uw vorig antwoord, voorzitter, eigenlijk wel heel mooi. We nemen de suggestie mee, maar zo is het wel een beetje. We gaan in dat participatieproces ook nog een hele afstemming krijgen met die gemeentes, discussie met de gemeentes daarover. En ik denk dat we op deze wijze ook moeten kijken hoe we de jeugd daar allemaal in betrekken en hoe we dat mee kunnen

nemen. Maar goed, nogmaals, het is de start van het traject en een aantal van dit soort vraagstukken - want dat is meer geadresseerd vanmorgen, hoe nemen we de jeugd en richten we ons wel voldoende op de jeugd - dus dat gaat nadrukkelijk wel een plek krijgen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de laatste vraag van de heer Dekker van Sterk Lokaal Drenthe.

De heer Dekker: Dank u wel, voorzitter. Gaat de gedeputeerde ook een actieve lobby starten richting Den Haag? En vooral, wat denkt u daar te gaan bereiken?

De voorzitter: De heer Otter.

Gedeputeerde Otter: Voorzitter, die gaan we niet starten. Die is al een hele tijd gaande. Dus elke gelegenheid, en we hebben ook weer een aantal DG's heel expliciet uitgenodigd om dit najaar nog een keer te komen hier. Dus nogmaals, bij de huidige staatssecretaris zit het echt wel tussen de oren. Het zit eigenlijk bij iedereen wel een beetje tussen de oren. Alleen het is even de vraag hoe het uitpakt. Maar we hoeven geen lobby te starten. Die lobby, die is volop gaande.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zou het laatste woord kunnen zijn aan mevrouw Bakelaar, als zij daar de behoefte toe voelt en dat is niet het geval. Hartstikke fijn en dan denk ik dat er voldoende is gezegd. Dat er voldoende wensen en bedenkingen zijn geweest. Ik dank de gedeputeerde voor zijn inbreng en zoals gezegd, we gaan hier nog heel vaak over spreken. Er wordt heel veel geparticipeerd in dit hele verhaal, dus dat is heel erg mooi. Ik kijk naar de klok. Het is 12:04. Ik stel voor dat we zes minuten gaan pauzeren voor toiletbezoek of iets dergelijks. 12:10 weer hier en dan gaan we maximaal tot 13:00 door met de eerste termijn en dan gaan we hoe dan ook schorsen. Tot over zes minuten.

13. Begroting 2024, incl. 8e wijziging van de begroting 2023; Statenstuk 2023-127

De voorzitter: Goed, als iedereen weer naar zijn plaats wil gaan, dan gaan wij verder met het vervolg van onze commissievergadering. Mag ik iedereen verzoeken om weer te gaan zitten, ook het college. Nogmaals de vraag of iedereen wil gaan zitten. Dan kunnen wij verder en we lopen al zo uit de tijd. Dus heel graag naar uw plaats. Ik stel aan de orde agendapunt 13, de begroting 2024 en ik wil hierbij opmerken dat het natuurlijk bestaand beleid is. Het is de begroting van 2024, het gaat niet over nieuw beleid. De algemene beschouwingen, inclusief de uitwerking van het coalitieakkoord gaan we in december behandelen. Dus ook geen technische vragen of iets dergelijks puur en alleen het stuk wat nu voorligt gaan we bespreken. En daar heeft u vier minuten de tijd voor in eerste termijn en daarna gaat Gedeputeerde Staten, in de persoon van de heer Van Dijk in maximaal een kwartier antwoord geven op de gestelde vragen, maar dat zal in ieder geval na de pauze zijn. Zoals ik al eerder zei, om 13:00 gaan we sowieso pauzeren, dus bij wie we dan ook zijn op mijn lijst, 13:00 gaan we pauzeren. Goed. Nou, er is een hele trits met vragen, één tot en met negen, die ga ik niet allemaal bij langs. Ik ga gewoon beginnen met de eerste spreker, en dat is de heer Loof van de Partij van de Arbeid, gevolgd door de heer Zuur van het CDA.

De heer Loof: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, opnieuw een beleidsarme begroting. Ook vorig jaar was het grotendeels al het geval. De verkiezingen van maart hebben in die zin dan ook wel enorme impact op een heel jaar provinciewerk, want je bent al met al een jaar kwijt dat we graag hadden willen besteden aan de vraagstukken die we voor hebben liggen. Ik ga daar verder op in tijdens de komende algemene beschouwingen, en de bedoeling is dat we dat we in december gaan doen en dat lijkt me ook een heel goed voorstel. Ik beperk me nu tot enkele opmerkingen op de voorliggende stukken. We stellen vast dat, net als het college dat doet in haar inleiding, dat de structurele financiering vanuit de Rijksoverheid achterblijft. Nog steeds geen boter bij de vis en we kunnen slechts hopen dat

een volgend kabinet, als het onderzoeksrapport 'Elke regio telt!' daadwerkelijk is gelezen en aangekomen, wel over de brug gaat komen. Wat bijvoorbeeld opvalt en wat ook iets zegt over de grote opgaves die bij de provincie zijn er worden belegd, is het aantal organisaties en partijen waarmee wordt samengewerkt. Mooi om te lezen, maar het maakt de vorige opmerking des te opvallender. De laatste paragraaf van de inleiding willen we graag even verduidelijkt zien, voorzitter. Er staat dat via een afzonderlijk traject met PS en met de samenleving gewerkt gaat worden aan de financiële uitwerking. Om dit samen met PS te doen, daar kunnen we ons alles bij voorstellen - uiteindelijk loopt alles ook via PS, maar we zijn vooral benieuwd hoe GS de samenleving hierin gaat betrekken. Wilt u dat eens nader toelichten? Korte opmerking over de kerngegevens op bladzijde 10, voorzitter, daar staat net als vorig jaar een inwoneraantal ruim onder de 500.000, toch zitten we hier met 43 Statenleden. Nou, dat willen we graag zo houden, maar welke cijfers worden we nu eigenlijk gehanteerd, ook met het oog op de onder andere de megalomane plannen van de heer minister De Jonge, demissionair minister De Jonge, die zo zijn eigen draai geeft aan 'Elke regio telt!'. Graag een korte reactie. Op pagina 34 valt ons op dat blijvend vol wordt ingezet op klimaatadaptatie en dan vooral op verdere bewustwording en kennisontwikkeling. Dat is mooi, maar is het ook niet wat mager? Moet er niet gewoon aangepakt worden? Op pagina 54 met het programma leefomgeving, er wordt opgemerkt dat er een brede roep vanuit de samenleving is om meer regie op volkshuisvesting door de overheid te bewerkstelligen. Dat is correct en terecht blijkt ons, echter, dat moet dan wel gebeuren met inachtneming van de rechten van onze bewoners en huurders die afhankelijk zijn van de sociale volkshuisvesting. De in aantocht zijnde wet Versterking regie op volkshuisvesting blijft wat dat betreft in gebreke, dat is inmiddels ook breed geconstateerd, waarop de minister De Jonge opnieuw heeft toegezegd dat voorzien gaat worden in een aanvullende ondersteuningsstructuur, wat dat ook moge betekenen. Hoe denkt het college hierover, nu vooral de provincies naar voren worden geschoven om weer sturing en regie in volkshuisvesting te pakken? Wij maken ons daar zorgen over. Voorzitter, het programma 4, economie. We komen op pagina 71 een hele mooie zin tegen en die lees ik even voor: 'We stimuleren de ontwikkeling van slimme oplossingen, innovatieve producten, processen en diensten die bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken rondom gezondheid en zorg. Onze inzet is onder meer gericht op gezondheid en technologie, (...).' Een prachtige en hoopgevende tekst, maar tegelijkertijd wringt deze passage met zorgen in de samenleving en de praktijk van alledag. Denk daarbij aan de zich voortslepende discussie over het gebruik van glyfosaat of aan pesticiden die bij de bollenteelt worden gebruikt. Ook dit materiaal hoopt zich op in onze bodem, in ons water en doet ook iets met onze gezondheid. Iedereen heeft daar een mening over en heeft daar uiteraard ook recht op, maar velen hebben ook zorgen voor nu, voor de toekomst, voor de huidige en voor de toekomstige generaties. Hoe gaan we daar dan mee om? Dit dan in relatie tot zo een prachtige volzin uit de begroting. We hoeven nu niet een uitgebreid antwoord, maar we willen het wel nu even als statement toch bij u neerleggen. Tenslotte, voorzitter, goed om te zien dat onder het programma energie op voorhand € 5 miljoen is vrijgemaakt voor het reduceren van energiegebruik bij inwoners en bedrijven.

De voorzitter: Wilt u afronden?

De heer Loof: Ja. Ik had nog een opmerking over waterstof, maar dat laat ik wel even achterwegen voor dit moment. Dank u.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. We gaan luisteren naar de heer Zuur van het CDA, daarna de heer Bos van GroenLinks.

De heer Zuur: Dank u wel, voorzitter. De begroting 2024 die voorligt schetst het stand beleid. Daar is de CDA-fractie blij mee. Het zet de lijn van de vorige bestuursperiode door, indien en voor zover daarin was voorzien. Minder blij zijn we met het feit dat de uitwerking van het coalitieakkoord er nog

niet in verwerkt is, maar gezien het tijdsverloop is dat wel begrijpelijk en die uitwerking volgt zo spoedig mogelijk, hebben wij begrepen. Toch leidt dat bij onze fractie al direct tot een vraag: welke risico's lopen organisaties of eerder ingezette activiteiten, bijvoorbeeld onder de investeringsagenda of sociale agenda hiermee per 01-01-24? Zij zijn verantwoordelijk voor hun medewerkers en ontplooiende activiteiten. Lopen we het risico dat waardevolle krachten en zinvolle activiteiten respectievelijk weglopen of moeten stoppen, omdat de financiering nog niet tijdig rond is? Wij kregen daarover een signaal van de BOKD. Wij willen GS en de ambtelijke organisatie danken voor de beantwoording van de technische vragen. Toch enkele opmerkingen daarover. De reserve wettelijke boscompensatie voldoet niet aan onze eigen regels voor wat betreft de minimumomvang. Wilt u de toelichting, zoals nu pas verkregen bij de beantwoording van de technische vragen, in het vervolg uit eigen beweging opnemen? De tweede vraag, inzake de reservering van de provinciale financiële inzet voor Koningsdag: volgt daarover nog een apart voorstel naar de Staten wanneer er meer zicht is op de concrete besteding? Wij zouden dat vanuit het oogpunt van transparantie wel willen bepleiten en we hebben daarop ook eerder aangedrongen met diverse partijen om dergelijke voorstellen apart aan de Staten voor te leggen en niet te verbergen in een begrotingswijziging. Dan nog even terugkomend op een eerder agenda-punt over de cultuurnota, daar werd gesproken over kostenstijgingen. Misschien dat ik het college een tipje mee kan geven. Wij hebben eerder een knelpuntenpot indexering gevormd. Nu lezen wij in de beantwoording van één van onze vragen dat overwogen wordt die knelpuntenpot indexering - en dat gaat dan om inkoopbudgetten - om die te laten vrijvallen... het voornemen. Wellicht, of misschien juist wel daarom, moet je de pot indexering inkoopbudgetten gebruiken om bijvoorbeeld kostenstijgingen in de cultuursector te financieren. Dus ik zou, als ik het college was, nog even goed nakijken of we die wel moeten laten vrijvallen of dat we die juist moeten gebruiken voor dergelijke kostenstijgingen die daarmee te maken hebben en daarop ook terug zijn te wijzen. Ook hebben wij nog een vraag over de indicatoren. In de begroting staan op diverse plekken indicatoren genoemd, maar op het gebied van de natuur is het aantal minimaal. Onze partij, het CDA, heeft er behoefte aan dat we in beeld hebben, objectief en transparant, wat we met de bestaande maatregelen al hebben bereikt. Hoeveel megaton stikstofreductie is er nu bereikt naar aanleiding van het pakket innovatieve maatregelen en hoeveel door uitkoop van boeren? Wat is de stand van zaken op dit moment? Hoeveel stikstofrechten zijn opgekocht en hoe verhoudt zich dat tot de opgave? Is het mogelijk dat we hier in een bijpraatsessie nader over worden geïnformeerd? En tenslotte toch nog een vooruitblik vanuit het meerjarenoverzicht, dat ons vanaf 2026 zorgelijk stemt. Natuurlijk volgt nog een financiële uitwerking van het coalitieakkoord. Een akkoord dat voor de zomervakantie is gesloten en toen ook financieel haalbaar leek. Is dat gezien de ontwikkelingen sindsdien in Den Haag nog steeds het geval? Zo vraagt onze fractie zich af, of levert dat inmiddels financiële problemen op, bijvoorbeeld door het uitstel inzake de herverdeling van het Provinciefonds? En zo ja, op welke terreinen wordt dat voorzien en wat betekent dat voor de ambities? En is de financiële uitwerking van dat akkoord volledig verwerkt in de eerste begrotingswijziging die wij in december gaan bespreken? Tot zover de bijdrage van de CDA fractie.

De voorzitter: Wilt u afronden?

De heer Zuur: Ja. Een nadere beschouwing volgt natuurlijk op 8 november bij de algemene beschouwing door onze fractievoorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan luisteren naar de heer Bos van GroenLinks, daarna de heer Steenbergen van Sterk Lokaal Drenthe.

De heer Bos: Voorzitter, dank u wel. Ik heb nog niet eerder in een begroting zoveel bijdragen gezien aan overige instellingen en overige goederen en diensten, maar we snaptten al snel... We begrepen al snel dat het kwam omdat het coalitieakkoord nog niet verwerkt was. Maar we moeten zeggen, deze bijdragen, die staan soms onder hele mooie doelstellingen, waar wij het college dan ook heel graag

aan gaan houden. Het leek ook wel afkomstig uit het vorige college, dus dat deed ons wel deugd. Zoals bij natuur, ik som er een paar op: versnellen van de functiewijziging en optimalisatie van de inrichting, Natuurnetwerk Nederland, realisatie van de Vogel en Habitatrichtlijn doelen (waaronder Natura 2000), hydrologische verbetering, dus de grondwaterstand omhoog, en even verderop: de reductieopgave moet bijdragen aan het onder de KDW brengen van de overbelaste hexagonen binnen de Natura 2000-gebieden. En het doet ons als GroenLinks wel deugd om te zien dat de BBB gedeputeerde deze doelstellingen voor hebben gelegd aan onze commissie en Staten. GroenLinks ziet ook de beschreven uitdagingen om tot een begroting te komen die in balans kan blijven, het zogenoemde 'ravijnjaar' en de eerste vraag aan het college is: hoeveel effect hebben deze uitdagingen op jullie voornemen uit het coalitieakkoord? Kortweg, wat wordt er geschrapt of waar moeten meer inkomsten vandaan komen? Daarnaast viel het ons ook op dat het impulsteam wonen niet terug lijkt te keren in 2024, terwijl trajecten voor woningbouw soms vele jaren duren. Het is pas ook een paar jaar op touw en de gemeentes hebben onder capaciteit op ambtelijke ondersteuning, dus de noodzaak is hoog. Kan het college ons daar misschien ook meer uitleg over geven? Verder kijken we uit naar de begroting gebaseerd op het coalitieakkoord en daar komen we uitgebreid op terug. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Het woord is aan de heer Steenberg van Sterk Lokaal Drenthe. Daarna de heer Hellendoorn van D66.

De heer Steenberg: Voorzitter, dank u wel. Ik zie dat de klok al loopt. Na het lezen van de begroting kan Sterk Lokaal Drenthe de conclusie trekken dat het eigenlijk een doorvertaling is van de begroting van 2023 met wat indexaanpassingen en bepaalde noodzakelijke aanpassingen. We spreken over een begroting waar het nieuwe college nog de jus van het nieuwe collegeprogramma overheen moet gieten via een begrotingswijziging in december. Dus eigenlijk praten we over een tijdelijke begroting, want Sterk Lokaal Drenthe verwacht nog wel wat wijzigingen in beleid. Misschien zijn wat te vroeg, maar gezien de tijdslijmieten die er zijn, kunnen we niet anders dan op dit moment al over de begroting praten. Uit deze begroting blijkt de grote onzekerheid met betrekking tot de bijdrage van het Rijk door middel van het Provinciefonds. Daarbij spelen onder andere verkiezingen, het ravijnjaar, maar ook een fors dalende reserve, een rol. Als dan gekeken wordt naar de meerjarige begroting, ontstaat er vanaf 2026 een enorme uitdaging. Voorzitter, inhoudelijk willen we iets zeggen over een paar onderwerpen. De motorrijtuigenbelastingen. De motorrijtuigenbelasting wordt bevroren. Dat dit betekent dat deze de komende vier jaar niet verhoogd gaan worden, is volledig in lijn met ons verkiezingsprogramma. Wij volgen de afbouw van de korting op de elektrische auto's op de voet. De verwachting is dat dit wel eens zou kunnen zorgen voor een forse meeropbrengstcurve en dan zou Sterk Lokaal Drenthe een voorstel tot verlaging van de motorrijtuigenbelasting overwegen te gaan steunen. Openbaar vervoer. Sterk Lokaal Drenthe is blij met de extra financiële steun voor het openbaar vervoer. Het openbaar vervoer draagt bij aan leefbaarheid, milieu en veiligheid en kan zorgen voor maatschappelijke deelname van inwoners. Verheugd zijn we ook over het voorstel tot terugdraaien van de frequentieverlaging van buslijn 20. Voorzitter, energie. Drenthe heeft voor het vraagstuk energie een aantal doelen opgesteld en wil in 2030 en ten slotte in 2050 een welvarende en CO2-neutrale provincie zijn. Sterk Lokaal Drenthe vindt het belangrijk dat de gestelde doelen haalbaar, betaalbaar en realistisch zijn. En we zouden dit ook graag terugzien in de begroting. Er is met het opzetten van de begroting met betrekking tot energie een weg ingeslagen die nodig lijkt te zijn voor het behalen van de doelen en de uitdaging die voor Den Haag en Brussel zijn opgelegd, zoals het klimaatakkoord en de regionale energietransitie. ... De uitdagingen worden nog groter nu minister Hugo de Jonge in een brief van 26 oktober jongstleden een 'voorkeursvolgorde zon' heeft aangekondigd. Sterk Lokaal Drenthe heeft hier in de rondvraag al vragen over gesteld. De inwoners van de Drenthe verwachten terecht dat we denken aan het welzijn van onze inwoners en daarom wil Sterk Lokaal Drenthe een hogere prioriteit voor de focus op energiearmoede. Ook voor de middeninkomens, die ook last hebben van de hoge energierekening en het inzetten van nieuwe processen voor de productie en energie. We sluiten af

met een aantal vragen. Deelt GS ons standpunt met betrekking tot opmerkingen tot elektrische auto's? Dat is vraag één. Hoe kijkt GS aan tegen de enorme financiële uitdagingen die op ons afkomen door de onzekerheid met betrekking tot Rijksbijdragen en de dalende reservepositie? En de vraag wat betreft de kwetsbare groepen. Is GS op de hoogte van de problemen in deze groep, en wat kan GS hieraan doen? Ik ben een beetje aan het inkorten gezien de tijd. Een vraag met betrekking tot de identiteitswet. Voorziet GS daartoe ook problemen als het gaat om de verdeling van stroom voor huishoudens en bedrijven, omdat er een groot kort aan voorzieningen is en het elektriciteitsnet vol zit? Vraag vijf: een vraag over het inzetten van nieuwe processen en energie. Is het bekend wanneer de eerste fabrieken met waterstof kunnen worden gevoed? En welke processen met de met de GZI Next energiehub? Vraag zes, nog ééntje na deze. Het is van cruciaal belang dat we aan de vraag voor het vestigen van bedrijven kunnen blijven voldoen voor de economische vooruitgang en werkgelegenheid. Door de schaarste van energie moeten we onze afvragen of we ruimte voor nieuwe bedrijven hebben op het netwerk. Hoe kijkt GS daar tegenaan? We hebben te maken met stikstof. Allerlaatste vraag voorzitter, want ik ben al over de tijd. We hebben te maken met stikstof, PAS en aanhoudende hoge kosten, waardoor bouwen op de huidige manier momenteel moeizaam is. Wat wordt door GS gedaan om op deze problemen te anticiperen? Voorzitter, dank u wel. Bijna één minuut over tijd, sorry.

De voorzitter: Ja, niet weer doen.

De heer Steenbergen: Ik zal het volgende keer proberen anders te doen.

De voorzitter: Heel graag, niet proberen, gewoon doen, gewoon timen. Iedereen moet zich daaraan houden, dus alstublieft, voor de volgende keer.

De heer Steenbergen: Ik geef nooit de garantie.

De voorzitter: Jawel, want dan zet ik hem uit. [gelach] De volgende spreker is de heer Hellendoorn van D66 en daarna mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren.

De heer Hellendoorn: Dank u wel, voorzitter. Op 12 juli in deze zaal trad een ambitieus college aan die ons ervan overtuigde dat zij hard aan de slag gingen. Het moet mij van het hart, en dat is een ander hart dan ik net zei, dat de begroting zoals die op dit moment voorligt daar niet heel veel van laat zien. Om die reden gaat mijn bijdrage vooral een aantal suggesties bevatten aan het college om mee te nemen in hun verdere uitwerking van de begroting van 2024, die we in de komende weken van hen zullen ontvangen. In het verlengde van het collegeprogramma, waarin inwoners van Drenthe de ruimte wordt geboden om bij te dragen, geven we Gedeputeerde Staten een drietal wensen mee die we graag terugzien in implementatie van beleid in de meer uitgewerkte begroting van volgend jaar. De eerste wens gaat over water. Het is een taak van de provincie om de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater te verbeteren. Het is verplicht op basis van de Europese Kaderrichtlijn Water om in 2027 te zorgen voor voldoende water dat ook schoon genoeg is. Het watersysteem van hemelwater, oppervlaktewater en grondwater vormt een samenhangend geheel met natuur, landbouw en bodem. De kwaliteit van het water heeft op dit moment ernstig te lijden onder intensieve landbouw, industrie, dichtbevolktheid en klimaatverandering. De natuur lijdt hier ook onder, laat staan dat sprake is van natuurherstel. Ons water is vervuild door de uitstoot van ammoniak en de lozing van bijvoorbeeld gewasbeschermingsmiddelen. D66 wil niet wachten op de tussenevaluatie in 2024 van de haalbaarheid van de doelen in de Kaderrichtlijn Water 2027. We willen dat Gedeputeerde Staten nú aanvullende maatregelen neemt in de begroting van 2024 om een klimaatbestendig watersysteem en een goede kwaliteit van grond- en oppervlaktewater in Drenthe te realiseren in 2027. Voor D66 is dit een noodzakelijke activiteit, naast de voor ons vanzelfsprekende acties om te komen tot duurzaam natuurherstel. Onze tweede punt gaat over circulariteit. Circulair ondernemen raakt alle facetten van de samenleving. We

moeten van een wegwerpeconomie naar een samenleving waarin we inzetten op het verminderen van materiaalgebruik, op hergebruik en op recycling. Om dit mogelijk te maken is creativiteit en innovatie vereist, terwijl het tegelijkertijd kans biedt op het gebied van werkgelegenheid. De subsidie, zoals onlangs in deze zaal besproken, van CuRe Technology is wat ons betreft een goed voorbeeld van hoe het kan. Het college gaat in de voorgelegde begroting bij groen ondernemerschap en het profileren van Drenthe als een groene economische provincie uit van cofinanciering. Dat vinden wij een wat passieve houding. D66 meent dat de provincie hier initiatief en een leidende rol moet nemen. Die sturende en leidende rol verwachten wij ook van de provincie bij de transitie naar meer circulaire landbouw. Drenthe streeft er immers naar een circulaire samenleving te zijn in 2050, een samenleving waarin wij zuiniger en efficiënter omgaan met onze grondstoffen. Mijn derde punt gaat over wonen. Wonen is een grondrecht. Voor iedereen moet er een woning zijn die past bij de gezins-, leef- en werksituatie. Van student tot gepensioneerde. Wonen doen we in een gezonde en groene omgeving. Leegstaande panden moeten worden hergebruikt en er moeten betaalbare woningen voor alle doelgroepen worden gerealiseerd. De woningnood vraagt creatieve oplossingen, zeker als het gaat om starters op de woningmarkt. Voor 2025 wil GS woonplannen versnellen: van visie naar uitvoering. Daarbij geeft u aan dat regelgeving, financiering, personeelstekort of bijvoorbeeld de stikstofproblematiek soms knelt. Graag zien wij in uw begroting van 2024 uw aanpak en bijbehorende financiering terug op dit punt, op weg naar een succesvolle uitvoering in 2025. Tot slot, in de beantwoording van de technische vragen hebben wij gezien dat de investeringsagenda en de toelichting daarop aan bod zou komen in de derde actualisatie van de begroting 2023. D66 is vooral benieuwd naar de toelichting op zaken die níét gerealiseerd zijn en vanzelfsprekend ook naar de eventuele, op basis van nieuw collegebeleid, onderbouwde overhevelingsvoorstellen. Wat een woord. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, we gaan luisteren naar mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren en daarna de heer Omlo van JA21.

Statenlid Zuiker: Dank u wel, voorzitter. Omdat we nog wachten op de uitwerking van het coalitieakkoord die zal komen in de eerste begrotingswijziging 2024, eind van dit jaar, kunnen we kort zijn over deze beleidsarme begroting. Maar er vallen ons wel een aantal zaken op. Eén van de dingen is dat via creatief boekhouden gaat Drenthe de Nedap kosten voor Groningen Airport Eelde betalen. En dat is letterlijk en figuurlijk ook een voorschot op de plannen van dit college om tientallen miljoenen in Groningen Airport Eelde te stoppen. En wat de Partij voor de Dieren betreft, is dit geen effectieve besteding van onze beperkte middelen en kunnen we dit geld veel beter besteden aan het op peil houden van het openbaar vervoer in de provincie. En die discussie gaan we graag op korte termijn met het college aan. En wat betreft Groningen Airport Eelde willen we ook graag weten of de gedeputeerde op de hoogte is van de stikstofuitstoot van Groningen Airport Eelde, nu en in de toekomst. Dit naar aanleiding van de voor onze verrassende opmerking van gedeputeerde Otter in de vorige vergadering dat stikstofproblematiek niet zozeer speelt bij Groningen Airport Eelde, maar vooral bij Schiphol. En we weten inmiddels dat, via onze technische vragen, dat de vijf grootste industriële stikstofuitstoters, dat daarmee wordt gepraat maar Groningen Airport Eelde staat daar niet tussen. Kunnen we dan concluderen dat daar niet wordt gepraat met Groningen Airport Eelde over een stikstofreductie? En dat is in tegenstelling tot toezeggingen die we hebben gehad van het vorige college hierover. Een ander punt wat ons opvalt is dat er grote bedragen worden besteed alleen al aan proces- en projectkosten. Bijvoorbeeld € 600.000 overheidskosten alleen al voor de PAS-melders. Kan het college aangeven hoeveel PAS-melders we daarmee in 2024 gaan helpen? Voorzitter, de rol van de Provinciale Staten lijkt op dit moment vooral beperkt tot veel geld beschikbaar stellen en er het beste van hopen. Hoe we de doelen precies gaan halen, blijft in veel gevallen onduidelijk. We missen namelijk bij veel beleidsveronderstellingen een plausibele onderbouwing en dat moet ook allemaal nog uitgewerkt worden door het college. Gisteravond kregen we antwoord op onze vragen over methaanreductie. En wij kunnen daaruit opmaken, uit de cijfers, dat de veehouderij in Drenthe drastisch moet krimpen. We hebben het

niet over een paar procent, maar we hebben het over tientallen procenten: 20%, 30%, 40%. En een dergelijke opgave, dan moeten we wel een degelijk plan liggen voor de landbouw in Drenthe. En die discussie moeten we in Drenthe nog steeds een keer gaan voeren. En als het goed is, krijgen we begin volgend jaar de koersnotitie landbouw. Ik kan zeggen: Partij voor de Dieren wacht met spanning af wat daarin staat. Kortom, de echte discussie over de doeltreffende, doelmatige inzet van het geld van de provincie moeten we dus nog voeren. En we wachten dus vooral af op de keuzes van het college. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Het woord is aan de heer Omlo van JA21, daarna mevrouw Masselink van de VVD.

De heer Omlo: Dank u, voorzitter. Zo gaat het wel, dan kunnen ze mijn buik een beetje zien. [gelach] Voorzitter, allereerst dank aan de ambtenaren en het college voor het beantwoorden van de technische vragen. Na de beleidsarme begroting ligt nu ook een begrotingsstaatbeleid en dus ook beleidsarm voor. De uitwerking van het coalitieakkoord zal ons in december voorgelegd worden, is nu de planning. Kunnen we daarin de scherpere keuzes verwachten die de verkiezing uitslag recht doen, vraagt onze fractie zich af? De begroting 2024 is op korte termijn in evenwicht, stelt de beleidsbrief. Voor de langere termijn, dus richting 2026, liggen nog wel wat opgaven en keuzes te wachten. We zijn zeer benieuwd waar het college mee gaat komen. Voorzitter, een soms heikel punt, ook in verkiezingstijd, is migratie en asiel. We hebben er ook een vraag over gesteld betreffende Provinciale Regietafel Asiel. Laat ik duidelijk zijn: voor de echte vluchteling is er wat JA21 betreft altijd plek. Het gaat ons om hoe het woord 'voldoende' wordt ingevuld. In de beantwoording lezen we dat er 3533 plekken voor asielzoekers en 4500 plekken voor Oekraïners gerealiseerd moeten worden in januari. Kunnen we stellen dat zodra deze plekken zijn gerealiseerd, dit echt voldoende is? Kunnen we de garantie krijgen dat Drenthe enigszins proportioneel gaat opvangen? En hoeveel druk gaat de provincie op de gemeente uitoefenen om dit te realiseren? Ons steeds terugkerend, en daarbij weer, meer indringende verzoek bij bijna elke begrotingsbespreking zijn de provinciale opcenten. En het liefst zien wij verlaging hiervan. Sterk Lokaal Drenthe heeft er ook al iets over gezegd. Maar ook wij zijn tevreden met de bevriezing ervan als tussenstap. Andere provincies zullen nu flink moeten stijgen om Drenthe uit de hoogste regionen te halen. Ons baart wel enige zorgen dat het bij het op de schop gaan van het wegenbelastingssysteem Drenthe niet zou moeten kiezen voor een kilometerheffing. Voorzitter, wat betreft de regionale economie en werkgelegenheid, zou dit college er nog wel een stapje bij mogen zetten om het vestigingsklimaat voor bedrijven nog aantrekkelijker te maken. In de nieuwe economische koers hopen we dit ook terug te vinden. Op pagina 73 lezen we dat de provincie scherpere keuzes gaat maken. Het doel is niet meer werkgelegenheid, maar bedrijven die van toegevoegde waarde zijn. Geacht college, ik heb hier geen beeld bij, ondanks het antwoord dat u de VVD heeft gegeven bij de technische vragen. Graag opheldering hierover. In het verlengde hiervan blijven we inzetten op TopDutch. Afgezien van de kosten, wat heeft TopDutch ons nu gebracht? Moeten we hiermee doorgaan? Op pagina 75 zien we indicator bruto regionaal product dat Zuidoost-Drenthe hierin ver achterblijft. Gaat het college hier extra op inzetten? En wat is dan de planning wat betreft dat bruto regionaal product? Dan leefomgeving en wonen, voorzitter. Allerlei proefballonnetjes zijn ook recent weer door onder andere minister De Jonge weer tot ons gekomen. De ruimte tussen Assen en Groningen zou een uitstekende plaats zijn om dit vol te bouwen met woningen, met uitloop naar Emmen. Ruimte genoeg, zal De Jonge gedacht hebben. De woondeal zoals die er nu ligt, zou eerst eens uitgevoerd moeten worden. En met de doelstelling toekomstbestendig wonen liggen daar ook kansen om bijvoorbeeld het verzorgingstehuis of bejaardenhuizen weer te herintroduceren. Hiermee lossen we meerdere problemen tegelijk op: eenzaamheid onder ouderen, het concentreert zorg en daarmee zorgkosten en het geeft ook wat lucht in de woningmarkt. Onze fractie is voornemens daar een voorstel voor te doen. Even kijken, want ik moet wat schrappen zie ik wel. Tot slot, voorzitter, JA21 maakt zich grote zorgen over de veiligheid van onze provincie.

De voorzitter: Een moment, u heeft een vraag van de heer Bos.

De heer Bos: Voorzitter, dank u wel, Ik ga even het gras voor de voeten van mijn collega hiernaast waarschijnlijk wegmaaïen, hoop ik. Mijnheer zit altijd op arbeidsmigranten, dat weet ik. Ik hoorde eerder in het betoog van JA21 dat zij pleiten voor meer werkgelegenheid in Drenthe. We weten dat we op dit moment met een grote personeelskrapte te maken hebben, eigenlijk een tekort. Er worden al vele arbeidsmigranten ingevlogen in Drenthe om daarin te voorzien. Aan de andere kant hoor ik JA21 pleiten dat we minder migranten toe moeten laten. En zojuist hoor ik dat we de druk van de woningmarkt moeten verlichten. Hoe ziet u dat in balans?

De voorzitter: De heer Omlo.

De heer Omlo: Volgens mij is het heel duidelijk: we hebben niet op geroepen om minder... Kijk, iedereen is hier welkom, mits ze aan bepaalde dingen voldoen. Veilige, geen vluchtelingen. Dus ik begrijp de vraag niet helemaal. Volgens mij is dat helemaal in balans.

De voorzitter: De heer Bos, kunt u de vraag verduidelijken?

De heer Bos: Ik zal het nogmaals proberen. U stelt: er is te veel druk op de woningmarkt. U stelt: er moet meer werkgelegenheid komen. En u stelt: er mogen geen "valse" vluchtelingen, in uw principes, naar Nederland toekomen. Maar hoe komt daar balans in?

De voorzitter: De heer Omlo.

De heer Omlo: Volgens mij moeten we gewoon keuzes maken en moeten we aan de voorkant al de keuzes gaan maken. Dat zal op een gegeven moment ook de druk weghalen op de woningmarkt. En u bent het toch met mij eens dat daar wel wat moet gebeuren?

De voorzitter: Ik wou eigenlijk naar meneer Zandvliet toegaan, als u het goed vindt, ja? De heer Zandvliet, de SP.

De heer Zandvliet: Dit is geen gras voor de voeten wegmaaïen hoor, dit is voorleggen en dan probeer ik hem erin te gooien. Want ik heb net toevallig, zag ik een campagnestukje van JA21. Die heeft het over immigratie, immigratie, dat er meer mensen bijkomen. En ik denk dat dat is wat mijn collega van GroenLinks probeert te zeggen, is dat een heel groot deel van die mensen die nu naar Nederland komen, zijn arbeidsmigranten, het allergrootste deel. En als u inderdaad aangeeft van: wij willen iets doen met de woningbouw... Die mensen die wij nu hierheen halen om die woningen te bouwen, die moeten ergens wonen. Als we zeggen: we willen wat doen in dat hele stuk, willen niet te veel mensen naartoe halen, dan gaat dat ergens dus schuren met elkaar. Hoe ziet JA21 dat, als het gaat over dus mensen uit Europa of Azië naar Nederland halen om ons werk te doen, omdat wij dat kennelijk niet voor elkaar krijgen, met de opgave die we nu hebben op wonen en op werken?

De voorzitter: De heer Omlo.

De heer Omlo: Volgens mij kan het heel simpel, en dan blijf ik herhalen: we moeten aan de voorkant kijken wie we hier naartoe halen. En de echte mensen die we echt kunnen gebruiken, die zijn hier welkom, maar dan moeten ze wel daadwerkelijk wat komen brengen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik laat... Laatste keer.

De heer Zandvliet: Dat is precies waar deze vraag om gaat, want u wil ook niet te veel mensen deze kant ophalen. En het kan niet allebei. U kunt niet zeggen: we willen eigenlijk niet zoveel mensen die immigreren naar Nederland, die hier komen die niet Nederlands zijn, dat hoor ik u zeggen in bepaalde woorden. En aan de andere kant wel zeggen: we moeten gaan bouwen. Want dat doen we dus met die mensen. Dus uw betoog staat daar een beetje haaks op elkaar.

De voorzitter: Wat is uw vraag, meneer Zandvliet?

De heer Zandvliet: Mijn vraag is dus aan JA21 of ze nog een keer goed reflecteren op wat ze dan zeggen? Want ze zeggen: we willen huizen bouwen, maar we willen niet die mensen hiernaartoe trekken. Dat doen we nu met die arbeidsmigranten, dus dat kan niet. We moeten of zeggen: we moeten arbeidsmigranten heel veel deze kant optrekken. Ben ik het niet met u eens, maar prima, dan moet u dat zeggen. Of moet zeggen: we moeten wat genuanceerder in dat standpunt wat u net noemde, want dat schuurt met elkaar.

De voorzitter: De heer Omlo.

De heer Omlo: Volgens mij zeg ik niet keihard we moeten hier niemand meer naartoe halen. We moeten veel selectiever zijn en wie we hier naartoe halen. Dus dat is precies wat ik zeg.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan naar de heer Zuur, het CDA.

De heer Zuur: Dank u wel, voorzitter. JA21 heeft het over 'hiernaartoe halen'. Ik wil even over die andere categorie hebben: keuzes maken. Maar in hoeverre kunnen wij de oorlog in Oekraïne beïnvloeden? En in hoeverre kunnen we ons nu vastleggen op maximale aantallen vluchtelingen die echt op de vlucht zijn voor oorlogsgeweld en persoonlijke gevolgen?

De voorzitter: We gaan nu wel een hele andere kant op. We hebben het over de begroting, meneer Zuur. Dus ik wou voorstellen om de heer Omlo zijn verhaal af te laten maken.

De heer Omlo: Ik wil er wel kort op reflecteren hoor. Volgens mij zijn wij gewoon de regio voor Oekraïne. Volgens mij was dat...

De voorzitter: U heeft nog negen seconden.

De heer Omlo: [zeer snel gesproken] De ruimte tussen Assen en Groningen zou een uitstekend beleid zijn... [gelach] Dat heb ik al gehad. Ik laat het hierbij. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, want klaar staat mevrouw Masselink van de VVD, en daarna krijgen we meneer Schuinder van de BBB.

Mevrouw Masselink: Dank u, voorzitter. De begroting van 2024 is beleidsarm. De uitwerking van het coalitieakkoord met een bijbehorend nieuw financieel perspectief zullen wij pas later kunnen vaststellen. We zien met huidige kennis voor 2024 een begroting in balans. In de paragraaf is te lezen dat de ratio van het weerstandsvermogen als voldoende wordt beschouwd, oftewel: er zijn voldoende beschikbare middelen om de financiële risico's te beperken. Ook is er op dit moment nog sprake van een goede solvabiliteit waarmee kan worden gesteld dat de provincie kan voldoen aan haar financiële verplichtingen. Tegelijkertijd zien we echter wel de solvabiliteit hard afnemen in de komende jaren. Door de val van het kabinet moeten we rekening houden met een lagere algemene uitkering in de jaren

2023 tot en met 2025. En het ravijnjaar 2026 nadert met rasse schreden. Bij ongewijzigd beleid laat het jaar 2026 een fors tekort zien. Onzekerheden over de herziene verdeelsystematiek en het ontbreken van een structurele financiering van nieuwe opgaven die een structureel karakter hebben, komen hier nog eens bij. Het college benoemt in de inleiding van de begroting dat deze ontwikkelingen het noodzakelijk maken om op basis van een nadere analyse toe te werken naar maatregelen die borgen dat ook de komende jaren de provinciale begroting duurzaam in evenwicht blijft. De VVD-fractie wil graag horen van het college wanneer deze nadere analyse wordt uitgevoerd? In de huidige begroting is namelijk te zien dat de vrije bestedingsruimte de komende twee jaar snel afneemt, evenals het structureel meerjarenperspectief. Een logische conclusie die hieruit kan voortvloeien is dat er geen ruimte is voor het uitwerken van het nieuwe beleid, zoals bedacht is in het ondanks het opgestelde coalitieakkoord. Maar moet dan de conclusie zijn dat we bij de pakken neer gaan zitten? Nee, zeker niet. De VVD-fractie ziet een tweetal aangrijpingspunten om toch met elkaar ruimte te maken voor het uitvoeren van nieuw beleid. Ten eerste zien we jaarlijks dat er geld overblijft omdat voorgesteld beleid niet tot uitvoer is gekomen. De gerealiseerde netto schuldquote en solvabiliteit vallen jaar op jaar positiever uit dan begroot door het achterblijven van uitgaven. Zowel exploitatie als investeringen. Gebruik deze financiële middelen om het uitvoeren van nieuw beleid mogelijk te maken. Het zou overigens nog beter zijn als de begroting dermate kritisch wordt opgesteld dat er veel minder sprake is van resterende financiële middelen aan het einde van het jaar. Ten tweede kunnen wij ons voorstellen dat de op dit moment beschikbare financieringsreserve wordt aangewend waar nodig voor het realiseren van nieuw beleid. De VVD zal hier wel kritisch naar kijken, omdat de herverdeling van het Provinciefonds van een risico blijft. Mocht hiervoor gekozen worden, dan verwachten wij van het college een stevige onderbouwing. We vragen het college daarnaast ook om slim en scherp naar de bestemmingsreserves te kijken. Onze fractie kan instemmen met de negen opgestelde adviezen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Van den Berg, van de ChristenUnie, gaat uw gang.

Mevrouw Van den Berg: Dank, voorzitter. Mooi dat de VVD ook kijkt naar de degelijkheid van de begroting. En ze vraagt ook het college om te zoeken naar ruimte. Dat kan ik mij goed voorstellen. Waar mijn fractie benieuwd naar is, is hoeveel risico het college, wat de VVD betreft, daarin mag nemen? Zoals nu wordt er bijvoorbeeld geen rente begroot voor de te verwachte financieringsbehoefte vanaf 2025. Zijn dat zaken die de VVD ook passen?

De voorzitter: Mevrouw Masselink.

De voorzitter: De VVD heeft van nature altijd voorstellen van degelijk financieel beleid. De tering naar de nering zetten is een uitspraak die past bij de wijze waarop wij graag kijken naar de financiële uitvoering van de begroting. Hoeveel risico we willen nemen, is eigenlijk een vraag aan het college van: kom met een degelijk voorstel en neem daarin ook de risico's op. We hebben wel vertrouwen in die herverdeling van de Rijksgelden, omdat dat voordat het kabinet viel al natuurlijk een heel eind op weg was en we toch ook verwachten dat Drenthe het goede gaat toekomen. Maar je moet uiteraard daar wel kritisch naar kijken.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Van den Berg, nog in tweede instantie?

Mevrouw Van den Berg: Dank, fijn. Dat delen wij, die risico's, die we dan eventueel al dan niet nemen, is denk ik goed om die gewoon inzichtelijk te hebben als Staten.

De voorzitter: Dank u wel, was u aan het einde, mevrouw Masselink? Ja, dat is het geval. Dan nu de laatste voor de pauze, wat mij betreft. De heer Schuinder van de BBB.

De heer Schuinder: Voorzitter, zo vlak voor de pauze. Er is veel werk verzet in een korte tijd en in een hectisch jaar. De overgang van een nieuw bestuur heeft ertoe geleid dat er een beleidsarme begroting wordt gepresenteerd vandaag. Het Statenstuk geeft voldoende ruimte om als nieuw bestuur met frisse moed aan de slag te gaan en een nieuw bestuur met nieuwe ambities die een plek dienen te krijgen in de begroting. Hoewel de begroting beleidsarm is, houden we de uitvoeringskracht sterk en maken we geld vrij voor de gebieden die het nu nodig hebben. Er wordt met deze beleidsarme begroting een solide financiële basis gepresenteerd waar we de opgave waar we voor staan mee kunnen aanpakken. De opgaven zijn best groot. Denken aan de stikstof, krappe arbeidsmarkt en hogere lasten van bijvoorbeeld onderhoud en OV. We hebben een coalitieakkoord die GS zo snel mogelijk om dient te zetten in concrete acties, zodat we snel verder kunnen werken aan een Drenthe waar het fijn wonen, werken en leven is. Als het Rijk van de provincies verwacht dat we de grote opgave in het land helpen oplossen, dienen we daar ook genoeg financiële middelen voor te krijgen. Als we nieuwe taken krijgen, horen daar ook de knaken bij. Komen er geen knaken uit Den Haag, dan kunnen we de taken dus niet uitvoeren. BBB vindt dat we geen bank zijn van de landelijke overheid, zodat we even aan hun wat kunnen gaan lenen. We gaan niet voorfinancieren als we niet zeker weten dat we de inzet ook weer terugkrijgen. Voor BBB zijn er belangrijke uitgangspunten te definiëren voor de begroting. De provinciebegroting dient stabiel en solvabel te zijn en te blijven. De begroting sluitend maken met externe financiering is een no-go voor BBB. Kerntaak gaat voor de secundaire taak. Maak een keuze, operationeel coalitieakkoord en toon ambitie. Prioriteit ligt bij leefbaarheid op het platteland ten opzichte van kunst en cultuur. Binnenstad vormt kleine kernen met regionale functies van belangen heeft prioriteit wat ons betreft. Lopende projecten en subsidies mogen wat betreft BBB onder de loep genomen worden. We zijn tenslotte geen Sinterklaas. BBB gaat ervanuit dat de begroting in lijn is met de uitslag van PS 2023. Er zijn niet voor niets veel stemmers op BBB gevallen, dus we zien graag veel BBB terug in de definitieve begroting. We kijken vanaf 2024, met name naar het jaar 2026 en verwachten dat we daar met herijking van het Provinciefonds met een plus uit gaan komen.

De voorzitter: Een vraag van de heer Hellendoorn van D66.

De heer Hellendoorn: Dank u wel, voorzitter. De heer Schuinder zegt in een vorige stukje van zijn betoog dat we geen Sinterklaas zijn. En hij refereert daarbij aan dat lopende projecten en subsidies tegen het licht gehouden kunnen worden. Ik ben heel erg van een betrouwbare overheid, dus ik hoop dat hij daarmee niet bedoelt dat de overheid eerder gedane toezegging terugdraait. Maar zou hij een voorbeeld kunnen geven van iets wat hem betreft teruggedraaid zou kunnen worden of geschrapt?

De voorzitter: De heer Schuinder.

De heer Schuinder: Voorzitter, kijk, het gaat wat onze partij betreft niet dat we nu een lijstje gaan maken van wat wel en wat niet. Wij zeggen alleen, en dat is straks in de algemene beschouwing komen wij daar uiteraard op terug... We voorsorteren dat we zeggen: wat ons betreft moeten je dat ook onder de loep kunnen nemen. Dus we gaan niet zeggen van Drents Museum, dit jaar wel en dit jaar niet, want ik ben het met u eens. Wij moeten een betrouwbare overheid zijn. Maar het betekent als er nieuwe dingen steeds meer bij komen, dat je ook af en toe met elkaar moet gaan herijken: moeten er ook niet een aantal dingen gewoon afvallen?

De voorzitter: Dank u wel, meneer Schuinder, gaat u verder.

De heer Schuinder: Even kijken, waar was ik gebleven? Het ravijnjaar mag echter geen belemmeringen worden voor de ambities van dit college, zoals beschreven in het akkoord. We verwachten van GS dat de ambities op de diverse terreinen, zoals OV, vitaliteit in de dorpen, Groningen Airport Eelde, cultuur, voortgezet en doorontwikkeld worden. We verwachten dat GS tijdig komt bij een worst case

scenario als het rampjaar ravijnjaar anders uitvalt. De vraag is of GS bereid is hierop in te zetten en ons daarin tijdig te voorzien?

De voorzitter: Een vraag van de heer Bos, GroenLinks.

De heer Bos: Voorzitter, dank u wel. Ik hoor de heer Schuinder volgens mij net zeggen dat het ravijnjaar geen belemmering mag zijn voor de ambities. Aan de andere kant hoor ik zojuist iemand van de VVD aangeven dat we realistisch moeten begroten en zuinig moeten zijn op onze financiële middelen. Hoe gaat dat in het college meteen besproken worden, in de coalitie?

De voorzitter: De heer Schuinder.

De heer Schuinder: U stelt twee vragen. Hoe wordt het besproken in het college? Dat is volgens mij aan het college. Hoe wordt het besproken in de coalitie is volgens mij dat we met elkaar een akkoord hebben en dat we ook de komende begroting daaraan zullen toetsen.

De voorzitter: De heer Bos.

De heer Bos: Maar voor mij, voorzitter, de BBB kan toch niet wegstijven van het feit dat er een ravijnjaar op ons afkomt?

De voorzitter: De heer Schuinder.

De heer Schuinder: Maar volgens mij zeggen wij dat ook niet. Volgens mij zeggen wij dat het geen belemmering mag worden voor de ambities. En in een eerder stadium van mijn betoog heb ik aangegeven dat ons wat dat betreft BBB aangelegenheden en kerntaken zijn en dat wij vinden dat kerntaken voor secundaire taken en dergelijke gaan. Dus logisch dat het ravijnjaar geen belemmering mag zijn voor die ambities waar wij voor staan.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

De heer Schuinder: We komen bij de algemene beschouwingen terug als ook het coalitieakkoord daarin is verwerkt, ook specifieke uitgavekeuzes zullen we onder de loep nemen van bovengenoemde uitgangspunten. We verwachten dat GS deze uitgangspunten hierin meeneemt. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, een vraag van de heer Pormes, LijstPormes.

De heer Pormes: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ik wilde wat vragen. U bent het met me eens dat we beschikken over twee belangrijke inkomstenbronnen? Provinciefonds en de opcenten. Tegelijkertijd zegt u: komt er minder geld binnen vanuit de overheid, landelijke overheid, dan kunnen we dat niet uitgeven. Toch? Simpel! Maar legt u mij dan uit waarom we ongeveer € 750.000 niet willen innen van de Rijksoverheid?

De voorzitter: Ik denk dat u uw vraag iets moet verhelderen.

De heer Pormes: Kijk, hij heeft de onderhandelingen gevoerd en een belangrijk besluit is om de opcenten niet te indexeren. En dat betekent dat we € 750.000 laten liggen. Dus leg me dat uit? U wil dat niet!

De voorzitter: De heer Schuinder.

De heer Schuinder: Dat kan ik in principe makkelijk uitleggen. Kijk, wij wonen in een prachtige, mooie provincie die nogal wijd en verstrekt is en dergelijke. Dat maakt dat wij al veel meer rijden dan in de rest van Nederland. Dus het is geen logische keuze om de provinciale opcenten automatisch te verhogen. De lastenverzwaring die we al hebben met de hoge accijns en dergelijke is al meer. Op het moment dat je de provinciale opcenten en daar ook nog als een keer overheen telt, is onnodige een verzwaring voor onze Drentse inwoners.

De heer Pormes: Maar dat verhaal klopt niet, mevrouw de voorzitter...

De voorzitter: Ik had u niet het woord gegeven.

De heer Pormes: Dus kom met een eerlijk verhaal.

De voorzitter: Als u even wilt wachten. De heer Pormes.

De heer Pormes: Kom gewoon met een eerlijke verhaal. En dat betekent: welke politieke keuze maakt u om geen gebruik te maken van de € 750.000? Maar wel een schijntje te geven voor armoede? € 25.000 staat er volgens mij op de begroting. Leg me dat nou eens uit?

De voorzitter: De heer Schuinder.

De heer Schuinder: We kunnen hier alle onderdelen van de begroting met elkaar op detailniveau gaan uitwisselen. Voor mij blijft het overeind. Zolang we met elkaar van mening zijn dat we in Drenthe en zeker in het noorden van Nederland, til ik hem even wat breder, meer kilometer maken dan nodig is, vind ik dat het niet logisch om bij alle verzwaringen die er zijn onder provinciale opcenten ook nogmaals te verhogen. Ik kan het nog een keer herhalen, maar we blijven hetzelfde repeteren.

De voorzitter: Gaat u verder met uw betoog.

De heer Schuinder: Ik ben klaar.

De voorzitter: Dat is mooi, want het is precies 13.00 uur en het is pauze. En ik pauzeer deze vergadering tot 13.35 uur, 13.35 uur, goed dooreten.

[SCHORSING]

De voorzitter: Meneer Uppelschoten, volgens mij bent u zo de volgende spreker. Dus als u langzaam aan naar de kathedraal wilt lopen? Dan vervolgen wij onze agenda, en dat doen we met het betoog van de heer Uppelschoten van de PVV. Als iedereen heel snel wil gaan zitten en dan kunnen wij verder. De heer Truong, de heer Dekker... Ja, fijn. Dan geef ik graag het woord aan de heer Uppelschoten, PVV, voor zijn vier minuten.

De heer Uppelschoten: Oké, dank u wel, mevrouw de voorzitter. Wij staan heel constructief tegenover dit college, maar onze bijdrage zal wat anders zijn. Want een inhoudelijke discussie en algemene beschouwing, die zullen we doen bij de echte begroting, zal ik maar zeggen. Dus ik wil nu wat meer opmerkingen maken over de aard van de begroting. Dus wij zijn verontrust, omdat we zien dat we in 2026 en 2027 met hele grote tekorten te maken hebben. En ook dat je in deze begroting niet stappen ziet hoe we dat gaan oplossen. Dus ik zou bijna kunnen zeggen: we wachten blijkbaar tot dat de wal het schip zal keren. Maar als je ziet dat er, de kreet is, een financieel ravijn is. Maar wat doen we dan

nu? om dat financiële ravijn te voorkomen of in ieder geval te zorgen dat het niet zo diep is? In de begroting kun je zien dat in 2026 we € 16 miljoen tekort hebben en in 2027 zelfs € 23 miljoen tekort. Dat lossen we nu een beetje op door de stelpost indexering te gebruiken om dat tekort wat weg te werken. En dan wordt het € 10 miljoen en € 17 miljoen. Maar dat zijn boekhoudkundige trucs. Ik zou bijna zeggen: we geven structureel meer uit dan er binnenkomt. En dat wordt nu opgelost door geld uit de reserves, met name de bestemmingsreserves, te halen. Maar we zouden moeten kijken: er zijn dus twee manieren... De heer Pormes gaf aan van: we moeten gewoon de inkomsten vergroten, maar dat betekent dat je de belasting van de mensen moet verhogen. Of je moet de uitgaven verlagen, de lasten naar beneden brengen. Volgens mij ontkomen we niet aan een discussie. Welke lasten gaan we op termijn naar beneden brengen? Maar dit is wat ons betreft nog pijnlijker omdat wij ook een toezichthoudende rol hebben naar de gemeente. Als wij zelf er niet voor zorgen dat op termijn wij met een sluitende begroting werken, die zijn wij dan dat we tegen de gemeente kunnen zeggen: jullie moeten met een sluitende begroting gaan werken, als we het zelf niet eens doen? En je kunt het op je vingers natellen dat het ook zal gebeuren bij de gemeente. Dus ten eerste de vraag: wat voor een voorzieningen gaan we treffen? Want het is al over 2 jaar. De begrotingen van 2024 en 2025 zijn nog goede, maar over 2 jaar zitten we al met een discussie over 2026 2027 met grote tekorten. Dus misschien zouden we, maar het zijn maar suggesties, dat je de vrije ruimte, want dat is natuurlijk heel aantrekkelijk om de vrije ruimte nu te gebruiken voor een nieuw beleid... Maar dat je zegt we gaan die vrije ruimte gebruiken om een stelpost het financiële ravijn, zo zal ik het noemen, te maken. En dat we daar geld in hebben om de klappen te kunnen opvangen. Dat zou je ook trouwens kunnen doen met het geld wat nu gebruikt wordt voor de stelpost investeringen of indexering, dat we die gebruiken om een stelpost te creëren om in 2026 in ieder geval de pijn wat minder diep te maken. Dus ten eerste, we geven veel te veel geld uit. Dat is structureel. Maar als je naar de bestemmingsreserves kijk in de Staatjes, dan kun je ook zien dat de bestemmingsreserves afnemen van € 340 miljoen naar € 170 miljoen. Laat ik maar in ronde bedragen praten. Van dit jaar tot 2026. Dat is een halvering van de bestemmingsreserves. En natuurlijk zullen van het Rijk wel weer geld krijgen om bestemmingsreserves aan te vullen. Maar of het dan zulke bedragen zijn, dat we ze kunnen opvoeren tot het huidige niveau, dat kan ik me bijna niet voorstellen. Temeer dat het Rijk zelf ook aangeeft: we zullen waarschijnlijk in een situatie komen dat we moeten gaan bezuinigen. Wilt u afronden? Dus mijn hoofdvraag is: wat voor voorzieningen treffen wij dat we het rampjaar of het financiële ravijn kunnen verzachten? Een laatste opmerking: er wordt steeds gepraat over 'beleidsarm'. Het is niet beleidsarm, het is gewoon het beleid van de vorige GS. En wij hadden gehoopt dat we in dat beleid veranderingen zouden zien. Maar goed, dat hoop ik dan maar dat we dat zien in de nieuwe begroting. En we zouden iets willen zien over stimulering van de woningbouw, bestrijding van armoede, mobiliteit, wegen en OV. En we zouden minder willen zien aan stikstof en het aankopen van of het creëren van nieuwe natuur en het omzetten van 1500 hectare in nieuwe natuur, landbouwgronden... Dat we dat allemaal niet meer zien, want het oude beleid staat er nog steeds.

De voorzitter: De heer Uppelschoten...

De heer Uppelschoten: Ik wil geen ruzie krijgen met de voorzitter.

De voorzitter: Nee, dat heeft u bijna, dat gaat heel snel hoor, vandaag. [gelach]

De heer Uppelschoten: Ik heb ook geen cadeautjes.

De voorzitter: Bewaar het allemaal lekker tot 20 december. Dan kunt u volgens mij helemaal losgaan. Dank u wel voor uw bijdrage. We gaan verder met de SP, de heer Zandvliet. 4 minuten.

De heer Zandvliet: Voorzitter, dank. Toen wij zagen 'begroting', dachten wij: goh mooi, bijzonder moment. Kijken wat komt er nou echt van het coalitieakkoord, waar zit de pijn, welke meloenen moeten er geslikt worden, wat hier eerder gezegd was? Maar ja, dat was de verwachting. De realiteit is dat dat nu niet het geval is. Want dit is een begroting op bestaand beleid. Dat is ook te zien. En voorzitter, wij komen ook graag terug op de beantwoording van onze vragen. Veel zijn goed beantwoord, waarvoor dank. En sommige zijn zeer terecht blijven liggen, omdat dat politieke vragen zijn. En die willen we dan hier ook graag stellen. Laat ik duidelijk zijn, we gaan alleen wat vragen stellen, want de inhoudelijke beantwoording en behandeling komt later. En we denken dat dat het goede moment is voor de politieke beschouwing. Maar toch een aantal vragen. We hebben aangegeven: we zien dat we € 1 miljoen hebben gereserveerd voor de rijkste familie van Nederland die langskomt in Emmen, namelijk Koningsdag. Die overigens weer meer salaris hebben gekregen. En wij zijn wel benieuwd wat dan maakt dat het college daar geld voor uittrekt? Deze mensen krijgen al miljoenen belastinggeld, kunnen die niet dezelfde bonnen pakken? Moeten wij van nog meer belastinggeld dat gaan doen? Een tweede vraag is dat wij de post burgerberaad missen. We zien niet terug... We hebben gevraagd in een beantwoording waar die staat, maar we zien niet dat daar geld voor beschikbaar gesteld is. En dat zou toch jammer zijn, want het is een mooi middel dat we met elkaar hebben opgetuigd de afgelopen jaren. We zien weer een ontzettende grote post voor marketing Drenthe: € 1,5 miljoen. Dat is nog meer dan Koningsdag en dat is nog meer dan ondermijning. En we zijn toch wel benieuwd waarom het college ervoor kiest om toch nog dat geld over de balk te smijten, aldus de mening van de SP. En daarnaast willen we ook wel stilstaan bij dat laatste wat ik net zei. Dat is namelijk die ondermijning. Ondermijning is een serieus probleem. Ondermijning moeten we ook serieus oppakken. Ondermijning moet geen ruimte krijgen in onze provincie. En als we dan zien dat zo een belangrijk thema € 1 miljoen heeft in de begroting, denken wij dat dat niet voldoende is. Dus wij zijn wel benieuwd naar wat het college daarvan vindt. Zijn ze het eens met de SP dat we wat moeten doen met ondermijning? En zie ze ook in dat we wellicht dan op 20 december daar meer voor moeten uittrekken? Want ondermijning mag geen ruimte krijgen in onze provincie. Ik zou dat ook even in perspectief willen krijgen. We hebben € 4,5 miljoen om te lobbyen. Dat is wel een veel groter bedrag in vergelijking met ondermijning. En ik ga stil zijn voor de heer Zuur.

De voorzitter: Hartelijk dank, de heer Zuur van het CDA.

De heer Zuur: Dank u wel, voorzitter. Wat voor beelden heeft de SP bij: wat moeten we dan besteden aan ondermijning en vooral, wat moeten we daarmee doen? En welk bedrag hoort daar dan wel bij in plaats van € 1 miljoen?

De voorzitter: De heer Zandvliet.

De heer Zandvliet: Dank. Kijk, als we het hebben over ondermijning kunnen we het hebben over bijvoorbeeld drugsafval wat gedumpt wordt. We kunnen het hebben over mensen die subsidies misbruiken. We kunnen het hebben over hoe arbeidsmigranten mishandeld worden en weg worden gestopt als loonslaven in ons land. Het zijn allemaal dingen waarin de grens van de wet worden opgezocht en ondermijnd wordt en waar ook deels voor ons een rol in ligt. En ik denk, ik kan nu al een bedrag noemen... € 2 miljoen, € 4 miljoen, wat dan ook. Ik denk dat we in het grote kader van de begroting moeten kijken naar wat passend is. En dan vinden wij nu € 1 miljoen op dit moment, en we snappen dat dat bestaand beleid is, daar niet passend genoeg voor. En we vragen ze aan het college of ze het eens zijn met deze stelling en kunnen kijken naar een beter passend bedrag.

De voorzitter: Volgende vraag van de heer Bos, GroenLinks.

De heer Bos: Voorzitter, dank u wel. Is de heer Zandvliet het met me eens dat ondermijning eigenlijk hoogtij viert door jarenlange bezuinigingen op allerlei opsporingsdiensten? En dat het niet een kern-taak is van de provincie om die gaten dicht te lopen?

De voorzitter: De heer Zandvliet.

De heer Zandvliet: Deels, ik ben het met u eens dat veel bezuinigingen daartoe hebben geleid. En ik ben het deels eens dat het geen kerntaak is, maar ik denk wel dat het een heel belangrijk onderdeel is waarin wij mee moet helpen. Want als we dat niet doen, dan blijft dat hoogtij vieren. En ik neem aan, zeker met uw achtergrond, dat u het ook eens bent met de SP dat we dit serieus moeten nemen. En dat dan € 1 miljoen een bekaaide vergelijking is dan de € 4,5 miljoen die we in lobbyen steken.

De voorzitter: De heer Bos in tweede instantie.

De heer Bos: Eigenlijk stel ik een vraag terug, voorzitter. Ja ik ben het met u eens dat het belangrijk is om te voorkomen dat ondermijning ook in onze provincie eigenlijk voet aan de grond krijgt, en dat wij daar met onze regelgeving en onze procedures misschien faciliteren. Maar dat zijn niet specifieke uitgaven die je daarmee doet. Ik heb liever dat het Rijk insteekt op opsporingsdiensten. Bent u dat met mij eens?

De voorzitter: De heer Zandvliet.

De heer Zandvliet: Kijk, als ik samen met u in de Tweede Kamer had gezeten, hadden we hele andere moties kunnen indienen wanneer het zover is. Dat is niet de plek waar we nu staan. Wij staan hier in de Statenzaal en daar moeten we kijken wat we kunnen doen. En wij zien hier een mogelijkheid in en wij nodigen natuurlijk GroenLinks uit om daarbij aan te sluiten. Om samen te kijken wat daarin kunnen doen. En we kietelen het college om alvast daar een voorbode op te nemen.

De voorzitter: De heer Zandvliet gaat verder.

De heer Zandvliet: Dank, ik heb het voornemen om binnen de tijd klaar te zijn, dus ik ga proberen naar een afronding te gaan. Eén punt waar we nog bij stil willen staan, is namelijk de € 2,5 miljoen om de boeren te ondersteunen. Mensen die nu een bedrijf, een duurzaam bedrijf willen opzetten, mensen die omslag willen maken... Die doelstellingen vragen veel geld. Het huidige beleid is naar ons inziens niet voldoende. En we zijn ook benieuwd of het college in gedachte daarin mee wilt gaan. Wat we daarvan vinden? Staat ze ook stil bij dat de grote opdrachten die we nu hebben daar ook een financieel beter plan moet hebben? Want, en daar ga ik dan ook voor in afsluiting... We moeten stilstaan bij de grote dingen die staan. We moeten zorgvuldig omgaan met bijvoorbeeld water. Daarvan zien we nog te weinig bewustwording. Er moet een flink aantal acties komen en we denken dat belangrijk is dat we, in een daarvoor passend programma, met actieplannen gaan komen. Want we zien dat het beschreven is. Maar we missen de urgentie. Voorzitter, we zijn erg benieuwd naar de antwoorden. We zullen later kijken naar het echte sausje van dit college, maar deze zorg wouden we delen in de vraag van politieke stellingen. En de antwoorden zullen ons ruimte geven om daar een goede reactie te geven wanneer dat toepassend is in december.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan luisteren naar mevrouw Kramer van Volt en daarna de heer Pormes. Mevrouw Kramer.

Mevrouw Kramer: Dank u, voorzitter. Allereerst alle dank aan de medewerkers van de provincie voor de beantwoording van de schriftelijke vragen. Er is weer een hele hoop tijd in gestopt en dat helpt ons

allen de begroting beter te begrijpen. Dus dank daarvoor. Naar aanleiding van de beantwoording hebben we vanuit Volt een aantal opmerkingen en vervolgvragen. Onze vragen betreffen de anticipatie op het ravijnjaar, de financiën rondom de woningbouw en een suggestie voor een overzichtelijkere weergave van investeringen ten behoeve van de Drentse ambities. De kern kan ik heel kort in zijn. Onze opmerking is dat wij in deze versie van de begroting een toekomstgerichte gerichte blik missen. Want Volt kijkt graag vooruit en dat moeten we volgens mij ook doen. Bij het doorakkeren van de begroting zien we dat structureel een tekort wordt opgebouwd. We zien dat er is besloten om de opcenten niet te verhogen of tenminste te indexeren terwijl er sprake is van hoge inflatie. En we weten ook dat we over twee jaar geconfronteerd worden met het ravijnjaar. Dat lijkt geen houdbaar financieel beleid. Mijn vraag is de volgende: op welke manier denkt de gedeputeerde deze structurele tekorten om te buigen? En wat is hierin de limiet? Wanneer gaat het Rijk ingrijpen als we onze financiën niet op orde hebben? Graag een antwoord. En dan het tweede punt gaat over de woningbouw. Ik heb het eerder gehoord vandaag. Per jaar wordt er € 2 miljoen vrijgemaakt voor expertise en menskracht het zogenoemde Flexteam. Plus € 2,5 miljoen voor de cofinanciering van onrendabele toppen in de woningbouw. De ene realiteit is dat Drenthe de opdracht heeft 13.000 woningen extra te bouwen in de komende zeven jaar en de andere realiteit is dat we midden in een wooncrisis zitten. Een groot deel van de oplossing zit in het bouwen van goedkope koopwoningen en zeker ook in het bouwen van huurwoningen. Als we die twee realiteiten in ogenschouw nemen, kan de gedeputeerde mij dan bevestigen dat die € 2 miljoen en die € 2,5 miljoen toereikend zijn om de realiteit aan te pakken? En dan de suggestie. En ik ben erg moet de gedeputeerde daarnaar kijkt. Wat ons nou zo mooi lijkt, is dat wij als Statenleden en zeker ook onze inwoners in één oogopslag kunnen zien op welke manier de bestedingen die we doen bijdragen aan de Drentse ambitie op onder andere het gebied van energie, woningbouw, digitalisering, als voorbeelden. Volt wil graag zien dat er visualisaties worden gebruikt om te zien wat er met gemeenschapsgeld wordt gedaan, in het licht van die ambities. Een visualisatie waarbij je in één oogopslag kunt zien welke bijdrage nodig is om aan de ambitie te werken en hoe dat over de komende jaren verdeeld gaat worden. In het kader van beter goed gejat dan slecht bedacht, kan ik u aanraden de begroting van de provincie Noord-Holland eens te gaan bekijken. Staat de gedeputeerde ervoor open om te verkennen of we deze manier van weergeven kunnen toepassen bij de begroting van 2025? Dus volgend jaar, want ik snap dat het voor dit jaar te kort dag is. Als het dan goed Bevalt, kunnen we altijd nog zeggen dat we dan de jaren daarna ook op die manier de boel weer gaan geven. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Kramer. We gaan luisteren naar de heer Pormes van LijstPormes en daarna tenslotte mevrouw Van den Berg van ChristenUnie.

De heer Pormes: Dank u wel, voorzitter. Voor ons ligt de begroting voor 2024, hoewel deze eigenlijk geen begroting kan worden genoemd. Zelfs bij de behandeling in PS volgende week vraag ik me af wat de politieke relevantie ervan is. Dat u er niet in geslaagd bent om een volwaardige begroting voor te leggen in vier maanden, kan niet anders betekenen dat u er nog niet uit bent. Dat is het eerlijke verhaal. Elk argument betekent een belediging voor de ambtelijke ondersteuning of een brevet van onvermogen van het college. Zoals eerder vermeld is de begroting 2024 een begroting voor het voortzetten van bestaand beleid, beleidsarm maar vooral beleidsindicatorenarm. Het coalitieakkoord wordt verder uitgewerkt in concrete voorstellen. Dit proces, aldus college, zal via een apart traject verlopen waarbij het college, samen met PS en de samenleving, de vormgeving zal bepalen. Geeft u ons nu helder aan welke concrete stappen u gaat nemen tot 22 november, want dan presenteert u dat, op welke wijze u PS en de samenleving nog gaat betrekken bij de vormgeving van de begroting. En geeft u daarbij ook een tijdschema aan tot 22 november. Voorzitter, er zijn grote financiële onzekerheden zoals de uitkering van het Provinciefonds en de aangekondigde bezuiniging van rijkswegen. En de enige zekerheid is dat de algemene uitkering vanaf 2026 een behoorlijke knal gaat krijgen. Kunt u ons

informereren over de stappen die u in het kader van de IPO gaat ondernemen? Voorzitter, Drenthe ontvangt momenteel te weinig middelen, aldus het college, en er is nog geen structurele financiering voor nieuwe uitdagingen. Is het niet gerechtvaardigd om te concluderen dat de gewijzigde begroting die wij 22 november gaan krijgen, ook onzeker is, gezien de vele onzekerheden En is het dan niet aannemelijk dat we daarna, over een aantal maanden, te maken krijgen met een nieuwe begroting, gewijzigde begroting? Graag een reactie. En bent u met ons eens dat we daarom, om die reden, geen langetermijnverplichtingen moeten aangaan vanwege deze vele onzekerheden? En als u het er niet mee eens bent, welke risico's bent u bereid hiervoor te nemen? De vrije bestedingsruimte in 2026 zal € 15 miljoen lager zijn dan in 2024. Welke maatregelen bent u voornemens te nemen om deze pijn te verzachten? Ook hierover een reactie.

De voorzitter: U heeft een vraag van de heer Schuinder van de BBB.

De heer Schuinder: Voorzitter, ik dacht, ga ik reageren op het begin van uw betoog? Dat doe ik dan hierbij alleen maar aan te geven dat ik me daar enigszins over verbaasd heb, over uw uitingen. Het feit beschamend en dat soort taalgebruik Om dat in deze zaal te doen, terwijl heel veel mensen volgens mij heel hard aan het werk zijn om dit in ieder geval voor elkaar te krijgen. Dus helaas, u ziet dat anders. Mijn vraagstelling is min of meer ook: u hebt het over uitstellen van langdurige verplichtingen. Kan u daar een concreet voorbeeld van noemen?

De voorzitter: De heer Pormes.

De heer Pormes: Eerst een korte reactie en daarna de beantwoording. Kijk, voorzitter, in juni heeft u een coalitieakkoord gesloten. 4 maanden. 4 maanden hebt u de tijd gekregen om het coalitieakkoord te vertalen in een begroting. Ik heb dat nog nooit meegemaakt. Bijna elk nieuw college doet dat binnen 1 maand, binnen 2 maanden, dan is het klaar. Dat is één. Tweede, de lange termijn. Ik heb dat gelezen in de brief. U wilt voor een termijn van 10 jaar Nedap kosten gaan uitkeren aan GAE. Voor 10 jaar! Tegen welk risico? ... Mijn probleem is: er zijn zoveel onzekerheden. Laten we geen lange termijnverplichtingen aangaan die we later niet kunnen verantwoorden. Dat is het punt.

De voorzitter: De heer Schuinder BBB.

De heer Schuinder: Ik was al even bang dat het over andere onderdelen ging dan Groningen Airport Eelde, maar u bevestigt gelukkig mijn gedachte dat u het daar over Groningen Airport Eelde heeft. En uw uitleg net is iets, volgens mij, in taalgebruik, wat ik prettiger vind dan het 'beschamend' en 'het kan zo niet' en dat soort zaken. Dank u wel voor uw toelichting daarop.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Pormes gaat verder met zijn betoog.

De heer Pormes: Dank u wel, voorzitter. In ander taalgebruik, maar we bedoelen hetzelfde. Voorzitter, hoewel in de hele begroting subsidies en personeelskosten worden geïndexeerd, is er geen indexering van de opcenten. Hierdoor laat u ongeveer een bedrag van € 750.000 onbenut, wat juist gebruikt kan worden voor andere prioritaire beleidsthema's. Kunt u ons uitleggen waarom dit niet wordt geïndexeerd en welke politieke afweging heeft het college nu gemaakt om niet te indexeren? Voorzitter, bij het begin van dit college was er een breed draagvlak voor de voortzetting van de sociale agenda. Ik verwijs u naar de heer Dekken bij de politieke duiding in juni, waarin hij expliciet heeft gesproken over die sociale agenda, dat dat overeind moet blijven. De heer Loof idem dito. En wat zien we? U komt met een boekhoudkundig verhaal door te zeggen: ja, die sociale agenda, dat is 1 januari afgelopen, want het is een investeringsagenda. U heeft er niet voor gekozen om te zeggen: we gaan dat onderdeel structureel maken in de begroting. Want dan doet u recht aan een breedgedragen opvatting hier

in de Staten. Dus waarom wordt er geen politieke keuze gemaakt, wederom? Voorzitter, ik kom bij het laatste punt, want ik zie, ik heb nog maar 6 seconden.

De voorzitter: Laatste zin is dat. Laatste zin.

De heer Pormes: U heeft aangegeven dat we in december een voorstel zullen ontvangen om GAE voor de komende 10 jaar van financiering te voorzien. Kunnen we deze maand het toetsingskader verwachten? Mogen we van u een brief tegemoet zien hoe u denkt vorm te geven in relatie tot het protocol Verbonden Partijen? Graag een reactie. Ik dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Pormes. Dan als laatste mevrouw Van den Berg van de Christen-Unie.

Mevrouw Van den Berg: Dank u, voorzitter. Voorzitter, de ChristenUnie heeft ook even moeten zoeken hoe we nu met deze begroting om moeten gaan. En ik deel wel met een collega dat we dit als een tijdelijke begroting kunnen zien. Wij zullen daarom wijzigingsvoorstellen bewaren voor de definitieve begroting. Wel willen we bij deze begroting alvast een blik vooruit geven en met name dan, daar hebben we nu een keer de gelegenheid voor, over vorm en omvang. En voor de ChristenUnie zijn een aantal zaken belangrijk bij een begroting, los van inhoudelijke belangen. Wij willen ze graag zo reëel mogelijk begroten en geen rekeningen doorschuiven naar volgende generaties. En door onze ooghaaren heen kijkend naar deze begroting, hebben we onder andere samen met de PVV wel wat zorgen over dat reëel begroten. Met name als het gaat om de meerjarenbegroting zouden wij andere keuzes gemaakt hebben. We hebben nu geen sluitende meerjarenbegroting en het lijkt erop dat we her en der gokken op meevallers. En daar is de ChristenUnie niet van, zoals u weet. Ik noem hier drie voorbeelden: het incidenteel boeken van structurele personeelskosten, 14 fte, met de hoop op een inverdieneffect. Wat ons betreft moet je hier dan ook een structurele dekking voor opnemen en dan kun je altijd nog positief bijstellen als dat kan. Een andere, voor de te verwachten financieringsbehoefte vanaf 2025 wordt geen rente opgenomen in de meerjarenbegroting, terwijl je natuurlijk kunt uitrekenen dat er tegen die tijd wel rentelasten zijn. Waarom maakt het college deze keuze? Graag een reactie. En waar wij ook ons zorgen over maken, is de reserve voor het wegenonderhoud dat 1 jaar eerder leeg is dan verwacht. En ondanks technische vragen, krijgen we niet goed scherp hoe dit zit en hoe dat kan. Daar zouden we graag meer uitleg over willen en dat mag door een brief. Kunnen wij die krijgen? En meer over het algemeen, ook aansluitend bij mijn interruptie met de VVD, vragen wij het college of wij bij de gewijzigde begroting 2024 ook een overzicht kunnen krijgen van dit soort gokjes in de begroting. Het tweede punt dat wij belangrijk vinden in een begroting is dat wij een begroting krijgen waar wij als Staten mee aan het werk kunnen. Dus een leesbare en begrijpelijke begroting, maar vooral ook een begroting waarin heldere en concrete doelen staan, zodat we na 1 jaar ook echt kunnen kijken of die gehaald zijn. En op dat punt kan het stuk echt beter. En als collega's ondergetekende technische vragen stellen, lijkt het soms wel of de beantwoording er niet echt op gericht is om ons een zo duidelijk mogelijk beeld te geven. En dat belemmert ons in onze taak als lekenbestuur. Ook missen we scherpe doelen in de begroting. Anderen hebben dat ook al genoemd. Wij willen graag weten waar het college heen wil en waar we ze op mogen toetsen aan het eind van het jaar. Waar we dat wel zagen, was op pagina 57, over de fiets. Daar gaat het over de realisatie van een deeltraject Yde De Punt, planuitwerking traject Onlanden. En zo nog een aantal hele concrete punten. Kun je gewoon na 1 jaar kijken hoe het er voorstaat. Maar, voorzitter, toen we even in de begroting van vorig jaar keek, bleken dezelfde doelen erin te staan. En we keken voor de zekerheid nog even 1 jaar terug en daar vonden wij weer dezelfde doelen. We weten dat er veel gebeurd is rond de fiets, maar voor ons is dit dus nu niet inzichtelijk. Kortom, werk aan de winkel, duidelijke doelen stellen, zodat we zien welke stappen er gemaakt worden. En we willen hier ook graag met de Werkgroep Programmabegrotingen GS mee aan de slag. Ook als we kijken naar de post 102, over de goede invulling van de rijkstaken,

zie je die onduidelijkheid. Dat gaat onder andere over de aanpak van ondermijning. En terwijl de SP daar nog € 1 miljoen beschikbaar ziet voor ondermijning, moet je als je goed leest, maar dat is dus het probleem met die leesbaarheid... € 1 miljoen is voor de Koning en € 66.000 blijft er over voor ondermijning en andere zaken.

De voorzitter: Wilt u afronden?

Mevrouw Van den Berg: Zover ben ik... Ik ga mijn best doen. Wij vinden dat echt te weinig en zullen richting PS van 20 december ook met een voorstel komen. Graag met andere fracties om een versneling aan te brengen als het gaat om ondermijning. Even kijken, ik moet nu natuurlijk schrappen, even kijken. Toegankelijkheid publieksversie is door Volt genoemd. We sluiten graag aan bij de vraag van het CDA over voorstel voor Koningsdag, wij zouden graag een separaat voorstel zien. En verder kunnen wij instemmen met de voorgestelde wijzigingen en klopt ons hart vol verwachting richting december.

De voorzitter: Dank u wel, het lijkt wel alsof iedereen vandaag moeite heeft om het binnen de tijd te houden. Ik wil toch wel heel graag een oproep doen, ook voor de volgende keer: 4 minuten is 4 minuten, 3 minuten is 3 minuten. Volgende keer gaan we daar echt nog scherper op zitten. Dus een waarschuwing: ja, het wat voor de één geldt moet voor de andere ook gelden. En voor het college geldt 15 minuten. Maar de heer Van Dijk, die gaat ons vast verrassen. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Van Dijk: Wir schaffen das, denk ik. Even kijken, waar zit dat ding? Aan de voorkant? Oh hier. Goed zo. Dank u wel, voorzitter. Er staan de komende tijd diverse financiële documenten op de agenda van uw Staten. En sommige fracties refereerden er al aan. En alvorens te beginnen met inhoudelijke beantwoording op de gestelde vragen, lijkt het me goed om de samenhang van die verschillende documenten hier toch nog even kort te schetsen, ook naar aanleiding van een paar vragen en ook voor de mensen thuis en op de tribune. Vandaag staat de beleidsarme begroting op de agenda. Maar uiteraard staat die begroting op zichzelf vol met beleid. Ook dat werd net al aangegeven. Het gaat er hier vooral om dat níeuw beleid nog niet aan u is voorgelegd in deze begroting. En hiervoor gebruiken we het document waarin het coalitieakkoord is uitgewerkt. En dit doen we op deze manier, zodat er in ieder geval tijdig een vastgestelde begroting 2024 bij onze toezichthouder Binnenlandse Zaken ingediend kan worden, want dat moet namelijk voor 15 november gebeuren. En op het moment dat het coalitieakkoord gereed was, was de verwerking van de begroting als dusdanig vergevorderd, de heer Pormes, dat de uitwerking van het coalitieakkoord daar niet meer ingevoegd kon worden. Daarnaast volgt binnenkort dus ook de derde actualisatie van de begroting 2023 en die zal worden besproken in de commissie op 6 december en op 20 december in de Statenvergadering. Op de agenda zal deze behandeld worden voorafgaat aan de uitwerking van het coalitieakkoord, omdat de stand van de derde actualisatie nodig is bij de verwerking van de voorstellen in het coalitieakkoord. En dan hebben we de griffie ook nog het aanbod gedaan om met name het financiële perspectief, veel fracties vragen ernaar, nader met u te bespreken in een informatieve sessie op 29 november. Want daarin kan er voor de Staten helder worden gemaakt wat de verschillende consequenties zijn van de keuzes en welke invloed dat heeft op het bekende ravijnjaar 2026 en de jaren daarna. Dus dat aanbod ligt er gewoon en dat kan ingepland worden.

De voorzitter: Een vraag van de heer Pormes.

De heer Pormes: Dank u wel, voorzitter. De gedeputeerde noemt mijn naam, dus ik reageer maar even. We hebben één zekerheid bij de provincies, namelijk dat we vastgestelde tijden, om de 4 jaar, verkiezingen hebben. En dan wordt een college gekozen en er wordt dan een begroting gepresenteerd. Maar dit is voor het eerst. En dan moet u me uitleggen waarom u er niet in geslaagd bent om in

4 maanden tijd wijzigingen in te voeren in de begroting. Want wat zijn we nu aan het doen? Er wordt gezegd: van die begroting wordt volgende week besproken, maar het is alleen maar proforma omdat het wettelijk moet. Ja. Dat is nog nooit eerder voorgekomen. Dus wat is nu het verschil wat u nu doet en waar alle vorige colleges wel in zijn geslaagd?

De voorzitter: De heer Van Dijk.

Gedeputeerde Van Dijk: Voorzitter, dat is helemaal niet ingewikkeld. Wij waren één van de laatste provincies die een college hadden. En dat heeft dus tijd gekost. En dus kost het ook tijd om een coalitieakkoord met elkaar te bedenken, vast te stellen, het erover eens te worden en houd je minder tijd over om die door te rekenen. En ik heb u net aangegeven dat er te weinig tijd was, omdat men al zo ver was met de voorbereidingen van deze begroting, dat het coalitie kort hier niet meer in verwerkt kon worden. Dat hebben we al eerder uitgelegd aan uw Staten, en eigenlijk vind ik het een beetje zonder dat ik daar nu mijn tijd aan moet besteden. Maar ik heb volgens mij heel duidelijk uitgelegd, dus ik ga graag verder, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Ga verder. Ga maar niet verder, want mevrouw Van den Berg van de ChristenUnie heeft een vraag.

Mevrouw Van den Berg: Dank u, voorzitter. Ik zal de heer Pormes een beetje helpen. Volgens mij, maar dat is een vraag aan het college, ligt er nu geen beleidsrijke begroting doordat er geen coalitieakkoord met financiële onderbouwing was? Als die er was geweest, hadden we dat nu prima doorvertaald kunnen hebben. Klopt dat?

De voorzitter: De heer Van Dijk?

Gedeputeerde Van Dijk: Ja, dat zeg ik net, die is er inderdaad nog niet. Die is er nú wel en die krijgt u zo meteen op 6 en 20 december. [rumoer] 6 en 20. 6 in de commissievergadering 20 in de Provinciale Staten.

De voorzitter: Niet tweede kerstdag, nee, 6 én 20. [gelach] Mevrouw Van den Berg, nog in tweede instantie?

Mevrouw Van den Berg: Nee maar goed, dat is natuurlijk geen, hoe zeg je dat, natuurramp geweest. Dat is een keuze geweest van deze coalitie om géén financiële doorrekening te maken. En dat is spijtig. Maar goed, daar hebben wij de snooze knoppen, die hebben wij al eerder benoemd. En die zit nog lekker ingedrukt.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Zandvliet, SP.

De heer Zandvliet: Ik wil hier een beetje op voortborduren, want mijn collega-commissielid de heer Van de Weg, die agendeert me hier ook op. Beleidsarm en uw omschrijving ervan, dat kun je natuurlijk op verschillende manieren interpreteren. Dus om een beetje een vooruitblik te krijgen voor die 6 en die 20 december... Kunnen wij ervan uitgaan dat in 'beleidsarm' nog ruimte is om tot gezamenlijk keuzes te maken en tot beleid te komen? Of gaan we straks een dichtgetimmerd stuk krijgen waarin het hele coalitieakkoord gepropt is, en dat is het? Want we hebben vandaag een stukje geproefd van die nieuwe bestuurscultuur. Dat vond ik wel een prettige en volgens mij zijn er meerdere deze zaal die dat zo hebben ervaren. Het zou natuurlijk prachtige kans zijn om op 6 december een stuk te krijgen waar die ruimte nog is, om gezamenlijk tot goede keuzes te komen. Ik ben benieuwd hoe de gedeputeerde dat ziet.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Dijk: Dank u wel, voorzitter. Die vraag is ook gesteld door de heer Pormes en door de heer Loof. Kijk, op zich... U vertegenwoordigt natuurlijk ook die samenleving. En het voorbeeld van zojuist de cultuurnota, geeft denk ik ook aan: wij gaan ook met partijen in gesprek. Ook over onderdelen, niet alleen met de samenleving. We gaan met instellingen én de samenleving in gesprek en ik denk dat de cultuurnota daar een heel mooi voorbeeld van is. Zo willen we dat ook aanpakken op andere onderdelen uit de begroting.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Zandvliet gebaart, wat bedoelt u?

De heer Zandvliet: En dus ook in de begroting begrijp ik goed?

Gedeputeerde Van Dijk: Ja.

De voorzitter: De heer Van Dijk gaat verder met zijn verhaal.

Gedeputeerde Van Dijk: Ik zou zeggen dat deze toelichting die ik net gaf over de samenhang van de verschillende stukken, voor sommigen wellicht overbodig was, omdat we delen hiervan ook al schriftelijk met de Staten hebben gedeeld. Maar het leek me toch goed om daar even mee te beginnen. Dan terug naar het agendapunt van vandaag, de begroting 2024. Uiteraard ben ik blij dat we u een sluitende begroting voor het jaar 2024 aan kunnen bieden. Maar zoals u weet, voorzitter, is het wel noodzakelijk dat we op korte termijn gaan toewerken naar maatregelen die borgen dat we ook voor de jaren 2026 en verder begrotingen kunnen aanbieden die duurzaam in evenwicht zijn. Ook daar refereren sommige fracties al aan. Er stond letterlijk een stukje tekst in de inleiding. En dat lijkt geen sinecure, op dit moment. Want als er niets verandert wat betreft de middelen die we vanuit Den Haag gaan ontvangen via onder andere Provinciefonds, dan zullen we al in 2024, het komende jaar dus, moeten gaan nadenken over taken die we vanaf 2025 of 2026 niet meer uit kunnen voeren. Simpelweg omdat de middelen er dan voor ontbreken. Op dit moment wordt er zowel vanuit de VNG als vanuit IPO zwaar ingezet op herverdeling dan wel op die grotere "koek" voor zowel de gemeente als de provincies. En die geluiden zullen ook worden ingebracht bij de formatietafel op het moment dat het zover is. Er werden ook vragen gesteld aan het college van: hoe doet u dat dan vanuit IPO? Nou zo dus. En mochten daar resultaten uit voortkomen dan zullen we u uiteraard op de hoogte houden. Goed, en dan kijk ik even naar de gestelde vragen uit mijn portefeuille. Er vielen mij... Het viel me op dat er een paar vragen waren over water, landbouw en natuur in brede zin. Ik denk, die komen ook terug in het DPLG proces, zoals laatst hier al in deze zaal is besproken. En daar is ook toegezegd dat we op de hoogte houden middels brieven en informatiebijeenkomsten. Daar nemen we dan ook de vragen die daar gesteld zijn nu vandaag in mee, wat ons betreft. Dan loop ik even kort de fracties bij langs. De heer Loof, ik zei het net al, refereerde aan hoe zit het dan met de samenleving? Hoe betrek je die erbij? Dat heb ik net toegelicht in reactie op de vraag van de heer Zandvliet. Even kijken hoor, u stelde ook nog de vraag: die 500.000 inwoners, stelde u nog een vraag over. De kerngegevens. We hebben die 500.000 gebaseerd op een prognose van CBS En u heeft wat mij betreft een punt, want dan had die 500.000 ook in de kerngegevens moeten staan. Dus waarschijnlijk is dat een definitief getal van CBS over een bepaald jaar of zo. Maar feit is, die 500.000 inwoners hebben we wel gehaald, anders zaten we hier inderdaad nu niet meer 43 man.

De voorzitter: U heeft een vraag van mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel, voorzitter. Begrijp ik nu uit de woorden van de gedeputeerde dat vragen die betrekking hebben op landbouw of water of klimaat, dat dat niet wordt beantwoord vandaag, omdat we dat dan bespreken bij het DPLG? Is dat wat u zei?

Gedeputeerde Van Dijk: Dat is mijn...

De voorzitter: De heer Van Dijk.

Gedeputeerde Van Dijk: Sorry, voorzitter. Dat is mijn voorstel inderdaad, omdat het elke keer terug komt. Elke keer vragen over natuur, water, landbouw. Het lijkt mij verstandig om dat op één plek te doen. En ik geef net aan: dat kan wat ons betreft het beste in de hele... Alle sessies over de DPLG, middels brieven, middels bijeenkomsten, et cetera.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Het lijkt mij een te belangrijk onderwerp om te zeggen dat als wij de begroting bespreken, dat die vragen niet beantwoord worden op dat moment. Dat is gewoon hoe wij werken. En het punt van orde zou ik willen maken, om dat absoluut niet te accepteren als Provinciale Staten.

De voorzitter: De heer Van Dijk.

Gedeputeerde Van Dijk: Dank u, voorzitter. Kijk, er is al een paar keer gezegd: in december, 6 en 20 december, gaan we het hebben over het doorrekenen van het coalitieakkoord en over de plannen van dit college. Ook daar wordt het dan weer besproken. Anders blijf je het bespreken. Dit is een begroting, een beleidsarme begroting. Dus waarom zouden we nu alles dubbel opdoen, wat ons betreft? Dus nogmaals, wat ons betreft kunnen we er uiteraard over spreken in december en in de hele, alle sessies rondom het DPLG.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker, gaat uw gang.

Statenlid Zuiker: Ik wil graag even voorleggen aan de vergadering, want de Provinciale Staten gaan natuurlijk zelf over hoe we vergaderen en wat we wel en niet willen bespreken... Ik zou graag willen dat u inventariseert of de vragen die over landbouw gaan of over klimaat of water, vandaag kunnen worden beantwoord. [overleg]

De voorzitter: Ja, ik overleg eventjes aan mijn rechterkant, zoals u ziet, want volgens mij gaat de gedeputeerde gewoon echt over zijn eigen antwoorden. En als hij ergens op wil antwoorden, dan antwoordt hij en als hij ergens niet op wil antwoorden, dan antwoordt hij niet. Tenminste dat wordt mij even ingefluisterd.

Statenlid Zuiker: Voorzitter, het is toch een proces...

De voorzitter: Eén moment, mevrouw Zuiker. Ik kijk... Ik overleg nog heel even. Ja, ik begrijp dat wij dienen te respecteren dat de gedeputeerde op zijn eigen manier en op zijn eigen moment gaat antwoorden. En dat is dus in december en dan heeft u gewoon eventjes geduld te hebben. Mevrouw Zuiker.

Statenlid Zuiker: Volgens mij deed de gedeputeerde een procesvoorstel. En dat is namelijk dat hij het dan wil beantwoorden. Volgens mij kunnen wij zeggen of wij daarmee akkoord zijn of niet.

De voorzitter: Dat wordt een beetje welles nietes, zo. Ik hoor van mijn rechterkant anders. U vindt het één, wij vinden het ander. Ik zie dat de heer Pormes bij de interruptiemicrofoon staat. Ik geloof niet dat we gaan interrumperen hier. Als u ook een ordevoorstel heeft, dan mag dat gewoon vanaf uw plek. Of heeft u een ander? Heeft u nog een vraag aan de gedeputeerde? Want dit is nu wel een beetje bijzonder wat u nu doet.

De heer Pormes: Ik wil gewoon een interruptie maken op datgene wat...

De voorzitter: Ja, maar we zijn nu nog even met een ordevoorstel bezig, dus ik stel voor dat u even gaat zitten. Dat u even gaat zitten en dat wij eventjes... Mevrouw Zuiker, wilt u met mij meegaan in het verhaal dat de gedeputeerde in december antwoord gaat geven op de vragen die u net heeft gesteld?

Statenlid Zuiker: Voorzitter, daar wil ik absoluut niet in meegaan. Wij zijn nu aan het vergaderen. Wij willen nu antwoorden op vragen die wij nu hebben. We kunnen ook wel één keer per jaar vergaderen doen we alles in één keer. Nee, wij hebben het gewoon elke... Elke week hebben we het over landbouw. Zo belangrijk is het hier!

De voorzitter: Gedeputeerde, wilt u er anders op antwoorden?

Gedeputeerde Van Dijk: Ja hoor, want we kunnen die vragen wel beantwoorden. Dat is het probleem niet. Alleen dan vallen we in herhaling en krijgt u hetzelfde antwoord dat u vorige week en de week tevoren heeft gehad. Dus prima, wat mij betreft gaan we dat gewoon doen.

De voorzitter: Doet u dat dan maar gewoon.

Gedeputeerde Van Dijk: Dus prima. Maar nogmaals, ik vind het een beetje zonde van de tijd. Goed, dan ga ik even door met mijn lijstje van de fracties, even kijken. Dan kom ik bij de heer Zuur van het CDA. De opmerking over de reserve wettelijke boscompensatie. Terecht en die nemen we ook even mee. Even kijken, Koningsdag daar komt collega Otter nog even op terug.

De voorzitter: U heeft een interruptie van de heer Pormes.

De heer Pormes: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ik begin me toch een beetje te ergeren ook aan de toonzetting dat heb ik ook bij de vorige bijeenkomsten gehad. Eén van de belangrijkste kerntaken van Statenleden is om een begroting vast te stellen. Dat is een belangrijk onderdeel. En dan stellen we vragen, we hebben opmerkingen. En we verwachten dan ook een eerlijk antwoord. En niet van: dat heeft eigenlijk geen zin, maar goed. Dat is niet de wijze waarop het college hier op dient te reageren. Dat kan gewoon niet. U moet ons gewoon serieus nemen. Het is een belangrijke kerntaak van ons. Daarvoor zitten we hier en dan kunt u ons niet afschepen met dat u zegt van: nou ja, goed, het heeft geen zien.

De voorzitter: Ik vind dit een beetje mosterd na de maaltijd, de heer Pormes. Volgens mij was de heer Van Dijk net begonnen aan de beantwoording.

Gedeputeerde Van Dijk: Ja en voorzitter, met uw permissie... Als ik kijk hoe vaak en hoe intensief wij hier in deze Staten de thema's rondom natuur, landbouw, stikstof met u bespreken, dan kunt u het college er zeker niet van betichten, de heer Pormes, dat wij dat zomaar even doen. Dat neem ik u echt kwalijk. Goed.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Van Dijk: Ik ga naar het CDA, Koningsdag zei ik net wordt even door collega Otter opgepakt. Die is zeker niet verborgen in de begroting, want er staat toch heel duidelijk € 1 miljoen. Dus ik weet niet wie die opmerking maakte, maar hij is zeker niet verborgen in de begroting. En... Dan de cultuurnota. De knelpunten voor wat betreft... Even kijken, hoor. Oh, ja. Investerings die vrijvallen om tekorten in bijvoorbeeld de cultuursector te dekken. Op zich wordt de cultuursector al geïndexeerd. En daar wordt nu en dan en waar nodig ook de vrije bestedingsruimte al voor gebruikt.

De voorzitter: Een vraag van de heer Zuur van het CDA.

De heer Zuur: Dank u wel, voorzitter. Inzake het mogelijk verborgen staan van... Hij staat in de begrotingswijziging 2023. Hij staat niet in de begroting 2024. Hij staat ergens helemaal achteraan. Er zit geen voorstel bij. Wij hebben eerder aandacht gevraagd, meerdere partijen, om dergelijke voorstellen en zeker van deze omvang, zou ik bijna willen zeggen, om die door middel van een apart Statenvoorstel in behandeling te geven, zodat we er ook terdege over kunnen praten. Het geeft niets aan over er wel of niet mee eens zijn. Het is gewoon de zorgvuldigheid die naar onze... Naar de mening van een aantal partijen zou moeten bestaan in deze Staten. Dus graag een apart Statenvoorstel daarover, met een onderbouwing met daarbij ook een dekkingsvoorstel. Dat zouden we zeer op prijs stellen.

Gedeputeerde Van Dijk: Ja.

De voorzitter: De heer Van Dijk.

Gedeputeerde Van Dijk: Nee, dat we elkaar goed verstaan, maar die € 1 miljoen, die staat volgens mij toch echt heel duidelijk in de begroting 2024 benoemd. En collega Otter zal inderdaad zo meteen ook aangeven dat wat ons betreft daar gewoon een apart voorstel voor naar de Staten toekomt op het moment dat duidelijk is wat de feitelijke kosten zijn. Ambities nog haalbaar... Dat hebben een heleboel fracties natuurlijk aangegeven. Dat gaan wij u uitgebreid toelichten als de Griffie inderdaad die sessie op een 21 november kan inplannen, even wat informeler. En anders doen we dat op 6 en 20 december, zullen we dat met u doornemen. Dat geldt ook voor de heer Bos. Die gaf ook dezelfde opmerking dat we keuzes moeten maken, en terecht.

De voorzitter: Een vraag van de heer Zuur, CDA.

De heer Zuur: Dank u wel, voorzitter. Wij hadden nog een hele belangrijke vraag en dat is in hoeverre de instanties risico's lopen met de voorgestelde procedure richting de bekostiging per 1 januari. Ik heb even de BOKD genoemd, maar dat geldt voor meerdere instanties die medewerkers hebben die ze perspectieven bieden, activiteiten die zijn ontplooid wellicht onder de investeringsagenda, de sociale agenda... lopen die risico om 1 januari te stoppen, waarbij het geïnvesteerde geld gewoon eigenlijk verloren is?

De voorzitter: De gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Dijk: Terechte vraag, die zal ook worden beantwoord door collega Turenhout. En wij zullen ook met een voorstel komen in het stuk dat nog naar u toekomt hoe hiermee om te gaan. Dus daar staat het heel concreet in en collega Turenhout zal er nog ook een paar woorden aan wijden. Terechte opmerking.

De voorzitter: Een vraag van mevrouw Kramer van Volt.

Mevrouw Volt: Voorzitter, de gedeputeerde was net iets aan het oplezen, hij brabbelde daar wat bij. Dus ik wilde even checken of ik het goed begrepen heb. Hij het over doelstellingen, Uitdagingen, kom ik op terug in december. Heeft u het dan over het ravijnjaar?

Gedeputeerde Van Dijk: Ja.

Mevrouw Kramer: Oké, dat hoorde ik niet, maar dat wilde ik even...

Gedeputeerde Van Dijk: Nee, excuus, de uitdaging waar we voor staan, is het ravijnjaar, dat gaf ik in mijn algemene inleiding ook al aan. Dat is een heel grote uitdaging. En wij zullen, heb ik aangegeven ook in mijn inleiding, al volgend jaar daar heel nadrukkelijk keuzes in moeten maken. Als er niks verandert voor wat betreft grotere "koek", herverdeling Provinciefonds, et cetera, et cetera. En dat willen we ook al laten zien in die sessie van 29 november, als die doorgaat, wat ons betreft staat het aanbod en anders zullen we dat laten zien op 6 en / of 20 december. Ja?

De voorzitter: Dank u wel, een vraag van mevrouw Van den Berg van de ChristenUnie.

Mevrouw Van den Berg: Dank. Ook twee openstaande vragen nog die ik nog even onder de aandacht breng. De eerste ging over een overzicht van de gokjes in de begroting. Als het gaat over bijvoorbeeld het niet opnemen van rente, kunnen we dat dan ook rond de begroting verwachten, waarin de keuzes die u daarin maakt, dat we dat inzichtelijk hebben? En het tweede was ook echt heel concreet over het niet opnemen van rente voor die financieringsbehoefte vanaf 2025, waarom heeft het college deze keuze gemaakt?

De voorzitter: De heer Van Dijk?

Gedeputeerde Van Dijk: Voorzitter, ik was nog niet in mijn lijstje aan de ChristenUnie toegekomen. Maar wat mij opviel in uw bijdrage is dat u een aantal malen refereerde aan vragen die gesteld zijn en waar ook keurig antwoord op is gekomen in de technische vragen, onder andere over die keuze voor het niet opnemen van rente. Daar is gewoon keurig antwoord op gegeven in de technische vragen. Dus ik zal die er nog even bij pakken als ik u was.

De voorzitter: Mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Zal ik netjes doen, en ik kom daar in mijn tweede termijn op terug, de tweede vraag.

De voorzitter: Dank u wel, u wilt nog een antwoord op uw tweede vraag.

Gedeputeerde Van Dijk: Ik hoorde alleen de vraag over de rente, maar dan heb ik iets gemist nog, sorry.

De voorzitter: Wilt u nog een keer herhalen?

Mevrouw Van den Berg: Ja zeker, dat ging over de gokjes. Of we een overzicht kunnen krijgen van de keuzes die het college in de herziene begroting straks maakt op meevallers. Bijvoorbeeld door te zeggen 14 fte extra personeelslasten, we verwachten wel een inverdieneffect dus we gaan dat maar voor 5 jaar incidenteel opnemen in de begroting. Dat vind ik een gokje op die meevaller. Dat soort gokjes, noem ik het maar, zou ik graag inzichtelijk willen hebben.

De voorzitter: De gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Dijk: Ik denk dat we dit soort dingen ook inderdaad meenemen in het verhaal voor 6 en 20 december. Dan wordt heel duidelijk uitgewerkt van hoe gaan wij om met middelen die eventueel vrijvallen? Wat gaan we daarvoor doen? Wat doen we met alle reserves die we hebben? Vrije bestedingsruimte? Dat komt er allemaal in naar voren en dit soort zaken zullen er ook in meegenomen worden.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw beantwoording.

Gedeputeerde Van Dijk: Ja, even kijken. De heer Steenberg en ook nog andere fracties, meen ik mij te herinneren, die kwamen nog even over de motorrijtuigenbelasting, de opcenten. Eens dat het wordt bevroren en u gaf aan: kunnen we dan de meeropbrengsten vanaf 2025 gebruiken voor het verlagen van die opcenten? Eigenlijk geeft u dan ook direct ruimte weg om bijvoorbeeld het ravijnjaar op te lossen. Dus dat vind ik dan een beetje lastig. U heeft andere collega's al horen zeggen van waarom hebben jullie eigenlijk die opcenten bevroren? Dat is een keuze geweest op dit moment. Maar om dan ook nog in de toekomst wellicht die opcenten te verlagen, dan wordt het probleem wel heel erg groot. In 2025, denk ik. Dus even vandaar. Dan inderdaad nog wat vragen over Groningen Airport Eelde zag ik voorbijkomen. Die worden beantwoord door collega Otter. 2026, de keuzes, de heer Omlo, heb ik al gezegd. Even kijken, de VVD, u had ook nog een vraag. Even kijken. Geld dat overblijft inzetten voor nieuw beleid. Ja, op zich doen we dat altijd al. Als er geld overblijft dan gaan we kijken: wat voor nieuw beleid staat er op de rol? En dan wordt het er ook vaak voor ingezet, zoals u uit voorgaande jaren wellicht nog weet. En de financieringsreserve aanwenden voor nieuw beleid. We hebben dan weinig andere keuze. Als we meer willen dan waar geld voor is, dan zullen we dat daarvoor moeten inzetten en dat gebeurt ook al. Even kijken. Heel veel ravijnjaar, die heb ik al beantwoord, denk ik. Die visualisatie van mevrouw Kramer. Die vind ik wel heel erg leuk. Want, ik zal u vertellen: u weet, ik was hiervoor wethouder in De Wolden. En hadden we elk jaar een prachtige visualisatie over de begroting. Dus ik vind het een heel goed idee. We hebben hier ook mensen in dienst die heel mooi kunnen tekenen en prachtige visualisaties kunnen maken, weet ik. Dus ik vind het een heel goed voorstel en die neem ik graag over. Ik denk, het college neemt dat graag over, dat durf ik hier wel toe te zeggen. Ja.

De voorzitter: Mevrouw Kramer.

Mevrouw Kramer: Wat een heerlijk enthousiaste reactie, mevrouw de voorzitter, van de gedeputeerde. Het gaat mij om visualisaties waarbij we koppeling leggen met de ambities. Dat dat nog eventjes duidelijk is. Niet een visualisatie van het gaat om zo veel geld, maar echt een koppeling.

Gedeputeerde Van Dijk: Ja, maar daar kunnen we iets van maken. Daar kunnen we wel iets van maken. Als u daar nog input voor wilt leveren, graag. Maar ik vind het een heel goed idee. Kijk maar eens even op de begroting van De Wolden hoe wij het deden in De Wolden.

Mevrouw Kramer: Ga ik dat doen. Doen we allemaal!

Gedeputeerde Van Dijk: Helemaal goed. Dan, voorzitter, heb ik denk ik de vragen die voor mijn portefeuilles relevant waren en die beantwoord moesten worden, heb ik beantwoord. En dan geef ik graag het woord aan mijn collega's.

De voorzitter: Dank u wel. Wie is de volgende in de rij? De heer Otter? De heer Otter. Ik zie de heer Pormes naar voren komen. Is dat voor de heer Otter of is dat nog voor... Maar dan bent u wel weer laat.

De heer Pormes: Mevrouw de voorzitter, ik heb keurig gewacht tot hij zijn verhaal heeft beëindigd. Toen ben ik gaan lopen. Ik wil niet taxeren hoe hij...

De voorzitter: Het woord is aan de heer Pormes, gaat uw gang. Korte vraag graag.

De heer Pormes: Voorzitter, ik heb een heel korte vraag. Er is een verschil tussen indexeren en bevriezen. En mijn vraag ging over het indexeren. Want dat betekent ook dat je eigenlijk bevriest, want elke instelling wordt gewoon geïndexeerd. Dat kan als normaal worden beschouwd zonder dat het verhoogd wordt. Dus mijn vraag was: wat is nu de politieke afweging om niet te indexeren?

De voorzitter: Dank u wel, de heer Van Dijk.

Gedeputeerde Van Dijk: Dat is een goede vraag. Het is gewoon, voor zover ik me kan herinneren, in de coalitieonderhandeling heel nadrukkelijk op tafel gekomen en daar is een politieke keuze gemaakt. Dus door de coalitiefracties om hem niet te indexeren en om hem te bevriezen.

De heer Pormes: Maar u geeft geen antwoord op mijn vraag.

De voorzitter: U loopt al zo lang mee, de heer Pormes.

De heer Pormes: Mevrouw de voorzitter, dat was geen antwoord op mijn vraag, want ik vroeg: wat is de politieke afweging? Niet het besluit op zich, maar wel de afweging die heeft geleid om het niet te doen.

Gedeputeerde Van Dijk: Misschien moet u dat dan... Sorry, mevrouw de voorzitter.

De voorzitter: De heer Van Dijk.

Gedeputeerde Van Dijk: Misschien moet u dat dan vragen aan de fractievoorzitters van de coalitiepartijen, want wij voeren uit. Dit is een politieke keuze geweest, een afweging geweest in de coalitie en zo is die ook in de begroting terechtgekomen.

De voorzitter: Dank u wel. Het woord is aan de... Nee, het is klaar. Het woord is aan de heer Otter. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Otter: Dank u, voorzitter. Laten we met iets moois beginnen en dat is Koningsdag volgend jaar in de provincie Drenthe en in Emmen. Daar zijn wat vragen over gesteld. Het is misschien ook een beetje op het terrein van de van de commissaris, maar goed, die is er niet. Dus vandaar dat ik het ook wat oppak. Ik ben in ieder geval blij, want ik heb vanmorgen gehoord dat hier in de breedte heel veel waarde gehecht wordt aan tradities en erfgoed en dat soort zaken. U wordt op uw wenken bediend, want Koningsdag is wat mij betreft zo een traditie en is ook een beetje erfgoed en maakt geen lawaai. Misschien een beetje gejuich en geklap maar geen luide knallen. Dan begrijp ik terecht, er is € 1 miljoen voor gereserveerd en de bedoeling is om dat te matchen met Emmen. Dit is eigenlijk een inschatting. En ik kan ook heel goed leven met het feit dat u zegt: kom nog eens even met een apart voorstel naar PS toe, om in ieder geval ook een beetje inzicht te geven. Van waar is dat allemaal ook een klein beetje voor bedoeld? En misschien dan niet om op onderdelen dan te zeggen: weet ik veel... Dat koor of dit hoeft niet. Ik denk niet dat we op dat niveau ons ermee bemoeien, maar dat u wel wat inzicht krijgt waar het geld naartoe gaat. Maar ik denk wel dat het goed is om het in deze begroting alvast wel te reserveren.

De voorzitter: U heeft een vraag van de heer Zandvliet, SP.

De heer Zandvliet: Fijn, u zegt: komt u dan met een voorstel. Bij deze zou ik u graag willen voorstellen dat u komt met dat wat u net zei, zodat we dan met elkaar het politieke debat daarover kunt voeren. Dus als u dat kan toezeggen, dan hebben we die alvast op het lijstje.

De voorzitter: De gedeputeerde.

Gedeputeerde Otter: Voorzitter, dus ik heb gezegd: er komt een voorstel. Maar het lijkt me wel goed om er in deze begroting vast wel een bedrag voor te reserveren. Goed, even zien. Dan zijn er ook een hele hoop... Door verschillende partijen wat opmerkingen gemaakt, over toch een klein beetje over landbouw, stikstof, circulair. En eigenlijk heeft de heer Van Dijk, mijn collega, daar al iets over gezegd. Ik wil ook eigenlijk gewoon de woorden herhalen. Wij zijn uitgebreid bezig met het opstellen van gebiedsprogramma's DPLG. En daarin moeten een hele hoop zaken uitgewerkt worden. En daar zijn we ook heel veel geld voor nodig en dat is geen geld wat eigenlijk... De bedragen zijn dusdanig hoog, die kunnen wij niet uit onze begroting dekken. Dus daarvoor zijn we ook erg afhankelijk van het geld wat van het Rijk komt. U weet ook, we hebben € 476 miljoen gevraagd ... voor 1,5 à 2 jaar. Ik vrees dat we dat ook niet krijgen, want ik begrijp dat er landelijk gepraat wordt nu over € 1,3 miljard. 12 provincies. Dan misschien dat we, als we een beetje meer krijgen, dan weet u wel dat we misschien maar een kwart krijgen van wat we gevraagd hebben. En dat is allemaal wel een beetje van invloed op al die plannen waar we allemaal mee bezig zijn. En daarom is het ook lastig om dit gewoon op te nemen in de begroting door te zeggen: we trekken bijvoorbeeld voor aanpak stikstof zoveel geld uit en we krijgen zoveel van het Rijk. Zo werkt het gewoon op dit moment niet.

De voorzitter: U heeft de vraag van de heer Steenbergen van Sterk Lokaal Drenthe.

De heer Steenbergen: Ik wil graag nog even terug naar Koningsdag. U zegt: € 1 miljoen van de provincie en € 1 miljoen van Emmen. Dan gaan we dus in totaal als provincie Drenthe meer besteden dan in Rotterdam wordt besteed. Is dat juist?

De voorzitter: De gedeputeerde.

Gedeputeerde Otter: Voorzitter, dat is... Dan zijn wij bijzonder zuinig, want Rotterdam, schrik niet, heeft € 7 miljoen gekost.

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Steenbergen: Dan ben ik verkeerd geïnformeerd.

Gedeputeerde Otter: Voorzitter, ik denk dat we even kijkend... Dat is allemaal nog een beetje in beweging, maar dan zitten wij echt aan de onderkant van de bandbreedte wat andere plaatsen, provincies, gedaan hebben op dit moment.

De voorzitter: De heer Otter, kunt u iets sneller door u beantwoording heen?

Gedeputeerde Otter: Ik had 15 minuten, toch, voorzitter?

De voorzitter: Nee, het hele college in totaal, 15 minuten, dus u heeft nog 3 minuten.

Gedeputeerde Otter: Oké, iets over landbouw, stikstof heb ik in algemene zin al even op geantwoord. Er werd nog even gevraagd van waar is die € 600.000 voor? Voor PAS-melders? Dat is toch heel allemaal... Eigenlijk gaat dat allemaal op aan een hele hoop uitvoeringskosten, met betrekking tot de PAS-melders. Aanpak van de PAS-melders en de 120 PAS-melders. Dan, voorzitter, ondermijning zijn een aantal opmerkingen over geplaatst. Dat ligt het ook een beetje op terrein van de commissaris. Ik zal in ieder geval uw zorg over de omvang van het geld voor de ondermijning doorgeven. Dan kunnen we dat bij de herziene begroting nog betrekken. En als u nog steeds vindt dat het te weinig is, dan staat het u vrij om een amendement daarover in te dienen.

De voorzitter: Een vraag van mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren.

Statenlid Zuiker: Voorzitter, wat ik nu begrijp, is dat... Ik heb gevraagd of de stikstofuitstoot van Groningen Airport Eelde goed in beeld is bij het college. Dat heeft even niet met de gebiedsplannen te maken. En toch wenst u niet daarop te antwoorden. Dat vind ik heel kwalijk. En de tweede vraag is: hoeveel PAS-melders kunt u helpen in 2024? Dus ik vraag niet óf u PAS-melders helpt. Hoevéél vraag ik.

De voorzitter: De gedeputeerde?

Gedeputeerde Otter: Voorzitter, mevrouw Zuiker is gewoon een beetje te snel, want ik heb hier wel wat dingen op staan nog over Groningen Airport Eelde. Ik was nog van zins daar antwoord op te geven. Op dit moment, nog even een zijsprongetje PAS-melders, is het eigenlijk heel onduidelijk hoeveel PAS-melders wij kunnen gaan helpen. We hebben echt heel veel knellende regelgeving en de opbrengst van het DPLG zullen wij ook op zijn vroegst in 2025, denk ik, kunnen gebruiken om daarmee PAS-melders te legaliseren. Tenzij 22 november er iets gebeurt wat ook betekent dat er in de regelgeving en in uitgangspunten wat meer ruimte komt om PAS-melders te legaliseren. Maar ik ben daar, zoals nu is, vrij pessimistisch over. Dan toch even de GAE, want de Partij voor de Dieren, die gaf aan... Kijk, de vorige keer hebben we er even over gehad en toen heb ik gezegd: Schiphol, enzovoort. De suggestie werd toen gewekt door de Partij voor de Dieren dat voor Groningen Airport Eelde meer stikstofruimte beschikbaar was gesteld. En daarvan heb ik toen gezegd, daar ben ik niet bekend mee, dat blijkt ook niet zo te zijn. En toen heb ik aangegeven: misschien bent u in de war met Schiphol, omdat daar wel toen extra ruimte gecreëerd is voor meer vluchten. Dus dat is denk ik even de spraakverwarring. En zijn wij in een gesprek, heb ik al eerder gezegd, met Eelde? ... Heel belangrijk: Eelde moet een beetje de proeftuin worden, de pilot voor op een hele andere manier vliegen, elektrisch vliegen en vliegen op waterstof. Dus daar zijn we eigenlijk heel blij mee. Dat Eelde die richting opgaat en dan hebben we ook beduidend minder stikstof of misschien helemaal wel geen stikstof meer. Voorzitter, volgens mij ben ik er doorheen.

De voorzitter: Hartstikke mooi! Daar is de heer Pormes weer. Ja, we beginnen er bijna aan te wennen. Blijft u nog even staan, de heer Otter. De heer Pormes heeft nog een vraag.

De heer Pormes: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ik had verwacht dat hij meteen mijn vraag zou beantwoorden over GAE. Want ik heb toen ook heel helder gevraagd van gezien en gelet op de vele financiële onzekerheden, is het dan niet verstandig om geen langetermijnafspraken te maken, financieel?

De voorzitter: De heer Otter.

De heer Pormes: En mijn vraag is van of u dat wilt?

Gedeputeerde Otter: Voorzitter, wij komen daar in ieder geval richting 20 december op terug. Maar soms zul je toch dingen moeten doen, investeringen, langetermijnafspraken om te voorkomen dat iets van je afglijdt waar je eigenlijk helemaal niet blij mee bent. Dus soms moet je toch wel dit soort keuzes maken, ondanks het feit dat er dan misschien wat onzekerheid aan kleeft. Dat is soms niet anders.

De heer Pormes: Mevrouw de voorzitter, en dan heeft hij mijn subvraag niet begrepen, want ik heb het daaraan gekoppeld. Zo nee, welke risico's bent u dan bereid te nemen daarvoor?

De voorzitter: De heer Otter.

De heer Pormes: U zegt van soms moeten we dit doen, soms moeten we dat doen, maar welke risico's bent u dan bereid te nemen?

De voorzitter: De heer Otter.

Gedeputeerde Otter: Voorzitter, dat is een afweging, een soort integrale afweging, die we bij het opstellen van de begroting gaan maken, bij de herziene begroting.

De voorzitter: Gaat u verder. Gaat u verder met uw betoog, u was klaar. We gaan naar mevrouw Turenhout. Daar was ook nog een vraag aan. Ik geloof over de BOKD onder andere.

Gedeputeerde Turenhout: 31 seconden? 21 nog begrijp ik. Dank u wel, voorzitter. Ik heb zelf vijf keer een vraag rondom wonen genoteerd, één keer asiel en één keer rondom de sociale instellingen. Om met die laatste te beginnen, de heer Zuur merkte terecht op: brengen we deze instellingen nu niet in onzekerheid? Ik kan u geruststellen, als het gaat om de sociale instellingen, want de middelen voor de 4 boekjaar subsidie-instellingen, preferente instellingen noemen we ze ook systeeminstellingen. Ik heb het hele repertoire de afgelopen 12 jaar voorbij zien komen. Maar die zijn structureel gedekt. En dat is goed nieuws, lijkt mij. Dan..

De voorzitter: de heer Zuur heeft de vraag, het CDA.

De heer Zuur: Dank u wel, voorzitter. Zoals ik begrepen heb, was er in de afgelopen jaren wel sprake van onder de investeringsagenda of de sociale agenda... Dat er sprake was van een aantal plussen waarmee werkzaamheden en activiteiten op het platteland zijn vormgegeven, zijn geïnitieerd. Dat is de plus bovenop de structurele die de afgelopen jaren wel heeft plaatsgevonden, en het zou heel jammer zijn als dat per 1 januari gaat vervallen voor die instellingen. Dus de plus bovenop de structurele subsidie.

De voorzitter: Mevrouw Turenhout.

Gedeputeerde Turenhout: Volgens mij hebben we het over hetzelfde, want in de structurele begroting, in de begroting, waar de structurele middelen voor de preferente instellingen staat genoteerd, is de plus in meegenomen.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Turenhout: Dan kom ik bij de vijf vragen met betrekking tot wonen. Allereerst de Partij van de Arbeid, u maakt een opmerking ten aanzien van de kerngegevens en koppelde daarna woonvragen daaraan. De kerngegevens, dat klopt. Het was een peiling, in augustus 2022 en 2023 zijn ze geactualiseerd en dan komen we op 500.251 inwoners. En die lijn wordt ook stabiel, redelijk stabiel,

moet ik zeggen. Doorgetrokken voor zover we dat kunnen zien. Als het gaat om de woningplannen kijken wij altijd naar het Primos model van ABF. En gelukkig doen we dat met alle Drentse gemeenten, want prognoses kunnen verschillen afhankelijk van welk model gehanteerd wordt. Maar in Drenthe kiezen we dan voor deze norm. En die komt ongeveer uit op de lijn van de CBS-getallen. Uiteraard worden die elk jaar geactualiseerd, want er zijn allerlei ontwikkelingen die maken dat onze inwoners-toestroom soms wat groter is en soms wat meer mensen vertrekken. Dus krimp en woningplannen gekoppeld. Die krimp valt dus wel mee, maar als ik naar de Drentse woningbouwplannen kijk, dan zijn die echt gebaseerd op woningmarktonderzoek naar de behoefte van Drentse inwoners en de prognoses van ABF. Die geven een vrij realistisch en betrouwbaar beeld, en die worden door de gemeente ook gehanteerd om echte, realistische en haalbare ambities neer te zetten. En die hebben we gebruikt voor de woondeals. Dus wat mij betreft kunnen we daar heel goed mee vooruit. Dat zijn 13.600 of 13.800 woningen die we moeten gaan bouwen. Overigens, als je de som van de woonvisies van de Drentse gemeenten bij elkaar optelt, kom je iets hoger uit, maar dat was niet nodig in de onderhandelingen met het ministerie. Dus we zijn op deze haalbare ambitie uitgekomen. We hebben dus nog wel wat in de pocket, maar dat betekent ook wel, als we dat gaan inzetten in de richting van het Rijk, om de nationale ambities ook extra te realiseren, dan moet daar ook een tegenprestatie voor komen. En de tegenprestatie... Cor Staal heeft daar onlangs ook mooie dingen over gezegd. Die zit in de sfeer van extra investeringen, in werkgelegenheid, in banen, in infrastructuur en voorzieningen. Liefde komt niet vanuit één kant zullen we maar zeggen. De ambities van de heer De Jong, hebben we gezien, die gaan heel veel verder. Megalomaan, dat zijn uw woorden. Maar daar moeten we op termijn maar gaan kijken wat wij in Drenthe kunnen bijdragen. We zijn in die zin baas in eigen huis. Maar ook daar komt dan het verhaal. Wat staat er tegenover?

De voorzitter: Een vraag van de heer Uppelschoten van de PVV.

De heer Uppelschoten: Ik ben heel verrast door alle cijfers die u noemt. Ik heb schriftelijke vragen ingediend, en heel veel vragen gaan hierover. En ik krijg steeds een antwoord 'zijn niet beschikbaar, weten we niet'. En hier noemt u ze zo uit de losse hand, dus ik ben wat verbaasd.

Gedeputeerde Turenhout: Ik herken uw verbazing, maar hier hebben we het even over de cijfers die we wel ter beschikking hebben en dat zijn woningmarktonderzoeken die wij gebruiken. Maar we hebben geen dagelijkse inzichten in bijvoorbeeld hoeveel huurder er nu op een woning zitten te wachten. Ook daar heeft onlangs Bert Moormann van Domesta, heeft een mooi interview gegeven, waar hij heel erg goed uitlegt hoe de woningbouwcorporaties dat wel monitoren, maar ook hoeveel onzekerheden daarin zitten.

De voorzitter: De heer Uppelschoten in tweede instantie.

De heer Uppelschoten: Ik neem aan, dat we zouden met het presidium praten over een agendavoorstel van mij over de woningbouw? Daar heb ik u zitten aanhalen na aanleiding van het feit dat ik geen informatie kan krijgen over wat de situatie is van de woningnood in Drenthe. En uit de losse hand... U geeft nu wel die informatie. Die had ik ontzettend graag willen hebben.

Gedeputeerde Turenhout: Dan ben ik heel blij dat u nu tevreden heb kunnen stellen.

De heer Uppelschoten: Nou ja, goed, dan moet ik ze weer opzoeken, maar alle stukken die opzocht, kon ik ze niet vinden, alle officiële stukken. Maar u verwijst nu vooral naar de CBS stukken en van de?

De voorzitter: Mevrouw Turenhout.

De heer Uppelschoten: U verwijst naar CBS stukken, en?

Gedeputeerde Turenhout: ABF. Primos. Dat zijn de prognosemodellen die we hier in Drenthe gebruiken. Ik kan u op een ander moment wel ook even in verbinding brengen met één van onze ambtenaren, die dat ook haar fijn kunnen uitleggen.

De voorzitter: Mevrouw Turenhout, wilt u ook via de voorzitter praten, want het wordt een één-tweetje, dat gaan we niet doen. Wilt u verder gaan met uw betoog?

Gedeputeerde Turenhout: Dank u wel. Dan ook een relevant punt en vraag: de positie van inwoners onder de nieuwe Wet Regie Volkshuisvesting. Die wordt daarin beperkt. Dat herkennen we. Hugo de Jonge, minister Hugo de Jonge, heeft toegezegd dat daar een ondersteunings- een aanvullende ondersteuningsstructuur voor komt. Daar zijn wij ook nog niet zo zeker van, maar u kunt van mij aannemen dat wij in ieder geval in de Drentse situatie zeker aandacht hebben en houden voor de positie van huurders- en bewonersorganisaties. Om te beginnen bijvoorbeeld bij de nieuwe woonagenda die wij de komende periode gaan maken. Dan kom ik bij de heer Bos en mevrouw Kramer over het impulsteam. Ja, absoluut waardevol initiatief. Het wordt ook zeer gewaardeerd. Sorry voorzitter. Het wordt ook zeer gewaardeerd door de Drentse gemeenten. Die middelen zijn wel geborgd en wel op pagina 63, heb ik me laten vertellen. En dat gaat om die € 2 à € 2,5 miljoen. Of dat voldoende is? Op dit moment wel, moet ik constateren. Want niet het geld is op dit moment het grootste probleem, maar de capaciteit bij gemeenten schiet tekort om echt alle plannen ook vol in de uitvoering te krijgen. Maar u kunt er gerust op zijn als wij in de aanloop naar de woonagenda er achter komen dat er echt aanzienlijk meer middelen nodig zijn om die woningmarkt op gang te krijgen, dan daar komen we graag bij u terug. Goed, even kijken, dan... De heer Hellendoorn stelde ook nog de vraag over de versnelling van de woonplannen, maar dat komt in de woonagenda nadrukkelijk aan de orde. En dan heb ik nog één vraag te beantwoorden en dat is de vraag rondom asiel. Dan kijk ik even. De heer Omlo, JA21. Hebben we de garantie dat we voorlopig genoeg plekken in Drenthe georganiseerd hebben als we de aantallen per 1 januari hebben gerealiseerd? Dat antwoord is kort en krachtig: nee. Want als ineens de instroom omhoog gaat, dan hebben we toch weer een andere opgave met elkaar. Ik denk dat het wel belangrijk is om te benadrukken dat de provincie, lees: GS en PS, geen uitvoerende opdracht heeft in de opvang van vluchtelingen. Dit is aan de gemeente. En die proberen ook zo goed mogelijk aan hun opgave invulling te geven. We merken wel, en dat geldt zowel voor de commissaris die de provinciale regietafel voorziet als ikzelf, die daar ook vanuit huisvesting, statushouders aan tafel zit, dat de grenzen wel bereikt zijn. Dat is echt het maximale wat gevraagd wordt. En voor Drenthe is die asiel... De spreidingswet waanzinnig belangrijk, want op die manier kunnen we Ter Apel structureel met elkaar beter ontlasten. En nu vangen we in het noorden toch wel behoorlijk veel van die druk op. Zetten wij druk op de gemeente? Nee, wij zetten geen druk op gemeente, we zijn wel goed in overleg. Er is onlangs ook een programmaleider in actie getreden om bij de gemeente te inventariseren, waar ze staan, hoe ze ervoor staan, waar knelpunten zijn. En wij verwachten binnenkort een rapport dat we dan ook collectief gaan bespreken om te kijken of we elkaar kunnen helpen om die Drentse opgave maximaal goed in te vullen.

De voorzitter: U heeft een vraag van de heer Zandvliet van de SP.

De heer Zandvliet: Dank, voorzitter. In het kader van de tijd wil ik proberen een heel korte tweede termijn te houden. En daarin mis ik tot nu toe de beantwoording van de vraag die we hebben gesteld over het burgerberaad. Ik weet niet zeker of dat bij u hoort, of misschien bij uw voorganger, dus ik stel hem even bij u. Wij missen deze in de huidige begroting. Dat geeft ons een beetje zorgen, want dat is toch een mooi middel. Kunt u daar kort op reflecteren of moet ik wachten op een van uw collega's? Want dan hoor ik het ook graag.

De voorzitter: Mevrouw Turenhout.

Gedeputeerde Turenhout: Hij hoort niet bij mij, maar ik durf het antwoord wel te geven. In de actualisatie van de begroting in december zal die ongetwijfeld een plek vinden.

De voorzitter: Dank u wel, een vraag van de heer Pormes.

De heer Pormes: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ik heb een vraag over de sociale agenda. Ik heb geconstateerd in de begroting dat een punt achter die sociale agenda wordt gezet. Omdat de investeringsagenda ophoudt aan het eind van het jaar. Mijn vraag is: gezien het brede draagvlak die ervoor is, voor die sociale agenda, keert dat terug in de begroting die u in december presenteert? Mag ik daarvan uitgaan?

De voorzitter: Mevrouw Turenhout.

Gedeputeerde Turenhout: u zult niet verbaasd zijn dat ik zelf ook enthousiast ben over het brede draagvlak wat we de afgelopen periode rondom die sociale agenda uit de Staten mochten ontvangen. Dit is één van de onderhandelingspunten die wij de komende weken met elkaar aangaan. En ik kan me niet voorstellen dat die van de agenda verdwijnt.

De voorzitter: Dank u wel, een vraag van de heer Bos, GroenLinks.

De heer Bos: Dank u wel, voorzitter. Mevrouw Turenhout heeft me zojuist verwezen naar pagina 63 van de begroting. En ik blijf nog steeds in het ongewisse, want ik zie vooral dat er een bezuiniging optreedt of in ieder geval dat er minder geld beschikbaar is voor wonen in verband met het beëindigen van de investeringsagenda. Ik ben gewoon een beetje bang dat nu de ambtenaren die wij ingehuurd hebben, of de externe inhuur, dat die weggelopen zijn in het moment van crisis. Dus kunt u mij verzekeren dat het woningbouw impulsteam blijft bestaan?

De voorzitter: Mevrouw Turenhout.

Gedeputeerde Turenhout: Dank u wel, voorzitter. Deze vraag heb ik natuurlijk bij aanvang al van mijn aantreden gesteld. En het is mij een keer op keer bevestigd dat dat gegarandeerd is voor de komende periode 2024 tot en met 2027.

De voorzitter: Dank u wel en dan nog even ter aanvulling. Op 6 december bespreken we ook de startnotitie sociale agenda, dus dat even ook richting de heer Pormes.

Gedeputeerde Turenhout: Dank u wel. Goed zo.

De voorzitter: Ik kijk rond voor de tweede termijn. Oh excuus. Is er nog meer? [gelach] U loopt al zo uit de tijd. Maar de heer Jumelet, u stelt mij toch niet teleur? Gaat uw gang.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, het is nog erger, ik vervang ook nog collega Meeuwissen die nu op een andere plek moet zijn. Dus ik doe er twee in één, als u het goed vindt. Dat kan weer helpen. Misschien. Ik heb zeven dingen gehoord die in ieder geval deels zitten in de portefeuille van mijn collega. En de laatste twee zijn voor mijn eigen portefeuille. Ik begin met de opmerkingen over klimaatadaptatie. De Partij van de Arbeid, de heer Loof maakte de opmerking, hij noemde het woord 'mager', heb ik gehoord. En het is denk ik goed om te beseffen dat uiteraard klimaatadaptatie in alle portefeuilles wel

ergens een plek heeft. En dat natuurlijk we ook een nota hebben, klimaatadaptatie, waarin natuurlijk vooral ook samen wordt gewerkt, integraal wordt gewerkt, maar ook met heel veel partijen wordt gewerkt. Dus mocht die indruk er zijn, de beleving is anders. Dus het is denk aan ons om dat ook op enig moment ook kenbaar te maken en dat zullen we zeker ook doen. Collega Meeuwissen is hier ook heel druk mee bezig. Als het gaat, zeker om het onderwerp water. Voorzitter, dan het andere onderwerp, ook uit de portefeuille van collega Meeuwissen, dat gaat over water. De heer Hellendoorn heeft net ook een aantal wensen neergelegd, ook onder andere over het onderwerp water. En daarvan kan ik zeggen dat dat onderwerp nadrukkelijk ook aan de orde is. En over Kaderrichtlijn Water, heb ik meegekregen, is in december een informatiebijeenkomst en zal dan ook de Staten over de laatste stand van zaken worden bijgepraat, zodat u ook daarvan op de hoogte bent. En u weet natuurlijk ook, ik durf het bijna niet te zeggen, het maakt ook onderdeel uit van het programma DPLG, zoals u weet. We nemen dat mee in het DPLG. Voorzitter, dan regionale economie. Daar is ook de heer... Even kijken, de heer Hellendoorn is ook aangeslagen op dat onderwerp. En daar had hij het vooral ook over de cofinanciering waar het betreft de groene economie. En hij maakte daar een opmerking over dat we daar dan wel weer vanwege de cofinanciering wat passief in zijn, zo heb ik het tenminste gehoord. En ik kan in ieder geval u meegeven dat we natuurlijk bezig zijn met dat onderwerp nadrukkelijk, maar dat ook vooral aan de orde is dat we vaak ook gebruik kunnen maken, net zoals onze financiering, van EU-financiering, cofinanciering vanuit ook de Rijksmiddelen. En dat we daadwerkelijk ook bezig zijn met een heel aantal partijen ook weer, zoals bijvoorbeeld woningbouwcorporaties, om dat in te vullen. Dus eigenlijk horen we het zo dat er daar een opmerking bij was, maar dat wij dat ook weer anders beleven, namelijk dat we proactief zijn en CuRe is daar denk ik een mooi voorbeeld van. U noemde het zelf volgens mij ook. Voorzitter, dan de regionale economie, ook door de heer Omlo genoemd, waar het gaat over de zinsnede op bladzijde 73, het vestigen van bedrijven die van toegevoegde waarde zouden moeten zijn. Wat betekent dat dan? Even in een voorbeeld dan: we kunnen ons voorstellen dat als je een bedrijf op het oog hebt of krijgt aangediend of die zichzelf meldt, dan kun je je ook voorstellen dat het niet meer moet gaan over een energieslurper om het maar eens even te zeggen. Op die manier. Of alleen maar een pakhuis waar dan allerlei Chinese dingen in worden verhandeld. We kunnen ons voorstellen dat we vooral kijken naar wat van toegevoegde waarde is, ook voor de Drentse economie. En ik denk zeker vanuit het verhaal van netcongestie dat dat punt denk ik ook wel verhelderd is vanochtend al bij de presentatie. Namelijk ook daar moeten we gaan rekening houden met wat kan er nog wel en zeker wat kan van toegevoegde waarde zijn. Voorzitter, dan werd ook genoemd even kijken, het bruto regionaal product. Daar had u het vooral, heer Omlo, ook over Zuidoost-Drenthe. Daar scoort Zuidoost-Drenthe niet zo positief in mee als andere delen van Drenthe. Maar daar hebben we juist ook die regiodeal voor. Waar collega Meeuwissen juist nu ook voor pad is, om... Zijn naam is al vaker genoemd vanmiddag, Hugo de Jonge te ontmoeten om daar weer met hem en met alle andere partijen, gemeenten, onderwijsinstellingen en zorginstellingen ook afspraken te maken. Voorzitter, dan werd ook nog Marketing Drenthe genoemd. Marketing Drenthe, volgens mij werd zelfs gezegd door de heer Zandvliet 'over de balk gooien'. Dat zijn ook weer van dat soort woorden waarvan je denkt: weet u wel hoeveel mensen er in Drenthe ook werkzaam zijn in de toeristische sector? Dat product is voor Drenthe van cruciaal belang, ook zeker als het gaat om de werkgelegenheid en het inkomen van mensen. Dus Marketing Drenthe heeft daar een heel belangrijke rol in. En ik denk dat het zeker goed is dat we daar ook dat bedrag voor blijven inzetten. En dan houd ik mijn mond, voorzitter.

De voorzitter: Ja, want de heer Zandvliet snelt naar de microfoon. Gaat uw gang.

De heer Zandvliet: Het is toch altijd leuk als gedeputeerde een klein beetje uitnodigt voor een debat. "Weet de heer Zandvliet..." Ja de heer Zandvliet weet dat. De heer Zandvliet weet hoe belangrijk de toeristische sector is voor onze economie, dat het meer dan 10% is en dat het de aanjager is. Dat het een mooie manier is om de laten zien hoe prachtig Drenthe is, hoe onze cultuur, waar we het eerder

over hebben gehad, Terugkomt. Het en wat de SP-fractie zegt, is dat we dat ook kunnen doen zonder € 1,5 miljoen te besteden aan een marketingbureau. Maar volgens mij weten mensen Drenthe heel goed te vinden en kunnen we daar wel wat aan een knopje draaien. Maar dat zijn de politieke keuzes waarin wij als socialisten een andere keuze maken.

De voorzitter: Wat is uw vraag, de heer Zandvliet?

De heer Zandvliet: Oh ik denk, ik reageer even op het balletje dat neer wordt gelegd door de heer Jumelet. Voor mij is dat voldoende.

De voorzitter: De heer Jumelet, gaat u verder.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, dank u wel. Op bladzijde 261 staat dat bedrag genoemd en niet onterecht natuurlijk. Het zit gewoon in onze begroting. En ik stel me voor dat heel veel mensen ook vanuit het mee kunnen doen ook hun werk vinden in de sector. Dus ik denk dat het vanuit ons college in ieder geval daarom ook zo belangrijk wordt Gevonden. Dan energie. Dan kom ik in de eigen portefeuille terecht, voorzitter. En dan kijk ik ook even naar Sterk Lokaal Drenthe, de heer Steenberg noemde daar een aantal zaken. Een heel aantal vragen constateer ik ook wel over netcongestie, over de waterstoffabriek, over bedrijven waar te vestigen, waar een stopcontact te vinden? U wordt op uw wenken bediend om daar denk ik toch wat verder met ons over te gaan spreken in inderdaad de startnotitie, waar het betreft ook de energieagenda. En die komt 15 november aan de orde. Ik wil er niet vanaf zijn, op die manier, maar wel even constateren: dat zijn wel heel veel vragen in één keer. En ik heb denk ik niet alle gelegenheid om hier uitgebreid op te antwoorden. Maar ik stel wel voor, als u het goed vindt, om daar zeker 15 november ook uw bijdrage nog een keer over te horen, zodat we er ook wat uitgebreider over kunnen spreken met elkaar. Voorzitter, en dan noem ik ook maar niet nog uitgebreid energiearmoede, want ook dat is natuurlijk vooral een belangrijk onderwerp, wat ook in die nota terecht zal komen. En waar we, denk ik, ook heel belangrijke dingen te bespreken hebben. Tot slot noteerde ik ook het wegen onderhoudsplan. Ik hoorde net al de voorzitter dat het ook schriftelijk mag. Ik denk dat dat ook beter is, want ik had zelf ook al even naar aanleiding ook van de Technische vragen ook eens even uitgevraagd: kun je dit op een rij zetten? Dat is een heel verhaal. Wat betreft die actie kan het in een brief, ook naar de Staten toe. Wat mij betreft gaan we dat ook toesturen en volgens mij heb ik dan alle vragen beantwoord, voorzitter, van de portefeuille van collega Meeuwissen en van mijzelf, dank u wel.

De voorzitter: Hartelijk dank, de heer Jumelet. Dan zou ik kunnen gaan inventariseren of er behoefte is aan een tweede termijn, maar gezien de tijd zou ik graag een procesvoorstel willen doen. Dus dat betekent geen tweede termijn, want we concluderen eigenlijk wel dat dit stuk als B-stuk doorgaat naar 8 november. Kan iedereen zich daarin vinden? Of zijn er mensen die dat niet vinden of die nog een korte opmerking hebben? De heer Zandvliet is het er wel mee eens, maar de heer Loof, gaat uw gang.

De heer Loof: Bedoelt u dan dat wij volgende week de tweede termijn gaan doen? Is dat dan uw voorstel?

De voorzitter: Nee, dat is niet het voorstel. Het voorstel is...

De heer Loof: Dan wil ik graag een tweede termijn.

De voorzitter: Oké, dan gaan we een tweede termijn doen. Dan ga ik even mijn lijstje weer bij langs. Dan begin ik ook meteen bij u, de heer Loof, gaat uw gang. Het mag vanaf uw zitplaats, maximaal 1 minuut.

De heer Loof: Heel snel dan, voorzitter. Dank aan het college voor de beantwoording. Een paar dingen nog waar ik niet goed antwoord op heb gekregen, althans waar ik nog wel een beetje puzzel is: dat samen met de samenleving uitwerken van dit verhaal. Ik had graag wat meer inzicht wil hebben van hoe dan precies? Daar had ik graag wat meer inzicht in willen verkrijgen. Dat is een beetje achtergebleven. Misschien kan daar straks in de tweede termijn nog even op gereageerd worden? Een ander punt is dat, even kijken... Over de GAE is het gegaan. En dat komt ook al heel snel naar ons toe. 6 en 20 december, heb ik begrepen, hebben we daar wat over te verhapstukken met elkaar. Ik wijs daarbij u ook nog even op het coalitieakkoord waar wij deelgenoot van zijn, waarin toch een aantal zaken worden genoemd over hoe verder met de GAE. En we hopen ook dat daar voldoende aandacht aan geschonken gaat worden door het college in aanloop naar de besluitvorming in december. En de laatste opmerking is wat mij betreft niet in de richting van het college, maar even in de richting van de heer Schuinder van de BBB. Die gooiden even zijn 17 zetels in de strijd. Zo van we willen veel BBB zien in de uitwerking. Dan gooien wij onze zetels ook even in de strijd. Wij willen net zoveel van de PvdA terugzien als u dat ook wilt zien. Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan verder met de heer Zuur van het CDA.

De heer Zuur: Dank u wel, voorzitter. Allereerst, die had ik in eerste termijn willen doen, maar die kan nu. Onze fractie wil graag nog even wijzen op de beantwoording van onze vraag 25. Hierin worden PS uitgenodigd om aandachtspunten mee te geven aan de accountant en behoefte van de jaarrekening controle. Dit moet voor 13 december en kan via de griffie aan de begeleidingscommissie accountant worden doorgegeven. Die wilde ik in ieder geval nog even kwijt. Voor wat betreft de normen indicatoren voor natuur hebben wij volgens mij nog geen antwoord gekregen. Wij missen daarin, zoals gezegd, een hoop indicatoren. En we hebben ook verzocht om eventueel als alternatief een bijpraatsessie om daar nader over geïnformeerd te worden, wat we inmiddels hebben bereikt op dat gebied. Dank voor de andere antwoorden. Bij ons levert het wel grote zorgen als er al in 2024 moet worden nagedacht over een mogelijk verlies in 2025. Dus wij kijken uit naar 29 november, waarin we dan iets meer hopen te horen. En die knelpuntenpot indexering, toch even. Volgens mij kreeg ik de reactie van de gedeputeerde dat dat was voorzien in de indexering. Maar zoals ook in de bestuursrapportage is genoemd, hebben die instanties wel te maken met culturele instellingen, wel te maken met hele hoge prijsverhogingen. En ik zie de index als een vijfjaarlijks gemiddelde. Volgens mij moet je dan misschien nu wel wat extra doen om die grote prijsschommelingen van de afgelopen jaar, 2 jaar, op te vangen. Dus ik wou hem toch daar nog wel even in laten meenemen. Dat was het. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Bos, GroenLinks.

De heer Bos: Voorzitter, wij zijn vooral benieuwd naar de verdere uitwerking van het coalitieakkoord in de begroting. Dank u wel.

De voorzitter: Dat snap ik. De heer Steenbergen, Sterk Lokaal Drenthe.

De heer Steenbergen: Wat ons betreft, er wordt over een B-stuk gepraat, maken we er een A-stuk van naar de Staten.

De voorzitter: Dat was een droom. De heer Hellendoorn?

De heer Steenbergen: Dromen mag.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren.

Statenlid Zuiker: Dank u wel, voorzitter, ik wil even nog terugkomen op mijn vraag die ik heb gesteld over Groningen Airport Eelde en de stikstofuitstoot. We concluderen dat de gedeputeerde dus niet in beeld heen heeft wat nu en in de nabije toekomst de stikstofuitstoot is. En dat lijkt ons best wel relevant gezien de discussie in december en ook de opgaves voor Drenthe. Maar de gedeputeerde gaf als, toch wel zorgwekkend, antwoord dat het allemaal niet aan de orde is, want Groningen Airport Eelde is bezig met elektrisch vliegen en vliegen op waterstof. Maar de gedeputeerde weet toch ook wel dat dat nog maar zeer beperkt is en dat dat eigenlijk niet de realiteit is. De realiteit is dat er vliegtuigen vliegen op kerosine in hun verbrandingsmotoren, wat leidt tot uitstoot van stikstof. Dus daarom nog een keer de vraag: heeft de gedeputeerde er zicht op wat nu en in de nabije toekomst de stikstofuitstoot van Groningen Airport Eelde is? Zo ja, kan u dat met ons delen? Dat mag ook schriftelijk. Zo nee, gaat u daar wel achteraan? Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Omlo JA21.

De heer Omlo: Dank u wel, voorzitter. College, dank voor de beantwoording, toch een paar opmerkingen. Er wordt veel doorgeschoven naar december, dus de verwachtingen worden alleen maar hoger en hoger. Ik hoor de gedeputeerde Van Dijk zeggen dat als er niets wijzig in de Rijksbijdrage, dat er dan scherpe keuzes gemaakt moeten worden. Wordt er al rekening mee gehouden in de aankomende begroting? Is er een begroting-A en -B? Dank aan mevrouw Turenhout voor de duidelijke beantwoording omtrent asiel. Blij dat er ook vanuit daar wordt benadrukt dat de grenzen zo langzamerhand wel zijn bereikt. En dan als laatste de heer Jumelet en dan richting mevrouw Meeuwissen: te selectief worden in het vestigingsklimaat kan ook slechte beeldvorming zijn. Ook vandaag weer in het AD: vertrouwen in de politiek onder ondernemers is opnieuw gedaald. Dus tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Masselink niet, de heer Schuinder niet, de heer Zandvliet kort zegt hij.

De heer Zandvliet: Kort, want de SP kan eigenlijk wel meegaan met het idee van Sterk Lokaal Drenthe. Bedankt voor de antwoorden, maar wij zien dus ook dat de echte politieke keuzes in december volgen en we zullen dan ook onze politieke beschouwing dan gaan houden.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Uppelschoten, PVV.

De heer Uppelschoten: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ik ben ervan overtuigd dat de gedeputeerde begrijpt dat we een groot financieel probleem gaan krijgen. En dat praten over het ravijnjaar, dat lijkt dan heel ver weg. Maar dat we al volgend jaar voor moeilijke keuzes staan. En de oplossing om de stelposten indexering te gebruiken en daar wat vrije ruimte te creëren. Dat werkt misschien 1 jaar of 2 jaar, maar daar kun je niet structureel doen. Temeer dat je kunt vertellen dat die prijs alleen maar mee gaan stijgen en dat we die stelpost nodig hebben. Maar mijn punt is, dat heb ik ook gezegd: we geven teveel uit en het is niet te verwachten dat er meer inkomsten komen. Dus we ontkomen er niet aan om scherpe keuzes te maken. Maar we ontkomen er ook niet aan om een plan te hebben hoe we de financiële problemen gaan oplossen in 2026. Daar kunnen we niet mee wachten tot 2026. Dan kunt u nu al een aanzet in geven in deze begroting en volgend jaar moet het er zeker in staan.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Kramer van Volt.

Mevrouw Kramer: Ik ga... Allereerst dank voor de duidelijke beantwoording van de vragen. Zeer helder. Ik vind het toch ook goed dat deze gesprekken, dat dit gesprek wordt gevoerd vandaag. Maar ik kan me ook voorstellen, en daarmee ga ik mee met Sterk Lokaal Drenthe, om het als hamerstuk te doen. Zodat we het échte gesprek, waar het écht over moet gaan in december, dat we dat goed kunnen voorbereiden met zijn allen. Ook als college lijkt me dat prettig. Maar goed, wie ben ik? En de informatiebijeenkomst als je op 19 november lijkt me ook echt een hele goede. Dus ik zou hem willen doorschuiven.

De voorzitter: Dank u wel. Op zich een mooi voorstel om het tot een A-stuk te maken. Alleen ik kijk naar de heer Omlo van JA21, hij heeft moties aangekondigd. Is dat nog steeds het geval, de heer Omlo? Want dan moet het als B-stuk. Maar als u zegt: ze komen er niet, dan hoor ik dat graag nu.

De heer Omlo: Daar ga ik even over nadenken.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Toch even, D66 is voornemens om ook een motie in te dienen bij de begroting.

De voorzitter: Dan wordt het sowieso een B-stuk. Dan hoeft de heer Omlo ook niet nu erover na te denken, heel snel. We gaan verder met de heer Pormes.

De heer Pormes: Dank u wel, voorzitter. Überhaupt kan het niet als A-stuk worden behandeld. Ik weet überhaupt niet waarover wij een besluit gaan nemen. We hebben te maken met een begroting. Een van de belangrijkste middelen wat ons ter beschikking stelt om de begroting te beïnvloeden, is het indienen van amendementen. Nu weet je niet wat de waarde is van een amendement als je ook niet weet waar de wijzigingen... Het gaat niet om zomaar wijzigingen van de begroting, het gaat erin, wat de heer Schuinder ook zegt: op alle punten willen wij BBB zien. Dat betekent dat er eigenlijk een nieuwe begroting is. Dat betekent vertalen van een coalitieakkoord in de begroting. Dat vinden we nu niet terug. Dat betekent eigenlijk een nieuwe begroting. Mijn vraag is dan ook, en ik zal dat ook in het presidium naar voren brengen, dat er opnieuw technische vragen gesteld mogen worden naar aanleiding van de nieuwe stukken. Dat is één. In de tweede plaats weet ik ook niet wat er nu gebeurt met onderdelen waar we daarmee we akkoord gaan. En dat kan ook weer tegenstrijdig zijn met het nieuwe. Dus ik ben er nog niet over uit. Ik zal het er nog een keer met de griffier erover hebben. Waar hebben we nu naar zitten kijken? Dat is ook de reden waarom wij geen oplegnotitie hebben gekregen. Wij krijgen normaalgesproken een oplegnotitie van onze griffier, zodat we beter het college tegemoet kunnen treden. Dat is er niet en dat is ook logisch, want het was ook weinig zinvol. Dat is betrekking tot...

De voorzitter: Dank u wel, de heer Pormes.

De heer Pormes: Tenslotte mevrouw de voorzitter...

De voorzitter: U bent erg over uw tijd heen. We gaan naar de volgende, mevrouw Van den Berg, ChristenUnie.

Mevrouw Van den Berg: Dank u, voorzitter. Het gaat spannend worden de komende jaren is onze afdrank. Dank voor de toezeggingen om ons goed te bedienen bij de begrotingswijziging in december,

de toegezegde brief over de stand van zaken voor het wegenonderhoud, de toezegging om met een separaat voorstel te komen voor Koningsdag en te komen met een publieksversie voor de begroting en, last but not least, onze zorgen over te brengen over de ondermijning. Ik zou nog even terugkomen op het punt over het niet opnemen van rente voor de financieringsbehoefte. Het college verwees naar de technische beantwoording, dus die heb ik er nog even bij gepakt. En zoals ik al aangaf is die soms moeilijk te doorgronden. Dus ik probeer hem even samen te vatten. Volgens mij staat er aan de ene kant dat er een financieringsbehoefte verwacht wordt in 2025. Maar aan de andere kant, in de beantwoording wordt er gezegd dat de liquiditeitsprognose in eerdere jaren altijd een negatief beeld gaf, een negatiever beeld gaf dan de werkelijkheid. Kortom, het college verwacht op basis van het verleden dat er toch geen financieringsbehoefte is in 2025. Als ik het goed lees. Het college moet kiezen volgens mij: of er is een financieringsbehoefte of die niet.

De voorzitter: Wat is uw vraag, mevrouw Van den Berg?

Mevrouw Van den Berg: Ik hoor graag wat nou aan de orde is. Is er een financieringsbehoefte waar dus ook rente bijvoorbeeld groot moet gaan worden of niet?

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we weer terug naar het college voor de beantwoording. 3 minuten in totaal voor 4 personen. Dat is minder dan 1 minuut per persoon, maar ik zie dat de heer Van Dijk naar de microfoon gaat. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Van Dijk: Dank u wel, voorzitter. Ik zal het zo kort mogelijk proberen te houden. Even in de richting van de heer Loof. Wat ik bedoelde met die samen met de samenleving. Ik noemde het voorbeeld van cultuur. We hebben allemaal onze eigen agenda's. Dus we hebben natuur, landbouw, cultuur, sociaal, alles... En wij gaan vanuit die agenda met onze inwoners in gesprek en dat wordt dan verwerkt in de begroting. Zo zien wij de manier waarop wij met de samenleving in gesprek gaan en vorm gaan geven aan de begroting. Even kijken, nog een vraag van mevrouw Zuur. Ik heb volgens mij... De heer, sorry, de heer Zuur, neem me niet kwalijk, de heer Zuur. Nee, nee. [gelach] Excuus, excuus. U gaf die indicatoren natuur. Terecht, dat is best lastig. Waar staan we nu precies? Er zijn een hoop gegevens bekend. We hebben ook een bijpraatsessie aangekondigd. We gaan in gesprek daarover en daar willen we zoveel als mogelijk ook inzage geven in wat hebben we bereikt? Wat moeten we nog? En waar staan we nu, op dit moment? En nog, u refereerde aan 29 november. Even voor de duidelijkheid, het is een aanbod van het college aan de griffie. Dus het is aan de griffie en aan u om dat al dan niet in te plannen. Maar het is een nadrukkelijk aanbod van ons geweest, aan de griffie om dat met u op dat moment te bespreken.

De voorzitter: De heer Zuur heeft hele korte vraag.

De heer Zuur: Dank u wel, voorzitter. Als de gedeputeerde dat aanbiedt aan de griffie, dan moet dat wel ergens naar ons toe komen om door ons te laten aangeven of wij daar behoefte aan hebben. Dus ik ben blij met het aanbod naar de griffie, alleen dat moet wel ergens verkeer richting ons hebben om daar iets over te kunnen zeggen.

De voorzitter: Dat ben ik met u eens en ik hoor van mijn rechterzijde: dat komt heel snel.

Gedeputeerde Van Dijk: Mooi en verder heb ik volgens mij, even heel snel kijken. Veel doorgeschoven zijn opmerkingen, mededelingen. Dat is ook geen vraag, ook geen vraag. Nog even uw vraag. Is er een financieringsbehoefte? Wat er ook in de technische beantwoording is weergegeven, wij verwachten uiteraard op termijn wel een financieringsbehoefte maar we nemen nog geen rente mee, omdat ook de verwachting is dat we, zoals u weet, elk jaar houden we geld over en dan valt het weer

reuze mee. Dus het gewoon een bewuste keuze geweest om het nóg niet mee te nemen. En op het moment dat er aanleiding toe is, omdat we zeggen: maar nu gaan we echt veel moeten lenen. Of hebben we echt financiering nodig? Dan zullen we zeker de rente toerekenen of in ieder geval meenemen in de begroting. Maar dat geldt dan wel zowel positief als negatief.

De voorzitter: Een vraag van de heer Uppelschoten, PVV.

Mevrouw Van den Berg: Voorzitter?

De heer Uppelschoten: Een hele korte vraag. Dus ik begrijp het goed: volgende week stellen we proforma een begroting vast? De echte begroting is in december?

Gedeputeerde Van Dijk: Ja en nee. Dit is de begroting, die moeten wij inleveren bij het ministerie, dus dat is dé begroting. Maar de eerste wijziging, dat is het echte verhaal voor de komende jaren.

De voorzitter: De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Het doet me denken aan de DPLG waar we ook voor een bepaalde datum iets moesten inleveren. Dat hebben we toen proforma gedaan. Ik heb idee dat we dat nu ook doen, maar de inhoudelijke discussie en de algemene beschouwing is 20 december. Maar we hebben al aan onze wettelijke verplichting gedaan door dat volgende week vast te stellen.

De voorzitter: 20 december inderdaad, de heer Uppelschoten. U kunt uw kruit nog een beetje droog houden. Mevrouw Van den Berg ChristenUnie.

Mevrouw Van den Berg: Voorzitter, ik denk dat het toch goed is, dit gesprek. Want als de gedeputeerde aangeeft: we gokken erop dat er geen financieringsbehoefte zal zijn en als die er wel is, dan gaan we het dan wel zien... Dan vind ik dat we niet echt het voorzichtigheidsbeginsel in acht nemen. Zou je niet gewoon rente moeten opnemen? Als het dan meevalt, dan heb je meevaller op dat moment. Zo doen wij dat thuis, in ieder geval.

De voorzitter: De gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Dijk: Het is meer een tip die ik, denk ik, meekrijg. Zo laat ik het maar even zien. U heeft het antwoord gekregen in de technische beantwoording. Dat is de manier waarop er op dit moment naar gekeken wordt. Ik begrijp uw punt en ik wil wel toezeggen dat ik het even serieus nog bespreek, ook met mijn ambtenaren om te kijken: hoe gaan we dat wel meenemen of niet meenemen en wat het dan de achterliggende gedachten daarbij?

De voorzitter: Dank u wel.

Gedeputeerde Van Dijk: Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: U was aan het einde. De heer Otter, gaat uw gang.

Gedeputeerde Otter: Voorzitter, heel kort. Opmerking PvdA, Aandacht GAE, ook met wat in het coalitieakkoord staat. Helder, komen we op terug. Of daar houden we rekening mee. CDA, knelpunt pot cultuur, ik was het vergeten in mijn eerste termijn. Maar wij gaan nog wel even slim kijken in hoeverre wij dit jaar deze pot nog aanwenden om een aantal problemen te dempen. Goede opmerking van u,

maar dat hadden we zelf ook al bedacht. En Partij van de Arbeid, inzicht in stikstof... Partij voor de Dieren, inzicht in stikstofuitstoot GAE. Daar kom ik schriftelijk op terug.

De voorzitter: Hartelijk dank. Is er nog een andere gedeputeerde die zich dan geroepen voelt? Nee? Dat was het, wat heerlijk. Dan gaan we concluderen dat dit als B-stuk gaat naar 8 november. Even kijken.

14. Belastingverordening Drenthe 2024; Statenstuk 2023-130

De voorzitter: We gaan verder met punt 14, de belastingverordening. En daar heb ik er één voor op papier staan, en dat is de heer Rook van GroenLinks. En hij krijgt 2 minuten. En daarna gaat gedeputeerde Van Dijk antwoorden. En ik heb begrepen dat de heer Omlo misschien... Nee, ook al niet meer. Alleen nog de heer Rook, gaat uw gang.

De heer Rook: Ik zal het kort houden, voorzitter. Ik wil ook graag naar huis. [gelach] Het verbaast me eigenlijk een beetje dat ik de enige was die hier nog even wat over wilde zeggen, want er staan er wel een aantal interessante dingen in dit wel technische stuk, maar er zitten ook wel een aantal politieke keuzes in. GroenLinks is natuurlijk blij met de extra leges voor milieuvervuiling, want meer belasting voor milieuvervuiling is natuurlijk meer beter in de ogen van GroenLinks. En ik vind het ook fijn om te zien dat de provincie daar overal voor kiest. Wel even een paar korte vragen, want wij vragen ons een beetje af waar nu de politieke keuzes hier door ons college worden gemaakt. Dus maakt het college buiten leges voor milieubelastende activiteiten nog een eigen afwegingen? Of bijvoorbeeld, GroenLinks vraagt zich ook af waarom de kosten bij de wijziging van bestaande vergunningen niet gebaseerd is op hoeveelheid extra vervuiling in plaats van het aantal aanvragen? Dus niet de aanvraag op zich, maar ook de omvang van de aanvraag. Heeft de provincie daar nog enige invloed op? Of is dat landelijk beleid, wat hier opgelegd wordt en waar wij verder geen invloed op hebben? Dus daar wilden we graag nog even een antwoord op en dat is het wat ons betreft.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Dijk, gaat uw gang.

Gedeputeerde Van Dijk: Voorzitter, ik zal... Nee, ik ga het niet doen. Waar zitten de politieke keuzes? Die zijn er eigenlijk niet zo heel veel, hoor. Het is een verordening die jaarlijks wordt vastgesteld en zoals u nu ook weer ziet, er zijn een paar nieuwe dingen in die verordening. Die milieubelastende activiteiten bijvoorbeeld. Dat zijn zaken... We krijgen gewoon vanuit het Rijk een soort van opzetje en daar moeten alle provincies maar werk van maken. En dat hebben we gedaan. Er zullen ook zelfs een aantal dingen in staan die niet eens van toepassing zijn, meer voor Drenthe, maar meer voor wat andere provincies. Dus nee, hier is eigenlijk weinig eer te behalen voor wat betreft de politieke keuzes.

De voorzitter: Dank u wel. Dan sluiten we dit agendapunt en dan denk ik dat we kunnen concluderen dat het als A-stuk naar PS gaat. Even kijken.

15. IPO-, SNN- en de EU-aangelegenheden, NRK en Verbonden partijen

De voorzitter: We gaan naar punt 15, de IPO-, SNN- en de EU-aangelegenheden. En hierbij gaat de heer Uppelschoten kort iets zeggen, want als PS Drenthe... Jawel, als PS Drenthe zijn we vertegenwoordigd in de IPO algemene vergadering door de heren Uppelschoten en Schuinder. En op de agenda staan de stukken van, even kijken, de begrotingen van het IPO en van BIJ12. En de heer Uppelschoten gaat heel kort daar iets over zeggen.

De heer Uppelschoten: Ik weet nu ook wel waar het misverstand vandaan kwam, ik dacht dat de heer Otter ook hier financiën had. Want van IPO is hij de penningmeester op landelijk niveau, dus dan heeft hij zich toch daartoe laten strikken om de financiën daar te doen. Dus we kunnen over het geld van het IPO altijd bij hem terecht. Maar er is volgende week dinsdag een algemene vergadering. Daar komt dus de begroting van het IPO en BIJ12 aan de orde. De IPO die is alleen maar... De begroting is wat kleiner geworden, omdat het Kennisplatform Verkeer en Vervoer valt niet meer onder het IPO. Dat valt nu Rechtstreeks onder de provincies. De begroting gaat naar beneden, Van € 29 miljoen naar € 27 miljoen. De begroting van BIJ12, die is wel een stuk hoger. Die is naar € 100 miljoen gegaan, van € 93 miljoen. En dat wordt voornamelijk veroorzaakt door de faunaschade bij vergoeding voor de provincies. En van € 100 miljoen is € 52 miljoen uitkering van schade. Dus BIJ12 is bijna een schadebureau geworden, waarbij iedereen die te maken heeft met faunaschade terecht kan. Als je naar Drenthe kijkt, want dat is natuurlijk voor ons van belang, Drenthe krijgt € 1 miljoen aan schadevergoeding. Noord-Holland is de grootste met € 13 miljoen. Ik heb ook even nog specifiek gekeken naar de wolf. Daar is Drenthe koploper met € 273.000 vergoeding. Noord-Brabant met € 101.000 en dan Friesland € 92.000 en Gelderland € 79.000. Dat zijn ongeveer de getallen. Maar er is ook een beleidsarme begroting, omdat een nieuw bestuur is gekomen. En die moeten ook nog de prioriteiten stellen. Maar dit zijn dan kleine dingen die je kunt weten wat specifiek voor Drenthe geldt. Maar ik zeg: we hebben het geluk dat als we iets willen weten over de financiën, dat we dan iemand hebben die penningmeester is, maar geen zin heeft in financiën. [gelach]

De voorzitter: Hartelijk dank.

16. Sluiting

De voorzitter: En dit brengt ons aan het heuglijke moment van het einde van deze vergadering. En ik dank u allen voor aanwezigheid en wens u wel thuis.